

นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของกนจีนในประเทศไทย
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ปริญญานิพนธ์
ของ
ณรงค์ พวงพิศ

THE LIBRARY
COLLEGE OF EDUCATION
BANGKOK, THAILAND

เสนอต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
20 สิงหาคม 2514

นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทย
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

บทคัดย่อ
ของ
นรงค์ พวงพิทักษ์

เสนอต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
20 สิงหาคม 2514

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้มุ่งที่จะวิเคราะห์นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวว่าเป็นประการใด ทั้งนี้โดยอาศัยวิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ จากเอกสารการค้นคว้าที่เกี่ยวข้อง หนังสือพิมพ์ และวัสดุตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่ได้รับการตรวจสอบว่าถูกต้องแล้ว

การวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในสมัยนี้ ปรากฏว่ามีจุดมุ่งหมายอยู่ 2 ประการ คือ เพื่อควบคุมโรงเรียนจีน และเพื่อการสร้างวัฒนธรรมกลมกลืน (assimilation) นักเรียนจีน เนื่องด้วยได้ปรากฏว่ามีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนจีนในประเทศไทย เพื่อโฆษณาชวนเชื่อลัทธิชาตินิยมจีน การปกครองแบบสาธารณรัฐ (republic) และลัทธิคอมมิวนิสต์เข้าไปในโรงเรียนจีน รัฐบาลไทยจึงต้องให้มาตรการทางการศึกษาเข้าป้องกันนักเรียนในโรงเรียนเหล่านี้มิให้หลงเชื่อต่อการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองเหล่านี้เพื่อความมั่นคงของประเทศไทย

นโยบายในการควบคุมโรงเรียนจีนนั้นอาศัยมาตรการการควบคุมจาก พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461 และพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2464 ซึ่งประกาศใช้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมทั้งการประกาศใช้ พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2470 ด้วย ได้มีการพิจารณาร่าง พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2475 ด้วยเหมือนกัน แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเสียก่อนจึงมิได้ประกาศ ส่วนนโยบายการสร้างวัฒนธรรมกลมกลืนนักเรียนจีนนั้นอาศัยการสอนภาษาไทยในโรงเรียนจีน และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนจีนกับทางฝ่ายบ้านเมืองเป็นสำคัญ

การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในสมัยนั้นของรัฐบาลไทย ได้ตั้งอยู่บนรากฐานของความอ่อนปรนและความเห็นอกเห็นใจ บางครั้งนโยบายเหล่านี้ก็ล้มเหลว เพราะมีมาตรการสำหรับดำเนินการ เช่น พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ ไม่รัดกุมพอ เพราะมีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติน้อยเกินไป ไม่ให้อำนาจแก่เสนาบดีกระทรวงธรรมการในการพิจารณาลงโทษผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโดยสิทธิขาด แต่กลับเปิดโอกาสให้จำเลยอุทธรณ์ต่อศาล เพื่อให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดความเหมาะสมในการลงโทษได้ และเมื่อมีข้อบกพร่องเช่นนี้สมควร

จะจัดการแก้ไขให้รัดกุมและมีประสิทธิภาพในการควบคุมยิ่งขึ้น รัฐบาลในสมัยนั้นกลับไม่ทำ
ทั้งนี้เพราะรัฐบาลในสมัยนั้นเกรงอันตรายอันจะเกิดขึ้นได้จากการก่อความยุ่งยากของพวกคนจีน
ในประเทศไทย

ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการ เมื่อ พ.ศ.2475 รัฐบาลในขณะนั้นได้เข้มงวด
กวัดขันธ์กับโรงเรียนจีนมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา โดยกำหนดให้ลดชั่วโมงสอนภาษาจีนให้น้อยลง
และเมื่อโรงเรียนจีนขัดขวางและมีหลักฐานว่าละเมิดคำสั่งของทางการ โรงเรียนจีนเหล่านั้น
จะถูกสั่งปิด จนกระทั่งได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2479 ซึ่งมี
มาตรการที่รัดกุมและใช้ควบคุมโรงเรียนจีนได้เข้มงวดกวัดขันธ์กว่าที่เคยเป็นมาแล้วในอดีต
กล่าวคือเพิ่มบทลงโทษผู้กระทำความผิดเพราะการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติให้รุนแรงยิ่งขึ้น ให้อำนาจ
เสนابتติในการวินิจฉัยการลงโทษโรงเรียนจีนเหล่านี้อย่างสิทธิขาด ไม่ให้โอกาสแก่จำเลย
โรงเรียนต่อสู้ศาลเพื่อขอให้ศาลวินิจฉัยต่อไป กระทั่งความจำเป็นในการสั่งจ้งโทษ และอนุญาตให้
ตั้งโรงเรียนไปยังสมุหเทศาภิบาลมณฑล เป็นต้น

หลังจากปี พ.ศ.2490 ไปแล้วรัฐบาลไทยก็เริ่มดำเนินปราบปรามคนจีนรวมทั้งโรงเรียน
จีนอย่างหนัก ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีหลายสิ่งที่น่าสนใจมาก
ผู้สนใจในเรื่องนี้ควรจะได้ศึกษาคนควาต่อไป ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของปริญญานิพนธ์มุ่งคนควา
เหตุการณ์ในสมัยรัชกาลที่ 7 เป็นสำคัญ จะมีนอกเหนือไปบ้างก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำวันนี้สัปดาห์ ได้พิจารณาปัญหานี้จนบัดนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้.

..... ประธาน

..... กรรมการ

..... กรรมการ

20 สิงหาคม 2514

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงได้ฉวย เพราะได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือตลอดทั้งการให้กำลังใจอย่างดียิ่ง จากคณะอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ อันประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาคร ขวัญประสิทธิ์ หัวหน้าแผนกวิชาประวัติศาสตร์ คณะวิชามนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร อาจารย์ ดร. เกษม กิริสัมพันธ์ หัวหน้าแผนกอิสระวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาจารย์คุณวราวุฒา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา แห่งแผนกวิชาประวัติศาสตร์ คณะวิชามนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ทำให้ผู้เขียนเกิดความเข้าใจในการศึกษาค้นคว้า เรียบเรียงและวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเขียนปริญญานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับความกรุณาจาก อาจารย์เสาวณี อินทรภักดี แห่งแผนกวิชาภาษาอังกฤษ คณะวิชามนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ในการตรวจแก้สำนวนการใช้ภาษา ในบทความภาษาอังฤษให้ถูกต้อง ผู้เขียนจึงขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ได้อภิบาลนามมานี้เป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร. เอกวิทย์ ณ ถลาง ผู้อำนวยการกองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และอาจารย์แจ่ม สว่าง เนตร หัวหน้าแผนกเก็บกองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งเอกสารแก่ผู้เขียน นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งในการค้นหาเอกสารสำคัญที่ใช้ประกอบการเขียนปริญญานิพนธ์ จากคุณปัญญา พรหมณะ แห่งกองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ คุณอารีชาวัดน์ พักเจียม แห่งโรงเรียนปริญญาดิพย์ พญาไท พระนคร และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของท่านแห่งกองจดหมายเหตุแห่งชาติ, หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ผู้เขียนจึงขอขอบคุณทุกท่านไว้ในโอกาสนี้ด้วย

ณรงก์ พวงพิศ.

	บทนำ	1
1	อิทธิพลสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีน	5
	ปัญหาเรื่องคนจีนในประเทศไทยก่อนสมัยรัชกาลที่ 7	5
	การอพยพของคนจีนเข้ามาประเทศไทย ในสมัยรัชกาลที่ 7	10
	อิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจของคนจีน	17
	เหตุการณ์ทางการเมืองภายในจีนและผลกระทบต่อคนจีนในประเทศไทย	20
	ความเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนจีน	26
2	คนจีนกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง	41
	การศึกษาของคนจีนก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว	41
	การศึกษาของคนจีนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว	45
3	นโยบายเกี่ยวกับการควบคุมโรงเรียนจีน	66
	การควบคุมโรงเรียนจีนในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6	66
	การควบคุมโรงเรียนจีนในสมัยรัชกาลที่ 7	73
	บทวิเคราะห์นโยบายการควบคุมโรงเรียนจีนในสมัยรัชกาลที่ 7	84
4	นโยบายเกี่ยวกับการสร้างความผสมกลมกลืน (assimilation)	
	และปัญหาการศึกษาของคนจีนในประเทศไทย	95
	ความหมายของศัพท์เฉพาะ	95
	ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการสร้างความผสมกลมกลืน	97
	นโยบายการสร้างความผสมกลมกลืนของประเทศเพื่อนบ้าน	97
	นโยบายการสร้างความผสมกลมกลืนทางการศึกษาของคนจีนในสมัยรัชกาลที่ 7	101
5	อุปสรรคและผลของการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีน	129
	อุปสรรคในการดำเนินนโยบาย	129
	ผลของการดำเนินนโยบาย	150
	บทสรุป	158
	บรรณานุกรม	163
	ภาคผนวก	170

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จขึ้นครองราชย์ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2468 สืบต่อจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในระหว่างที่พระองค์ครองราชสมบัติในฐานะพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของประเทศไทยอยู่นั้น ได้มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองในหมู่คนจีนในประเทศไทยอย่างลับ ๆ และเปิดเผย เป็นคนว่าทำการโฆษณาเผยแพร่สิทธิการเป็นแบบสาธารณรัฐ (Republic) ตามแบบอย่างที่ได้ คร.ซุนยัตเซ็น เป็นผู้ริเริ่มขึ้นในประเทศจีนตั้งแต่ พ.ศ. 2437 และเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ตามแบบจีนซึ่งเงิน ตู ชิว และ หวี ต้า เจา เป็นผู้ริเริ่มขึ้นในประเทศจีน เมื่อ พ.ศ. 2461

ได้มีหลักฐานบ่งชี้ว่าพวกคนจีนได้ใช้โรงเรียนจีนเป็นแหล่งปลุกฝังความนิยมการปกครองตามระบอบสาธารณรัฐของจีนตามหลักการของ คร.ซุนยัตเซ็น และแหล่งเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์จีนที่ได้รับอิทธิพลมาจากพวกคอมมิวนิสต์รัสเซีย ให้กับนักเรียนจีนในประเทศไทย อันเป็นปัญหาที่น่าวิตกสำหรับรัฐบาลในสมัยนั้นเป็นอย่างมาก เพราะถ้าหากลูกจีนเหล่านี้ได้รับการปลุกฝังลัทธิการเมืองอันขัดต่อประเพณีปกครองของไทยที่เคยมีมาแต่ก่อนเช่นนี้ นานไปข้างหน้าลูกจีนเหล่านี้อาจเป็นภัยต่อประเทศชาติได้

เมื่อคนจีนในประเทศไทยใช้วิธีแทรกซึมทางการเมืองในประเทศไทย โดยใช้การศึกษาของคนจีนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการเช่นนี้ก็ย่อมจะแนบเนียนกว่าการใช้กำลังล้มล้างสถาบันทางการเมืองของไทยโดยตรง เพราะเป็นการกระทำที่ปิดบังซ่อนเร้น และค่อย ๆ ปลุกฝังความรู้สึกในเรื่องความเป็น "จีน" ในหมู่ลูกจีนไปอย่างช้า ๆ แต่ได้ผลที่แน่นอนกว่า เพราะต่อไปเมื่อลูกจีนเหล่านี้เติบโตขึ้นในประเทศไทย โอกาสที่คนจีนจะเข้าครอบงำทางการเมืองและการเศรษฐกิจของไทยไว้ในกำมือของพวกตนทั้งหมดย่อมมีทางที่จะเป็นไปได้

วิธีแก้อของรัฐบาลไทยในสมัยนั้น ก็คือการใช้หลักของสุภาษิตที่ว่า "หนามยอกต้องเอาหนามบ่ง" เมื่อคนจีนใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือดำเนินการทางการเมืองได้ รัฐบาลก็ต้องใช้การศึกษาเป็นมาตรการโต้ตอบกับคนจีนเหล่านี้ กล่าวคือรัฐบาลจะต้องกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยไว้เป็นพิเศษ และจะต้องไม่ให้เห็นปรากฏชัดว่ารัฐบาลต่อต้าน

กนจีนโดยตรง เพราะอาจจะทำให้เกิดการแบ่งแยกกันมากยิ่งขึ้นระหว่างกนจีนกับกนไทย แต่ในบางกร้งก็อาจจะต้องใช้นโยบายที่เฉียบขาดบ้าง เพื่อรักษาความกักกัสิทธิ์แห่งมาตรการที่รัฐบาลกำลังดำเนินอยู่เกี่ยวกับการศึกษาของกนจีนโดยทั่วไป

ด้วยเหตุนี้เอง การศึกษากันกว่าเกี่ยวกับเรื่อง "นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของกนจีนในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว" ย่อมเป็นสิ่งที่น่าสนใจหลายประการ โดยเฉพาะการควบคุมโรงเรียนจีน และการดำเนินนโยบายที่จะให้ชาวจีนในประเทศไทยรักและซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินไทย โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลไทยในสมัยนั้น การดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้ับได้ว่ารัฐบาลไทยในสมัยนั้นได้ตระหนักชัดว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศจีนซึ่งนำไปสู่ระบอบสาธารณรัฐจีนของ ดร.ซุนยัตเซ็น และลัทธิคอมมิวนิสต์จีนภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในเวลาต่อมา นั้น ได้มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวจีนในประเทศไทยอย่างมาก จนรัฐบาลต้องหาทางวางมาตรการป้องกัน โดยใช้การศึกษาของกนจีนเป็นเป้าหมายในการดำเนินการ

ความมุ่งหมายในการกนกว่า

1. เพื่อศึกษาถึงนโยบายของรัฐบาลไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในอันที่จะดำเนินการเพื่อผสมกลมกลืน (assimilation) ความรู้สึกเป็นจีนของกนจีน ให้เป็นความรู้สึกเป็นไทยและรักชาติไทย
2. เพื่อศึกษาถึงนโยบายและมาตรการที่ประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ดำเนินการในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับกนจีนเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์และความมั่นคงของประเทศ
3. เพื่อศึกษาถึงสภาพการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ที่มีส่วนชักนำให้ความนิยมในระบอบการเมืองแบบสาธารณรัฐของจีน ภายใต้การนำของ ดร.ซุนยัตเซ็น และลัทธิคอมมิวนิสต์จีนที่ได้มีอิทธิพลวากุสเซีย แพร่หลายเข้าไปในโรงเรียนจีนในประเทศไทย

4. เพื่อศึกษาถึงบทบาทและวิธีการดำเนินงานของผู้นิยมระบอบสาธารณรัฐของจีน ภายใต้การนำของ ดร.ซุนยัตเซ็น และลัทธิคอมมิวนิสต์ตามแบบฉบับของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ในประเทศจีน ในการใช้โรงเรียนจีนในประเทศไทยเป็นเครื่องมือในการดำเนินการทางการเมือง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลของการศึกษาค้นคว้า จะทำให้เราทราบถึงนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งจะเป็นแนวทางของการวางนโยบาย ในสมัยหลังต่อมา

2. ผลของการศึกษาค้นคว้า จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายผสมกลมกลืน (assimilation) ความรู้สึกเป็นจีนของคนจีนให้เป็นไทยในสมัยต่อมา

3. ผลของการศึกษาค้นคว้า ผู้บริหารการศึกษาอาจใช้เป็นแนวทางในการพิจารณา ประกอบนโยบายในการจัดการศึกษาในโรงเรียนจีนที่สอนภาษาจีน และดำเนินการโดยคนจีน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์และความมั่นคงของประเทศไทย

4. ผลของการศึกษาค้นคว้า อาจนำมาใช้เป็นเอกสารอ้างอิงประกอบการสอน ในรายวิชาประวัติศาสตร์ ในระดับอนุปริญาและปริญาตรีในแขนงวิชาที่มีการเรียนประวัติศาสตร์ด้วย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ระยะเวลาที่ทำการศึกษาค้นคว้า จะยึดเอาตั้งแต่วันที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต จนถึงวันเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย คือตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2468 จนถึงวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ระยะเวลาก่อนหรือหลังจากที่กล่าวนี้อาจกล่าวถึงบ้างหรือเพียงสังเขป เพื่อเป็นส่วนประกอบเท่านั้น

2. การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ จะศึกษาโดยละเอียดเฉพาะการเคลื่อนไหวทางการเมืองของจีนในประเทศไทยที่แพร่ขยายเข้าไปในโรงเรียนจีน เช่น การเคลื่อนไหวของพวกนิยบลัทธิคอมมิวนิสต์ และการเคลื่อนไหวของพวกนิยบลัทธิไตรราษฎร์ของ ดร.ซุนยัตเซ็น (การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ) เป็นต้น รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการวางมาตรการป้องกันควบคุมและแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องนี้ นอกเหนือจากจุดสำคัญ หรือเหตุการณ์สมัยก่อนหน้านี้ หรือหลังจากนี้ จะศึกษาพอเป็นสังเขป เพื่อเป็นแนวทางเชื่อมโยงกันเท่านั้น

วิธีการดำเนินการค้นคว้า

เนื่องจากปัญหานี้ มุ่งศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่แท้จริง ซึ่งปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ผู้ศึกษาจะใช้วิธีพรรณนาความ (Description) และการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ (Historical analysis) ควบคู่กันไป

ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียบเรียงข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการค้นคว้า ใช้วิธีแบ่งเนื้อหาทั้งหมดออกเป็น 5 บทด้วยกัน ในบทที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ให้เห็นว่า อิทธิพลสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทย ในสมัยรัชกาลที่ 7 นั้นคืออะไร และเหตุใดรัฐบาลจึงต้องวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวแล้ว จึงต้องพยายามใช้นโยบายทางการศึกษาของคนจีนเป็นเครื่องมือ แก้ไขในระยะยาว ในบทที่ 2 กล่าวถึงการศึกษาก่อนของคนจีนในประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 7 ว่ามีลักษณะอย่างไร และโรงเรียนจีนมีพฤติกรรมที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติอย่างไรบ้าง ในบทที่ 3 มีผลมาจากบทที่ 2 รัฐบาลจึงต้องกำหนดนโยบายในการควบคุมโรงเรียนจีน แต่การควบคุมอย่างเดียวนั้นไม่พอ เพราะการควบคุมก็คือการบังคับ โรงเรียนจีนก็ยังพยายามหลีกเลี่ยงการควบคุมอยู่เสมอ ดังนั้นในบทที่ 4 จึงได้กล่าวถึงนโยบายการผสมกลมกลืน (assimilation) นักเรียนจีนได้เป็นไทยและรักชาติไทย ในบทที่ 5 ซึ่งเป็นบทสุดท้ายได้วิเคราะห์ถึงอุปสรรคของการดำเนินนโยบายและผลของการใช้นโยบายดังกล่าวมาแล้วในสมัยรัชกาลที่ 7 ซึ่งจะปรากฏให้เห็นหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ไปแล้วระยะหนึ่ง คือจาก พ.ศ. 2475 - 2480 ส่วนเหตุการณ์ดังกล่าวกันมิได้เป็นจุดประสงค์ในการค้นคว้าของปัญหานี้เรื่องนี้จึงมิได้เรียบเรียงเอาไว้แต่อย่างใด.

บทที่ 1

อิทธิพลสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีน

ปัญหาเรื่องคนจีนในประเทศไทยสมัยก่อนรัชกาลที่ 7

คนจีนได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยมานานมาแล้ว ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานี แต่มีได้อพยพเข้ามาเรื่อยๆ เหมือนกับตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ซึ่งปรากฏว่า ชาวจีนในเมืองไทยเริ่มมีมากและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นต้นมา¹

ในช่วงเวลาเหล่านี้ได้ปรากฏว่าทางตอนใต้ของประเทศจีนได้เกิดความยุ่งยากทางการเมืองและขาดแคลนอาหาร เนื่องจากพอลเมืองในแถบนั้นหนาแน่นเกินไป ทำให้คนจีนที่ต้องการเลี้ยงชีพทางดินอพยพออกนอกประเทศมากขึ้น² นับว่าเป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้คนจีนอพยพเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้นกว่าเดิมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในสมัยรัชกาลที่ 3 คนจีนซึ่งเป็นชนส่วนน้อยเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นพร้อมกับจำนวนที่ทวีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ คนจีนได้เข้ามาทำเหมืองแร่ในภาคใต้ ทำการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำการเพาะปลูกเพื่อการค้าขาย ตั้งร้านขายของ เป็นเจ้าของและผู้จัดการโรงงานน้ำตาล³ คนจีนหลายคนทีเดียวมีตำแหน่งทางราชการ คือ เป็นนายอากร ผู้สืบเชื้อสายชาวจีนคนหนึ่งได้เป็นเจ้าเมืองสงขลา แต่นอกวงการเศรษฐกิจแล้วชาวจีนก็หาอิทธิพลอันใดไม่⁴

¹ กรมศิลปากร เมืองไทยในรัชกาลที่ 3 (เรียบเรียงจากเรื่อง Rama III by Walter F. Vella) พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระชาติตระการ วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2511 ไม่ปรากฏหน้า.

² กรมศิลปากร อิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเล (เรียบเรียงจาก The Oversea Chinese by Louis Mitchison) หน้า 14.

³ กรมศิลปากร ล.ด. ก.

⁴ ด.

เป็นที่สังเกตว่าในสมัยนี้ได้เกิดมีสมาคมลับของคนจีนซึ่งเรียกกันว่า "ตัวเหี้ย" ขึ้นในประเทศไทย พวกสมาคมลับหรือจีน "ตัวเหี้ย" นั้น คือสมาคมใด ๆ ก็ตามที่มีการกระทำผิดกฎหมาย ใน พ.ศ. 2387 จีน "ตัวเหี้ย" พวกหนึ่งซึ่งลักลอบค้าฝิ่นอยู่ใกล้ปากแม่น้ำบางปะกง ในอ่าวไทยได้ถูกเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามของบ้านเมืองทำลายลง นอกจากนั้นพวก "ตัวเหี้ย" ยังประพฤติดนเป็นโจรสลัดและค้าของเถื่อนตามชายฝั่งทะเล ทั้งสมาคมค้าฝิ่นเถื่อน พวกจีนเหล่านี้ได้ถูกทางการปราบปรามและถูกฆ่าตายไปประมาณ 300 - 400 คน¹

นอกจากนี้พวกจีน "ตัวเหี้ย" ยังได้เข้าปล้นสะดมและฆ่าเจ้าของโรงงานน้ำตาลแห่งหนึ่งในฉะเชิงเทราตาย เมื่อพระยาพระคลัง ยกทัพไปปราบได้สำเร็จทำให้เกิดการเป็นปฏิปักษ์ระหว่างพวกจีน "ตัวเหี้ย" กับชาวจีนทั่วไปหมดในเมื่อนั้น มีรายงานว่ามีคนจีนตายนับพัน ๆ คน จนศพเกลื่อนไปหมดทั้งห้องทุ่ง ทองนา และในป่า²

ในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบภาษีจากระบบผูกขาดของหลวงมาเป็นระบบนายอากร เป็นการรับเหมาผูกขาดเก็บภาษีประเภทการผลิตเพื่อส่งออกถึง 38 รายการด้วยกัน เช่น การผลิตสุรา เป็นต้น และตัวนายอากรส่วนใหญ่ก็เป็นชาวจีนทั้งสิ้น³

ต่อมาในต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภายหลังที่ทางการไทยทำสนธิสัญญาทางการค้ากับต่างประเทศอย่างเป็นทางการแล้ว สภาพเศรษฐกิจการค้าในประเทศไทยได้เจริญอย่างรวดเร็ว มีโรงจักรสีข้าว โรงเลื่อยไม้ ตลอดจนมีการขนส่งสินค้าทางทะเลที่ต้องการแรงงานกรรมกรมากขึ้น จึงเป็นเหตุให้บรรดาคนจีนที่มีทุนทรัพย์คิดหาผลประโยชน์ด้วยการตั้งตัวเป็นกนกลางรับเอาชาวจีนเข้ามาเป็นกรรมกร โดยวิธีออกทุนให้ก่อนแล้วหักเงิน

¹ ทรบศิดปากร เมืองไทยในรัชการที่ 3 (เรียบเรียงจากเรื่อง Rama III by Walter F. Vella) พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระชาติกระการ วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2511 ไม่ปรากฏหน้า.

² ค.

³ ค.

กาแรงที่หลัง ในยุคนี้ได้เกิดมีพวกจีนตั้งก๊กอั้งยี่* เพื่อสนับสนุนการเข้ารับประมุขกษัตริย์อากร ในท้องที่ของกนทวย¹

ในสมัยรัชกาลที่ 4 นี้ ปรากฏว่าได้มีก๊กอั้งยี่ใหญ่ ๆ ประทะกันอยู่บ้าง คือ เมื่อ พ.ศ. 2410 อั้งยี่ในเบ๊องกุเกิดสองก๊ก คือ ก๊กกั้งห็น ซึ่งมีกำลังประมาณ 3500 คน กับอั้งยี่กบฏแดง ซึ่งมีกำลังประมาณ 4000 คน โดยกกำลังเข้าปะทะกัน เพราะเรื่องการแย่งชิงสายน้ำต่างแรดบุก ทางกรุงเทพฯ ต้องยกกำลังไปปราบปราม เหตุร้ายจึงสงบ²

ล่วงมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กนจีนในประเทศไทยเริ่ม มีบทบาทมากขึ้น ได้เกิดมีพวกจีนอั้งยี่ระบาคขึ้นมามาก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อหางาน ให้จีนที่อพยพเข้ามาใหม่ทำ³ นอกจากนี้ยังปรากฏว่าได้มีการแพร่ขยายของพวกจีนอั้งยี่ไปตาม หัวเบ๊องต่าง ๆ⁴ พวกอั้งยี่เหล่านี้จะทำการยุยงให้คนจีนในถิ่นต่าง ๆ ที่ทำมาหากินและค้าขาย กันอย่างรุนแรงเรื่องนั้น เกิดการทะเลาะวิวาทลอบทำร้ายกัน ผลที่สุดจีนเหล่านี้ก็ลงเข้าเป็นพวก จีนอั้งยี่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และต้องเสียเงินค่าธรรมเนียมและเงินค่าเรียกรับบำรุงคณะอั้งยี่อยู่เสมอ⁵

* สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 5 ทรงเล่าไว้ใน นิทานโบราณคดี หน้า 251-257 ว่า สมาคมลับ "อั้งยี่" นี้ พวกจีนเอาแบบอย่างมาจากสมาคมลับ "เทียนตี้ห่วย" ในประเทศจีน สมาคมลับดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อราวปี พ.ศ. 2187 โดยชาวจีนรวมพวกกันเข้าเป็นสมาคมลับเพื่อ ก่อจัตราชวงศ์แมนจู.

¹ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 5 พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ 5 หน้า 291

² ค. หน้า 268 - 269

³ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 5 นิทานโบราณคดี หน้า 257

⁴ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 5 น. 10 ข. แผ่น 1-19 รายละเอียดเรื่องราวการกำเริบของอั้งยี่ตามต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้ นครไชยศรี ชัยนาท อุทัยธานี อโยธยา นครสวรรค์ ราชบุรี พิบังโลก ชัยภูมิบุรี และแขวงเบ๊องตรัง

⁵ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 5 นิทานโบราณคดี หน้า 295.

การกำเริบครั้งสำคัญของอั้งยี่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่เป็นเรื่องรุนแรง คือ ี่ระนอง และภูเก็ต รวมทั้งในกรุงเทพฯ เองด้วย สำหรับอั้งยี่ที่ภูเก็ตนั้น ไคกอกการกำเริบมาตั้งแต่ปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว และไค่ส่งบไปพักหนึ่ง ต่อมาใน พ.ศ.2419 ราคาดีบุกไค่ตกต่ำลง ทำให้นายเหมืองชาบดีบุกไค่เงินไปพอจ่ายให้กรรมกร จึงเกิดการวิวาทกันขึ้นระหว่างนายเหมืองกับกรรมกร พวกกรรมกรเลยพากันฆ่านายเหมืองตาย เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นที่เมืองระนอง ทางการค้าเข้าจับกุมเพื่อระงับเหตุร้ายก็ถูกทำร้าย เป็นเหตุให้เกิดการจลาจลจนวายเป็นใหญ่โต ถึงกับพวกกรรมกรจี้รวบคนประมาณ 500 - 600 คน เพี้ยว ปล้น ฆ่า เผาผลาญบ้านเรือน ทางการค้าต้องเอาเรือรบไปปราบจึงสงบลง

สำหรับในภูเก็ตจีนกรรมกรเหมืองแร่ที่ได้รับความเดือดร้อนจากราคาดีบุกตกต่ำมีจำนวนหลายหมื่นคน เมื่อมีข่าวเล่าลือว่า อั้งยี่ที่ระนองยึดเมืองระนองได้ พวกอั้งยี่ที่ภูเก็ตก็ก่อการกำเริบ รวมพลกว่า 2000 คน ก่อการปล้นสะดม ฆ่าฟันผู้คน เกิดจลาจลไปทั่วภูเก็ต ทางกรุงเทพฯ ต้องส่งทหารบรรทุกเรือไปปราบเหตุการณ์จึงสงบ¹

ใน พ.ศ.2432 ปรากฏว่าไค่ปีจีนอั้งยี่ในกรุงเทพฯ 2 พวกใหญ่ ๆ ค่วยกัน คือ พวก "ตั๊กกั้งสี่" ของจีนแต้จิ๋ว และ "ชีวสี่ตือ" ของจีนฮกเกี้ยน จีนทั้งสองพวกนี้ไค่ก่อการวิวาทเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์ในการเข้าทำงานเป็นกรรมกรในโรงสีข้าว และตามท่าเรือสินค้า จนเกิดปะทะกันอย่างขนานใหญ่ ทางการค้าต้องให้ทหารบก ทหารเรือ รวมทั้งกองตระเวนเข้าปราบปรามเหตุการณ์จึงสงบราบคาบ²

การเกิดม้อั้งยี่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ปรากฏว่าไค่กลายเป็นแบบอย่างที่ยุทธจักรอื่น ๆ ได้นำไปใช้ จึงเกิดอั้งยี่ระบาดอยู่ทั่วไป มีทั้งก้ออั้งยี่ของจีนไทย แหก แมกระทั้งอั้งยี่บางคณะก็มีฝรั่งเป็นหัวหน้า การลอกเลียนแบบอั้งยี่ของจีนเช่นนี้ เพราะเกิดจากการหวังผลประโยชน์ในการเรียไร เงินค่าธรรมเนียมในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกในอั้งยี่กต่าง ๆ เป็นสำคัญ³

¹ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 5 นิตานโบราณคดี หน้า 273 - 280.

² ค. หน้า 283 - 292.

³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 5 น.10ข. แผ่น 12 คำกราบบังคมทูลของกรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ ที่ 9/1878 วันที่ 16 พฤษภาคม ร.ศ.116

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พวกจีนอึ้งย้งยังคงก่อความวุ่นวายอยู่เช่นเดิม ส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มของคนจีนเพื่อสร้างอิทธิพลชุมชนจีนด้วยกัน มีการคบคิดกันตั้งเป็นก๊กเป็นเหล่าขึ้น ถ้าจีนพวกอื่นที่มีใจพวกของตนไปตั้งที่พำนักกันในเขตอิทธิพลของพวกเขา พวกอึ้งย้งเหล่านี้ก็จะลอบทำร้ายต่าง ๆ นา ๆ บางทีก็ใช้วิธีล่อลวงให้เกิดความกลัว¹

อึ้งย้งจับเหล่านี้ตามมีสัญลักษณ์ประจำก๊กในลักษณะต่าง ๆ เช่น อึ้งย้งแถบหัวดำโพงใช้วิธีพิชชากางเกงครึ่งเข้าข้างหนึ่ง บางครั้งก็สวมเสื้อแขนเดียว โพง²ที่ผูกมัดไว้ที่ปากและเขียนหนวดควย³ อึ้งย้งบางพวกใช้การสักเครื่องหมายไว้ตามแขนและสองส้อมกำลังไว้ตามโรงยาเป็น⁴ จนตำรวจต้องเขากวาดล้างจับกุม เพราะอึ้งย้งเหล่านี้คอยก่อความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น

อึ้งย้งที่มีชื่อเสียงไปในทางร้ายชอมยกพวกทำร้ายกันอยู่เสมอ ได้แก่ อึ้งย้ง "งิ้วัว" "ง้วนเส่ง" "ฮกลัก" และ "โลโป" เป็นต้น โดยเฉพาะอึ้งย้ง "งิ้วัว" "ง้วนเส่ง" และ "ฮกลัก" เคยยกพวกทำร้ายกันอยู่เป็นประจำ และแกแค้นกันอยู่ไปมา⁴ จนเป็นที่เดือดร้อนต่อคนอื่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ปรากฏว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พวกจีนในเมืองไทยก็ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนพวกปฏิวัติในประเทศจีนอีกด้วย คนจีนผู้รักชาติเหล่านั้นนอกจากจะให้การสนับสนุนการปฏิวัติของ ดร.ซุนยัตเซ็นในจีนแล้ว ยังช่วยกันต่อต้านญี่ปุ่นด้วยการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นในประเทศไทย และทำการพิมพ์ใบปลิวแจกจ่ายยุยงให้คนจีนร่วมมือกันต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น เพราะคนจีนเหล่านี้ไม่พอใจที่ญี่ปุ่นขยายอิทธิพลเข้าไปในดินแดนตอนเหนือของจีน⁵

¹ น.ส.พ.กรุงเทพเคอิมเมล วันอังคารที่ 23 มกราคม พ.ศ.2459 หน้า 2.

² น.ส.พ.สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันเสาร์ที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ.2462 หน้า 2.

³ น.ส.พ.สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันพุธที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ.2463 หน้า 3.

⁴ น.ส.พ.สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันศุกร์ที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2462 หน้า 2.

⁵ น.ส.พ.สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันพุธที่ 6 สิงหาคม พ.ศ.2462 หน้า 2.

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่า ในสมัยนี้พวกจีนรวมหัวกันก่อการสไตรค์นัดหยุดงานกันบ่อยครั้ง เช่น เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2459 พวกจีนลูกจ้างของกรมรถไฟสายเหนือซึ่งทำงานอยู่ในโรงงานมักกะสัน พวกนักหยุดงานหมด เพราะไม่พอใจที่พวกกรรมกรจีนถูกทำทารุณกรรมจากผู้จัดการซึ่งเป็นชาวเยอรมัน¹

ได้มีการยุยงให้ลูกจ้างจีนแข็งข้อต่อนายจ้างอยู่เสมอ เช่น มีพวกคนจีนบางกลุ่มใช้อำนาจข่มขู่พวกจีนลูกจ้างให้เรียกร้องขึ้นเงินค่าจ้างต่อนายจ้าง² บางครั้งคนจีนก็รวมกลุ่มกันคล้ายอั้งยี่เป็นสมาคมลับ สมาชิกของสมาคมต้องเสียเงินค่าบำรุงคนละ 2 บาท พวกจีนเหล่านี้นัดหมายกันไว้ว่า ถ้านายจ้างกดขี่เกินไปพวกจีนในสมาคมจะพากันหยุดงาน³

อนึ่งได้ปรากฏว่า พวกคนจีนที่รับจ้างชักเสื่อในกรุงเทพฯ ได้พร้อมใจกันทุกร้านขึ้นราคาชักเสื่อเป็นตัวเลข 15 สตางค์ จนกระทั่งกองชักผ้าในเรือนจำหันโทโทษได้จัดส่งรถออกมารับเสื่อผ้าของชาวบ้านไปชักในราคาถูก⁴ พวกจีนชักเสื่อผ้าจึงไม่สามารถจะเรียกราคาค่าชักเสื่อตามที่ตนต้องการจะได้

เป็นที่เห็นได้ชัดว่า ลัทธิชาตินิยมของคณะปฏิวัติในจีนภายใต้การนำของ ดร.ซุนยัตเซ็นได้เข้ามามีอิทธิพลอยู่เหนือคนจีนในประเทศไทยบางแล้วในสมัยนี้และมีท่าทีว่าจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นทุกทีด้วย

การอพยพของคนจีนเข้ามาประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 7

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พวกคนจีนยังอพยพเข้ามาประเทศไทยปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนไม่น้อย ทำให้รัฐบาลไทยในสมัยนั้นรู้สึกตื่นตัวเรื่องจีนอพยพกันมาก ในวงราชการชั้นสูงต่างเห็นพ้องกันว่า จำเป็นจะต้องกีดกันมิให้คนจีนอพยพเข้าประเทศได้สะดวกมากนัก ซึ่งจะทำให้คนจีนเข้าประเทศน้อยลงก็ได้

¹ น.ส.พ.กรุงเทพ เดลิเบต วันอาทิตย์ที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2459 หน้า 2.

² น.ส.พ.สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันศุกร์ที่ 12 กันยายน พ.ศ.2462 หน้า 3.

³ น.ส.พ.สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันศุกร์ที่ 5 มกราคม พ.ศ.2465 หน้า 3.

⁴ น.ส.พ.สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันศุกร์ที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2462 หน้า 2

นายสตีเวนส์ (Mr. Stevens) ที่ปรึกษาของกระทรวงการต่างประเทศในสมัยนั้น ก็มีความเห็นว่าควรจะหาทางผ่อนผันจำนวนคนจีนเข้าเมืองให้น้อยลง¹ นาย พี ที อัลเลน (P.T. Allen) กับ นาย เอ เอ็ม กูดแมน (A.M. Goodman) ซึ่งเป็นข้าหลวงอังกฤษประจำแผนกกิจการของคนจีนที่มลายู และที่สเตรท เซตเติลเมนต์* (Straits Settlement) ก็เตือนว่าการปล่อยจีนเข้าประเทศอย่างที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เป็นประโยชน์เพียงชั่วคราว ต่อไปภายหน้าอาจจะเป็นอันตรายต่อประเทศชาติได้²

นอกจากนี้ นายอัลเลน กับ นายกูดแมน ยังได้แนะนำว่ารัฐบาลไทยควรจะร่วมมือกับฝรั่งเศสซึ่งขณะนั้นกำลังมีนโยบายจำกัดคนจีนอพยพเข้าสู่อินโดจีนของฝรั่งเศสอยู่แล้ว ทรงเห็นว่าเป็นเรื่องการเมืองค่อนข้างจะใหญ่โตมาก การผ่อนผันจำนวนคนจีนเข้าเมืองให้น้อยลง อาจจะมีคนจีนในประเทศไทยไม่พออีกได้³

ในส่วนองค์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงวิตกห่วงใยเรื่องคนจีนอยู่ไม่น้อยทีเดียว ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

...ในเรื่องจีนเข้ามาเมืองไทยนี้ ฉันต้องยอมรับว่าฉันอยู่ในจำพวกที่เห็นว่า การปล่อยให้จีนเข้ามาในประเทศสยามโดยไม่มีจำกัดอยู่เรื่อย ๆ นี้ จะเป็นเหตุถึงอันตรายแก่อิสระภาพของประเทศสักวันหนึ่ง...การที่จะจำกัดพวกจีนไม่ให้เข้ามาในประเทศสยามมากเกินไปนี้ ย่อมจะทำให้จีนไม่พอใจ จนอาจจะบีบคั้นให้เกิดความยุ่งยากขึ้นได้

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 43 หมายเลข 9/43 หนังสือรายงานขอราชการของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ที่ 487/12996 ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2470

*ดินแดนที่อังกฤษเข้ายึดครองโดยถือว่าเป็นอาณานิคมขึ้นต่อรัฐบาลอังกฤษโดยตรง และจัดการปกครองเป็นหน่วยเดียวกัน ประกอบด้วย สิงคโปร์ ปีนัง มะละกา และเวสเฉย

² ก.

³ ก.

แต่เราจะยอมให้มันเข้ามาเถิดเอาตามชอบใจ จะปล่อยให้เข้ามาครอบครองบ้าน
ของเรา แลอบล้างชาติของเราโดยไม่ต้องต่อสู้เพราะกลัวลำบากกระนั้นหรือ ?
เห็นจะทำเช่นนั้นหาได้ไม่ว่าง เริ่มหาอุบายป้องกันบ้านเรือนของเราให้เป็นของ
เราตลอดไปเสียบัดนี้¹

การที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยเรื่องคนจีนอพยพเข้าประเทศ
ก็คงจะสืบเนื่องมาจากการที่ทรงวิตกในเรื่องการขยายตัวเข้าครอบคลุุมทางเศรษฐกิจของคนจีน
ในประเทศไทยเป็นสำคัญ ถึงกับทรงมีพระราชกระแสรับสั่งเกี่ยวกับเรื่องคนจีนทำการค้าขายว่า

...เรื่องจีนนั้นถ้าไปตั้งร้านขายของอย่างที่ทำกันอยู่โดยมากก็ไม่สู้เป็นไรนัก เพราะ
ถ้าจีนไม่ทำในเรื่องส่งของไปขายหรือเป็นคนกลางในการค้าขาย (middle man)
ก็อาจไม่มีใครทำ เพราะไทยเรายังไม่ค่อยจะทำ และทำไม่เป็นเสียด้วย แต่ถาจีน
ไปจับจองที่ดินทำนา และขายของพรอบกันทั้ง 2 อย่าง ก็น่าวิตกอยู่มาก แปลว่า
colony จีนแน่แล้วก็ตั้งโรงเรียน มีสโมสรอยู่ด้วยกัน เฉพาะระหว่างพวกจีนด้วยกัน
ไม่เกี่ยวข้องกับไทยเลย ถ้าเป็นเช่นนั้น เป็นของไม่พึงประสงค์เลย และก็น่ากลัว
ว่าจะเป็นเช่นนั้นบ้างขึ้นทุกที²

เมื่อมีเจตนาจะป้องกันมิให้ชาวจีนเข้าไปกุมการเศรษฐกิจต่าง ๆ เสียหมดเช่นนั้นแล้ว
จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกนเข้าเมือง พ.ศ.2470* พระราชบัญญัติฉบับนี้มีอยู่ 14 มาตรา

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 43 หมายเลข 9/43
พระราชหัตถเลขาบนแผนปะหนานำส่งหนังสือรายงานขอราชการของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย
ที่ 487/12996 ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2470

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 203 หมายเลข 2/203
พระราชหัตถเลขาบนแผนปะหนานำส่งหนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงการพาณิชย์
และคมนาคม ที่ ก.817/71 ลงวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ.2471

* ฎราญละเอียดในภาคผนวก ก.

จุดประสงค์ก็เพื่อควบคุมการเข้ามาประเทศไทยของ "คนต่างดาว" ที่ไม่มีสัญชาติเป็นไทย ตามกฎหมาย และคนจีนคือเป้าหมายสำคัญในเรื่องนี้ เนื่องจากมีคนจีนอพยพเข้าสู่ประเทศไทยมากกว่าบุคคลในสัญชาติอื่นใดทั้งสิ้น

อนึ่งในปีเดียวกันนี้เอง กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศกระทรวงมหาดไทยระบุว่า คนต่างดาวที่เป็นโรคเรื้อน โรคเริดสีดวงตา วัณโรค และกาฬโรค ห้ามมิให้เข้ามาในพระราชอาณาจักรสยาม¹ นับว่ากระทรวงมหาดไทยปฏิบัติได้ถูกต้องมาก เพราะโรคต้องห้ามเหล่านี้เป็นโรคที่คนจีนเป็นกันมาก โดยเฉพาะโรคเริดสีดวงตา เมื่อมีผู้ป่วยกันมาก แต่ทุกคนต้องการจะพำนักอยู่ในประเทศไทยต่อไป ไม่ยอมถูกส่งตัวกลับ ก็เลยอาจจะมีกรณีติดสินบนเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยบางก็เป็นได้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่องนี้ในที่ประชุมอภิรัฐมนตรีว่า พวกจีนพากันร้องเรียนเรื่องเจ้าพนักงานกรมตรวจคนเข้าเมืองกวาดค้นเรื่องโรคเริดสีดวงตา นับว่าถ้าเสียเงิน 50 บาท แล้วใบถูกรบกวผ่านด่านไปได้ ชิวานี้เลื่องลือไปไกลเมื่อเสด็จไปชวาก็มีผู้กราบบังคมทูล²

เรื่องนี้น่าจะมีมูลความจริงอยู่บ้าง เพราะในชั้นแรกยังไม่มีขอมูลยืนยันประการใด แต่ต่อมาเมื่อกระทรวงมหาดไทยได้ผ่อนผันให้ผู้ป่วย** เข้ามารักษาตัวอยู่ในกรุงเทพฯ ได้ โดยวางเกณฑ์ไว้ว่า จะต้องเคยอยู่ประเทศไทยมานาน มีหลักฐานพยานอยู่ในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 5000 บาท มีบุตรภรรยาเป็นคนไทยซึ่งอยู่ในเมืองไทยและท้องเลี้ยงดู เป็นหญิงที่บุตรและบุตรยังเล็กอยู่ ถ้าจะส่งตัวกลับไปจะลำบาก ไม่มีใครเลี้ยงดู ปรากฏว่าไม่มีผู้ใดป่วยเป็น

¹"ประกาศกระทรวงมหาดไทย" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 44 ฤกษ์ฎีกา ภาค 1-2 พ.ศ.2470 หน้า 120

²กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข 27/133 รายงานการประชุมอภิรัฐมนตรีสภา ครั้งที่ 27/2472 วันพุธที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2472

** ก่อนมีการผ่อนผัน คนจีนที่ป่วยเป็นโรคเรื้อน โรคเริดสีดวงตา วัณโรค และกาฬโรค ห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักรสยามโดยเด็ดขาด และผู้ที่อพยพเข้ามาแล้วเกิดป่วยเป็นโรคดังกล่าวภายหลัง จะต้องถูกเนรเทศออกไปนอกพระราชอาณาจักร

โรคริดสีดวงตาอีกเลย¹ เป็นแต่ขอให้ไต่ยกเว้นตามเกณฑ์ที่กล่าวแล้วก็พอใจ

หลังจากที่รัฐบาลไทยได้ออกพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470 แล้ว ก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองขึ้นอีกในปี พ.ศ.2474² ในกฎเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2474 นี้มีอยู่ข้อหนึ่งระบุให้เรียกค่าธรรมเนียมออกใบสำคัญและรูปพรรณในการเข้าเมืองเป็นเงิน 10 บาท ค่าธรรมเนียมออกใบอนุญาตให้กลับเข้าประเทศเป็นเงิน 5 บาท และให้เรียกค่าธรรมเนียมการออกใบสำคัญถิ่นที่อยู่เป็นเงิน 30 บาท³ เมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470 แล้ว พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองฉบับเดิมเก็บเงินค่าธรรมเนียมในการออกใบสำคัญและแสดงรูปพรรณฉบับละ 4 บาทเท่านั้น⁴ เรื่องนี้เป็นจุดที่ชาวจีนทั้งในและนอกประเทศโจมตีกันอยู่พักหนึ่ง

อย่างไรก็ตามน่าจะได้อ้างเหตุผลจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองทั้ง 2 ฉบับ ฐานว่ามีมากน้อยเพียงใดหรือไม่ จากสถิติปี พ.ศ.2468 - 2474 ปรากฏว่าในปี พ.ศ.2469 อันเป็นปีก่อนที่จะประกาศใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง มีคนจีนอพยพเข้าประเทศ 90246 คน อพยพกลับออกไปเพียง 47786 คน เหลือตกค้างอยู่ถึง 42460 คน⁴ นับว่าน้อยกว่าปี พ.ศ.2468 ซึ่งคนจีนเดินทางเข้ามาประเทศไทย 83560 คน กลับออกไป 37704 คน เหลือตกค้างอยู่ในประเทศไทย 45856 คน⁵

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 133 หมายเลข 27/132 รายงานการประชุมอธิรัฐมนตรีสภา ครั้งที่ 27/2472 วันพุธที่ 20 พฤศจิกายน 2472

* ฎรายละเอียดยกในภาคผนวก ข.

² กฎเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2474 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 48 กฤษฎีกา ภาค 1 - 2 พ.ศ.2474 หน้า 187.

³ "กฎเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2470 ว่าด้วยการกำกับตรวจตราคนต่างดาวเข้าประเทศสยาม ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 44 กฤษฎีกา ภาค 1 - 2 พ.ศ.2470 หน้า 104.

⁴ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 133 หมายเลข 3/133 หนังสือรายงานราชการของกรมตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ.2468 - 2469

⁵ ค.

เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470 ปรากฏว่าคนจีนเดินทางเข้าประเทศไทยประมาณ 63174 คน กลับออกไป 33252 คน คงเหลือตกค้างอยู่ในประเทศไทยเพียง 29922 คน¹ แสดงให้เห็นว่าสถิติคนจีนที่พักอาศัยอยู่ในประเทศไทยในปีที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองน้อยกว่าปีที่ยังไม่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง

ในปี พ.ศ.2470 คนจีนเดินทางเข้าประเทศ 88045 คน กลับออกไป 62138 คน เหลือตกค้างอยู่ในประเทศไทยเพียง 25907 คน² และในปี พ.ศ.2472 คนจีนเดินทางเข้าประเทศ 70552 คน กลับออกไป 52177 คน เหลือตกค้างอยู่ในประเทศไทย 18375 คน³ สถิติลดลงกว่าปี พ.ศ.2471 ถึง 6532 คน

ในปี พ.ศ.2473 คนจีนเข้าประเทศ 76369 คน กลับออกไป 54219 คน เหลือตกค้างอยู่ในประเทศไทย 22150 คน⁴ สำหรับสถิติคนจีนเข้าประเทศในปี พ.ศ. 2474 อันเป็นปีที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2474 ปรากฏว่ามีคนจีนอพยพเข้าประเทศไทยเพียง 27195 คน เดินทางกลับออกไปประมาณ 18219 คน คงเหลือคนจีนตกค้างอยู่ในประเทศไทยในรุ่นนี้เพียง 8976 คนเท่านั้น⁵

เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการตกค้างของคนจีนในประเทศไทยก่อนและหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแล้ว นับได้ว่านโยบายจำกัดคนจีนเข้าเมืองของรัฐบาลไทยในสมัยนั้นได้ลุล่วงพอสมควร

(โปรดดูจำนวนคนจีนอพยพเข้ามาและออกไปจากประเทศไทย จากบัญชีตาราง 1 ตั้งแต่ พ.ศ.2468 - พ.ศ.2474)

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 133
หมายเลข 11/133 หนังสือรายงานราชการของกรมตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ.2470-2474

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 133
หมายเลข 11/133 หนังสือรายงานราชการของกรมตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ.2470-2474

³ ค.

⁴ ค.

⁵ ค.

ตาราง 1 แสดงสถิติคนจีนเดินทางเข้าและออกจากประเทศไทย

ระหว่างปี พ.ศ.2468 - 2474 *

พ.ศ.	จำนวนคนจีนเดินทาง เข้ามาประเทศไทย	จำนวนคนจีนเดินทางออก จากประเทศไทย	จำนวนคนจีนที่เหลือ ตกค้างอยู่ในประเทศไทย
2468	83560	37704	45856
2469	90248	47786	42460
2470	63174	33252	29922
2471	88045	62138	25907
2472	70552	52177	18375
2473	76369	54219	22150
2474	27195	18219	8976

* แหล่งที่มา : รายงานกรมตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ.2468 - 2474 จากเอกสารรัชกาลที่ 7
แฟ้ม 133 หมายเลข 3/133 และ หมายเลข 11/133 กองจดหมายเทศาภิบาล
 กรมศิลปากร

อิทธิพลทางด้านการธุรกิจของกนจีน

ลักษณะการประกอบอาชีพของกนจีน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กนจีนได้เข้ามามีส่วนในการประกอบอาชีพทางการค้า การอุตสาหกรรม และการขายแรงงาน เหมือนกับที่เคยเป็นมาแล้วในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และนับวันจะเพิ่มมากขึ้น พวกกนจีนได้เข้าดำเนินการเป็นคอมปะโดร์รับส่งสินค้าเข้าออก และควบคุมธุรกิจทางด้านการคลังและการธนาคารอย่างมากมายอีกด้วย¹

แต่เดิมชาวไทยมีอาชีพในทางเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นจำนวนร้อยละแปดสิบของพลเมืองทั้งหมด ก่อนหน้าปี พ.ศ.2470 ชาวจีนยังไม่ได้พยายามจะเข้าไปแย่งตำแหน่งอาชีพปลูกข้าวของคนไทย² แต่กนจีนกลับเป็นเจ้าของโรงสีข้าวถึงร้อยละเก้าสิบของจำนวนโรงสีในประเทศไทยทั้งหมด³

ชาวนาไทยส่วนใหญ่ต้องไปขอยืมเงินจากเจ้าของโรงสีข้าวที่เป็นกนจีนมาลงทุนในการทำนา เมื่อเก็บเกี่ยวผลได้แล้ว พอกำเงินซึ่งเป็นเจ้าของโรงสีและเจ้าของเงินที่ให้ชาวนาถูกไปทำนา ก็จะกำหนดราคาข้าวเปลือกให้ในราคาที่ต่ำกว่าปรกติ พอกำเงินจะซื้อข้าวเปลือกเหล่านี้มาสีเป็นข้าวสารส่งไปขายนอกประเทศ เช่น ที่สิงคโปร์ ปีนัง และฮ่องกง พอกำเงินได้ผูกขาดการส่งข้าวสารออกนอกประเทศ ประมาณ 4 ใน 5 ส่วนของจำนวนข้าวสารที่ส่งออกไปขายนอกประเทศทั้งหมด⁴

กนจีนได้ลงทุนตั้งโรงสีสีข้าวเป็นเงินถึง 50 ล้านบาท เมื่อปี พ.ศ.2470⁵ และในระหว่าง พ.ศ.2468 - 2472 ราคาข้าวสารที่ส่งออกนอกประเทศราคาหาลดลง 7.20 บาท

¹Victor Purcell, The Chinese in Southeast Asia, p.127.

²Ibid. (citing Siamese Tales, p.165 by R. le May)

³Ibid. p.128.

⁴Ibid. (citing Pacific Affairs, June, 1936. by Lin Yu)

⁵George William Skinner, Chinese Society in Thailand, p.214

แต่ในระหว่างปี พ.ศ.2472 - 2477 ราคาข้าวสารกลดลงเหลือหาบละ 3.50 บาท ทำให้โรงสีข้าวคงหยุดกิจการกันมาก เป็นผลทำให้การค้าข้าวสารในต่างประเทศของกบจีนซบเซาลงไปด้วย อย่างไรก็ตามก่อนหน้าปี พ.ศ.2470 การค้าขายสินค้าต่าง ๆ ของประเทศไทยตกอยู่ในกำมือของชาวจีนถึงร้อยละแปดสิบห้าถึงเก้าสิบ¹

ในด้านการค้าและประกอบกิจการอุตสาหกรรมไม้สัก พวกกบจีนก็เข้าไปมีกิจการธุรกิจในด้านนี้ด้วยไม่น้อย ในปี พ.ศ.2467 โรงเลื่อยขนาดใหญ่ที่ใช้เครื่องจักรอันทันสมัยในกรุงเทพฯ จำนวน 9 โรง เป็นของกบจีนเสีย 3 โรง กรรมการในโรงเลื่อยทั้งหมดเป็นคนจีน ใน พ.ศ. 2470 กิจการป่าไม้และโรงเลื่อยตกอยู่ในกำมือของจีนแท้ใจ² ส่วนมากพวกจีนกวางตุ้งก็มีหุ้นส่วนการค้าไม้สักอยู่บ้างเล็กน้อย

อาชีพอีกประเภทหนึ่งที่ทำเงินให้กับประเทศไทยมาก คือ อาชีพการทำสวนยางพารา แต่กลับปรากฏว่าการธุรกิจด้านยางพารา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการค้ายางพารา หรือผลิตยางพาราตกอยู่ในกำมือของชาวจีน ใน พ.ศ.2470 การประกอบอาชีพสวนยางพาราส่วนใหญ่เป็นของกบจีนที่อพยพมาจากมลายู ประมาณว่าพวกจีนและที่ทำสวนยางพาราทางภาคใต้ของไทย เมื่อปี พ.ศ.2470 มีประมาณ 70,000 คน³ (แต่ก็มีพวกจีนแท้ใจ, ฮกเกี้ยน, ที่อพยพมาจากแผ่นดินใหญ่จีนอยู่บ้าง) และในปีเดียวกันนี้ ชาวจีนได้ปลูกยางพาราขึ้นใหม่อีกประมาณ 3000 ไร่ เจ้าของสวนยางพาราที่เป็นคนจีน ได้ผลิตยางแผ่นรมควันออกจำหน่ายแก่พ่อค้า ในขณะที่คนไทยยังต้องผลิตยางดิบจำหน่ายอยู่ เพราะขาดเงินทุนจะตั้งโรงงานผลิตยางแผ่นรมควัน⁴

อาชีพการทำเหมืองแร่ดีบุกก็ตกอยู่ในกำมือของกบจีนเกือบทั้งหมดอย่างน่าวิตก ในปี พ.ศ.2470 ความต้องการแรงงานในเหมืองแร่ดีบุกมีมาก ปรากฏว่าคนจีนเกือบทั้งหมดที่เขาไปทำงานในเหมืองแร่ดีบุกมีมากกว่ากรรมกรสัญชาติอื่นใด นอกจากนี้กรรมกรจีนได้เข้าไปทำงาน

¹Relen Tan-Gatue, Chinese and Chinese Thai Relation, p.7

²George William Skinner, Chinese Society in Thailand, p.215

³Ibid. p.216.

⁴Ibid. p.214

ในสวนยางพารา โรงเลื่อย โรงสีข้าว และการชักลากไม้หรือโค่นไม้ในป่า ฯลฯ อีกมากมาย แม้แต่การผลิตอ้อยและน้ำตาลทรายที่จังหวัดชลบุรี คนจีนก็ได้เข้าไปเป็นเจ้าของไร่อ้อย และโรงงานผลิตน้ำตาลทรายมากแห่งด้วยกัน

คนจีนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพของคนไทย แม้กระทั่งอาชีพการจับปลาตามแถบชายฝั่งทะเล ก่อนหน้าปี พ.ศ.2470 คนจีนได้ออกทุนรอนค่าใช้จ่ายให้คนไทยดำเนินการจับปลามาขายส่งคนจีนผู้เป็นนายทุน ด้วยราคาที่ต่ำกว่าปรกติ ต่อจากนั้นคนจีนก็จะนำปลาสดและปลาเค็มส่งขายยังต่างประเทศ ในปลายปี พ.ศ.2470 ประมาณว่าปลาที่ส่งออกไปขายยังต่างประเทศทำเงินได้ถึง 25 ล้านบาท¹ ผลประโยชน์ส่วนใหญ่เป็นของนายทุนคนจีนทั้งสิ้น

เมื่อพิจารณาการประกอบอาชีพของคนจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้เห็นว่าการครองชีพของคนไทยอยู่ในสภาพที่นาวิตก เพราะกิจการต่าง ๆ ที่เป็นหัวใจของเศรษฐกิจของชาติตกอยู่ในกำมือของคนจีนแทบทั้งสิ้น และเมื่อมีปัญหาทางการเมืองเข้ามาแทรกแซงด้วยแล้ว คนจีนอาจจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยในสมัยนั้นเป็นอัมพาตไปก็ได้

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เห็นได้ชัดว่า การที่รัฐบาลไทยออกพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470 ก็คือ หรือการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองเมื่อปี พ.ศ.2474 ก็คือ เพื่อจุดประสงค์จะกีดกันมิให้คนจีนอพยพเข้ามาแข่งขันกับคนไทยประกอบอาชีพต่าง ๆ มากเกินไป อันจะทำให้เกิดความยากลำบากแก่คนไทยในภายหลังได้

การส่งเงินไปเบื้องจีนของคนจีนในประเทศไทย

ประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ประสบกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญอยู่ประการหนึ่ง คือ การที่คนจีนในประเทศไทยส่งเงินไปให้ญาติพี่น้องของตนในประเทศจีน ความจริงคนจีนได้ทำการส่งเงินไปให้ญาติพี่น้องของตนในประเทศจีนมานานแล้ว แต่เพิ่งจะมาวิพากษ์กันในวงการรัฐบาลไทยเมื่อปี พ.ศ.2470 เมื่อสภาพทางเศรษฐกิจของโลกเริ่มจะตกต่ำลง

¹George William Skinner, Chinese Society in Thailand, p.217

คนจีนส่งเงินไปเมืองจีนโดยผ่านทางสำนักงานหรือร้านค้าที่รับบริการค่านส่งเงินใน กรุงเทพฯ หรือตามหัวเมืองสำคัญ ๆ ที่มีคนจีนอยู่หนาแน่น เงินนี้จะถูกส่งไปที่เมืองซัวเถา และทางซัวเถาก็จะส่งต่อไปยังญาติพี่น้องของเจ้าของเงินอีกทอดหนึ่ง จากปี พ.ศ. 2470-2475 ชาวจีนส่งเงินไปเมืองจีนทั้งหมดเป็นจำนวนถึง 160 ล้านบาท¹ เมื่อคิดเฉลี่ยเป็นรายปีก็ตก ปีละประมาณ 26.6 ล้านบาท

จำนวนเงินที่ประเทศไทยต้องสูญเสียไปปีละ 26.6 ล้านบาทโดยมิได้มีผลตอบแทนแต่ประการใดเลยเช่นนี้ เมื่อคำนึงถึงสภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยที่กำลังทรุดโทรมในขณะ นั้นแล้ว ต้องนับว่าเป็นปัญหาที่น่าวิตกของรัฐบาลขณะนั้นเป็นอย่างมาก

เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้ว ก็พอจะสรุปได้ว่าในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว อำนาจทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ตกอยู่ในกำมือของคนจีน นับได้ว่ากระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เป็นปัญหาที่รัฐบาลไทยในสมัยนั้นไม่อาจจะเพิกเฉยได้ การแก้ปัญหาไม่สามารถกระทำได้อย่างฉับพลัน แต่ต้องคำนึงนโยบาย เพื่อจะควบคุมการขยายตัวของเศรษฐกิจของคนจีนโดยทางอ้อม เช่น การจำกัดการเข้าเมืองของคนจีน เป็นต้น

เหตุการณ์ทางการเมืองภายในจีนและผลกระทบต่อคนจีนในประเทศไทย

ในช่วงระยะเวลาก่อนหน้า พ.ศ. 2468 ประเทศจีนกำลังประสบกับความยุ่งยากทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง นับตั้งแต่ ดร.ซุนยัตเซ็นได้ออกการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองของจีน จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐตั้งแต่ พ.ศ. 2437

¹George William Skinner, Chinese Society in Thailand, p.226.

เป็นต้นมา คร.ซุนยัตเซ็นเริ่มแผนปฏิวัติตั้งแต่นั้นเองพำนักรอยู่ที่ฮอนโนลูลู และหลังจากนั้น
ต่อมาในปี พ.ศ.2448 เขาได้ประกาศใช้หลักลัทธิไตรราษฎร์* เป็นคัมภีร์ของการปฏิวัติประเทศ
จีนอย่างเป็นทางการพร้อมกับมีการจัดตั้งสมาคม กุง เหมิง หุย** (T'ung Meng Hui)
เพื่อรวบรวมสมาชิกที่ให้การสนับสนุนการปฏิวัติในจีนเข้าด้วยกัน

คณะปฏิวัติของ คร.ซุนยัตเซ็น ก่อการปฏิวัติขึ้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2454
ที่เมืองวูซาง (Wu - Chang) และพอถึงวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ.2454 ก็มีการเลือก
คร.ซุนยัตเซ็นขึ้นเป็นประธานาธิบดีคนแรกของรัฐบาลท้องถิ่นของพวกปฏิวัติที่เมืองนานกิง และ
ได้เขาปฏิญาณตนดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐจีนในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2454
ณ เมืองนานกิง ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลจีนที่กรุงปักกิ่งยังมีโคลมเล็กไป

* นาย ต.บุญเทียม ได้อธิบายความหมายของหลักลัทธิไตรราษฎร์หรือลัทธิสามินจุหงี
ไว้ในหนังสือ ลัทธิไตรราษฎร์ ระหว่างหน้า 182-837 (ฉบับพิมพ์ที่บริษัทอักษรโสภณ พ.ศ.2495)
พอสรุปความได้ว่า ลัทธิไตรราษฎร์ หรือสามินจุหงี ประกอบด้วยหลักใหญ่ 3 ประการ คือ

- (1) มินจุกุหงี หมายถึงลัทธิชาตินิยมหรือความสำนึกในชาติลัทธิของตัวเอง
- (2) มินควนจุหงี หมายถึงลัทธิอำนาจประชาชน ซึ่งประกอบด้วย
 - (ก) อำนาจในการคัดเลือกผู้บริหารประเทศ
 - (ข) อำนาจในการถอดผู้บริหารประเทศออกจากราชการ
 - (ค) อำนาจในการออกกฎหมาย
 - (ง) อำนาจในการแก้ไขกฎหมาย
- (3) มินแชจุหงี หมายถึงจัตถิอาชีวะของพลเมือง ประกอบด้วย
 - (ก) การแบ่งอำนาจในการถือครองที่ดินให้ทัดเทียมกัน
 - (ข) การแสวงหาทุนทรัพย์ในการประกอบอาชีพ คือสนับสนุนการลงทุน

** บางแห่งเรียก กุง เหมิง หุย แทนภาษาจีนกลางออกเสียง กุง เหมิง หุย ในที่นี้
จะเรียก กุง เหมิง หุย เป็นหลักสำคัญ

ตอบรัฐบาลสาธารณรัฐจีนที่นานกิง และรัฐบาลแมนจูที่กรุงปักกิ่ง ตกใจจะเจรจา ประนีประนอมกัน เพราะต่างฝ่ายต่างก็ไม่พร้อมทั้งทางด้านการเงินและการทหารที่จะทำการ สู้รบกันต่อไป¹ ในที่สุดได้มีการตกลงกันในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2455 ตามข้อเสนอ ของ ดร.ซุนยัตเซ็นระหว่างรัฐบาลจีนปักกิ่งและนานกิง กล่าวคือ ทางฝ่าย ยวน ซี ไช (Yüan Shi Kai) ขาหลวของรัฐบาลปักกิ่งที่มาเจรจากับเมืองกับรัฐบาลนานกิง จะต้องปรับ ประโยชน์ให้ประเทศจีนมีการปกครองแบบสาธารณรัฐ และจัดการให้จักรพรรดิจีนลาออกจากราช สมบัติ ส่วน ดร.ซุนยัตเซ็น จะลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี²

ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2455 รัฐบาลนานกิงก็ลงมติเลือก ยวน ซี ไช เป็น ประธานาธิบดีของจีน และย้ายรัฐบาลชั่วคราวไปอยู่ที่กรุงปักกิ่งตามเดิม สำหรับ ดร.ซุนยัตเซ็น นั้นเมื่อลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีแล้ว ก็ได้ประกาศจัดตั้งพรรคการเมืองที่มีชื่อว่า กว๋อมินตั๋ง (Kuamintang) ขึ้นในวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2455 เพื่อให้สอดคล้องกับการ เมืองในระบอบประชาธิปไตย แต่แล้วกลับปรากฏว่า ยวนซีไช กลับใช้ข้อบทยเพื่อวิตรอนอำนาจ ทางการเมืองของพรรคกว๋อมินตั๋งอย่างฉับ ๆ จนที่สุด ดร.ซุนยัตเซ็นต้องลี้ภัยการเมืองไปอยู่ ที่ญี่ปุ่นตั้งแต่วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2458

ต่อมาในปี พ.ศ.2459 ยวนซีไช ได้จัดการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อสถาปนาตนเองขึ้น เป็นกษัตริย์ แต่ได้รับการต่อต้านจากบรรดานายพลของกองทัพบก และพลพรรคกว๋อมินตั๋ง ที่ยังหลงเหลืออยู่อย่างรุนแรง แผนการของยวนซีไช ต้องล้มเหลว และตัวเองก็ถึงแก่กรรม

¹Claude A. Buss, Asia in the Modern World, p.239.

²Ibid.

* บางแห่งเรียก กว๋อมินตั๋ง แต่ภาษาจีนกลางออกเสียงเป็น กว๋อเหมินตั๋ง ในพื้นที่จะถือ การออกเสียงตามภาษาจีนกลางเป็นหลัก คือจะใช่ กว๋อมินตั๋ง ทั้งหมด

พรรคกว๋อมินตั๋งนี้ แปลว่า พรรคประชาชน วิวัฒนาการมาจาก สมาคม ลูกเหิมหนุย เป็นการรวบรวมพรรคการเมืองต่าง ๆ อีกหลายพรรคเข้าด้วยกัน

ด้วยโลหิตเป็นพิษ¹ หลียวนฮุง (Li Yuan-hung) ได้รับตำแหน่งประธานาธิบดีสืบต่อจาก ยวนซีไฮ ในขณะที่สถานการณ์ทางการเมืองของจีนกำลังปั่นป่วน นักการเมืองแตกแยกเป็นหลายฝ่าย ทั้งพวกนิยมระบอบสาธารณรัฐ ระบอบกษัตริย์ และพวกขุนศึกต่าง ๆ

ในเดือนตุลาคม พ.ศ.2463 คร.ซุนยัตเซ็นได้ย้อนกลับมาตั้งฐานปฏิบัติขึ้นใหม่ที่ กวางตุ้ง และได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2464 จึงได้เกิดรัฐบาลสาธารณรัฐจีนอีกแห่งหนึ่งที่เมืองกวางตุ้ง² แต่แล้วไม่นานก็เกิดการแตก แยกภายในรัฐบาล คร.ซุนยัตเซ็นต้องหลบหนีไปอยู่เมืองเซียงไฮ้ แต่แล้วเขาก็กลับมามีอำนาจ ในกวางตุ้งอีกในเดือนมีนาคม พ.ศ.2466

ในปี พ.ศ.2465 ขณะที่ คร.ซุนยัตเซ็นลี้ภัยการเมืองอยู่ในเซียงไฮ้ เขาได้มีโอกาสด พบปะเจรจาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักการทูตรัสเซีย ชื่อ ออดอล์ฟ จอฟเฟ (Adolf Joffe) เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2465³ เรื่องที่เจรจาก็คือความร่วมมือระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์กับ พรรคคอมมิวนิสต์จีนซึ่งจะจัดตั้งขึ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2465 คร.ซุนยัตเซ็นไม่ต้องการ ลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่ต้องการความช่วยเหลือจากรัสเซียในการปฏิบัติประเทศ จึงยอมรับข้อเสนอของผู้แทนคอมมิวนิสต์รัสเซีย โดยการยินยอมให้จีนคอมมิวนิสต์เข้าเป็นสมาชิกของพรรค กวอมินตั๋งเป็นรายบุคคลได้

ในเดือนกันยายน พ.ศ.2466 รัสเซียได้ส่ง ไมเคิล โบโรดิน (Michael Borodin) ผู้เชี่ยวชาญพิเศษของคอมมิวนิสต์รัสเซียมายังกวางตุ้ง เพื่อช่วยเหลือพรรคกวอมินตั๋งปรับปรุง องค์การของพรรคให้เข้มแข็ง ปรากฏว่า โบโรดิน ดำเนินการจนจีนคอมมิวนิสต์เข้าไปมีอิทธิพล ในพรรคกวอมินตั๋งของ คร.ซุนยัตเซ็นอย่างลับ ๆ

¹เขียน ชีระวิทย์ วิวัฒนาการการปกครองของจีน หน้า 202 .

²Paul M. Linebaager, Far Eastern Governments and Politics : China and Japan, p.136 .

³Claude A. Buss, Asia in the Modern World, p.271 .

หลังจาก คร.ซุนยัตเซ็นถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2468 แล้ว งานรวมชาติของ คร.ซุนยัตเซ็นก็ยังไม่บรรลุผลสำเร็จ และการแตกแยกในพรรคก๊กมินตั๋งก็เริ่มตั้งเค้าขึ้นมา หลังจากเกิดการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านชาวต่างประเทศของชาวจีน ในวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2468 ที่เมืองซันเคาแล้ว พวกก๊กมินตั๋งฝ่ายขวาภายใต้การนำของเจียงไคเช็ค ได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงจากก๊กมินตั๋งฝ่ายซ้าย ภายใต้การนำของ วัง จิน เว¹ เพราะผลจากการยุบจากคณะที่ปรึกษาชาวรัสเซีย พรรคก๊กมินตั๋งได้ส่งตัวไมเกิล โบโรดินและคณะที่ปรึกษาของรัสเซียกลับรัสเซียในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2470² เพราะทางรัฐบาลจีนที่ปักกิ่งจับเอกสารลับการดำเนินงานของรัสเซียและจีนคอมมิวนิสต์ในการที่จะปฏิวัติจีนให้เป็นคอมมิวนิสต์ได้

ในขณะเดียวกันนี้ เจียงไคเช็คได้รับมอบอำนาจจากพรรคในการควบคุมรัฐบาลจีนที่นานกิงตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2471³ นอกจากนี้เขายังได้รับเลือกจากคณะกรรมการกลางของพรรคก๊กมินตั๋งให้ดำรงตำแหน่งประธานพรรคและได้รับมอบอำนาจเผด็จการทางทหารต่อไปจนถึงวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2471⁴

รัฐบาลจีนที่นานกิงได้รับรองจากมหาอำนาจตะวันตกในปี พ.ศ.2471⁵ และในปีนี้เองที่เจียงไคเช็คได้เคลื่อนกำลังเข้าสู่ปักกิ่ง เพื่อปราบปรามนายพล จาง โซ หลิน (Chang Tso-lin) ซึ่งกำลังมีอำนาจปกครองจีนเหนืออยู่ที่ปักกิ่ง จางโซหลินได้ถึงแก่กรรมเพราะถูกระเบิดของพวกทหารญี่ปุ่นจากฐานทัพวันตุ๋งในวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ.2471 ที่เมืองมุกเดน (Mukden) จาง เชียะ เหลียง (Chang Hsueh-liang) ลูกชายของนายพลจางโซหลินได้ประกาศภักดีต่อรัฐบาลจีนที่นานกิง เลยได้รับการแต่งตั้งจากเจียงไคเช็ค ให้ดำรงตำแหน่ง

¹Claude A. Buss, Asia in the Modern World, p.273

²Ibid.

³เขียน ชีระวิทย์ วิวัฒนาการการปกครองของจีน หน้า 243

⁴Henry Mc Alleavy, The Modern History of China, p.p.254-255.

⁵Claude A. Buss, Asia in the Modern World, p.276.

ผู้ว่าการแมนจูเรีย และมองโกเลียนอก ในที่สุดเจียงไคเช็คได้รวมจีนเป็นประเทศเดียวกันได้สำเร็จ และได้ย้ายเบืองหลวงของจีนจากปักกิ่งมาอยู่ที่นานกิงเป็นการถาวรในปีเดียวกันนี้เอง

หนึ่งในปี พ.ศ. 2471 นี้ เจียงไคเช็คได้ดำเนินการปราบปรามและกวาดล้างพวกจีนคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของเมาเซตุง ที่มณฑลเจียงซี ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของกวางตุ้ง การปราบปรามดำเนินไปด้วยความยากลำบาก เพราะกองทัพจีนคอมมิวนิสต์ของเมาเซตุงเข้มแข็งมาก ในที่สุดได้กลายเป็นสงครามกลางเมืองระหว่างจีนคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของเมาเซตุง และจีนก๊กมินตั๋งภายใต้การนำของเจียงไคเช็คยืดเยื้อมาจนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง

จากเหตุการณ์ทางการเมืองภายในประเทศจีนดังกล่าวมาแล้วย่อมทำให้เกิดผลสะท้อนต่อนักจีนในประเทศไทยในช่วงระยะเวลาจาก พ.ศ. 2464 ถึง พ.ศ. 2475 อันเป็นเวลาที่มีพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวอยู่ในราชสมบัติในฐานะพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ดังต่อไปนี้คือ

(1) ทำให้คนจีนในประเทศไทยต่างก็คิดถึงชาติอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง และให้การสนับสนุนพรรคก๊กมินตั๋งของซุนยัตเซ็น ในการสถาปนาระบอบสาธารณรัฐในจีน ได้มีการเคลื่อนไหวทางค่านิยมตามคำสอนของซุนยัตเซ็นในหลักลัทธิไตรราษฎร์ มีการโฆษณาเผยแพร่ลัทธิไตรราษฎร์กันในหมู่ชาวจีนในประเทศไทย นอกจากนี้ก็ขยายอิทธิพลเข้าครอบงำทางเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง ในประเทศไทย เพื่อคนจีนโพ้นทะเลอีกด้วย

(2) การเผยแพร่และขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในจีน ทำให้คนจีนในประเทศไทยส่วนหนึ่งหันไปชื่นชมกับลัทธิคอมมิวนิสต์จีน และมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อโฆษณาชวนเชื่อลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย

(3) การขัดแย้งกันระหว่างจีนก๊กมินตั๋งและจีนคอมมิวนิสต์ในประเทศจีน ทำให้คนจีนในประเทศไทยเกิดแตกแยกออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่งสนับสนุนพวกก๊กมินตั๋ง อีกฝ่ายหนึ่งสนับสนุนพวกจีนคอมมิวนิสต์ ส่วนพวกสุดท้ายไม่ฝักใฝ่กับฝ่ายใด คงตั้งหน้าทำบาทากินประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวอย่างสงบ

ดังนั้นการที่จะศึกษาถึงบทบาทของคนจีนในประเทศไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงต้องอาศัยเหตุการณ์ทางการเมืองภายในประเทศจีนเป็นส่วนประกอบด้วย อันจะช่วยให้เราเข้าใจการพิจารณากำหนดนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในสมัยดังกล่าวแล้วดียิ่งขึ้น

ความเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนจีน

คนจีนกับลัทธิชาตินิยม

สืบเนื่องมาจาก ดร. ชุนยัค เซิน ไค เป็นผู้นำในการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองของจีนจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2437 เป็นต้นมา ทำให้คนจีนโพ้นทะเลเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อสนับสนุนการปฏิวัติของจีนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในประเทศไทยได้มีการจัดตั้งสาขาของสมาคมลุงเหมิง หุย ที่มีชื่อว่า "จุง หัว" (Chung hua) ขึ้นในปี พ.ศ. 2450 มีจุดมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังความรู้สึกทางชาตินิยมและหลักไตรราชฎ์ของ ดร. ชุนยัค เซิน ในหมู่คนจีนในประเทศไทย รวมทั้งแสวงหาความช่วยเหลือทางการเงินให้การปฏิบัติงานของ ดร. ชุนยัค เซิน ในประเทศจีนอีกด้วย²

การที่ลัทธิชาตินิยมในหมู่คนจีนในประเทศไทยได้มีความสำคัญขึ้นมาเช่นนี้ เป็นผลทำให้คนจีนผูกพันกับบ้านเกิดของตัวเองคือประเทศจีนอย่างแนบแน่นยิ่งขึ้น ได้มีการจัดตั้งหนังสือพิมพ์จีน โรงเรียนจีน และมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในดินแดนไทยมากขึ้น³ หัวหน้ากลุ่ม

¹ George William Skinner, Chinese Society in Thailand, p. 157.

² Ibid.

³ Ibid.

ชาวจีนในประเทศไทยที่สนับสนุนการปฏิวัติจีนของ ดร.ซุนยัตเซ็น คือ นาย เชี่ยว โฟ เจ้ง*
(Hsiao Fo - ch'eng)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้ปรากฏว่ามีการจัดตั้งสาขาของพรรคก๊กมินตั๋งอย่างลับ ๆ ขึ้นอีก จากการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ความแน่ว่า สโมสร "ตง หั่ว ฮ่วย กวน" คือสาขาใหญ่ของก๊กมินตั๋งในประเทศไทย¹ สโมสร "ตง หั่ว ฮ่วย กวน" มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่ถนนสี่พระยา อำเภอบางรัก พระนคร ชาวจีนได้ใช้สโมสรแห่งนี้เป็นสำนักงานลับของพวกก๊กมินตั๋ง และเคยใช้เป็นที่ประชุมเกี่ยวกับการยึดสินค้านักของชาวต่างประเทศ และประกาศยุยงส่งเสริมพวกจีนให้เกลียดชังชาวญี่ปุ่นอีกด้วย สโมสร "ตง หั่ว ฮ่วย กวน" นี้มีสาขาดำเนินการทั้งที่อยู่ในจังหวัดพระนครและต่างจังหวัดรวม 38 แห่งด้วยกัน สโมสรเหล่านี้มีพฤติกรรมไปในทางส่งเสริมและเผยแพร่ลัทธิไตรราษฎร์ของ ดร.ซุนยัตเซ็น ซึ่งไม่เป็นที่พึงปรารถนาสำหรับรัฐบาลไทย² เพราะอาจจะเป็นเหตุให้บุคคลบางกลุ่มเกิดความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงประเพณีการปกครองของไทยก่อนถึงเวลาอันสมควรได้³ จึงได้ถูกจับกุมเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2472

*นายเชียว โฟ เจ้ง (Hsiao Fo-ch'eng) มีชื่อเรียกในภาษาไทยว่า เชี่ยวฮวดเล้ง ใช้นามสกุลว่า "สืบุญเรือง" ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 พรรคก๊กมินตั๋งได้แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง "สถานนายกแผนกคนจีนโพ้นทะเล" ที่กวางตุ้ง เมื่อปี พ.ศ.2469

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข 21/133 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ 147/3600 ลงวันที่ 22 มิถุนายน 2472

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข 21/133 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับประจำวันพฤหัสบดีที่ 6 มิถุนายน 2472

³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 255 หมายเลข 4/255 รายงานคณะกรรมการพิจารณาเรื่องการป้องกันจลนวัติคอมมิวนิสต์และการประกาศชักชวนอย่างอื่นอันเป็นภัย

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจจะไต่พยายามสืบสวนเพื่อหาทางปราบปรามการดำเนินงานเผยแพร่ลัทธิไครราษฎร์ของพวกจีนอยู่อย่างกวัดขั่นก็ดี ก็ยังปรากฏว่าได้มีการโฆษณาชวนเชื่อลัทธิไครราษฎร์ซึ่งออกมาในรูปแบบต่าง ๆ อยู่เสมอ และไคระบาทแพร่หลายเข้าไปในโรงเรียนจีนอีกด้วย การโฆษณาชวนเชื่อลัทธิไครราษฎร์นี้มีมาในรูปของการประชุมลับบรรดาสมาชิกของพวกกวมินตั๋งแล้วปลุกฝังเรื่องชาตินิยมตามหลักไครราษฎร์ของ ดร.ซุนยัตเซ็นในหมู่สมาชิกด้วยกัน¹ บางครั้งก็มีมาในรูปของสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือและสิ่งพิมพ์จากประเทศจีน² หรือไปปลิวโฆษณาซึ่งคนจีนผลิตขึ้นเองในประเทศไทย³ เป็นต้น ซึ่งเอกสารและสิ่งพิมพ์เหล่านี้ไครแพร่หลายอยู่ในหมู่คนจีนและระบาคเข้าไปในโรงเรียนจีนอีกด้วย

นอกจากจะมีการเคลื่อนไหวของพวกกวมินตั๋งแล้ว พฤติการณ์ของจีนอั้งยี่ก็เกิดขึ้นด้วยในสมัยนี้ การเคลื่อนไหวของจีนอั้งยี่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีอยู่ 2 คณะด้วยกัน คือ

(1) อั้งยี่คณะ "ตงฮัว เกย จื่อ ป้อ เสี่ยว"⁴

อั้งยี่คณะนี้มีนายทำเงินชา เป็นหัวหน้า โดยแฝงอยู่ในรูปของสมาคมหนึ่งซึ่งใช้ห้องอ่านหนังสือสำหรับประชาชนเป็นสำนักงาน มีชื่อว่า "ตง ฮัว เกย จื่อ ป้อ เสี่ยว" แปลเป็นไทยว่า ห้องสมุดเปลี่ยนแปลงประเทศจีน มีนายทำเงินชา เป็นนายก เป็นสมาคมที่รวบรวมอั้งยี่ต่าง ๆ ในมารวมเข้าด้วยกัน มีสมาชิกประมาณ 100 คนเศษ นอกจากนี้นายทำเงินชา

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข 21/133 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ 147/3600 ลงวันที่ 22 มิถุนายน 2472

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 255 หมายเลข 6/255 หนังสือรายงานขอราชการกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 471/11291 ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2473

³ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารหมายเลข 50 ประเภทโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2472 หนังสือรายงานขอราชการของกรรมการมณฑลอยุธยา ที่ 103/847 ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2472

⁴ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข 1/133 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ 351/11381 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2468

ยังเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ "เคียวเซ็ง" ซึ่งพิมพ์จำหน่ายในกรุงเทพฯ ได้ลงข้อความเป็นเชิงยุยงให้พวกจีนในประเทศไทยมีความโกรธแค้นชาวอังกฤษและญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังรับจ้างพิมพ์หนังสือ สมุด เอกสาร ซึ่งแนะนำวิธีการของคอมมิวนิสต์อีกด้วย¹

(2) อั้งยี่คณะ "ซินซุน"²

อั้งยี่คณะนี้มีนายเมี่ยงหยุน กับ นายจัต ซึ่งเป็นจีนและเป็นหัวหน้า มีที่ทำการอยู่ที่บ้านของนายจัต ซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอสาทรราชบุรี ท่วมตรอกหม้อ ถนนบำรุงเมือง พระนคร ทำการชักชวนพวกคนจีนให้เกลียดชังคนไทย และรวมกำลังกันเพื่อทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อประเทศไทยถึงขั้นใช้กำลังลบล้างประเทศไทย ผู้ที่เป็นสมาชิกอั้งยี่คณะนี้ต้องเสียค่าบำรุงคณะเป็นรายเดือน ๆ ละ 3 บาท ทุกเดือนไป

พฤติกรรมของอั้งยี่ทั้ง 2 คณะนี้นับว่าเป็นพวกชาตินิยมที่รุนแรงมากกว่าพฤติกรรมของพวกสาขาของสมาคมก๊วนบ๊นทั้งที่ไค่กล่าวมาแล้วในตอนต้นเป็นอย่างมาก ถึงขั้นที่อาจจะก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นภายในประเทศได้

ความเคลื่อนไหวในเรื่องชาตินิยมของคนจีนในประเทศไทยนี้เอง ได้นำไปสู่การบอยคอต (หมายถึงการรวมหัวไม่ซื้อไม่ขาย - ผู้เขียน) สินค้าญี่ปุ่นของคนจีนในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะคนจีนไม่พอใจที่ญี่ปุ่นขยายอิทธิพลเข้าไปในแถบจูเรียของจีน ได้มีการก่อตั้งสมาคมลับของพ่อค้าจีนในประเทศไทยขึ้นคณะหนึ่งมีชื่อเรียกว่า "ฮั่วเฮียะ"³ มีหน้าที่บงการการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น ด้วยการยุยงส่งเสริมให้คนจีนซื้อสินค้าญี่ปุ่น ถ้าผู้ใดซื้อหรือขายสินค้าญี่ปุ่น ไม่ว่า

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 133 หมายเลข 1/133 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ 351/11381 ลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2468

² ค. หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ 282/8371 ลงวันที่ 10 ธันวาคม 2469

³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 133 หมายเลข 10/133 หนังสือรายงานขอราชการกระทรวงมหาดไทย ที่ 99/1844 ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2471

จะเป็นชาวจีนหรือชาวญี่ปุ่น จะถูกลอบทำร้ายอย่างสาหัส เช่น ตัดนิ้ว, ตัดใบหู หรือไม้ก่
ฆ่าให้ตาย¹ ทำให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ชาวจีนและญี่ปุ่นที่ซื้อขายสินค้าญี่ปุ่นโดยทั่วไป

อนึ่งพวกสมาคมกวมินตั๋งในกรุงเทพฯ ก็ได้มีส่วนร่วมในการบอยกอตสินค้าญี่ปุ่นด้วย
เพราะปรากฏว่าได้มีการแจกใบปลิวภาษาจีนมีถ้อยคำเป็นเชิงกล่าววิงวอนและยุยงส่งเสริมให้
พวกจีนโกรธแค้นและทำการบอยกอตสินค้าญี่ปุ่น ตำรวจได้สันนิษฐานว่าเป็นส่วนโหวหารของ
คณะกวมินตั๋งในกรุงเทพฯ นี้เอง?

คนจีนกับลัทธิคอมมิวนิสต์

ได้ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยได้เริ่มก่อตัวขึ้นตั้งแต่
พ.ศ. 2470³ ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และพรรคคอมมิวนิสต์
ที่สำคัญที่สุดในประเทศไทย คือพรรคคอมมิวนิสต์จีน⁴ ซึ่งมีสาขาประจำท้องถิ่นมีชื่อตามภาษา
ของพรรคฯ ซี.ซี.พี (มาจากคำว่า Chinese Communist Party - ผู้เขียน) ได้จัดตั้ง
"คณะกรรมการคอมมิวนิสต์" ในกรุงเทพฯ มีชื่อเรียกว่า "คณะใหญ่ในกรุงเทพฯ"⁵ มีหน้าที่
ดำเนินงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่พรรคคอมมิวนิสต์จีนแห่งประเทศไทย ด้วยการแทรกซึม

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข
10/133 หนังสือรายงานขอราชการกระทรวงมหาดไทย ที่ 99/1844 ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2471

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข
10/133 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ 99/1844 ลงวันที่ 22

พฤษภาคม พ.ศ. 2471

³ ชานินทร์ กรัยวิเชียร คำบรรยายเรื่องการใช้กฎหมายป้องกันคอมมิวนิสต์ หน้า 80

⁴ กระทรวงมหาดไทย "ลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย" พ.ร.บ. ป้องกันการ
กระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ หน้า 281.

⁵ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข
1/133 ปีก 1 หนังสือรายงานขอราชการกระทรวงมหาดไทย ที่ 410/12069 ลงวันที่ 26

ธันวาคม 2472

เข้าไปในหมู่กรรมกร เช่น กรรมกรโรงเลื่อย, กรรมกรโรงงานทอผ้า, กรรมกรรถไฟ นอกจากนี้ยังพยายามที่จะติดต่อกับหน่วยทหาร และยุยงชาวนาให้โจมตีสลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่ปรากฏว่าไม่สู้จะได้ผลเท่าใดนัก¹

ในกรุงเทพฯ ปรากฏว่าการทำงานของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในหมู่กรรมกร ได้แผ่ขยายบ้างในหมู่กรรมกรที่ทำงานเป็นช่างก่อสร้าง กรรมกรโรงหล่อเหล็ก กรรมกรโรงงานน้ำแข็ง และพวกช่างทอง พวกเหล่านี้สนใจในลัทธิคอมมิวนิสต์อยู่มาก แต่สำหรับกรรมกรรถไฟจะเป็นแต่เฉพาะกรรมกรจีนเท่านั้น²

ในหัวเมืองทางฝ่ายเหนือก็มีพวกคอมมิวนิสต์อยู่เหมือนกัน เช่น ที่อ่างทอง สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา ลำปาง และสกลนคร ก็กำลังตั้งสาขาของหน่วยขึ้น³ ขณะเดียวกันปรากฏว่าพรรคคอมมิวนิสต์จีนแห่งประเทศไทยได้ทำการติดต่อกับญวนในกรุงเทพฯ ทำให้เข้าใจกันว่าได้มีส่วนพัวพันกับการจลาจลต่อต้านฝรั่งเศสของพวกญวนในอินโดจีนอีกด้วย⁴

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 255 หมายเลข 9/255 หนังสือรายงานราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ (ลับ) ลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2473

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่นที่ 255 หมายเลข 11/255 หนังสือรายงานราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ 258/6608 ลงวันที่ 4 กันยายน 2473

³ ค.

⁴ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 255 หมายเลข 9/255 หนังสือรายงานราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ (ลับ) ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2473

หลังจากที่เกิดพรรคคอมมิวนิสต์จีนแห่งประเทศไทยแล้วไม่นาน ในกรุงเทพฯ ก็เกิดมีสมาคมลับของพวกจีนไหหลำขึ้นมาคณะหนึ่ง มีชื่อว่า "เอี้ยะ บู้ เล่า ต่ง เลียน ฮะ กับ ฮวย กัน เจียง"¹ แปลว่า "สมาคมกรรมกรที่ทำการอยู่กับชาวต่างประเทศในสยาม" มีนาย บู้ กอก เชียง เป็นหัวหน้า มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในห้องคิกชั้นสาม ตำบลสามแยก พระนคร จุดประสงค์ที่สำคัญของจีนไหหลำคณะนี้คือมุ่งสมคบกันทั้งสมาคมควบคุมกรรมกรและดำเนินการตามลัทธิคอมมิวนิสต์โดยอิสระตามลำพัง² สมาคมลับของจีนไหหลำคณะนี้มีสาขาแยกกันอยู่ในกรุงเทพฯ แพร่หลาย และกระทำการปกปิดระมัดระวังกันอย่างกวัดข้นมาก ทำให้ยากต่อการสืบสวนจับกุมให้ได้หลักฐานเป็นอย่างยิ่ง

เป็นที่น่าสังเกตว่าพวกจีนไหหลำนั้นนอกจากจะมีการเคลื่อนไหวเกี่ยวข้องกับคอมมิวนิสต์ซึ่งกำลังขยายตัวอยู่ในประเทศไทยแล้ว ยังปรากฏว่าในมลายูซึ่งขณะนั้นอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ พวกจีนไหหลำก็เข้าไปมีบทบาทในการจัดตั้งสหภาพกรรมกรชาวจีนโพ้นทะเล พรรคคอมมิวนิสต์หนุ่ม คณะกรรมการจัดการปฏิวัติสมัยใหม่แห่งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และคณะผู้แทนพรรคคอมมิวนิสต์จีนในแถบทะเลใต้ ในมลายู ทำให้อิทธิพลทางการเมืองของพวกจีนไหหลำ แพร่หลายเข้าไปในหมู่คนจีนเชื้อสายมลายูอีกด้วย³

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังปรากฏว่าพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ทำการรุนแรงแต่อย่างใด นอกจากการโฆษณาชวนเชื่อเท่านั้น พวกจีนคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยจะก่อความรุนแรงก็ภายหลัง พ.ศ. 2475 ไปแล้ว⁴ จากการรายงานความเคลื่อนไหว

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 255 หมายเลข 6/255 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ 337/10635 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2472

² ค.

³ Victor Purcell, The Chinese in Malaya, p.215

⁴ กระทรวงมหาดไทย "ลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย" พ.ร.บ.ป้องกันภัยรักษาอันเป็นคอมมิวนิสต์ หน้า 283

ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในประเทศไทยไปยังพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่สิงคโปร์ ทำให้ทราบว่าการดำเนินงานของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในประเทศไทยยังไม่สู้จะไคผล เพราะเจ้าพนักงานคอยสืบสวนและปราบปรามอยู่ตลอดเวลา¹ นอกจากนี้พรรคคอมมิวนิสต์จีนในมลายูซึ่งมีชื่อเรียกว่า "คณะใหญ่แถบทะเลใต้" ได้กำหนัดการทำงานของ "คณะกรรมการคอมมิวนิสต์ในกรุงเทพฯ" ว่าทำงานโดยปราศจากหลักเกณฑ์ ทำให้งานต้องล้มเหลวโดยสิ้นเชิง²

จากการที่เจ้าหน้าที่ของอังกฤษในมลายู จับได้เอกสารการติดกระหนางพรรคคอมมิวนิสต์จีนในประเทศไทยกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่สิงคโปร์ ทำให้ทางการของไทยจับเข้าได้ว่าการทำงานเชื่อมโยงกันระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีนในประเทศไทยกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนในแหลมมลายูอีกด้วย³ อันนับได้ว่าพวกจีนคอมมิวนิสต์ทำงานเชื่อมโยงกันกว้างขวางมาก

การดำเนินการโฆษณาชวนเชื่อของคอมมิวนิสต์จีนในประเทศไทยกระทำกันในแบบเผยแพร่สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งที่ส่งตรงมาจากประเทศจีนและผลิตขึ้นภายในประเทศไทย สิ่งพิมพ์ที่นำจากประเทศจีนก็ได้แก่พวกหนังสือเกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งส่งมาจากเมืองฉวเกา กวางตุ้ง หรือไมก๋องกง⁴ สำหรับสิ่งพิมพ์ในประเทศไทยที่สำคัญก็ได้แก่ใบปลิวยุยงให้พวกคนจีนก่อการ

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 255 หมายเลข 11/255 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ 258/6608 ลงวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2473

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 133 หมายเลข 1/133 ปีก 1 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ 410/12069 ลงวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2472

³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร จ.ค.

⁴ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 133 หมายเลข 1/133 ปีก 1 หนังสือรายงานขอราชการกระทรวงมหาดไทย ที่ 34/887 และที่ 35/890 ลงวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2469 และที่ 421/10991 ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2469

กำเริบ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการกวาดล้างแหล่งพิมพ์ใบปลิวที่สำคัญได้เมื่อปี พ.ศ.2473 แหล่งพิมพ์ใบปลิวของพวกคอมมิวนิสต์จีนนี้อยู่ที่ร้าน "เซ่งจัว"¹ริมถนนราชปรารภ ตำบลมักสัน ซึ่งใช้เป็นสำนักงานใหญ่ของหัวหน้าคอมมิวนิสต์จีนที่มีชื่อว่า โจ้ว เซ่ง จิ้น หรือ เลี้ยว อาโหวว เป็นบุคคลคนเดียวกับ นาย โจ้ คี จี² กรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีนแห่งประเทศไทย ซึ่งทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ของอังกฤษในมลายูมีหลักฐานแจ้งชัดอยู่ เนื่องจากจับเอกสารลับของพวกคอมมิวนิสต์จีนในประเทศไทยที่ส่งไปยังคอมมิวนิสต์จีนในมลายูได้ ทำให้ทราบว่า นายโจ้ว เซ่งจิ้น คือ นายเลี้ยว อาโหวว หรือนาย โจ้ คี จี นั้นเอง

นอกจากการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วยเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ แล้ว ยังมีการพบปะชุมนุมกันอย่างลับ ๆ ในหมู่คอมมิวนิสต์จีนเพื่อวางแผนในการแทรกซึมเข้าไปปลุกปั่นยุยงในหมู่กรรมกร ชาราชการ และชาวนา ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นอีกด้วย ทำให้ทางฝ่ายรัฐบาลไทยต้องคอยสืบสวนและกวาดล้างอยู่เสมอมา

หนังสือพิมพ์จีนกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีหนังสือพิมพ์จีนที่ทรงอิทธิพลอยู่หลายฉบับด้วยกัน โดยเฉพาะที่พิมพ์ออกจำหน่ายมาก่อนหน้าปี พ.ศ.2464 มีอยู่ด้วยกัน 3 ฉบับ³ คือ "หัว เจียน ยี เป้า" ซึ่งเป็นฝ่ายนิยมกวมินตั๋ง "เหลียน เจียว เป้า" และ "เจียว เซ็ง เป้า" ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ของพวกจีนฝ่ายซ้าย ระหว่างปี พ.ศ.2470 - 2474 ได้มี

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 255 หมายเลข 6/255 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 399/9924 ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2473

² ค.

³ George William Skinner, Chinese Society In Thailand : An Analytical History, p.235.

การพิมพ์หนังสือพิมพ์จีนออกจำหน่ายอีกคือหนังสือพิมพ์ "กัว หมิน ยี เป้า" พิมพ์เผยแพร่เมื่อปี พ.ศ.2470 เป็นหนังสือพิมพ์ที่สนับสนุนพรรคกวมินตัง และยังมีหนังสือพิมพ์ "เซิน ชุง ยี เป้า" ซึ่งพิมพ์จำหน่ายเมื่อปี พ.ศ.2471 นอกจากนี้ก็มีหนังสือพิมพ์จีนอื่น ๆ อีกสองสามฉบับที่ตีพิมพ์ขึ้นมาในภายหลัง

หนังสือพิมพ์จีนในประเทศไทยเหล่านี้ล้วนแต่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองในประเทศจีนด้วยกันทั้งสิ้น หนังสือพิมพ์ "หัว เจียน ยี เป้า" ซึ่งสนับสนุนพรรคกวมินตัง และหนังสือพิมพ์ "เหลียน เจียว เป้า" ซึ่งสนับสนุนพวกกวมินตังฝ่ายที่นิยมคอมมิวนิสต์ ได้ถูกรัฐบาลไทยถอนใบอนุญาตและสั่งปิดโรงพิมพ์ เพราะลงบทความโฆษณาโจมตีอังกฤษและสนับสนุนการเคลื่อนไหวต่อต้านสินค้าอังกฤษในจีน เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2464 เหตุผลก็คือรัฐบาลไทยเกรงจะมีเรื่องกระทบกระเทือนสัมพันธภาพกับอังกฤษ และต่อมาไม่นานหนังสือพิมพ์ "เจียว เจิง เป้า" ก็ถูกปิดอีก เพราะลงบทความโจมตีจักรวรรดินิยมตะวันตก¹

ต่อมาในปี พ.ศ.2470 หนังสือพิมพ์ "หัว เจียว ยี เป้า" และ "เหลียน เจียว ยี เป้า" ได้รับอนุญาตให้พิมพ์ออกจำหน่ายได้อีก พร้อมกับมีหนังสือพิมพ์จีนที่พิมพ์ออกจำหน่ายอีกฉบับหนึ่งคือ "กัว หมิน ยี เป้า" , เนื่องด้วยในปี พ.ศ.2470 นี้เป็นปีที่พรรคคอมมิวนิสต์และพรรคกวมินตังในจีนแตกแยกกันอย่างรุนแรง ทำให้หนังสือพิมพ์จีนในกรุงเทพฯ แตกแยกออกเป็น 2 ฝ่ายและต่อต้านซึ่งกันและกันด้วย² คือ หนังสือพิมพ์ "หลี่ ชิง เป้า" และ "เหลียน เจียว เป้า" ฉบับรายวัน ได้หันไปสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์จีนต่อต้านนโยบายสนับสนุนเจียงไคเช็คของหนังสือพิมพ์อื่น ๆ ในที่นี้รัฐบาลไทยได้ประกาศปิดหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับ เพื่อความสงบเรียบร้อย

ต่อมาในระหว่าง พ.ศ.2474 - 2475 หนังสือพิมพ์จีนทุกฉบับได้ลงพิมพ์ข้อความโจมตีญี่ปุ่นอย่างรุนแรง ในกรณีที่ญี่ปุ่นรุกรานแมนจูเรียเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2474 รัฐบาลไทยเกรงว่าจะก่อให้เกิดกระทบกระเทือนระหว่างสัมพันธไมตรีอันระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่น

¹George William Skinner, Chinese Society In Thailand : An Analytical History, p.235.

²Ibid. p.236

จึงออกคำสั่งปิดหนังสือพิมพ์จีนอย่างเฉียบขาด¹ ในคราวนี้หนังสือพิมพ์จีนทั้งเล็กและใหญ่ถูกปิดกันมาก รวมทั้งหนังสือพิมพ์ "หัว เจียน ยี เป้า" ซึ่งเป็นฉบับเก่าแก่ที่สุดก็ถูกปิดด้วย

เมื่อพิจารณาเหตุการณ์ของหนังสือพิมพ์จีนในประเทศไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว เห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์จีนได้กลายเป็นเครื่องมือของนักการเมืองในประเทศไทยในการโฆษณาชวนเชื่อลัทธิการเมืองและการปฏิบัติงานของพรรคการเมืองที่ทรงอิทธิพลของจีน คือพรรคก๊กมินตั๋งและพรรคคอมมิวนิสต์จีน พร้อมกับหนังสือพิมพ์เหล่านี้ก็ถูกรุ่นไปด้วยเลือดของชาตินิยมอย่างรุนแรง จนรัฐบาลไทยต้องเข้าควบคุม เพราะเกรงจะเกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นภายในประเทศได้

นโยบายเกี่ยวกับการควบคุมคนจีนทางการเมือง

เรื่องการควบคุมคนจีนทางการเมืองนี้มีได้เป็นจุดสำคัญที่จะต้องชี้แจงรายละเอียดของปณิธานอันแน่วแน่นี้ แต่จะขอกล่าวพอสังเขปเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อไป การที่รัฐบาลไทยสมัยนั้นได้เค็งเห็นถึงความจำเป็นในการควบคุมคนจีนมิให้มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองก็ด้วยผลอันสืบเนื่องมาจากทางรัฐบาลไทยได้ตรวจพบว่าคนจีนในประเทศไทยได้ทำการเผยแพร่โฆษณาชวนเชื่อลัทธิการปกครองแบบสาธารณรัฐและลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างเปิดเผย ซึ่งเป็นการขัดต่อประเพณีการปกครองของไทยตลอดมานับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จขึ้นครองราชย์แล้ว ก็ทรงเห็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการควบคุมและป้องกันเหตุการณ์อันเป็นการบ่อนทำลายของคนจีนเหล่านี้ ในปี พ.ศ. 2470 ก็ได้มีการพูดถึงเรื่องพระราชบัญญัติห้ามการส่งเสริมลัทธิคอมมิวนิสต์และบอลเชวิค และการโฆษณาอื่น ๆ อันเป็นภัยในที่ประชุมเสนาบดีหลายครั้ง

¹George William Skinner, Chinese Society in Thailand, p.239.

ปัญหาแรกที่อภิปรายกันในที่ประชุมเสนาบดีสภา คือ จะต้องออกพระราชบัญญัติที่ต่อต้านลัทธิอื่นเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลไม่เพียงแต่ชี้เฉพาะพวกคอมมิวนิสต์เท่านั้น แต่จะต้องครอบคลุมไปถึงลัทธิอื่น ๆ ด้วย เช่น อนาธิสค์ (Anarchist)* รีพับลิกัน (Republican) และพวกกวมินตั๋ง ด้วย

นายสตีเวนส์ (Mr. Stevens) ที่ปรึกษากระทรวงต่างประเทศให้ข้อคิดเห็นว่าใบกรรมิกฎหมายพิเศษ แต่ควรเอากฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติสมุค เอกสาร และหนังสือพิมพ์ไว้บังคับ¹ ในที่สุดก็ได้มีการออกกฎหมายพิเศษแต่ประการใด เพียงแต่นำเอากฎหมายลักษณะอาญาและพระราชบัญญัติสมุค เอกสาร และหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่เดิมไปยกร่างแก้ไขเพิ่มเติมเสียใหม่

ปัญหาต่อไป ก็คือเรื่องการห้ามเผยแพร่ลัทธิบอลเชวิคและคอมมิวนิสต์ที่จะระบุไว้ในกฎหมายลักษณะอาญาบับแก้ไขเพิ่มเติมนั้น อาจจะมีปัญหายุ่งยาก เพราะไม่ได้มีคำอธิบายไว้นั่นเอง² แต่ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นอันหมดไป เพราะคณะกรรมการยกร่างพระราชบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญาบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2470 ได้แก้ไขข้อความมาตรา 104 แห่งกฎหมายลักษณะอาญาบับเดิม เป็นว่า

* หมายถึงพวกที่ไม่นิยมป็นรัฐบาลหรือกฎหมายสำหรับใช้ในการปกครอง

¹ กองจดหมายเหตุนานาชาติ กรมศิลปากร เอกสารราชกิจที่ 7 แรม 255 หมายเลข 4/255 รายงานเสนาบดีสภา ที่ 6/1470 ลงวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2470

² กองจดหมายเหตุนานาชาติ กรมศิลปากร เอกสารราชกิจที่ 7 แรม 255 หมายเลข 2/255 รายงานเสนาบดีสภา ที่ 7/2470 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2470

** ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.

*** มาตรา 104 ตามกฎหมายลักษณะอาญาบับเดิมมีใจความขึ้นต้นดังนี้คือ "ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่คนทั้งหลายด้วยประการใด ๆ ก็ดี โดยเจตนาตลอดอย่างหนึ่งอย่างใด..."

ผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ ก็คือ สนับสนุนหรือส่งเสริมสิทธิวิสาหกิจ เมือง หรือเศรษฐกิจ โดยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร หรือเอกสารตีพิมพ์ หรือโดยวิธีใด ๆ ก็คือ กล้วยมีเจตนาหรือหวังผลอย่างหนึ่งอย่างใด.....¹

จากการไขข้อความดังกล่าวข้างต้นย่อมจะครอบคลุม "การเผยแพร่หรือกระทำการตามสิทธิใด ๆ อันเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของชาติ" โดยอย่างครบถ้วนโดยมีต้องใช้คำว่า "คอมมิวนิสต์" หรือ "บอลเชวิค" เป็นการเฉพาะลงไปแต่อย่างใด

ในที่สุดคณะกรรมการได้กราบทูลแด่พระราชมัญญัติ 3 ฉบับด้วยกันคือ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ.2470 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2470* และร่างพระราชบัญญัติสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2470** เสนอต่อที่ประชุมสภานิติสภาเพื่อพิจารณารายละเอียดก่อนที่จะประกาศใช้

สำหรับร่างพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาพาด้านนั้น มีจุดมุ่งหมายจะป้องกันมิให้พวกคอมมิวนิสต์แทรกซึมเข้าไปในกองทัพของชาติ และตำรวจนครบาล อันจะทำให้ทหารและตำรวจนครบาลนั้นอยู่ในความจงรักภักดีต่อรัฐบาลเป็นมั่นคง บทบัญญัติมุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดที่บิดเบือนความประสงค์จะทำให้วินัยของทหารและตำรวจเสื่อมทราม รวมทั้งเพิกถอนสิทธิสำหรับความผิดอันเป็นส่วนหนึ่งของแผนการที่จะทำลายรัฐบาลโดยวิธีกำลังบังคับให้หนักยิ่งขึ้นด้วย

สำหรับพระราชบัญญัติสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์นั้นมุ่งป้องกันมิให้มีการตีพิมพ์ข้อความใด ๆ ที่จะยุยงให้เกิดการประทุพร้าย ความไม่สงบเรียบร้อย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัฐบาล หรือก่อให้เกิดการตำหนิร่างกาย กระด้างกระเดื่องต่อแผ่นดิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิการเมืองและเศรษฐกิจ อันเป็นภัยต่อประเทศ

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 255 หมายเลข 4/255 รายงานของกรรมการพิจารณาเรื่องการป้องกันลัทธิคอมมิวนิสต์และบอลเชวิค และการประกาศชักชวนอย่างอื่น ๆ อันเป็นภัย

* คุรายจะเอียคในภาคผนวก จ.

** คุรายจะเอียคในภาคผนวก ฉ.

อนึ่งปรากฏว่ากระทรวงศึกษาธิการกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนจีน ที่มีการแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์ ด้วยการกระทำของคนจีนรวมทั้งลัทธิไตรราษฎร์ของพวกจีนกวมินตั๋งก็ระบาดเข้าไปเผยแพร่ในโรงเรียนจีนด้วย เพื่อป้องกันและควบคุมการดำเนินการทางการเมืองในโรงเรียนจีน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กราบทูลพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นใหม่ใน พ.ศ. 2470 และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสให้ประกาศพระราชบัญญัติทั้ง 4 ฉบับ พร้อม ๆ กัน เพื่อจะได้แสดงให้เห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการที่จะใช้ป้องกันคอมมิวนิสต์¹

เมื่อกล่าวโดยทั่ว ๆ ไปแล้วจะเห็นได้ว่าเรื่องของคนจีนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น เป็นปัญหาต่อการปกครองของประเทศไทยในสมัยนั้นมีน้อยเลย เพราะเหตุว่าคนจีนยังอพยพเข้าสู่ประเทศไทยโดยไม่ขาดระยะนับตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์แล้ว จนจีนอพยพเข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จนรัฐบาลไทยต้องวางมาตรการป้องกันเพื่อผ่อนให้ย่อยลง มิฉะนั้นเศรษฐกิจของชาติจะตกไปอยู่ในกำมือของคนจีนจนหมด

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ปรากฏว่าชาวจีนในประเทศไทยได้มีความเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม มีการโฆษณาเผยแพร่ลัทธิไตรราษฎร์ของพรรคจีนกวมินตั๋ง และลัทธิคอมมิวนิสต์ของจีนกอมมิวนิสต์อยู่ในหมู่คนจีนในประเทศไทย ชาวจีนในประเทศไทยส่วนใหญ่มองว่าเรื่องชาตินิยมอย่างรุนแรง จนบางครั้งก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อสังคมทั่ว ๆ ไป ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสถานการณ์การเมืองในจีนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากระบอบเดิม กล่าวคือได้มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบของสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตยในจีน ภายใต้การนำของ ดร.ซุนยัตเซ็น และพรรคกวมินตั๋ง นอกจากนี้คอมมิวนิสต์จีนก็อุบัติขึ้นด้วยในภายหลังต่อมา

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 255 หมายเลข 4/255 รายงานเสนาบดีสภา ที่ 20/2470 ลงวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2470

เนื่องจากแรงสะท้อนที่มาจากสถานการณ์ในจีนนี้เอง ได้ส่งผลให้คนจีนในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ รวมทั้งความรู้สึกนึกคิดของชาวจีนบางส่วนที่พยายามจะชักจูงคนจีนในประเทศไทยให้เห็นถึงความสำคัญของประเทศจีน อันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของพวกเขา โดยไม่คำนึงแม้แต่สักเล็กน้อยว่ากำลังอาศัยอยู่ในประเทศไทย จนเป็นที่วิพากษ์กันว่า ลูกจีนในไทยจะถูกปลูกฝังความคิดเหวี่ยงมากเกินไป จนอาจจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติได้ในอนาคต.

บทที่ 2

คนจีนกับการเคลื่อนไหวทางการศึกษา

การศึกษาของคนจีนก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

การศึกษาของคนจีนสมัยก่อนมีโรงเรียนจีน

ก่อนที่จะมีการจัดตั้งโรงเรียนจีนเพื่อสอนภาษาจีนในประเทศไทยนั้น การศึกษาของบุตรหลานของคนจีน กระทำกันด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

- (1) สอนหนังสือกันตามบ้าน โดยมีคามารดาของเด็กซึ่งมีฐานะดีจะจ้างครูจีนผู้ทรงคุณวุฒิมาสอน
- (2) สอนหนังสือกันตามศาลเจ้า โดยมีผู้ดูแลศาลเจ้าหรือที่เรียกกันตามภาษาชาวบ้านว่า "เสี้ยกง" เป็นผู้สอนหนังสือเด็กด้วยวิธีใช้หนังสือพิมพ์หรือวรรณคดีต่าง ๆ นอกจากการสอนโดยใช้หนังสือเรียนดังกล่าวแล้ว ครูผู้สอนบางคนยังใช้วิธีการสอนด้วยการเล่านิทานประเภทวรรณคดีหรือเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จีนให้เด็ก ๆ ฟัง การสอนแบบนี้ผู้สอนจะสอนด้วยภาษาจีนล้วน ๆ เด็กนักเรียนที่มาเรียนก็ไม่มีโต๊ะหรือนั่งอูปรองการสอนหรือสุขภาพของนักเรียนก็มีไถ่กันถึง สำหรับศาลเจ้าเรียนที่เรียกกันนั้นสุดแท้แต่ผู้ปกครองจะให้ สิ่งของเครื่องอุปโภค บริโภค เช่น ข้าวสาร หรือ ปัจจัยอื่น ๆ ดังนี้ เป็นต้น
- (3) ส่งไปรับการศึกษาในประเทศจีนโดยตรง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นครอบครัวของคนจีนที่มีฐานะมั่งคั่ง จุฬประสงกเพื่อให้นักคิดไปเรียนเป็นผู้มีการศึกษาอย่างจีนแท้มากขึ้น¹

กำเนิดโรงเรียนจีน

เท่าที่ปรากฏจากหลักฐานของกรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีโรงเรียนจีนตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกที่เกาะแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครหรือยุบฯ มั้งต่อมาได้ชื่อว่า "เกาะเรียน" เพราะเป็นเกาะที่โรงเรียนตั้งอยู่ เมื่อก่อนจะมีโรงเรียนอัสสัมชัญประมาณ 100 ปี² ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้จัดตั้ง เท่าที่ปรากฏจากหลักฐาน แสดงว่าโรงเรียนนี้จัดสอน

¹ กรมวิสามัญศึกษา "โรงเรียนราษฎร์เพื่อสอนภาษาจีน" เอกสารกรมวิสามัญศึกษา ฉบับที่ 7

ภาษาจีนอย่างเดียว มีนักเรียนประมาณ 200 คน และไม่เคยได้รับการควบคุมจากทางการของไทยแต่อย่างใด¹

ต่อมาในปี พ.ศ. 2395 ได้มีคณะมิชชันนารีอเมริกันคณะหนึ่ง มาเปิดโรงเรียนจีนขึ้นที่ข้าง ๆ วัดอรุณราชวราราม หนูรี อันเป็นบริเวณที่ดินของคณะมิชชันนารี ซึ่งได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และจัดตั้งเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2395 เป็นโรงเรียนประจำและสอนเด็กนักเรียนด้วยภาษาจีน โดยมีลูกจีน ในคณะมิชชันนารี ชื่อ ซินแส เกียง กวามัน (Sin saa Ki-ang Qua Sean) เป็นผู้จัดการสอน²

เมื่อแรกเปิดการสอน โรงเรียนนี้มีนักเรียนชาย 27 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2402 โรงเรียนนี้โดยย้ายไปอยู่ที่ตำบลสำเหร่ หนูรี มีการก่อสร้างอาคาร สถานที่ กว้างขวางกว่าเดิม และเปิดรับนักเรียนหญิงด้วย ดำเนินการสอนภาษาจีนอยู่เช่นเดิม ต่อมาในปี พ.ศ. 2403 ซินแส เกียง กวามัน ครูผู้สอนภาษาจีนถึงแก่กรรมลง ครูที่ทำหน้าที่สอนนักเรียนต่อมาเป็นครูไทย ชื่อ ครูแก้ว ครูแก้วไปเปลี่ยนการสอนนักเรียน จากวิชาภาษาจีนเป็นภาษาไทยทั้งหมด โรงเรียนสอนภาษาจีนก็เลยหยุดชงักลงเพียงนั้น³

การศึกษาของคนจีนในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6

สืบเนื่องมาจากการปฏิวัติในประเทศจีนของ ดร.ซุน ยัต เซ็น ก่อให้เกิดความตื่นตัวทางด้านชาตินิยมของคนจีนในประเทศไทย ได้มีการจัดตั้งสมาคม จุงตั่ว ซึ่งเป็นสาขาของสมาคม กุง เหมิง หุ้ย ขึ้นในกรุงเทพฯ ดำเนินการเรียบไรเงินจากชาวจีนในประเทศไทย เพื่อส่งไปช่วยงานของคณะปฏิวัติ⁴ ในขณะที่เดียวกันก็มีการจัดตั้งโรงเรียนจีนขึ้นมาเพื่อเป็นองค์การที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของชาติจีน ซึ่งคนจีนในประเทศไทยกำลังให้ความสนใจ⁵ ดังนั้นการตื่นตัวของคนจีนในประเทศไทยที่จะจัดตั้งโรงเรียน

¹ กรมวิสามัญศึกษา "โรงเรียนราษฎรเพื่อสอนภาษาจีน" เอกสารกรมวิสามัญศึกษา ฉบับที่ 7 หน้า 1

² สมาคมโรงเรียนราษฎร ประวัติการโรงเรียนราษฎรและทำเนียบโรงเรียนราษฎร หน้า 38-39

³ ด. หน้า 35

⁴ George William Skinner, Chinese Society in Thailand, p.158.

⁵ Relen Tan-Gatue, Chinese and Chinese Thai Relation, p.5.

สอนภาษาจีนให้แก่บุตรหลานของตนอย่างจริงจัง จึงมาเริ่มต้นในตอนปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว¹ ก็ภายหลังจากที่มีการจัดตั้งสมาคม จุง หั่ว เมื่อ พ.ศ. 2450 ไปแล้ว

สมาคม จุง หั่ว ได้จัดตั้งโรงเรียนจีน ชื่อโรงเรียน ฮั่ว เจี๊ยะ (หมายความว่าโรงเรียนเพื่อผลประโยชน์ของชาวจีน) ขึ้นในปีพ.ศ. 2451 ที่ตรอกกัปตันบุช ถนนเจริญกรุง จังหวัดพระนคร ภายใต้การสนับสนุนของสมาคม จุง เหมิง หุย โรงเรียนจีนแห่งนี้นับว่าเป็นประโยชน์ในการให้การศึกษาแก่ลูกหลานชาวจีนเป็นอย่างมาก เพราะได้นำเอาแบบอย่างต่าง ๆ จากโรงเรียนในประเทศจีนมาใช้² สำหรับครูผู้สอนในระยะเริ่มแรกจัดตั้ง ทางสมาคม จุง เหมิง หุย ได้จัดคณะครูมาได้จากเมืองจีน 3 คน เป็นชาวจีนเสฉวน 1 คน กวางตุ้ง 1 คน และไหหลำ 1 คน³

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนจีน "ฮั่วเจี๊ยะ" นี้ นับว่าเป็นโรงเรียนที่สอนภาษาจีน ซึ่งจัดโดยชาวจีนที่แท้จริงเป็นแห่งแรกในประเทศไทย⁴ และจุดมุ่งหมายก็เพื่อให้ลูกจีนได้เรียนรู้เรื่องราวหรือสนใจเรื่องการเมืองของประเทศจีนในขณะนั้น⁵ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเพื่อเผยแพร่อุดมการณ์ในการปฏิวัติประเทศจีนของ ดร.ซุนยัตเซ็น ภายใต้การสนับสนุนของสมาคมจุงหั่ว ซึ่งอยู่ในกรุงเทพฯ นั้นเอง

โรงเรียนฮั่วเจี๊ยะ ดำเนินกิจการอยู่ได้ไม่นานก็เลิกกันไป ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอน และผู้ดำเนินงานไม่มีเวลา เนื่องจากัวมัวแต่สนใจกับการปฏิวัติมากกว่างานทางด้านการศึกษา และต้องเดินทางไปมาตามจังหวัดต่าง ๆ คอยเรื่องงานปฏิวัติในประเทศจีนภายหลังการปฏิวัติ ปรากฏว่าครูจีนทั้งสามคนก็กลับไปรับตำแหน่งทางการเมืองในประเทศจีน และโรงเรียนฮั่วเจี๊ยะ ก็หยุดดำเนินงานไปในที่สุด

หลังจากที่โรงเรียน ฮั่วเจี๊ยะ ได้เลิกเลิกกิจการไปไม่นาน ชาวจีนก็เริ่มต้นตั้งโรงเรียนจีนขึ้นเองอีก โดยบรรดาสมาคมภาษาถิ่นต่าง ๆ ของชาวจีน คือ แต้จิ๋ว ไหลำ ฮกเกี้ยน กวางตุ้ง และจีนแคะ ได้ร่วมมือกันจัดตั้งโรงเรียนจีนแห่งใหม่ชื่อโรงเรียน ซินผิน (แปลว่าโรงเรียนของชาวจีนยุคใหม่) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสมาคมจุงหั่วเป็นอย่างดี⁶ การดำเนินงานของโรงเรียนซินผินกระทำ

¹ พลกุล อังกินันท์ บทบาทของชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้า 50

² กรมวิสามัญศึกษา "โรงเรียนราษฎรเพื่อสอนภาษาจีน" เอกสารกรมวิสามัญศึกษา ฉบับที่ 7 หน้า 3.

³ ก. หน้า 2.

⁴ George William Skinner, Chinese Society in Thailand, p.158.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid. p.159

โดยชาวจีนแต่จิว ภาษาจีนที่ใช้ก็เป็นภาษาแต้จิ๋ว ครูสอนและนักเรียนส่วนใหญ่ก็เป็นแต้จิ๋ว¹ ทำให้กลุ่มชาวจีนอื่น ๆ ที่มีส่วนจัดตั้งไม่พอใจ จึงแยกตัวออกไปจัดตั้งโรงเรียนจีนเพื่อสอนภาษาของพวกเขาบ้าง²

โรงเรียนต่าง ๆ ของกลุ่มภาษาถิ่นที่เปิดขึ้นในระยะหลัง มีตามลำดับดังนี้ ก่อ

- (1) สมาคมจีนแคะ จัดตั้งโรงเรียน จิ้นเตอะ เมื่อปี พ.ศ.2456
- (2) สมาคมจีนกวางตุ้ง จัดตั้งโรงเรียน เม่งตัก เมื่อ พ.ศ.2457
- (3) สมาคมจีนฮกเกี้ยน จัดตั้งโรงเรียน ปวยจวน เมื่อ พ.ศ.2459
- (4) สมาคมจีนไหหลำ จัดตั้งโรงเรียน ยกหมิน เมื่อ พ.ศ.2464³

อย่างไรก็ตามชาวจีนที่อยู่ในชุมชนห่างไกลออกไปตามชนบท และไม่ได้จัดตั้งเป็นสมาคมดังกล่าวมาแล่นั้น ก็ได้มีความสนใจในการศึกษาของลูกหลานจีนอยู่บ้างเหมือนกัน ได้จัดตั้งโรงเรียนวันในนามเอกชน เพื่อให้การศึกษาแก่ลูกหลานชาวจีนในแต่ละชุมชนอีกด้วย

ในตอนปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และต่อเนื่องไปจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โรงเรียนจีนเหล่านี้ได้ดำเนินการอบรมสั่งสอนนักเรียนจีนเหมือนกับเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนจีนเอง ทั้งนี้เพราะความรู้สึกในเรื่องชาตินิยมจีนของ ดร.ขุนยัคเข็น ได้ถูกนำมาเผยแพร่และโฆษณาในโรงเรียนจีนมากขึ้น อาจจะกล่าวได้ว่า การดำเนินงานของโรงเรียนจีนในระยะนั้นเป็นไปเพื่อชาตินิยม เพื่อผลประโยชน์ของคนจีนโดยเฉพาะ

หนึ่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สมาคมจีนกวางตุ้งได้จัดตั้งโรงเรียนสตรีจีนเป็นแห่งแรก เมื่อ พ.ศ.2460 เชื้อโรงเรียน คุณเด็ก ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนคร⁴

¹George William Skinner, Chinese Society in Thailand, p.169\

²Ibid

Ibid.

⁴Ibid. p.231,

การศึกษาของชนจีนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งโรงเรียนจีน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว การจัดตั้งโรงเรียนจีนยังคงมีจุดมุ่งหมายไปในทางชาตินิยมเช่นเดียวกับในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การดำเนินงานของโรงเรียนจีนเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของชนจีนโดยเฉพาะ เมื่อมีผู้มาขออนุญาตตั้งโรงเรียนต่อทางกระทรวงธรรมการแล้ว คนโดยมากย่อมเห็นว่า ทำเพื่อเจตนาการกุศลอย่างแท้จริง แต่เบื้องหลังของการจัดตั้งโรงเรียนจีนนั้น จุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการอบรมสั่งสอนการเมือง¹

ชนจีนที่มาขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนจีนเหล่านี้ฉลาดมาก ในตอนแรกที่มาขออนุญาตจัดตั้งก็พยายามแสดงหลักฐานตลอดจนจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้บุตรหลานของชนจีน ได้เล่าเรียนวิชาต่าง ๆ ในภาษาจีน อันเป็นภาษาประจำชาติของตน ทั้งนี้จะได้เกิดความสะดวกในการประกอบอาชีพทำการค้าขายต่อไป² ทางการไม่มีข้อพิพาทเจตนาทางทุจริตของชนจีนเหล่านี้ได้ ถิ่นอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนจีนขึ้นมา ผลสุดท้ายโรงเรียนจีนเหล่านี้ส่วนหนึ่งจะมีผลทางการเมืองเป็นสำคัญ

การอบรมสั่งสอนการเมืองในขณะนั้นก็มีทั้งกวดม้นทั้ง และคอมมิวนิสต์ ซึ่งพยายามจะเผยแพร่และปลุกฝังลัทธิการเมืองของพรรคการเมืองทั้งสองของจีน คือลัทธิไทรราชวร และลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะลัทธิคอมมิวนิสต์เพิ่งจะเข้ามาแพร่หลายในโรงเรียนจีนเมื่อสมัยรัชกาลที่ 7 ในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ก็มีเพียงลัทธิฆราวาสหรือลัทธิไทรราชวร ของพรรคก๊กมินตั๋งจีนเท่านั้น ดังนั้นจุดมุ่งหมายในการจัดตั้งโรงเรียนจีนในสมัยรัชกาลที่ 7 จึงแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือประเภทแรกมุ่งสอนวิชาความรู้แก่นักเรียนจริง ๆ ประเภทที่สองสนับสนุนพรรคก๊กมินตั๋งของจีน ประเภทที่สามสนับสนุนพรรคจีนคอมมิวนิสต์

¹ กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 84 หมายเลข 19/84 ส่วนหนึ่งของคำชี้แจงของเสนาบดีกระทรวงธรรมการประทานแก่ผู้จัดการและครูใหญ่โรงเรียนจีน เมื่อ 20 ตุลาคม 2470

² พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว "พระราชดำรัสคราวเสด็จเยี่ยมโรงเรียนจีน" ทวน วิริยาภรณ์ ผู้รวบรวมใน พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท หน้า 237

คณะผู้จัดตั้งโรงเรียนและแหล่งอุดหนุนทางการเงิน

คณะผู้จัดตั้งโรงเรียนจีนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วนมากเป็นกนจีนที่มีความรู้มาจากประเทศจีนแล้วเป็นอย่างดี และเป็นผู้ที่กระตือรือร้นในเรื่องการเมืองในประเทศจีนก่อนจะเข้ามายังประเทศไทย¹

ผู้มีส่วนจัดตั้งโรงเรียนจีนในสมัยนี้มักกลุ่มหนึ่ง คือคณะพ่อค้าจีน² มีกลุ่มพ่อค้าจีนเหล่านี้ก็จัดตั้งโรงเรียนจีนขึ้นก็เพื่อประสงค์จะให้บุตรหลานของตนได้เล่าเรียนวิชาต่าง ๆ ในภาษาจีน เพื่อจะได้เป็นการสะดวกในการประกอบอาชีพทำการค้าขายต่อไป แต่ก็มักจะมีจุดมุ่งหมายทางการเมืองแอบแฝงอยู่ด้วยเสมอ ดังกล่าวมาแล้ว

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มสมาคมภาษาถิ่นต่าง ๆ ของชาวจีนเป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนจีนในสมัยนี้ด้วย เหมือนกับการจัดตั้งโรงเรียนจีนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว อย่างเช่นในปี พ.ศ. 2468 พวกสมาคมแต้จิ๋ว ได้ตั้งโรงเรียนขึ้นมา 2 โรง คือโรงเรียน จุง หั้ว และโรงเรียน วิ่งผิง มีต่อมาได้รวมกันและเรียกชื่อเสียใหม่ว่า เป่ย์ผิง³

อย่างไรก็ตามได้ปรากฏว่ามีชาวจีนที่อยู่ในชุมชนที่ห่างไกลออกไปตามชนบทที่มีความสนใจในการศึกษาของลูกหลานจีนของตน ได้รวมกันจัดตั้งโรงเรียนจีนขึ้นในหัวเมืองต่าง ๆ อันสังกัดอยู่ในเขตชลอื่น ๆ นอกออกไปจากจังหวัดพระนคร ทำให้เด็กจีนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้รับการศึกษาแบบจีนเช่นเดียวกับลูกจีนในกรุงเทพฯ

แหล่งอุดหนุนทางการเงินของโรงเรียนจีนในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ได้กว้างกำลังพ่อค้าใหญ่ ๆ เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องด้วยในสมัยนั้นการค้าทั้งปวงในเมืองไทยตกอยู่ในกำมือของชาวจีนเป็นส่วนมาก พวกพ่อค้าจึงมีเงินทุนเหลือจ่ายพอสมควร วิธีให้เงินอุดหนุนโรงเรียนจีน

¹ บุปเรก มิดลีแกน บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย หน้า 62

² "พระราชดำรัสคราวเสด็จเยี่ยมโรงเรียนจีนของรัชกาลที่ 7" ทวน วิริยาภรณ์ ผู้รวบรวมใน พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท หน้า 237

³ Richard J. Coughlin, Double Identity: The Chinese In Modern Thailand, p.146.

เขาใช้วิธีชักชวนวัยแห่งราคาสินค้าไปบำรุงโรงเรียน¹ ยกตัวอย่างเช่น ขายสินค้าตามราคาได้ 100 บาท ก็ตกลงกันว่าจะหักเอาไปบำรุงโรงเรียนจีนที่บาท สมมุติว่าหักไปบำรุงโรงเรียนร้อยละ 5 ดังนั้น ถ้าขายสินค้าได้ 100000 บาท ก็จะมีเงินบำรุงโรงเรียนจีน 5000 บาท ดังนี้ เป็นต้น

ยังมีวิธีหาเงินอุดหนุนโรงเรียนจีนของพวกก๊กมินตั๋งอีกวิธีหนึ่ง คือใช้การเกณฑ์เอาเงินบำรุงโรงเรียน คล้ายกับการเก็บภาษี² และจัดการตั้งให้ถูกเกณฑ์เอาเงินเป็นกรรมการของโรงเรียนจีนเสียเลย โรงเรียนจีนก็เลยร่ำรวยมาก และเด็กนักเรียนจีนก็ไม่ต้องเสียเงินค่าเล่าเรียนแต่ประการใด วิธีการเช่นนี้มันว่า ดีมาก โรงเรียนประถมศึกษาของกรมสามัญศึกษาและขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในปัจจุบันน่าจะเอาแบบอย่าง เพราะในละแวกบ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่ ก็ย่อมจะมีผู้มีอันจะกินอยู่บ้าง ถ้าเกณฑ์พวกคนมีเงินเหล่านี้ มาเป็นกรรมการของโรงเรียนแล้วขอรองหรือเกณฑ์ให้ช่วยออกเงินสมทบบำรุงโรงเรียนกันบ้าง ก็จะสร้างความเจริญให้โรงเรียนได้ไม่น้อย

บรรดากลุ่มสมาคมภาษาถิ่นแต่ละภาษาของคนจีนก็มีบทบาทในการให้ความสนับสนุนทางการเงินแก่โรงเรียนจีนด้วยเหมือนกัน เพราะสมาคมภาษาถิ่นเหล่านี้มีส่วนจัดตั้งโรงเรียนจีนเช่นเดียวกับคนกลุ่มอื่นไม่น้อยเลย³ นอกจากนี้ก็มีการหาเงินอุดหนุนโรงเรียนจีนด้วยการออกเรียไร ตามห้างร้าน และรวบรวมเงินโดยทั่ว ๆ ไป เพื่อความสนใจในการศึกษาของลูกหลานของคนอีกด้วย⁴

จำนวนโรงเรียนจีน ครู และนักเรียน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ปรากฏว่าโรงเรียนจีนได้เพิ่มจำนวนยิ่งขึ้นทุกที

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 ฉบับ 84 หมายเลข 18/84 หนังสือรายงานขอราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ เฉพาะ ลงวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2475

² ค. สำเนารายงานเสนาบดีสภาที่ 10/2475 วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2475

³ Richard J. Coughlin, Double Identity: The Chinese in Modern Thailand p. 146

⁴ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารหมายเลข 22 ประเภท การแผนกโรงเรียนราษฎร พ.ศ. 2471 หนังสือรายงานขอราชการของกองบัญชาการตำรวจภูธร ในพระนคร ที่ 1/104 ลงวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2471 ถึงกระทรวงธรรมการ.

เพราะเป็นที่นิยมของชาวจีนในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ใน พ.ศ.2468 มีโรงเรียนจีนทั้งหมดรวม 48 โรง¹ พอถึงปี พ.ศ.2471 เพิ่มขึ้นเป็น 188 โรง² และเมื่อถึงปี พ.ศ.2476 หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปแล้ว โรงเรียนจีนเพิ่มจำนวนถึง 271 โรง³

การขยายตัวของโรงเรียนจีนในประเทศไทยในสมัยดังกล่าวนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนโรงเรียนจีนในประเทศอื่น ๆ ทางภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันแล้ว นับว่าโรงเรียนจีนในประเทศไทยยังน้อยมาก ในปี พ.ศ.2474 มีโรงเรียนจีน ในหมู่เกาะอินเดียนตะวันตกของออสเตรเลีย 600 โรง และในปี พ.ศ.2476 ในเมลเบิร์นมีโรงเรียนจีนมากกว่า 370 โรง เมื่อเปรียบเทียบดูก็พอจะประมาณได้ว่า ในระหว่างปี พ.ศ.2474 - 2475 ชาวจีนในหมู่เกาะอินเดียนตะวันตกของออสเตรเลีย 1 ใน 43 คน เข้าโรงเรียนจีน และชาวจีนในเมลเบิร์น 1 ใน 60 คน เข้าเรียนในโรงเรียนจีน ในขณะที่ประเทศไทยมีคนจีน 1 ใน 200 คน เข้าเรียนในโรงเรียนจีน⁴

การพัฒนาการทางด้านการศึกษาของคนจีนในประเทศไทย เพิ่งจะเริ่มค่อนข้างเข้มข้นเมื่อปี พ.ศ.2470 นับว่าช้ากว่าการศึกษาของพวกคนจีนในหมู่เกาะอินเดียนตะวันตกของออสเตรเลียและในเมลเบิร์นมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากในหมู่เกาะอินเดียนตะวันตกของออสเตรเลียและในเมลเบิร์นมีชาวจีนโดยกำเนิดมากกว่าในประเทศไทย สกินเนอร์ (Skinner) ได้กล่าวว่า ในปี พ.ศ.2474 ชาวจีนโดยสัญชาติจีนและเชื้อชาติจีนในเมลเบิร์น มีจำนวนถึงร้อยละ 68 ของจำนวนคนจีนทั้งหมดในเมลเบิร์น เมื่อเทียบกับประเทศไทยแล้ว มีคนจีนที่มีสัญชาติจีนและเชื้อชาติจีนทั้งหมดร้อยละ 64 ของคนจีนทั่วประเทศ⁵ อีกประการหนึ่งก็คือชาวจีนในเมลเบิร์นและในหมู่เกาะอินเดียนตะวันตกของออสเตรเลีย ได้มีความก้าวหน้าและมีความต้องการที่จะปรับปรุงตนเองมากกว่าคนจีนในประเทศไทย เพราะคนจีนเหล่านั้นอาศัยอยู่ในดินแดน

1

George William Skinner, Chinese Society in Thailand, p.227.

2

Ibid.

3

Ibid

4

Ibid

5

Ibid

ที่เป็นอาณานิคมของชาวยุโรป จึงได้รับอิทธิพลทางการศึกษามาจากพวกตะวันตกมาก¹ จึงทำให้การพัฒนาการทางด้านการศึกษาก้าวหน้าไปกว่าคนจีนในประเทศไทยมากในสมัยดังกล่าวแล้ว

เมื่อเราสังเกตอัตราการเพิ่มขึ้นของโรงเรียนจีน จากปี พ.ศ.2460 ถึงปี พ.ศ.2471 จะเห็นได้ว่า ในช่วงระยะเวลาเพียง 3 ปี โรงเรียนจีนเพิ่มขึ้นถึง 140 โรง และเมื่อเปรียบเทียบจำนวนโรงเรียนจีนระหว่างปี พ.ศ.2460 ถึงปี พ.ศ.2476 โรงเรียนจีนจะเพิ่มขึ้นปีละ 20 โรง

สำหรับจำนวนครูผู้สอนในโรงเรียนจีน ในปี พ.ศ.2460 มีเพียง 231² คน เพิ่มขึ้นเป็น 269 คน³ ในปี พ.ศ.2472 และเพิ่มสูงสุดในปี พ.ศ.2473 คือมีครูผู้สอนในโรงเรียนจีนทั้งหมด 331 คน⁴ แต่พอถึงปี พ.ศ.2465 กลับลดเหลือเพียง 250 คนเท่านั้น⁵

2475

1 George William Skinner, Chinese Society in Thailand, p.227.

2 กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 10 ประจำปี พ.ศ.2460 หน้า 19

3 กระทรวงธรรมการ, รายงานกระทรวงธรรมการ ประจำปีที่ 22,23,24 พ.ศ.2472 -3 -4

4 ก.

5 ก.

ตารางที่ 2 แสดงสถิติเปรียบเทียบจำนวนโรงเรียนจีนในประเทศไทย

ระหว่างปี พ.ศ. 2460, 2471 และ 2476 *

พ.ศ.	จำนวนโรงเรียนจีน
2460	40
2471	100
2476	271

* แหล่งที่มา : สถิติเหล่านี้ได้มาจาก Chinese Society in Thailand

ของ George William Skinner p.227

ตาราง -

ผู้เขียนสร้างเอง

ในก้านจำนวนนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนจีนทั้งหมด ปรากฏว่าในปี พ.ศ.2471 มีนักเรียนทั้งสิ้น 4653 คน¹ แยกออกเป็นนักเรียนชาย 3012 คน เป็นนักเรียนหญิง 1043 คน จำนวนนักเรียนจีนในโรงเรียนจีนเพิ่มสูงสุดเมื่อปี พ.ศ.2474 คือมียอดถึง 7726 คน² แยกเป็นนักเรียนชาย 5461 คน และนักเรียนหญิง 2265 คน

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในปี พ.ศ.2474 เป็นปีที่นักเรียนจีนอยู่ในโรงเรียนจีนด้วยจำนวนที่สูงที่สุดในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กล่าวคือมีนักเรียนถึง 7726 คน เมื่อเทียบกับจำนวนครูผู้สอนแล้วมีเพียง 326 คน³ เฉลี่ยแล้วครูผู้สอน 1 คน ต่อเด็กนักเรียน 24 คน นับได้ว่าอยู่ในอัตราส่วนที่เหมาะสมพอควร ทั้งจำนวนครูและนักเรียนจะลดลงในปี พ.ศ.2475 คือจำนวนนักเรียนจะลดลงจาก 7726 คน เป็น 5130 คน⁴ และจำนวนครูจะลดลงจาก 326 คน เป็น 250 คน

วิกเตอร์ เพอร์เซลล์ (Victor Purcell) ได้กล่าวว่า การที่การศึกษาของชนจีนในประเทศไทยขยายตัวออกไปเรื่อย ๆ เช่นนี้ สืบเนื่องมาจากความกระตือรือร้นในเรื่องการศึกษา ซึ่งได้รับแรงกระตุ้นใหม่ ๆ จากการปฏิวัติในจีนเมื่อปี พ.ศ.2454 จากการประสพผลสำเร็จของพวกเขาว่ามีความมั่นคงในการรวบรวมจีนให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงในระหว่างปี พ.ศ.2469 - 2470 และหลัก 3 ประการแห่งลัทธิไตรราษฎร์ของ ดร.ซุนยัตเซ็น ซึ่งเปรียบเสมือนรากฐานทางการศึกษาของชาวจีนในเวลาต่อมา ได้ก่อให้เกิดความสนใจและแรงกระตือรือร้นในเรื่องการศึกษาของชนจีนในประเทศไทย ทำให้การศึกษาของชนจีนเหล่านี้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น⁵

1 กระทรวงธรรมการ รายงานกระทรวงธรรมการ ฉบับที่ 21 ประจำปี พ.ศ.2471 หน้า 120

2 กระทรวงธรรมการ รายงานการศึกษากระทรวงธรรมการ ประจำปีที่ 22 - 23 - 24

พ.ศ.2472 - 74 หน้า 10

3 ค.

4 ค.

5

Victor Purcell, The Chinese in Southeast Asia, p.142.

ตารางที่ 3 แสดงสถิติเปรียบเทียบจำนวนครูและนักเรียน
ในโรงเรียนวันระหว่าง พ.ศ.2471 - 2475 *

พ.ศ.	จำนวนครู			จำนวนนักเรียน		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
2471	227	41	260	3012	1043	4053
2472	230	39	269	3309	1360	4669
2473	200	44	331	5065	1634	6699
2474	295	33	326	5461	2265	7726
2475	224	34	258	3919	1211	5130 **

* แหล่งที่มา : รายงานของกระทรวงธรรมการ ระหว่างปี พ.ศ.2471 - 2475 ตาราง -
ผู้เขียนสร้างเอง

** เป็นที่น่าสังเกตว่า สกินเนอร์ (Skinner) ได้ให้ตัวเลขของจำนวนนักเรียนไว้ผิดจากสถิติ
ของกระทรวงธรรมการในสมัยนั้นมาก คือ สกินเนอร์กล่าวว่านักเรียนจีนทั้งหมด 7726 คน ในปี พ.ศ.2475
(George William Skinner, Chinese Society in Thailand p.227) ผู้เขียน
เชื่อว่าสถิติของกระทรวงธรรมการ (ซึ่งปรากฏอยู่ใน รายงานการึกษาของกระทรวงธรรมการ ประจำปี
ปีที่ 22, 23, 24 พ.ศ.2472 - 5 หน้า 10) จะถูกต้องกว่า.

พฤติกรรมของโรงเรียนจีน

การปลุกฝังลัทธิชาตินิยมจีน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ปรากฏหลักฐานบ่งชี้ว่าบรรดาโรงเรียนจีนที่มีอยู่ในประเทศไทยในสมัยนั้นมีพฤติกรรมอันไม่น่าไว้วางใจ เพราะเป็นแหล่งสำคัญในการเผยแพร่ลัทธิการเมืองที่ขัดต่อหลักการปกครองของประเทศไทย จนทางเจ้าหน้าที่ของฝ่ายบ้านเมืองกองคอยสอดส่องดูแลอย่างใกล้ชิด พฤติกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของโรงเรียนจีนคือการปลุกฝังลัทธิชาตินิยมจีนตามหลักการของ ดร.ซุนยัตเซ็น

บรรดาชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยในขณะนั้น ถ้าจะแบ่งออกเป็นประเภทจะได้ 2 ประเภท ประเภทแรก คือบุคคลที่หนีภัยมาจากประเทศจีน หรือไม่กี่แฉะ เห็นท่าเลวการค้าขายในประเทศไทยเหมาะแก่การประกอบอาชีพ จึงอพยพเข้าสู่ประเทศไทย อีกประการหนึ่งเป็นพวกจีนหนุ่ม เรียกตนเองว่านักเรียนเมืองรุ่นใหม่ พวกนี้จะเป็นผู้นำลัทธิการเมืองแบบสาธารณรัฐ ตามหลักของ ดร.ซุนยัตเซ็น มาเผยแพร่และสถานที่ ๆ เหมาะแก่การโฆษณาชวนเชื่อมากที่สุด คือ โรงเรียนจีน¹

การเคลื่อนไหวเพื่อปลุกฝังลัทธิชาตินิยมจีน อันเกี่ยวข้องกับเรื่องลัทธิไตรธรรมและการปฏิวัติประเทศจีนไปสู่ระบอบสาธารณรัฐของ ดร.ซุนยัตเซ็น จึงได้กระทำกันอยู่ในโรงเรียนจีนขณะนั้น ปรากฏอยู่ทั่วไปทั้งในพระนครและต่างจังหวัด บางครั้งกระทำการกันอย่างลับ ๆ แต่บางครั้งก็ทำกันอย่างเปิดเผย โดยไม่หวั่นเกรงเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม ทั้งนี้เพราะความรู้สึกในเรื่องชาตินิยมอันรุนแรงของคนจีนเหล่านั้น

ในปี พ.ศ.2470 โรงเรียนอนุบาลฉันทนิ² ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านขมิ้น บางกอกน้อย ฉันทบุรี ได้หยุดทำการสอน ในวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2470 ซึ่งถือเป็นวันชาติของพวกจีนกวางตุ้ง และทำการ

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 133 หมายเลข 32/133 หนังสือกราบบังคมทูลของ ร.ต.อ.ม. แทกกุล ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2473

² แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเล่มบันทึกเลขที่ ประเภทโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2470 หนังสือราชการของแขวงจังหวัดฉันทบุรีเหนือ ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2470

ตกแกง มงฺกาทิจินที่หน้าโรงเรียน โดยโรงเล็ก ๆ ติดเป็นยาวตลอดหน้าโรงเรียนถึง 16 ม. ในมณีนี
ตัวอักษรจีนลงละ 4 ตัว บาง จนถึง 10 ตัวอักษร จึงแปลได้ความว่า การปฏิวัติในจีนยังไม่สำเร็จ
ผู้ที่มีส่วนร่วมในการปฏิวัติครั้งนี้จะต้องร่วมมือช่วยกันให้บรรลุผลขั้นสุดท้ายให้ได้ และจะต้องช่วยกัน
กำจัดการปกครองที่ผิด ประมาทปฏิบัติเป็นประมุขเสียให้หมดสิ้น¹

อนึ่ง ในปีเดียวกันนี้เอง ได้ปรากฏว่านายเม็ก อิน ชาวจีนแต่จิว ได้อ้างตนเองว่าเป็นผู้
จัดการโรงเรียน ฮั่วเคียวตงฮัก² หลังวัดเทพศิรินทร์ กิ่งอำเภอป้อมปราบ พระนคร ได้นำหนังสือพิมพ์
จีนฉบับพิเศษมาขอรับอนุญาตประชาสัมพันธ์ของตำรวจเพื่อแจกจ่ายแก่ประชาชน มีข้อความเผยแพร่ถึงไทรย่นาม
ปลุกใจคนจีนให้มีความสามัคคีในการปฏิวัติจีนให้สำเร็จ และทำลายการปกครองแบบราชาธิปไตย ยกเลิกสัญญา
อันไม่เสมอภาคที่จีนทำไว้กับชาวต่างประเทศ ตำรวจจึงยึดหนังสือเหล่านั้นไว้เป็นจำนวนถึง 1000 ฉบับ

ในปี พ.ศ. 2471 นายหลิว ฉัน ของ ทรูใหญ่โรงเรียน ชุนหุน³ หรือชุนนุน ได้มอบให้
นายดี นายจ๊อง นายจ้อยบุก ไปแจกรูป ดร.ซุนยัตเซ็น กับหนังสือจีน พร้อมทั้งเรือเจียเจ้อของร้าน
ปี้ทอ หง ชุน เมือง ไห่ฟางรุ่งโรงเรียน และมีหนังสือระเบียบการของคณะกรรมการโรงเรียน ส่วนหนังสือ
จีนที่พิมพ์กำกับรูป ดร.ซุนยัตเซ็น นั้น กล่าวถึงคำแนะนำให้คนจีนร่วมมือกันทำการเปลี่ยนแปลงการ
ปกครองของจีน ให้เป็นแบบสาธารณรัฐให้เป็นผลสำเร็จ ในระเบียบการของโรงเรียนมีข้อความไว้
คำว่า สมาคม สมาชิก ปะปนอยู่ด้วย จึงทางกระทรวงธรรมการได้ทรงตั้งว่าดูเหมือนกับจะดำโรงเรียน
เป็นสโมสร และได้ห้ามมิให้นำหนังสือจีนที่พิมพ์กำกับรูป ดร.ซุนยัตเซ็น ไปสอนนักเรียน

¹ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารแฟ้มเบ็คเตล็ค ประเภท
โรงเรียนราษฎร พ.ศ. 2470 หนังสือราชการของแขวงจังหวัดฉมบุรีเหนือ ลงวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.
2470

² แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารแฟ้มเบ็คเตล็ค ประเภท
โรงเรียนราษฎร พ.ศ. 2470 หนังสือราชการของกองบัญชาการตำรวจภูธร ที่ 2702 ลงวันที่ 7
ตุลาคม 2470

³ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 22 แผนกการ
ประเภทโรงเรียนราษฎร พ.ศ. 2471 หนังสือรายงานราชการของกองบัญชาการตำรวจภูธร ที่ 1/104
ลงวันที่ 14 เมษายน 2471

ในปี พ.ศ.2472 ได้มีการเคลื่อนไหวปลุกฝังลัทธิชาตินิยมในโรงเรียนจีนกันอีก คราวนี้เกิดขึ้นในต่างจังหวัด คือที่โรงเรียนเองเม่ง ตำบลคลอง 12 อำเภอลำลูกกา จังหวัดชัยภูมิ (ปัจจุบันคือจังหวัดปทุมธานี - ผู้เขียน) และโรงเรียนกมลิน ตำบลห้วยจร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา¹ ได้มีการนำใบปลิววางรูปแบบการปกครองอย่างใหม่ชื่อ "ลัทธิขุนนุ่น" ใส่กรอบกติกไวที่โรงเรียน ใบปลิวเหล่านี้กล่าวถึงวิธีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ² และยุยงให้เกิดภัยคุกคามชาติอื่น นับว่าเป็นการกระทำอย่างเปิดเผยทีเดียว

อนึ่งในปีเดียวกันนี้เองได้ปรากฏเหตุการณ์ในทำนองนี้อีก 2 รายด้วยกัน คือ รายแรกที่โรงเรียนฮั่วเอง จังหวัดแพร่³ ได้ทำการตีพิมพ์แจกความด้วยใบปลิวว่า ในวันที่ 1 มกราคม อันเป็นวันที่ตรงกับวันจัดตั้งรัฐบาลที่นานกิงของจีน ขอให้บรรดาคนจีนในจังหวัดแพร่หยุดงาน เพื่อให้ระลึกถึงพระเดชพระคุณของรัฐบาลจีน 1 วัน และขอให้หักเงินจุกโคมไฟเป็นการบูชาด้วย

สำหรับรายที่ 2 นั้นไม่เกี่ยวกับการโฆษณาเผยแพร่ลัทธิการแบ่งแยกอย่างใด แต่เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นชาตินิยมของโรงเรียนจีนอย่างสำคัญ คือที่โรงเรียน ฮั่วเคี้ยว⁴ ตำบลนาแก้ว อ.เมือง จังหวัดลำปาง ผู้จัดการโรงเรียนได้เขียนชื่อโรงเรียนไว้ก่อนบนหน้ามุ้งของโรงเรียนเป็นภาษาจีน

¹แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 50 แผนกการประเภทโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2472 หนังสือรายงานราชการของมณฑลอยุธยา ที่ 103/847 ลงวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ.2472 ถึงกรมสามัญศึกษา กระทรวงธรรมการ

² ค.

³แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 59 แผนกการประเภทโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2472 หนังสือรายงานราชการของมณฑลพายัพ ที่ 158/6498 ลงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2472 ถึงกระทรวงธรรมการ

⁴แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 50 แผนกการประเภทโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2472 หนังสือรายงานราชการของมณฑลพายัพ ที่ 16/232 ลงวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2472 ถึงเจ้ากรมสามัญศึกษา กระทรวงธรรมการ

*ปัจจุบันมีกฎหมายห้ามเด็กชาวจีนให้เขียนชื่อร้าน โรงเรียน เป็นภาษาจีน ต้องเขียนเป็นภาษาไทย แต่ถ้าจะเขียนภาษาจีนต้องเขียนตัวเล็กและอยู่ใต้ตัวภาษาไทย

แต่เขียนหนังสือไทยบอกชื่อโรงเรียนไว้ก่อนล่างใต้หน้าต่าง ซึ่งทางมณฑลพายัพ เล็งเห็นว่าไม่เป็นการสมควรอย่างยิ่ง เพราะโรงเรียนตั้งอยู่ในประเทศไทยมิใช่ประเทศจีน

ต่อมาในปี พ.ศ.2473 นายขอเต็กชวน เก้าเอี้ยน ผู้จัดการโรงเรียนแสงหัว ฮัก เฮา¹ จังหวัดตรัง ได้ส่งหนังสือเกี่ยวกับการเมืองเข้ามาจากป็นัง แล้วแจกจ่ายแก่นักเรียนในโรงเรียนและแจกให้นายไคว เป้งนุ่ กุญ้อย ซึ่งเป็นสมาชิกอยู่ในสมาคมก๊อหมินตั๋ง หนังสือเหล่านี้เป็นประเภทส่งเสริมลัทธิการเบี่ยง มีชื่อว่า "ชามินจูหัง" ซึ่งทางกระทรวงธรรมการได้ประกาศสั่งห้ามมิให้นำมาใช้สอนนักเรียน ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ.2472 เป็นต้นมา เพราะถือว่าผิดกฎหมาย²

ในระหว่างวันที่ 1 - 31 ธันวาคม พ.ศ.2473 นายเฝ๊ะจุ่น แฝงนุ่ ผู้จัดการโรงเรียนแม่หมิน³ ซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก ได้สั่งให้เสมียนและคนงานของโรงเรียนไปแจกใบปลิวกำประกาศแนะนำและยุยงปลุกปั่นให้พวกคนจีนปิดร้านและหยุดงานตามลัทธิก๊อหมินตั๋ง ดังนั้นพอถึงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2473 (ขณะนั้นยังใช้เดือนเมษายนเป็นเดือนแรกของปี - ผู้เขียน) คนจีนในเขตภาคพิษณุโลก จึงพากันหยุดงานและปิดร้านหยุดการก้าขาย มีจำนวนถึง 20 กว่าวัน⁴ ทำให้คนไทยเดือดร้อนกันมาก เพราะจำเป็นต้องซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับใช้ประจำวันจากร้านค้าของคนจีน เมื่อคนจีนปิดร้านเช่นนั้นก็เลยซื้อข้าวของต่าง ๆ ไม่ได้

พฤติกรรมของโรงเรียนจีนเช่นนี้ น่าจะเป็นเครื่องเตือนใจให้คนไทยทุกคนได้สำนึกถึงความจริงประการหนึ่งที่ว่า คนไทยได้ปล่อยให้ต่างชาติปกครองอยู่ในกำมือของคนจีนมาเป็นเวลานานแล้ว เมื่อถึงคราวประเทศชาติต้องตกอยู่ในภาวะคับขัน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมืองหรือการเมืองก็ตาม คนไทย

¹แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 54 แผนกการประเภทโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2473 หนังสือรายงานขอราชการของมณฑลภูเก็ต ที่ 210/1660 ลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2473 ทูลเสนาบดีกระทรวงธรรมการ

²แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 22 แผนกการประเภทโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2472 ประกาศของกระทรวงธรรมการ เดือนมีนาคม พ.ศ.2472

³แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 41 แผนกการประเภทโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2474 หนังสือรายงานขอราชการของมณฑลพิษณุโลก ที่ 12/299 ลงวันที่ 15 เมษายน 2474 ทูลเสนาบดีกระทรวงธรรมการ

จะต้องประสบกับความเดือดร้อนในเรื่องของอุปโภคและบริโภคอย่างไม่ต้องสงสัย เพราะคนจีนเป็นผู้
ดำเนินการค้าขายของเหล่านี้เสียเป็นส่วนใหญ่ ก็จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนจีนเป็นสำคัญก่อน
สิ่งอื่นใด

การที่โรงเรียนจีนมีพฤติกรรมโน้มเอียงไปทางลัทธิชาตินิยมเช่นนี้ ปรากฏผลออกมาชัดเจนก็จาก
ที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองจับหลักฐานได้เท่านั้น ส่วนที่กระทำอย่างลับ ๆ โดยที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ไม่มี
โอกาสตรวจสอบพบก็ยังมีมากนัก เมื่อเป็นเช่นนี้ การดำเนินงานของโรงเรียนจีนก็ต้องไถ่ผล เพราะ
นักเรียนจีนทั้งหลายยังอยู่ในวัยเยาว์ อาจถูกปลุกปั่นหรือโน้มน้าวจิตใจให้เกิดเรตธาไถ่ง่าย

การโฆษณาชวนเชื่อลัทธิคอมมิวนิสต์

เรื่องของการใช้โรงเรียนจีนเป็นสถานที่ทำการ เผยแพร่โฆษณาชวนเชื่อลัทธิคอมมิวนิสต์ในขณะนั้นเห็นว่า
เป็นที่ทราบกันคืออยู่ทั่วไป แม้แต่เอกอัครราชทูตเนเธอร์แลนด์ประจำกรุงเทพฯ ยังได้มีหนังสือตั้งข้อ
สังเกตเกี่ยวกับเรื่องโรงเรียนจีนเป็นแหล่งเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งแจ้งให้กระทรวงต่างประเทศไทย
ทราบ¹ เพื่อที่รัฐบาลไทยจะได้หาทางป้องกันเอาไว้ให้รัดกุม แต่ถึงกระนั้นก็ยังมีการเคลื่อนไหวในทำนอง
ดังกล่าวอยู่เสมอ

ในปี พ.ศ. 2470 เจ้าหน้าที่ฝ่ายตรวจการศึกษาระหว่างพระนครได้ไต่ตรวจพบว่า เมื่อวันที่ 10
ตุลาคม พ.ศ. 2470 ที่โรงเรียนป้วยเอง ได้มีการประชุมนักเรียนเพื่อแจ้งให้ทราบว่า เป็นวันที่ระลึกของ
ประเทศจีน แล้วแจกหนังสือพิมพ์อักษรจีน ซึ่งเป็นเรื่องที่นักเรียนต่างจากการเรียนในชั้นแก่นักเรียนทุกคน
เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงอ่านหนังสือพิมพ์เหล่านั้น จึงเสนาบดีกระทรวงธรรมการ
ได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายแล้ว ถึงกับทรงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า

¹ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 199 ปีที่ 33
ประเภทการ กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2470 หนังสือราชการของกระทรวงการต่างประเทศ (ฉบับ)
ที่ 9/1136 ลงวันที่ 13 กันยายน 2470 ทูลเสนาบดีกระทรวงธรรมการ

² แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารแฟ้มเบ็ดเตล็ดเรื่องต่าง ๆ
ประเภทโรงเรียนราษฎร พ.ศ. 2470 หนังสือรายงานขอราชการของสำนักงานตรวจการศึกษาระหว่าง
พระนครไต่ ลงวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2470 ถึงเจ้ากรมสามัญศึกษา กระทรวงธรรมการ

* เสนาบดีกระทรวงธรรมการในสมัยรัชกาลที่ 7 คือ พระองค์เจ้าธานีนิวัติ ปัจจุบันทรงดำรง
พระยศเป็น พระวรวงษ์มณี กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ประธานองคมนตรี

หนังสือต่าง ๆ ที่ว่าเด็กแต่นั้น ฉันเชื่อว่าเด็กเห็นจะแต่งเองจริง แต่ที่แต่งได้เองเช่นนั้นไม่ว่าคิดขึ้นเองโดยตลอด เป็นแต่จำคำที่ครูได้พยายามกรอกเข้าไปในสมองนั้นได้อย่างชัดเจน จึงทำให้เห็นได้ว่าโรงเรียนเหล่านี้ทุกโรงเรียน พยายามป้อนหัวเด็กในเรื่องการเมืองมากที่สุด เป็นการส่งสวนอย่างสำคัญของโรงเรียน แต่ไม่ลงในหลักสูตร การป้อนหัวเด็กครั้งนี้ก็เอาอย่างมาจากโรงเรียนของพวกบอลเชวิค (คือพวกคอมมิวนิสต์รัสเซียในสมัยเริ่มแรก

— ผู้เขียน) นั่นเอง

เรื่องนี้ ฉันว่าสำคัญมาก มีอันตรายมาก แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่จะป้องกันแก้ไขได้ยากที่สุด¹

จากพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้เราเห็นได้ว่าการโฆษณาชวนเชื่อของโรงเรียนจีนนี้เอาแบบอย่างมาจากพวกบอลเชวิคในรัสเซีย ยิ่งก็เท่ากับเป็นการโฆษณาชวนเชื่อของพวกคอมมิวนิสต์นั่นเอง

ในปีพ.ศ. 2472 ปรากฏว่ามีโรงเรียนจีนกระทำการโฆษณาชวนเชื่อลัทธิคอมมิวนิสต์เท่าที่ปรากฏหลักฐานหลายแห่งด้วยกัน คือที่โรงเรียนจีนเต็ก² ในเขตความรับผิดชอบของแขวงการศึกษาพระนครใต้ ได้เปิดตลาดผ้าของโรงเรียนเป็นที่ตั้งตลาดเจ้า และทางโรงเรียนได้จ้างจีนขายน้ำชาเพื่อหากำไร เก็บเงินเป็นรายได้ของโรงเรียน เปิดขายน้ำชาทั้งแต่เวลา ๘.๐๐ น. ถึง ๒๓.๐๐ น. เป็นประจำทุกวัน ได้มีกลุ่มชาวจีนไหหลำไปร่วมชุมนุมรับประทานน้ำชากันเสมอ ๆ ตำรวจได้สืบทราบแน่ชัดว่าเป็นการพบปะของกลุ่มชาวจีนที่นิยมคอมมิวนิสต์ และใช้การคั้นน้ำชาเป็นฉากบังหน้า ในการ

¹ กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ ๗ แฟ้ม ๒๔ ผนาบเลข ๑๙/๒๔
พระราชหัตถ์เลขาณแผ่นปะหน้าส่งหนังสือทูลเกล้าฯ ถวายกำแพงหนังสือพิมพ์จีน ของพระยาประจักษ์
คำรณสถิตินันท์ ที่ ๕๗๐/๑๕๑๐๖ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๐

² แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ ๑๕ แผนกการประเภท
โรงเรียนราษฎร พ.ศ. ๒๔๗๒ บันทึกเรื่องการตรวจโรงเรียนจีนเต็ก ของพนักงานแขวงการศึกษา
พระนครใต้ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๒

ประชุมเพื่อวางแผนงานกัน จึงได้เข้าจับกุมเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2472 เวลา 19.00 น.¹

นอกจากนี้ก็มีโรงเรียนจุ้ย² ของพวกไทหล่า ที่ตำบลหลานหลวง และโรงเรียน เียนบุก³ ของพวกจีนและ อยู่ตำบลสะพานเหลือง หัวลำโพง ถูกตำรวจตรวจค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2472 พบเอกสารเกี่ยวกับเทวียนและการดำเนินงานของคอมมิวนิสต์เป็นอันมาก

อนึ่งปรากฏว่าได้มีการจับกุมนายต้งเล็ก⁴ ชาวจีนซึ่งอาศัยอยู่ในโรงเรียนเอียงไม้ แขวงการศึกษาพระนครใต้ เพราะมีเอกสาร ใบแจ้งความ พังภาษาจีน อังกฤษ และไทย รักรวนไถ่ถนนมื่อลัดตีคอมมิวนิสต์ ในปีเดียวกันนี้ด้วย

ในปี พ.ศ.2472 อีกเช่นเดียวกันที่ตำรวจได้ค้นพบว่า มีการทำข้อสอบเป็นคำถามคำตอบ ซึ่งมีข้อความปลุกใจไปทางลัทธิคอมมิวนิสต์ ที่โรงเรียน กวงหวา⁵ ตำบลสระประทุม เมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2472 ตัวอย่างของคำถามคำตอบเป็นดังนี้

¹ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 15 แผนกการประเภ
โรงเรียนราษฎร พ.ศ.2472 บันทึกเรื่องการตรวจโรงเรียนจีนใต้ ของพนักงานแขวงการศึกษา
พระนครใต้ เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2472

² กองจดหมายเหตุนแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข 1/133
ปีก 1 หนังสือรายงานราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ 410/12069 ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2472

³
ค.

⁴ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 24 แผนกการประเภ
โรงเรียนราษฎร พ.ศ.2472 หนังสือรายงานขอราชการของแขวงการศึกษาพระนครใต้ ลงวันที่ 6
กุมภาพันธ์ พ.ศ.2472 ถึงเจ้ากรมสามัญศึกษา กระทรวงธรรมการ

⁵ กองจดหมายเหตุนแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข 1/133
ปีก 2 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย (ลับ) ที่ 10/452 ลงวันที่ 15 เมษายน
พ.ศ.2473

คำถามคำตอบแห่งความรู้ทั่วไป

1. การปลุกใจวันที่ 4 เดือน 5* และการเกี่ยวข้องกับประเทศจีน

ตอบ เมื่อวันที่ 4 เดือน 5 ปีที่ ๖ ของประชาวิปไทยประเทศจีน ในประเทศ มีการปลุกใจอันสำคัญขึ้นอย่างหนึ่ง เรียกว่าการปลุกใจวันที่ 4 เดือน 5 เป็นการที่เกี่ยวกับประเทศจีนอย่างใหญ่หลวง นักเรียนหนุ่มในประเทศเรามีความโกรธแค้นที่สุด ตั้งแต่มีการปลุกใจในวันที่ 4 เดือน 5 ขึ้นทำการช่วยเหลือแล้ว ประธานทั่วอาณาจักร ก็คอย ๆ รู้สึกว่า ควรต้องลุกขึ้นช่วยประเทศช่วยเหลือตนเอง

2. ที่ระลึกวันที่ 1 เดือน 5* มีใจความว่าอย่างไร

ตอบ วันที่ 1 เดือน 5 เป็นวันที่ระลึกของผู้เห็นแก่เพื่อนทั่วโลก กรรมการทั่วโลก ล้วนลุกขึ้นทำการระลึกด้วยความร้อนรนทั้งสิ้น พูดย่อ ๆ ก็คือเป็นวันที่คนนั้นไม่มีทรัพย์สินลุกขึ้นต่อสู้กับชนชั้นทำการกดขี่ การกระทำของเขามีค่าที่จะให้พวกเราระลึกถึง

3. ความต่างกันระหว่างลูกนากับเจ้าของนา และผลประโยชน์ที่จะไถ่นั้น อาจเสมอกันหรือไม่

ตอบ เจ้าของที่นาเอานาเข้าให้แก่ลูกนาทำการเพาะปลูก ตัวเองนั่งคอยรับผลที่เขาทำ

*หมายถึงขบวนการ 4 พฤษภาคม (May Fourth Movement) ซึ่งดำเนินการด้วยการนำของนักศึกษามหาวิทยาลัยปักกิ่ง ทั้งนี้เนื่องมาจากความไม่พอใจในมติที่ประชุมสันติภาพ ณ พระราชวังแวร์ซาย (Versailles) ที่ให้ญี่ปุ่นรับช่วงสิทธิในเขตเช่าดินแดนจากเยอรมัน หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 สงบลง นักศึกษาประมาณ 5000 คน จากมหาวิทยาลัยปักกิ่งและสถาบันการศึกษาอื่นในกรุงปักกิ่ง ได้จัดการเดินขบวนคัดค้านมติที่ประชุมสันติภาพ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2462

*หมายถึงวันที่ระลึกของผู้ไร้แรงงานทั่วโลก หรือที่เรียกว่า วันกรรมกรสากล ตรงกับวันที่ 1 พฤษภาคม.

สำเร็จแล้ว ส่วนชานาทำการเหนื่อยยากตลอดปี ต้องแบ่งผลที่ได้ให้แก่เจ้าของ
นาเป็นส่วนมาก หาได้รับผลประโยชน์เท่ากันไม่¹

เมื่อพิจารณาจากคำถามคำตอบในข้อสอบของโรงเรียนกวางหัวแล้ว ทำให้เห็นถึงวิธีการที่จะ
แทรกซึมลัทธิคอมมิวนิสต์ให้กับนักเรียนจีน ตามวิธีการของพวกคอมมิวนิสต์อย่างชาญฉลาดได้เป็นอย่างดี
เกี่ยวกับวิธีการเช่นนี้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 แห่งสยามที่ประชุมอภิรัฐมนตรี
ว่า เรื่องตำราเรียนของโรงเรียนจีนนี้จะต้องตรวจดูให้ถี่ เพราะมีการสอดแทรกการเมืองในตำรา
ทุกเล่ม ทั้งนี้เพราะเงินค่าอย่างมาจากโวลีตสกีซึ่งเป็นเจ้าตำรวจลัทธิคอมมิวนิสต์โดยตรง²

ถึงแม้ว่าจะได้มีการตรวจคนและจับกุมผู้เผยแพร่วิชาลัทธิคอมมิวนิสต์ในโรงเรียนจีนอย่างกว้างขวางแล้ว
ก็ตาม แต่ก็ยังมีการเคลื่อนไหวอย่างลับ ๆ ในโรงเรียนจีนเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ต่อไป ในปี พ.ศ. 2473
เมื่อตำรวจได้ทำลายกวาดล้างแหล่งพิมพ์ใบปลิวของให้คนเลื่อมใสในลัทธิคอมมิวนิสต์ ที่ศูนย์กลางการปฏิบัติ
งานตั้งอยู่ที่ร้านชื่อ "เื่องจิว" จังหวัดพระนคร แล้ว ปรากฏว่าร้าน "เื่องจิว" มีสาขาอยู่ในโรงเรียน
จีนหลายแห่ง³ คือ โรงเรียนเบ่งเกียง ตำบลมักสัน, โรงเรียนตงจิว ตลาดพลู ต่างจังหวัดก็มี โรง-
เรียนเสียนฮือ โรงเรียนสี่ชัย และโรงเรียนตงจิว เป็นต้น โรงเรียนเหล่านี้เป็นแหล่งเผยแพร่สิ่ง
พิมพ์ของร้าน "เื่องจิว" ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในหมู่นักจีน นอกจากนี้ยังปรากฏว่าพวกจีนคอมมิวนิสต์ได้นัด
ประชุมกันที่โรงเรียนคี่เม้ง⁴ ตำบลท่าเสา อำเภอบางโพ จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2472

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข 1/133
ปึก 2 สำเนาคำแปลข้อสอบไล่ของโรงเรียนกวางหัว

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม ๒4 หมายเลข 18/84
สำเนารายงานการประชุมอภิรัฐมนตรี ครั้งที่ 10/2475 วันพุธที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2475

³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 255 หมายเลข 6/255
หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ลำดับที่ 399/9924 ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2473

⁴ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข 1/133
ปึก 2 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ลำดับที่ 61/1337 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม
พ.ศ. 2473

ตำรวจได้เข้าทำการจับกุมได้ตัว นายเกียก เตียม เป็นครูอยู่โรงเรียนคีเมย์ สอนลัทธิการเมือง แก่นักเรียน และอำนวยความสะดวกให้พิมพ์หนังสือฉบับพิเศษของโรงเรียน อันมีข้อความปลุกใจให้ผู้อ่าน กระด้างกระเดื่องต่อรัฐบาลออกแจกจ่าย และให้นักเรียนเขียนภาพปิดที่กระดานดำ ตั้งไว้หน้ามุข ฐานล่างของโรงเรียน 2 ภาพ ถ้าผู้ใดเข้าไปในโรงเรียนก็แลเห็นได้ง่าย ภาพนั้นเป็นปริศนา ว่าด้วยหลักแห่งความสามัคคี ในบล็อกที่ 1 ว่า ก้านกิ่งรักษาลำต้น มีภาพคนถือขวานจะฟันต้นไม้ ซึ่งกิ่งต่าง ๆ แยกตนออกเป็นพวก ๆ ในบล็อกที่ 2 เล็กถ่มการเสมอภาคจำนวนน้อย มีภาพพระอาทิตย์ และต้นไม้ที่ถูกตัดรอนกิ่งแล้ว ในบล็อกที่ 3 หันเข้าสู่ความเสมอภาคโดยทั่วไป ทำรูปต้นไม้มีตัวหนังสือ ย่อ เป็นใจความในลัทธิให้เสมอกัน อีกภาพหนึ่ง เป็นภาพาวานาน้ำตาไหล บนหลังมือของบรรพบุรุษ 4 อย่าง คือภาพต่าง ๆ ใบเสร็จหนังสือของรัฐบาล คำเข้าที่ คำนา และมีปัญหาเขียนไว้ว่า ความเจ็บปวดลำบากของชาวนาพฤกษการณนั้นนับว่าเป็นวิธีการปลุกฝังให้นักเรียนเกลียดชังพวกนายทุนที่เขาเปรียบคนยากจน

ต่อมาเมื่อถึงวันกรรมการศาล คือวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2473 ได้มีการชักธงชาติขึ้นขึ้น ที่ป้ายหน้าโรงเรียนสตรีจีน ชื่อ ป่วย ฮัว¹ ตำบลถนน 22 กรกฎาคม อำเภอป้อมปราบ ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นผิดสังเกตจึงเข้าตรวจค้น และได้พบว่าโรงเรียนนี้มีนางเฮ้ง อู๋เม้ง เป็นครูผู้จัดการ มีเอกสารเกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งซ่อนอยู่ที่ห้องของนางเฮ้ง อู๋เม้ง นอกจากนี้ยังค้นพบเอกสารที่กล่าวถึงการเสด็จประพาสอินโดจีนของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีข้อความพินพระบรมฉายา นุภาพอย่างรุนแรง ที่ห้องพักของนางสาว ลี้² ครูสอนภาษาจีนคริสเตียน เห็นได้ว่าครูทั้งสองคนของโรงเรียนป่วย ฮัว มีพฤติกรรมไปในทางเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ จึงถูกจับกุมตัวไปไต่สวนทั้งสองคน

¹ กองกฎหมายเหตุแห่งชาติ กรมเงินปากกร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 133 หมายเลข 1/133

ปีก 2 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย (ฉบับ) ที่ 119/3055 ลงวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2473

หนึ่งเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2473 ตำรวจไ้ทำการจับกุมตัว นาย เขี้ยว และ นายทองฮ้าง จีนนอกขาวแท้จิว ที่โรงเรียน "บงเองหักเหา"¹ ตำบลท่าพระดาน อำเภอกระแตง จังหวัดเพชรบุรี ตรวจค้นพบหนังสือ 14 เล่ม เป็นของนายเขี้ยว สืบมาจากประเทศจีนและ กรุงเทพฯ เป็นหนังสือแนะนำใจให้อ่านมีใจเลื่อมใสลัทธิคอมมิวนิสต์

นายเขี้ยวนี้เป็นครูอยู่ในโรงเรียน "บงเองหักเหา" โค้ดระสมหนังสือประเภทนี้ไว้ สักสอนเผยแพร่เป็นจำนวนมาก อันแสดงถึงเจตนาในทางมิชอบอย่างเห็นได้ชัด ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจ มิได้สืบทราบและจับกุมเสียก่อนแล้ว หนังสือเหล่านี้ก็จะต้องแพร่หลายออกสู่นักเรียนในโรงเรียน บงเอง-หักเหา และบุคคลภายนอกเป็นแน่

นอกจากนี้ยังมีการตรวจค้นโรงเรียน "มีกั้ง"² ซึ่งอยู่ที่ตึกแถวหลังวัดเทพกิริยาราวาส ถนน พลับพลาไชย พระนคร เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2473 เนื่องจากมีชาวจีนเข้ามาประชุมกันที่นั่นอยู่ เนื่อง ๆ ตำรวจจับได้ชาวจีนกลุ่มหนึ่งพร้อมทั้งเอกสารภาษาจีน ซึ่งเป็นหนังสืออธิบายถึงลัทธิคอมมิวนิสต์ เปรียบเทียบให้เห็นความเป็นอยู่ระหว่างคนจนกับคนมั่งมีว่าแตกต่างกันอย่างไร และควรจะทำประการใด เพื่อจะปรับปรุงให้อยู่ในระดับเดียวกัน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้คนจนต่อสู้กับการกดขี่ของคนมั่งมีอีกด้วย

พฤติการณ์ของโรงเรียนจีนดังกล่าวแล้ว เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ทางเจ้าหน้าที่มีหลักฐานพอจะจับกุมได้เท่านั้น ส่วนที่ยังหาหลักฐานจับกุมไม่ได้ก็ยังมีอีกมากมาย นับว่าเป็นการดำเนินงานของพวกกบฏจีน ที่ไ้ผลแผนเนียนดีมาก ในการใช้โรงเรียนจีนเป็นแหล่งเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ให้แก่เด็กเรียนจีนและคนจีนโดยทั่ว ๆ ไปอีกด้วย

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมสืบสวน เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 133 หมายเลข 1/133
 ปีก 2 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ 110/3055 ลงวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2473

* ฎรายละเอียดในภาคผนวก ค

²
 ค. หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย (ลับ) ที่ 206/7167 ลงวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2473

การก่อการไสตร์คของนักเรียน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ปรากฏว่านักเรียนจีนในกรุงเทพฯ ได้ก่อการไสตร์คหยุดการเรียน เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2471 เหตุเกิดที่โรงเรียนยอมนีน¹ ถนนสุริวงค์ พระนคร นับได้ว่าเป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่นักเรียนก่อการไสตร์ค² สาเหตุสืบเนื่องมาจากไม่พอใจในการที่ครูนายคนหนึ่งของโรงเรียน ไคลงโทะเขียนตักนักเรียนผู้มีความประพฤติไม่เรียบร้อยคนหนึ่ง นักเรียนที่ก่อการไสตร์คหยุดเรียนมีประมาณ 80 คนเศษ

พวกนักเรียนรุ่นพี่ซึ่งเป็นเพื่อนของนักเรียนผู้กระทำความผิด ได้ชักชวนยุยงให้นักเรียนรุ่นน้องหยุดเรียน และได้พากันไปชุมนุมรวมกันในสวนลุมพินี เสร็จแล้วมีการลงชื่อนักเรียนเป็นบัญชีทางว่าใบจดหมาย ที่จะนำไปโฆษณาถึงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์จีนหลายฉบับ กล่าวหาความผิดของครูต่าง ๆ นา ๆ นำมาซึ่งความเสียหายและเสื่อมเสียชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนมาก

จากการสอบสวนของโรงเรียน ปรากฏว่ามีผู้รับว่าไคลงโทะในจดหมายที่ส่งไปลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์จีนประมาณ 31 คน คณะกรรมการโรงเรียนตกลงให้ไล่นักเรียนทั้ง 31 คน ออกจากโรงเรียน แต่ตามอุปการของนักเรียนคนใดพานักเรียนที่ถูกไล่ออกเหล่านั้นมาขอมาต่อคณะครูแล้วก็จะรับนักเรียนเหล่านั้น กลับเข้าเรียนอีก ปรากฏว่ามีนักเรียนเพียง 2 คนเท่านั้นที่ได้กลับเข้ามาเรียนอีก เหลือออกนั้นบางคนก็ไม่เรียนที่ประเทศจีนบางคนก็ย้ายไปเรียนโรงเรียนอื่น ๆ และบางคนก็ยุติการเรียนไว้เพียงเท่านั้น

ส่วนเรื่องที่มีการต่อต้านครูจนถึงกับมีการไสตร์คหยุดเรียนนี้ จากการสืบสวนเหตุผลของคณะกรรมการโรงเรียนและบรรดาผู้จัดการได้ความสรุปว่า การที่เกิดเหตุขึ้นเช่นนี้ ก็เพราะมีกลุ่มบุคคลที่ชอบต่อความไม่สงบ ได้เข้ามาจากประเทศจีน และมีเจตนาเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ของพวกนี้โดยทางลับ

¹ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 34 ประเภทการโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2471 หนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ เดลิเมล์ ฉบับที่ 5615 ประจำวันอังคารที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2471

² ค.

เป็นเหตุทำให้เกิดการยุบเลิกนักเรียนชั้นใหญ่ของโรงเรียนนี้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือทำลายคณะ "เค่งจิ๋ว" กลุ่มพ่อค้าจีนคณะหนึ่งซึ่งให้ความอุปการะแก่โรงเรียนยกหมื่นตลอดมา¹ สาเหตุอาจจะเนื่องมาจากกลุ่มพ่อค้าเหล่านี้ไม่สนับสนุนพวกคอมมิวนิสต์ก็เป็นได้ และไม่ยอมให้ความร่วมมือใด ๆ กับพวกคอมมิวนิสต์ จึงถูกกลั่นแกล้งทำลายชื่อเสียงดังกล่าว

โรงเรียนยกหมื่นนี้มีนักเรียนชาย 400 คนเศษ อายุอย่างสูง 19 ปี มีนักเรียนหญิง 50 คนเศษ อายุอย่างสูง 17 ปี เปิดสอนในระดับการศึกษาทั้งชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา นับว่าเป็นโรงเรียนจีนที่มีขนาดใหญ่พอสมควร

จากความเคลื่อนไหวทางการศึกษาของชนจีนในประเทศไทยดังกล่าวมาแล้วนี้เอง จึงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ชนจีนในประเทศไทยสนใจเรื่องการศึกษาอย่างมากโดยเฉพาะการศึกษาตามแบบฉบับของชนจีนในประเทศจีน ทั้งนี้เพราะสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงการปกครองของจีนตามหลักลัทธิไตรราษฎร์ ของ ดร.ซุนยัตเซ็น อันเป็นรากฐานของการตื่นตัวทางการศึกษาของชนจีนในประเทศไทยในสมัยดังกล่าวนี้

เนื่องด้วยการปฏิบัติในจีนภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์ กำลังประสบความสำเร็จรุ่งโรจน์ โรงเรียนจีนจึงเป็นแหล่งปลูกฝังลัทธิชาตินิยมจีนให้กับลูกจีนในประเทศไทยเป็นอย่างดี ต่อมาภายหลังลัทธิคอมมิวนิสต์ได้ก่อตัวขึ้นในประเทศจีน โดยได้แบบอย่างมาจากรัสเซีย และมีชาวจีนที่มานิมนต์ลัทธิคอมมิวนิสต์มีจำนวนน้อยลง คอมมิวนิสต์จีนก็ได้แพร่สู่ประเทศไทย และโรงเรียนจีนก็กลายเป็นแหล่งปลูกฝังลัทธิคอมมิวนิสต์ของชนจีนอีกด้วย.

¹ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 34 ประเภทวาร
โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2471 หนังสือรายงานข้อราชการของผู้จัดการโรงเรียนยกหมื่น ลงวันที่ 4
มกราคม พ.ศ.2471 กราบทูลเสนอปลัดกระทรวงธรรมการ.

บทที่ 3

นโยบายเกี่ยวกับการควบคุมโรงเรียนจีน

สืบเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองและการขยายอิทธิพลเข้าครอบงำทางด้านเศรษฐกิจของคนจีนในประเทศไทยดังกล่าวมาแล้ว ทำให้โรงเรียนจีนได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงานของคนจีนในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการปลูกฝังลัทธิชาตินิยมจีนและลัทธิคอมมิวนิสต์ คนจีนได้กระตือรือร้นในเรื่องการศึกษากันอย่างมาก เพราะการศึกษาจะช่วยปลูกฝังความเป็นชาตินิยมจีนและความเชื่อถือในเรื่องคอมมิวนิสต์แก่บรรดาลูกจีนในประเทศไทยได้มาก

รัฐบาลไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ตระหนักในเรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง ได้มีนโยบายเข้าควบคุมโรงเรียนจีนอย่างใกล้ชิด พยายามเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลไทยกับโรงเรียนจีนเพื่อแสวงหาโอกาสในการสร้างความผสมกลมกลืนไปด้วย ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ใหม่อีกในปี พ.ศ. 2475 แต่ไม่ทันจะสำเร็จออกมาเป็นร่างตามนโยบายของการควบคุมโรงเรียนจีนที่วางเอาไว้ ประเทศไทยก็เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเสียก่อน นโยบายดังกล่าวจึงถูกรงับไป

อย่างไรก็ตามการควบคุมโรงเรียนจีนของรัฐบาลไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีผลสืบเนื่องมาจากนโยบายการควบคุมโรงเรียนจีนในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 อยู่บ้าง จึงสมควรจะได้ศึกษานโยบายการควบคุมโรงเรียนจีนในสมัยนั้น ๆ ควบคู่ เพื่อเป็นส่วนประกอบการศึกษานโยบายการควบคุมโรงเรียนจีน ในรัชสมัยพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวให้เข้าใจยิ่งขึ้น

การควบคุมโรงเรียนจีนในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เราเรียกโรงเรียนที่ตั้งขึ้นโดยเอกชนว่า

"โรงเรียนเซนต์กิ้ง" ¹ และกำหนดว่าโรงเรียนเซนต์กิ้งเหล่านี้อาเป็ดสอนภาษาไทยโบราณ* ภาษา อังกฤษ ภาษาจีน หรือภาษาแขกด้วย ก็จะมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปว่า "โรงเรียนวิเศษเซนต์กิ้ง" ² ดังนั้นโรงเรียนจีนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงอยู่ในประเภท "โรงเรียนวิเศษ เซนต์กิ้ง"

การควบคุมโรงเรียนจีนในสมัยนี้ก็มีไผ่อะไรพิเศษกว่าโรงเรียน "วิเศษเซนต์กิ้ง" ประเภทอื่นแต่อย่างใด และการควบคุมก็ไม่ได้การกวดขันมากนัก นอกจากจะระบุเอาไว้ในประกาศกระทรวง ธรรมการ ลงวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2435 ว่า ".....ส่วนโรงเรียนเซนต์กิ้งที่เปิดสอนภาษาไทย โบราณ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาแขก เรียกว่า โรงเรียนวิเศษเซนต์กิ้ง ค่าเล่าเรียนจะเก็บ ได้ในอัตราใด จะต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงธรรมการ" ³ แสดงให้เห็นว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัฐบาลไทยเข้าควบคุมโรงเรียนจีนเพียงเรื่องการเก็บค่าเล่าเรียนเท่านั้น

ต่อมาในสมัยต้นรัชกาลที่ 6 คือเมื่อปี พ.ศ. 2455 ปรากฏว่าชาวจีนในจังหวัดภูเก็ต ได้ขอ จัดตั้งโรงเรียนจีนขึ้น พระยารัษฎานุประดิษฐ์ สมุหเทศาภิบาล เมืองภูเก็ต ได้กราบทูลรายงานสมเด็จพระ บรมพราหมณ์ว่าราชานุภาพ ซึ่งขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ให้ทรงวินิจฉัย เกี่ยวกับเรื่องนี้ เนื่องจากพระยารัษฎานุประดิษฐ์เห็นว่าการที่พวกจีนขอจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาจีน

¹ สมาคมครูโรงเรียนราษฎร ประวัติการโรงเรียนราษฎรและทำเนียบโรงเรียนราษฎร

หน้า 85

* คือภาษาไทยที่เขียนอยู่ในสมุดคำในสมัยโบราณ เช่น จารึกการเดินทัพในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเก็บรักษาไว้ที่หอสมุดแห่งชาติ ส่วนวงเล็บคำและตัวอักษรที่เขียนแตกต่างไปจากรูปแบบของภาษาไทยที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

²
ค.

³
ค. หน้า 87.

ให้แพร่หลายนั้น อาจเป็นอุปมาของคณะปฏิวัติจีน (พวกจีนกวมินตั๋ง) จะมายุบปลุกปั่นให้เสื่อมใสในหลักการปฏิวัติจีนที่ ดร.ซุนยัตเซ็นเคยแพร่อยู่ในขณะนั้น¹

สมเด็จพระปรมหาราชวรานุกาภาพทรงวินิจฉัยเป็นข้อสรุปได้ดังนี้ คือ

(1) ไม่ควรห้ามตั้งโรงเรียนจีน เพราะจะทำให้ต่างประเทศทำไม่ได้ เนื่องจากทั่วโลกต่างก็ยอมรับว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่ดีงาม ดังจะเห็นได้จากการที่อังกฤษยังยอมให้โรงเรียนจีนได้โนสคิปร์และปิ่น

(2) การห้ามมิให้ตั้งโรงเรียนจีนนั้นอาจจะทำให้ชาวจีนเกิดความไม่พอใจและอาจจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นได้

(3) รัฐบาลควรจะอนุญาตให้ตั้งโรงเรียนจีนได้แล้วรัฐบาลเข้ารับอุปการะโรงเรียนจีนและเอาการอุปการะนี้เป็นเครื่องมือควบคุมโรงเรียนจีนเหล่านี้เสียเลย²

ดังนั้นเมื่อรัฐบาลไทยตกลงยินยอมให้จัดตั้งโรงเรียนจีนขึ้น สมเด็จพระปรมหาราชวรานุกาภาพก็ทรงวางหลักการควบคุมโรงเรียนจีนขึ้น โดยยึดแนวทางการอุปการะเป็นเครื่องมือในการควบคุมดังนี้ คือ

(1) รับโรงเรียนใหม่มาของจดทะเบียนเหมือนกับโรงเรียนอื่น ๆ ที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น หรืออนุญาตให้ผู้อื่นตั้ง

(2) ให้คณะกรรมการโรงเรียนจีนและพวกพ่อค้าจีนที่ออกเงินค่าไร่จ่ายให้กับโรงเรียน มีหน้าที่จัดการบริหารโรงเรียนและรับผิดชอบในการติดต่อกับรัฐบาล สำหรับครูที่สอนให้อยู่ในบังคับบัญชาของกรรมการ

(3) ห้ามมิให้โรงเรียนจีนสอนหรือใช้หนังสือเรียนซึ่งจะทำความเสื่อมเสียให้กับประเทศไทย เพราะโรงเรียนจีนจัดตั้งขึ้นในเมืองไทย

¹ สมเด็จพระปรมหาราชวรานุกาภาพ สาส์นสมเด็จ เล่ม 3 หน้า 28 - 33

² ค. หน้า 29.

(4) การรับเด็กนักเรียนต้องรับทั้งเด็กลูกหลานจีนและเด็กไทยเข้าเรียนเหมือนกัน และการสอนจะต้องสอนทั้งภาษาไทยและภาษาจีนแก่นักเรียนเหมือนกันหมดทั้งนักเรียนไทยและจีน¹

ต่อมาในปี พ.ศ. 2461 รัฐบาลไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 นับเป็นพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับแรกของประเทศไทย เหตุผลของการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ นอกจากจะเพื่อจัดวางระเบียบการปกครองโรงเรียนราษฎร์ให้รัดกุมแล้ว² ยังเพื่อประโยชน์ในการควบคุมโรงเรียนจีนในขณะนั้นด้วย³

สำหรับลักษณะของการควบคุมโรงเรียนจีนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 นั้น สรุปสาระสำคัญได้เป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

(1) โรงเรียนที่จัดตั้งอยู่แล้ว ถ้าจะดำเนินกิจการต่อไป จะต้องแจ้งความจำนงค์ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดมการทราบภายใน 2 เดือน หลังจากที่ได้รับจดหมายแจ้งความจากเสนาบดีกระทรวงมหาดมการแล้ว⁴

(2) กำหนดให้โรงเรียนที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ แจ้งความจำนงค์ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดมการทราบภายใน 2 เดือนเป็นอย่างน้อย⁵

(3) ผู้จัดการโรงเรียนจะต้องสอนนักเรียนให้อ่านเขียนและเข้าใจภาษาไทยได้คล่องแคล่วพอสมควร รวมทั้งปลูกฝังความจงรักภักดีต่อประเทศไทย ด้วยการสอนให้เข้าใจหน้าที่พลเมืองดี ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ของชาติไทยด้วย⁶

¹ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 9 สาส์นสมเด็จ เล่ม 3 หน้า 30

² "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 35 (แผนกกฎหมาย) ภาค 1 - 2 วันที่ 9 มิถุนายน 2461 คำปรารภในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ หน้า 110.

³ กรมวิสามัญศึกษา "โรงเรียนราษฎร์เพื่อสอนภาษาจีน" เอกสารกรมวิสามัญศึกษา ฉบับที่ 7 หน้า 8

⁴ "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461" ล.ค. มาตรา 5. หน้า 113.

⁵ ล.ค. มาตรา 6

⁶ ล.ค. มาตรา 14 หน้า 116 .

(4) ครูที่สอนในโรงเรียนจะต้องพิสูจน์ได้ว่ามีความรู้ภาษาไทยพอที่จะพูด อ่าน และ เขียน เพื่อประโยชน์ในการสอนและอบรมนักเรียนได้¹

(5) ครูใหญ่จะต้องได้คุณวุฒิประกาศนียบัตรประโยคครูมูล หรือประกาศนียบัตรมัธยมปีที่ 6 หรือ เทียบเท่า และจะต้องมีความรู้ภาษาไทยพูดได้พอสมควร²

(6) เสนาบดีกระทรวงธรรมการ มีอำนาจสั่งห้ามมิให้ใช้หนังสือเรียนใด ๆ ที่พิจารณาเห็นว่าชักค่อให้เกิด ธรรมเนียมและชักค่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน³

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติที่ใช้ในการควบคุมโรงเรียนจีน ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ร.บ. 2461 แล้ว จะสังเกตเห็นได้ว่าในข้อ (1) และ (2) นั้น ทางกระทรวงธรรมการต้องการทราบว่าจะมีโรงเรียนจีนดำเนินการต่อไปอีกหลังประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้แล้วเป็นจำนวนเท่าใด และจะมีตั้งเพิ่มอีกสักเท่าใด เพื่อทางกระทรวงธรรมการจะได้ตรวจตราดูแลให้ทั่วถึง ในข้อ (3) มุ่งให้โรงเรียนจีนเคารพต่อสถาบันต่าง ๆ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งคนไทยผู้เป็นเจ้าของประเทศเคารพสักการะเป็นสำคัญ

ในประการที่ (4) และ (5) นั้น กระทรวงธรรมการมุ่งควบคุมครูในโรงเรียนจีนมิให้เป็นจีนมากเกินไป กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือพยายามกีดกันครูจีนแท้ ๆ ที่พูดไทยไม่ได้มิให้สอนในโรงเรียนจีน บทบัญญัติเช่นนี้จะทำให้ครูจีนต้องขวนขวายปรับปรุงตัวเองให้เป็นคนไทยมากขึ้น และในประการที่ (6) นั้น มุ่งต่อต้านการเผยแพร่ลัทธิการเมืองในรูปของสิ่งตีพิมพ์ในโรงเรียนจีนเป็นสำคัญ เพราะขณะนั้นพรรคก๊กมินตั๋งจีนได้มีตัวแทนทำการเผยแพร่ลัทธิไตรราษฎร์ของ ดร. มุญยัค เชนอยู่ในประเทศไทยแล้ว ทางกระทรวงธรรมการเกรงว่าจะเผยแพร่เข้าไปในโรงเรียนจีนด้วย จึงต้องออกบทบัญญัติดังกล่าวขึ้นใช้ควบคุมโรงเรียนจีน (รวมทั้งโรงเรียนราษฎร์ทั่วไปด้วย)

¹ "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ร.บ. 2461" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 35 (แผนกกฎหมาย) ภาค 1 - 2 วันที่ 9 มิถุนายน พ.ร.บ. 2461 มาตรา 17 หน้า 118.

² ก. มาตรา 4 หน้า . 112

³ ก. มาตรา 19 หน้า . 119.

ในปี พ.ศ.2464 ทางกระทรวงธรรมการได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรก สารสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ คือ บังคับเด็กทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปีบริบูรณ์เรียนหนังสืออยู่ในโรงเรียนจนอายุ 14 ปีบริบูรณ์ โดยไม่ต้องเสียเงินค่าเล่าเรียน¹ เขตอายุ 7 ปีที่ว่านี้อาจเป็น 8 ปี 9 ปี หรือ 10 ปีก็ได้ ควบความเห็นชอบของกระทรวง หากมีความจำเป็นเฉพาะท้องถิ่นเกิดขึ้น เป็นก้นว่าหาครูได้ไม่เพียงพอ หาที่ที่เหมาะสมสำหรับจัดเป็นสถานศึกษาได้ยาก หรือทางไปโรงเรียนกันดาร เช่น กองขามน้ำ นกป่า อันไม่น่าจะไว้อใจเด็กเล็ก ๆ เดินทางโดยลำพังได้² แต่จะควบเหตุใดก็ตามจะเขยิบอายุของเด็กให้เกิน 10 ปีถึงจะเข้าเรียนก็ได้ เพราะเด็กจะไม่มีโอกาสจบหลักสูตรประถมศึกษา

ตามโครงการศึกษา พ.ศ.2464 นั้น หลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปี³ ดังนั้นถ้าตีความตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2464 แล้ว เด็กอายุ 7 - 14 ปี จะต้องเข้าศึกษาอยู่ในโรงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 5 ความหมายของโรงเรียน "ประถมศึกษา" ในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2464 ก็นับรวมถึงโรงเรียนรัฐบาล อันได้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่กระทรวงธรรมการตั้งและดำรงอยู่ด้วยเงินงบประมาณของกระทรวงธรรมการ โรงเรียนประชาบาล อันได้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ประชาชนในอำเภอหนึ่งหรือตำบลหนึ่งตั้งและดำรงอยู่ด้วยทุนทรัพย์ของประชาชนแต่อยู่ในความดูแลของกระทรวงธรรมการและโรงเรียนราษฎรอันได้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่บุคคลคนเดียวหรือหลายคนรวมกันตั้ง และดำรงอยู่ภายใต้การควบคุมแห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร⁴

เมื่อพิจารณาความหมายของโรงเรียนประชาบาลตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว โรงเรียนจึงตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติดังกล่าวแล้วควย คือ เด็กที่เข้าโรงเรียนจึงจะต้องอยู่ในเขตบังคับ คือ

¹ "พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2464" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 38 ประจำวันที่ 23 กันยายน พ.ศ.2464 มาตรา 4 หน้า 248

²

ก. มาตรา 11 หน้า 251.

³ กระทรวงศึกษาธิการ "โครงการศึกษา พ.ศ.2464" ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ.2435 - 2470 หน้า 281

⁴

"พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2464" ล.ค. มาตรา 3. หน้า 246

เด็กที่เข้าโรงเรียนจีนจะต้องอยู่ในเกณฑ์บังคับ คือ เขตอายุ 7 ปี ถึง 14 ปีบริบูรณ์ จึงจะออกจากโรงเรียนได้

ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับนี้ ได้กำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาเหล่านี้สอนตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการ หรือหลักสูตรอื่นที่เสนามาตักกระทรวงธรรมการเห็นว่าเทียบเท่าหลักสูตรประถมศึกษาได้ สำหรับหลักสูตรของกระทรวงธรรมการกำหนดให้สอนนั้นก็คือวิชาภาษาไทยและวิชาที่ต้องสอนด้วยภาษาไทยทั้งหมด ส่วนหลักสูตรอื่นที่เสนามาตักกระทรวงธรรมการเห็นว่าเทียบเท่ากับหลักสูตรประถมศึกษาได้ก่อนอนุญาตให้สอนได้เป็นราย ๆ ไปนั้น ก็คือ การใช้หลักสูตรที่มีวิชาภาษาต่างประเทศเพิ่มเติมจากวิชาที่สอนเป็นภาษาไทยและภาษาไทย ในกรณีที่เป็นโรงเรียนสอนภาษาเหล่านั้นเพื่อการอาชีพ มิได้เป็นโรงเรียนสอนวิชาสามัญแก่ประชากรใดแล้วก็ตามอาจอนุโลมได้บ้าง²

เมื่อพิจารณาในเรื่องหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาเช่นนี้แล้ว ทำให้เห็นได้ว่าโรงเรียนจีนจะต้องสอนภาษาไทยและวิชาต่าง ๆ ที่เป็นภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษาในโรงเรียนเป็นเวลา 5 ปีคือ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 5 โอกาสที่โรงเรียนจีนจะสอนภาษาจีนก็น้อย เท่ากับว่ากระทรวงธรรมการควบคุมไว้ชั้นหนึ่งแล้ว ในชั้นต่อไป ถ้าโรงเรียนจีนที่รับเด็กในเกณฑ์บังคับตามพระราชบัญญัติไม่ปฏิบัติตามกระทรวงธรรมการ เด็กที่จบจากโรงเรียนจีนเหล่านี้ก็จะถูกพิจารณาว่าไม่ได้เรียนตามกฎหมายและไม่ได้รับประกาศนียบัตรประถมศึกษา หากเป็นเช่นนี้เด็กผู้นั้นก็จะมีผลเสีย และไม่สามารถเข้าเรียนต่อในระดับการศึกษาชั้นสูงขึ้นไปอีกด้วย³

¹ "พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 38 ประจำวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2464 มาตรา 6 หน้า 246.

² ก.

³ พิชัย รัตนพล วิวัฒนาการการควบคุมโรงเรียนจีน หน้า 6

การควบคุมโรงเรียนจีนในสมัยรัชกาลที่ 7

การประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. 2470

ถึงแม้ว่าจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ร.บ. 2461 และพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ร.บ. 2464 แล้วก็ตาม แต่ก็ยังปรากฏว่าโรงเรียนจีนได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์กันอยู่เสมอจนถึงกับถูกสั่งปิดเสียหลายราย ใน พ.ร.บ. 2468 อันเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์ มีโรงเรียนจีนถูกสั่งปิด 2 ราย¹ เพราะทั้งโรงเรียนโดยไม่แจ้งความจำนงค์ให้เสนาดำเนินการทรวางกรรมการทรวางกับไม่สอนภาษาไทย อันเป็นการผิดพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ร.บ. 2461

ในปี พ.ร.บ. 2469 มีโรงเรียนจีนถูกสั่งปิดอีก 1 ราย เพราะจัดตั้งขึ้นมาโดยมิได้ยื่นความจำนงค์ให้ทางเสนาดำเนินการทรวางกรรมการทรวาง จนกระทั่งในปี พ.ร.บ. 2470 อันเป็นปีที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ปรากฏว่ามีโรงเรียนจีนถูกสั่งปิดหลายราย เพราะเปิดการสอนก่อนยื่นความจำนงค์²

นอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีโรงเรียนจีนฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ร.บ. 2461 มาตรา 30, 31, 32 และ 33* อยู่บ่อย ๆ ทางราชการก็ฟ้องร้องต่อศาล ผู้จัดการโรงเรียนซึ่งเป็นจำเลยก็ถูกปรับเป็นพินัยหลวง 6 บาท ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าการปรับ 6 บาทนั้นน้อยไป และทรงเห็นว่าน่าจะให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์เสียใหม่ เพราะการแอบแฝงตั้งโรงเรียนของพวกจีนเหล่านี้ อาจเป็นอันตรายต่อประเทศไทยได้

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 84 หมายเลข 19/64
สถิติโรงเรียนราษฎร์ที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติตั้งแต่ พ.ร.บ. 2466 - 2470

²
ค.

* ดูรายละเอียด พ.ร.บ. โรงเรียนราษฎร์ พ.ร.บ. 2461 ม. 30 - 31 - 32 - 33
ในภาคผนวก ข.

เมื่อมีการปรึกษากันเกี่ยวกับเรื่องร่างพระราชบัญญัติห้ามการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในที่ประชุมเสนาบดีก็ได้เฝ้าถึงการแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรด้วย¹ และในที่ประชุมเองก็ได้รับรายงานจากเสนาบดีกระทรวงธรรมการในขณะนั้นว่ากำลังจัดร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรฉบับแก้ไขเพิ่มเติมอยู่ การที่มีการยกร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ก.2470 นี้ น่าจะสืบเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองในโรงเรียนจีนเป็นเหตุสำคัญ เพราะในที่ประชุมเสนาบดีสภาคราวนั้น องค์อธิปัตย์ที่สำคัญ คือ สมเด็จพระปรมลราชานุภาพ และสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ก็ทรงเห็นว่าเกี่ยวกับพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรที่กระทรวงธรรมการกำลังยกร่างแก้ไขเพิ่มเติมอยู่นั้นควรจะไต่ถามโดยเร่งด่วน เพื่อจะได้ออกประกาศใช้พร้อม ๆ กับพระราชบัญญัติป้องกันการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ฉบับอื่น ๆ อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอันเป็นหนึ่งในของมาตรการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ขึ้นใช้แล้ว²

ในที่สุดก็ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พุทธศักราช 2470 เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ.2470³ ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า โดยที่เป็นการสมควรที่จะเพิ่มเติมพระราชบัญญัติในพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร
พุทธศักราช 2461

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 255 หมายเลข 4/255 รายงานเสนาบดีสภา ที่ 20/2470 ลงวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ.2470

² ด.

³ "พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พุทธศักราช 2470" ราชกิจจานุเบกษา ตอนพิเศษ กฤษฎีกา ภาค 1 - 2 เล่มที่ 44 วันที่ 5 กันยายน 2470 หน้า 176

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แก้ไขมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติ
โรงเรียนราษฎร โดยแซกบทบัญญัติจากอนุมาตรา 5 แห่งมาตรา 25 ดัง
ต่อไปนี้

5.ก. ถ้าปรากฏว่ามีการสอนภาษาเตรียมจะสอนลัทธิภาษาแบบแผนทางการเมือง
ภาษาทางเศรษฐกิจในโรงเรียนใด ควรเจตนาภาษาคำนวณว่าจะให้เกิดความเกลียด
ชังต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชาติหรือรัฐบาล ชาติใดแน่นอนก็ดี ว่าจะให้มีการเปลี่ยน
ในรัฐบาลภาษาพระราชกำหนดกฎหมายควยใช้กำลังบังคับ ภาษาร้ายก็ ภาษ
ให้คนทั้งหลายเกิดความไม่พอใจ และกระด้างกระเดื่องถึงอาจเกิดเหตุร้ายใน
แผ่นดินของท่านได้ก็ดี ภาษจะกวนให้เกิดขึ้นถึงความเกลียดชังระหว่างคนต่างชั้น
ก็ดี ภาษจะยุบงให้คนทั้งหลายกระทำการล่วงละเมิดต่อพระราชกำหนดกฎหมาย
ก็ดี.....¹

พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2470 นี้เป็นฉบับแก้ไขเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติ
โรงเรียนราษฎร พ.ศ.2461 โดยแก้ไขบทที่ใช้ควบคุมโรงเรียนราษฎรโดยตรง คือลักษณะที่ 3
การปิดโรงเรียน ซึ่งระบุไว้ในมาตรา 25 อนุมาตรา 5 จะกระทำได้เมื่อปรากฏลักษณะดังนี้ คือ

.....(5) ถ้าปรากฏจากรายงานของผูตรวจการไ้บอกว่า ผู้จัดการโรงเรียน
ก็ดี ครูใหญ่ก็ดี มิได้นำพาพระราชบัญญัตินี้ ในข้อที่บังคับให้สอนภาษาไทย ให้พร่ำสอน
ความรักและความภูมิใจประเทศสยาม ภาษายังขึ้นใช้สมุดหนังสือของห้าม แต่ผู้จัดการ
โรงเรียนได้รับคำทวงตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติภายใน
กำหนด 1 เดือนแล้ว ก็ยังไม่ทำตามนั้น.....²

¹ พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พุทธศักราช 2470" ราชกิจจานุเบกษา
ตอนพิเศษ กฤษฎีกา ภาค 1 - 2 เล่มที่ 44 วันที่ 5 กันยายน พ.ศ.2470 หน้า 176

² "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2461" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 35 ประจำวันที่
9 มิถุนายน พ.ศ.2461 หน้า 122

จากการปรับปรุงพระราชบัญญัติโรงเรียน พ.ศ.2470 ทำให้เข้าใจได้ว่าทางราชการได้พยายามหาทางควบคุมโรงเรียนราษฎร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนจีนอย่างเข้มงวด ถึงกับสั่งปิดโรงเรียนทันที ถ้ามีการดำเนินการทางการเมืองในโรงเรียนนั้น ๆ เนื่องจากพวกคนจีนได้พยายามจะใช้โรงเรียนจีนเป็นเครื่องมือในการปลุกฝังลัทธิชาตินิยมจีน และลัทธิคอมมิวนิสต์อยู่แล้วในขณะนั้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ให้รัดกุมขึ้นกว่าเดิมแล้วก็ตาม ก็ยังมีโรงเรียนจีนกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติอยู่เรื่อย ๆ ซึ่งทางกระทรวงธรรมการก็ได้สั่งปิดโรงเรียนจีนเหล่านั้นทันที การฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ของโรงเรียนจีนเหล่านี้ ส่วนใหญ่ทั้งหมดเปิดสอนโดยไม่ขออนุญาตต่อทางเจ้าหน้าที่ ทำการสอนกันอย่างลับ ๆ ส่อพิรุธว่ามีเจตนาไปในทางที่ไม่ดี ถึงกับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

....ถ้าจะให้เภาแล้ว เข้าใจว่าส่วนมากตั้งใจฝ่าฝืนพระราชบัญญัติจริง ๆ

เพราะไม่อยากสอนภาษาไทยเป็นต้น ไม่ใช่ฝ่าฝืนเพราะไม่รู้ว่ามีพระราชบัญญัติห้าม เมื่อสั่งปิดแล้วผู้จัดการก็เลยหนี อดไรต่าง ๆ กันนี้ ทำให้เห็นว่า เป็นการก่อกวนรบกวนของ คงกลัวถูกเนรเทศ จะต้องเกรงครึกโหมมากในเรื่องนี้¹

ถึงแม้ว่าจะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์เมื่อปี พ.ศ.2470 ไปแล้วก็ตาม โรงเรียนจีนก็ยังคงกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461 ต่อไปอีก ทั้งนี้ เพราะเมื่อมีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติ ในบางกรณีไม่ถึงกับถูกสั่งปิดโรงเรียน ก็จะส่งฟ้องศาล เมื่อคดีตกถึงศาลแล้ว ผู้จัดการโรงเรียนจีนที่ตกเป็นจำเลยก็就会被พักษาให้เสียค่าปรับเป็นเงิน 6 บาท บ้าง 40 บาทบ้าง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจำเลยก็มีเงินเสียค่าปรับ จึงไม่ต้องถูกจำ การฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ของโรงเรียนจีนก็ยังคงมีอยู่ต่อไป จนถึงกับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

¹ กองจดหมายเหตุ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 84 หมายเลข 19/84

ลายพระราชหัตถเลขาบนแผ่นปะหน้าหนังสือราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการที่ 198/8133 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2470 ทูลเกล้าฯ ถวายบัญชีสถิติโรงเรียนราษฎร์ที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติ.

ทรงมีพระราชปรารภจะแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรเสียใหม่ เพื่อแก้ไขให้มีการผ่านพระราชบัญญัติกันต่อไปอีก¹

นอกจากนี้ไปปรากฏจากรายงานของกรมท้าวพระยามหาศุภราช ในระหว่างเดือนตุลาคม ถึงสิ้นเดือนมีนาคม พ.ศ.2472 กับในระหว่างเดือนเมษายนถึงสิ้นเดือนกันยายน พ.ศ.2473 เกี่ยวกับเรื่องโรงเรียนจีนอยู่ด้วยว่ายังมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจอยู่มาก สมควรจะได้รับจัดการปรามปราม เสีย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการป้องกันในภายหน้า² แสดงให้เห็นว่าการควบคุมโรงเรียนจีนยังไม่ บรรลุผลตามความมุ่งหมายที่ทางราชการได้วางเอาไว้ จึงได้มีการพูดถึงพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร ฉบับใหม่กันอีกเมื่อปี พ.ศ.2475

การเตรียมการร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2475

เนื่องด้วยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ กวดขันโรงเรียนจีนซึ่งทราบกันอยู่ว่า คอยหาทางหลีกเลี่ยงพระราชบัญญัติกันอยู่เสมอ นั้นเอง พระองค์ เจ้าอาณานิวัติ เสนาบดีกระทรวงธรรมการจึงได้ทรงวินิจฉัยเรื่องการควบคุมโรงเรียนจีนที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ขึ้นสู่เกล้าฯ ถวาย

ข้อวินิจฉัยของพระองค์เจ้าอาณานิวัติครั้งนี้ คือ

(1) เมื่อครั้งที่ตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรเมื่อปี พ.ศ.2461 นั้น ปัญหาโรงเรียนจีน ยังไม่ปรากฏเด่นชัดเหมือนดังเช่นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะจีนในสมัยนี้ มิได้คิดจะปล่อยให้อุปการหลายเล็ดลอดจางเป็นไทยไปเหมือนแต่ก่อน³ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากในสมัยรัชกาลที่ 7

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 84 หมายเลข 19/84
ลายพระราชหัตถเลขาบนแผ่นปะต้นนำส่งหนังสือราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 44/1987
ลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2471 พูลเกล้าฯ ถวาย

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 126 หมายเลข 26/126
หนังสือรายงานขอราชการกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2473 พูลเกล้าฯ ถวาย
รายงานของราชการกรมท้าวพระยามหาศุภราช

³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 84 หมายเลข 18/84
หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงธรรมการ ลงวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ.2475

การปฏิบัติของจีนกำลังประสบกับความรุ่งโรจน์และความสำเร็จ เลือดของชาตินิยมในหมู่คนจีนจึงรุนแรงขึ้นทุกที

(2) พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461 ออกมาใช้บังคับโรงเรียนราษฎร์โดยทั่ว ๆ ไป มิได้มุ่งชี้เฉพาะโรงเรียนจีนหรือแยกประเภทโรงเรียนจีนไว้ต่างหาก จักยากต่อการควบคุมโรงเรียนจีนให้ไต่ผล โดยจะเห็นได้จากลักษณะการคุ้มครองโรงเรียนราษฎร์ตามพระราชบัญญัติ ถือหลักว่า โรงเรียนราษฎร์ย่อมมุ่งหมายจะให้วิชาและฝึกฝนกุลบุตรกุลธิดาให้เป็นพลเมืองไทย หรือมีฉันทักก็เพียงเป็นคนที่จงรักภักดีต่อประเทศไทย แต่ผู้ให้การศึกษาตามโรงเรียนจีนในเวลานั้นมิได้ต้องการเช่นนั้น จนกระทั่งร้องทุกข์ในการที่จะต้องเรียนภาษาไทยอยู่เนือง ๆ ทั้งต่อรัฐบาลไทยและรัฐบาลจีน ความประหลาดและปฏิบัติทั้งปวงส่อให้เห็นว่า การอบรมในโรงเรียนจีนกลับเป็นปฏิปักษ์ต่อความจำนงของพระราชบัญญัติ เพราะฉะนั้นกฎหมายที่ทำขึ้นไว้สำหรับโรงเรียนชนิดหนึ่งจะคุ้มครองโรงเรียนอีกชนิดหนึ่งไม่พึงได้ผลสำเร็จ¹

เมื่อพระองค์เจ้าวชิรวิศิษฎ์เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยได้ทรงวินิจฉัยการควบคุมโรงเรียนจีนในขณะนั้นว่าไม่ได้ผลเพราะเหตุใดแล้ว ก็ทรงเสนอแนวนโยบายการควบคุมโรงเรียนจีนเอาไว้ด้วย ดังนี้ คือ

(1) จะต้องแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ โดยเฉพาะในข้อกวดขันครูน้อย (มาตรา 17 แห่ง พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461) ซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งการพัวพันลัทธิทางการเมือง และการอบรมให้จงรักภักดีการวรรณคดีนิยมที่คนจีนเชื่อว่ามีอำนาจครอบงำคนไทย²

(2) จะต้องเพิ่มการตรวจตราให้เข้มงวดและรัดกุมยิ่งขึ้น โดยจะต้องหาผู้รู้ภาษาจีนดี ๆ มาประจำในกองตรวจแบบเรียน และตรวจโรงเรียน บุคคลเช่นนี้จะทำให้ไว้อใจได้ยากอยู่ ถ้ามีคนไทยที่รู้ภาษาจีนแต่กลับเป็นคนจีนเหมือนที่เป็นอยู่ก็จะไว้อใจได้ยาก³

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม ๘4 หมายเลข 1๘/๘4 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ.2475

² ก.

³ ก.

เมื่อเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ได้ทรงกำหนดนโยบายในการควบคุมโรงเรียนราษฎร์ โดยเฉพาะโรงเรียนจีนเสียใหม่เช่นนี้แล้ว ก็ได้ทรงเสนอหลักการในการที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติ โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461 เสียใหม่ โดยมีสาระสำคัญพอจะสรุปได้ดังนี้ คือ¹

(1) การตั้งโรงเรียนราษฎร์ หรือเข้าทำเป็นผู้จัดการหรือเป็นครู ต้องได้รับอนุญาตก่อน จึงจะดำเนินการได้ (ในขณะนั้นเพียงแต่แจ้งให้กระทรวงธรรมการทราบ ถ้าทางกระทรวงไม่คัดค้าน ก็ตั้งสอนได้)

(2) ให้ผูกกรรงทองที่มีอำนาจ อนุญาตตั้งหรือสั่งปิดโรงเรียนตลอดจนการอนุญาตบุคคลที่จะทำหน้าที่เกี่ยวกับโรงเรียน เสนาบดีกระทรวงธรรมการ เป็นผู้รับปรึกษาหรือ อุดมอีกวันหนึ่ง

(3) เพื่อกวดขันครูน้อยให้เป็นที่ไว้วางใจยิ่งขึ้น เห็นควรกำหนดลักษณะอย่างเกี่ยวกับครูใหญ่* เว้นไว้แต่ตอนต้นในเรื่องวุฒิและอายุ

(4) สถานศึกษา คือโรงเรียนจะต้องเป็นสถานสำหรับทำการศึกษาโดยตรง มิให้เป็นที่พัก สวมใส่เสื้อผ้าทำการมิชอบใด ๆ

(5) เพิ่มโทษทั่วไป

(6) พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผู้รักษา เห็นควรแก้ไขว่า ให้เสนาบดีกระทรวงธรรมการ เป็นผู้รักษา และมีอำนาจที่จะออกกฎเสนาบดีได้

หลักการที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ในปี พ.ศ.2475 ขององค์เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ได้ถูกนำเข้าปรึกษาราชการกันในที่ประชุมอธิบดีมนตรีสภา ครั้งที่ 10/2475 วันพุธที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2475² สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี มีความเห็นว่าหลักการของเสนาบดี

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 64 หมายเลข 10/84 หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงธรรมการที่ 34/1102 ลงวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2475

*ดูรายละเอียดในมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461 ในภาคผนวก ข.

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 64 หมายเลข 10/84 สำเนารายงานการประชุมอธิบดีมนตรี ครั้งที่ 10/2475 วันพุธที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2475

กระทรวง กรมการ ถูกต้องด้วยเหตุผลหลายประการ แต่การควบคุมโรงเรียนจีนให้สำเร็จได้นั้น ไม่ควรไว้อำนาจกฎหมายอย่างเดียวคงเอาใจช่วย¹

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวยังไม่ทรงแลเห็นว่าจะต้องเปลี่ยนแปลงหลักการในพระราชบัญญัติ แต่จะต้องแก้ไขวิธีดำเนินการ ถ้าจัดไปในทางให้กรรมการดำเนินการของโรงเรียนจีนได้ก็ยิ่งดี เพราะที่รัฐบาลหรือกระทรวง กรมการดำเนินการอยู่นี้เป็นไปในทางผูกขาด ทรงเห็นว่านโยบายดำเนินการก็สำคัญเท่ากับการออกพระราชบัญญัติบังคับเหมือนกัน เรื่องแก่พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พระองค์ไม่ทรงคัดค้าน แต่ทรงคัดค้านข้อที่ให้อำนาจเสนานักและกระทรวง กรมการมากนัก²

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต* ทรงเห็นว่าพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ของไทยเรามีได้มีบทบังคับโรงเรียนจีนโดยเฉพาะเหมือนกับทางสิงคโปร์และจีน ดังนั้นพอออกกฎหมายควบคุมที่สมควรกับโรงเรียนจีน โรงเรียนฝรั่งก็หาว่าควบคุมมากไป ถ้าออกกฎหมายควบคุมซึ่งพอดูสมควรกับโรงเรียนฝรั่ง ทางเจ้าหน้าที่ก็ร้องว่าอำนาจไม่พอบังคับโรงเรียนจีน จึงได้ทรงพระดำริเห็นว่า

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 84 หมายเลข 10/84

สำเนารายงานการประชุมอภิรัฐมนตรี ครั้งที่ 10/2475 วันพุธที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2475

² ก.

* ทรงเป็นราชโอรสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับพระนางสุซุมาลยมารี แต่เดิมทรงดำรงพระยศเป็นเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้ทรงเลื่อนพระยศเป็นเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงเป็นเสนานักกระทรวงมหาดไทย และประธานอภิรัฐสภาสืบต่อจากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ซึ่งทิวงคตในสมัยรัชกาลที่ 7 อนึ่ง พระนางสุซุมาลยมารี นี้ คือพระราชมารดาของรัชกาลที่ 4 อันเกิดจากเจ้าจอมมารคาสาลี แห่งตระกูลบุณฑริก ทางสายสมเด็จพระนางยอวจน้อย คือสมเด็จพระนางบรมมหาพิชัยญาติ

การตั้งโรงเรียนราษฎรต้องได้รับอนุญาตจากสมุหพระนครบาลหรือสมุหเทศาภิบาลเสียก่อน เพื่อให้
อำนาจผูกครองท้องที่ ที่จะอนุญาตหรือสั่งปิดโรงเรียนได้¹

สำหรับกรมหมื่นเทววงศ์วโรปการ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศ ทรงเห็นว่าให้อำนาจ
ในการอนุญาตหรือสั่งปิดโรงเรียนจีนแก่เจ้าหน้าที่มากเกินไป สมควรจะได้มีการตั้งคณะกรรมการต่าง
กระทรวงร่วมกันเป็นผู้พิจารณาจะเหมาะสมกว่า²

เมื่อพิจารณาหลักการของกรมหมื่นเทววงศ์วโรปการแล้ว นับว่าแปลกไปกว่าคนอื่น ๆ ก็
ถึงกับจะให้ผู้อื่นแทนต่างกระทรวงเข้ามาช่วยในการพิจารณาการตั้งอนุญาตหรือปิดโรงเรียน ดูจะก้าวหน้า
มากเกินไป เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของชาติ โดยเฉพาะไม่ว่าจะเป็นการศึกษา
ของคนจีนหรือคนไทยก็ควรจะอยู่ใต้อำนาจบังคับบัญชาและดูแลของกระทรวง ธรรมการ กระทรวง ธรรม-
การ โดยเฉพาะ เสนาบดีว่าการควรจะได้ทรงมีสิทธิในการบริหารงานและดำเนินนโยบายโดยอิสระ เพื่อ
งานจะได้ดำเนินไปด้วยความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์มากกว่าจะให้ไปขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยของบุคคล
ในอีกหลายกระทรวง

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม ๑4 หมายเลข 1๑/๑4
สำเนารายงานการประชุมอภิรัฐมนตรี ครั้งที่ 10/2475 วันพุธที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2475

²
ค.

* กรมหมื่นเทววงศ์วโรปการ เสด็จทรงดำรงพระยศเป็นพระองค์เจ้าไกรทลประพันธ์ ได้รับ
สถาปนาเป็นกรมหมื่นเทววงศ์วโรปการ ในสมัยรัชกาลที่ 7 ทรงเป็นโอรสของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
วชิรปราการ ผู้ทรงเป็นเสนาบดีว่าการต่างประเทศมาตั้งกว่า 40 ปี (สิ้นพระชนม์ในปี พ.ศ.2466)
อนึ่ง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอวชิรปราการนี้แต่เดิมดำรงพระยศเป็นพระองค์เจ้าเทวัญไทยวงศ์ ทรงเป็น
พระโอรสในรัชกาลที่ 4 อันเกิดจากคุณจอมมารดาเปี่ยม จึงทรงร่วมพระมารดากับสมเด็จพระนางเจ้า
สว่างวัฒนา และสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี มิ่งเป็นพระมเหสีและพระบรมราชินีในรัชการที่ 5
ทั้งสองพระองค์ ดังนั้นกรมหมื่นเทววงศ์วโรปการ จึงนับเป็นพระนัดดาอันสนิทของสมเด็จพระนางเจ้า
เสาวภาผ่องศรี บรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 5

อย่างไรก็ดี ปรากฏว่าการประชุมของอธิรัฐมนตรีสภาในครั้งนั้น ยังตกลงเรื่องพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรที่จะแก้ไขใหม่กันไม่ได้ จึงได้นำเรื่องมาปรึกษารื้อกันต่อไปอีกในการประชุมเสนาบดีสภา ครั้งที่ 10/2475 วันจันทร์ที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2475¹ ในการประชุมเสนาบดีคราวนี้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชปรารภว่า ในเรื่องการโทษของเด็กรับราชการ ควรจะควบคุมตลอดเวลา หรือควบคุมเพียงมิให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติเท่านั้น²

เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ทรงเห็นว่า รัฐบาลเข้าควบคุมการศึกษาของชาตินั้นถูกต้องแล้ว แต่อย่ากระทำการอะไรลงไปโดยปราศจากหลักเกณฑ์ มิฉะนั้นชาวต่างประเทศอื่น ๆ ที่เข้ามามีส่วนในการจัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือแก่เด็กจะติเตียน และยกเป็นสาเหตุขัดข้องต่าง ๆ ได้ จริงอยู่³ ที่สมควรจะควบคุมโรงเรียนจีน แต่ต้องคำนึงว่านอกจากจีนยังมีโรงเรียนฝรั่งและแขกเป็นต้น อีกด้วย³

สำหรับนายสตีเวนส์ ที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศ ได้เสนอบันทึกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรของกระทรวงธรรมการว่า บางตอนคลุมเครือและรุนแรงเกินไป นายสตีเวนส์เห็นว่าให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่เกินไป ควรจะได้มีกรรมการพิจารณาแก้ไขเสียใหม่ ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงธรรมการ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงยุติธรรม⁴

เสนาบดีกระทรวงธรรมการได้ทรงชี้แจงเรื่องให้เสนาบดีกระทรวงธรรมการมีอำนาจในการควบคุมโดยตรงนั้น จุดประสงค์คือจะควบคุมโรงเรียนจีนมากกว่าโรงเรียนอื่น เพราะโรงเรียนจีน

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 84 หมายเลข 10/84
สำเนารายงานเสนาบดีสภา ที่ 10/2475 วันจันทร์ที่ 30 พฤษภาคม 2475

²
ค.

³
ค.

* เนื่องจากนายสตีเวนส์ เป็นฝรั่งชาติอเมริกัน จึงเห็นว่าพระราชบัญญัติบางตอนรุนแรง และให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่มากเกินไป ทั้งนี้เข้าใจว่านายสตีเวนส์เกรงโรงเรียนฝรั่งจะถูกควบคุมจาก พ.ร.บ. ฉบับนี้มากเกินไปนั่นเอง - (ผู้เขียน)

⁴
ค.

อาจเป็นสาเหตุนำความอันตรายมาสู่บ้านเมือง เพราะโรงเรียนจีนมีความเคลื่อนไหวทางการเมืองมาก ผิดกับโรงเรียนอเมริกันและอังกฤษ ทรงเห็นว่าถ้ารัฐไม่เข้าควบคุมแล้วพวกเด็กก็คงจะมีเพียงความรู้ แต่ขาดหลักในการตัดสินใจด้วยตนเองว่า การปกครองชนิดใดที่ดีกว่า เมื่อจะป้องกันมิให้จีนฝึกหัดเด็กเป็นปรปักษ์ต่อเมืองไทย ก็จำเป็นต้องเปลี่ยนนโยบายในพระราชบัญญัติ¹

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริว่า ตามนโยบายการควบคุมโรงเรียนจีนที่จะดำเนินต่อไปครั้งใหม่ เราจะต้องควบคุมหลักสูตรเองด้วย จึงจำเป็นต้องจัดการเรื่องตำราเรียนในโรงเรียนจีนเสียใหม่ด้วย เพราะในขณะนี้โรงเรียนจีนอ้างว่าเอาตำราเรียนมาจากเมืองจีน เพราะจัดทำขึ้นเองไม่ได้²

ในที่สุดได้โปรดเกล้าฯ ให้ยุบแทนกระทรวงธรรมการ, กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม เป็นกรมการพิจารณาแก้ไขร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ใหม่ โดยมีเสนาบดีกระทรวงธรรมการเป็นประธาน แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าไม่ทันจะได้ออกประกาศใช้ เนื่องด้วยเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เสียก่อน จึงไม่มีโอกาสจะตีพิมพ์จนกว่านโยบายการควบคุมโรงเรียนราษฎร์เมื่อปี พ.ศ. 2475 โดยเฉพาะการควบคุมโรงเรียนจีนจะได้ผลหรือไม่

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว นโยบายส่วนรวมในการควบคุมโรงเรียนราษฎร์โดยเฉพาะโรงเรียนจีน จึงเตรียมการจะประกาศใช้ออกมาเป็นพระราชบัญญัติในปี พ.ศ. 2475 มีดังต่อไปนี้คือ

(1) การจะควบคุมโรงเรียนจีนนั้นจะต้องกระทำควบคู่กันไว้สองอย่างให้ส่งผลกระทบกระเทือนต่อโรงเรียนฝรั่งและโรงเรียนแขกได้ เพราะโรงเรียนราษฎร์สองประเภทหลังมิได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองแต่ประการใด หากกระทำการรุนแรงก็อาจจะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมได้

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม ๒4 หมายเลข 1๒/๒4
สำเนารายงานเสนาบดีสภาที่ 10/2475 วันจันทร์ที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2475

(2) ควรจะได้จัดตั้งคณะกรรมการชั้นชุดหนึ่ง ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวง กรรมการกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงยุติธรรม ร่วมกันทำหน้าที่ดูแลควบคุมโรงเรียนจีน ในข้อนี้เห็นว่านโยบายที่น่าสนใจอย่างมาก เพราะปัญหาโรงเรียนจีนเป็นปัญหาอันละเอียดอ่อน เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศในอนาคต และเกี่ยวโยงไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้กระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงการต่างประเทศจะช่วยให้ข้อวินิจฉัยแก่กระทรวง กรรมการ ได้เป็นอย่างดีเมื่อมีปัญหาโรงเรียนจีนเกิดขึ้น และเมื่อกระทรวง กรรมการจะออกระเบียบข้อบังคับ หรือกฎกระทรวงควบคุมโรงเรียนจีนอีกชั้นหนึ่ง กระทรวงยุติธรรมจะช่วยให้การวินิจฉัยได้มาก ยิ่งไปกว่าจะให้อำนาจผูกขาดอยู่กับกระทรวง กรรมการแต่ฝ่ายเดียว

(3) ควรจะได้ให้อำนาจแก่สมุหพระนครบาลและสมุหเทศาภิบาล มีอำนาจในการอนุญาตและสั่งปิดโรงเรียนจีน ทั้งนี้เพราะเป็นเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นที่โรงเรียนจีนตั้งอยู่ ย่อมใกล้ชิดและรู้เห็นเหตุการณ์ได้ดีกว่าเสนาบดีกระทรวง กรรมการซึ่งไม่มีโอกาสจะไปตรวจตราได้เสมอ ๆ นัก

(4) จะต้องเข้าควบคุมหลักสูตรและตำราเรียนในโรงเรียนจีน นั่นก็หมายความว่าโรงเรียนจีนจะต้องสอนภาษาจีนและใช้หนังสือเรียนตามหลักสูตร และแบบเรียนที่กระทรวง กรรมการจะเป็นผู้กำหนดให้

(5) ไม่ควรจะให้อำนาจในการควบคุมผูกขาดอยู่กับเสนาบดีกระทรวง กรรมการมากเกินไป ควรจะได้ดำเนินการตามแบบข้อ (2) จะเหมาะสมกว่า

(6) นอกเหนือจากหลักการดังกล่าวมาแล้ว นโยบายการแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรของเสนาบดีกระทรวง กรรมการที่เสนอเข้าที่ประชุมเสนาบดีสภาและอภิรัฐมนตรีสภาก็ไม่มีผู้ใดคัดค้าน และเห็นว่าดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติไปตามแนวนโยบายนั้นได้

บทวิเคราะห์นโยบายการควบคุมโรงเรียนจีนในสมัยรัชกาลที่ 7 ✓

มีปัญหาน่าคิดอยู่ประการหนึ่ง กล่าวคือ ทำไมรัฐบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงไม่ทรงดำเนินการอย่างเฉียบขาดในการควบคุมและปราบปรามโรงเรียนจีนทั้ง ๆ ที่พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งเป็นประมุขของประเทศไทยในฐานะพระมหากษัตริย์ ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมีพระราชอำนาจที่จะสั่งการใด ๆ ได้โดยมิต้องรังรองสิ่งใดเลย

องค์ประกอบที่จะนำขึ้นมาพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ผมจะแยกออกได้เป็นประเด็นที่สำคัญ ๆ

อยู่ ๓ ประการ คือ

ก. เกี่ยวกับตัวบุคคลที่ควบคุมนโยบาย

บุคคลที่ควรกล่าวถึงพระนามเป็นพระองค์แรก คือสมเด็จพระยามหาราชบรมนาถบพิตร
อภีรัฐมนตรีในสมัยรัชกาลที่ ๙ สมเด็จพระยามหาราชบรมนาถบพิตรองค์ที่เป็นผู้แนะนำให้พระองค์เจ้า-
ชาตินิติ ไทนโยบายเอาใจโรงเรียนจีนด้วย นอกเหนือจากการให้อำนาจเขาควบคุม^๑ เมื่อมีการ
วิวัติเกี่ยวกับการอนุญาตให้ตั้งโรงเรียนจีนที่ภูเก็ต เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ซึ่งในขณะนั้นสมเด็จพระ-
ยามหาราชบรมนาถบพิตรเป็นเสนาบดีว่าการกระทรวงมหาดไทยแล้วจะเห็นว่ามิใช่การที่
ที่พระองค์ทรงเกรงชาวจีนจะไม่พอใจและก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นได้ ถ้าจะห้ามมิให้ตั้ง
โรงเรียนจีน ทั้งนี้เพราะสมเด็จพระยามหาราชบรมนาถบพิตรอาจจะทรงพบเห็นเหตุการณ์ร้ายอันเกิด
ขึ้นจากการกระทำของพวกจีนอันมีมาแต่ตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ (ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑
ของบริเวณพื้นที่นั้น) ก็ได้ จึงไม่ทรงปรารถนาจะให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นขึ้นอีก

เมื่อพิจารณาคุณสมบัติเกี่ยวกับคนจีนหรือโรงเรียนจีนในสมัยรัชกาลที่ 7 แล้ว อาจกล่าวได้ว่า มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความวุ่นวายได้เหมือนกัน ถ้าพิจารณาในข้อที่ว่า คนจีนกำลังเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในประเทศไทย เพราะในสมัยนี้ลัทธิชาตินิยมและลัทธิสาธารณรัฐ ตามหลักไทรราชย์ของ ดร. รุนยัดเขิน และลัทธิคอมมิวนิสต์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนกำลังแพร่หลายอยู่ในหมู่คนจีนในประเทศไทย ถ้าหากรัฐบาลดำเนินมาตรการรุนแรงกับคนจีน ก็อาจจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบจากคนจีนได้ จึงทำให้สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงเกรงคนจีนจะก่อความวุ่นวายขึ้นอีกเหมือนในรัชกาลที่ 5 ถ้ารัฐบาลจะห้ามมิให้ตั้งโรงเรียนจีน หรือเข้มงวดกวัดขันธ์กับโรงเรียนจีนมากเกินไป แต่ทรงเสนอแนะให้สนใจนโยบายเอาใจด้วยก็จะเป็นการดีมาก

เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงทราบข่าวการที่พม่าจะยกทัพมาตีเมืองหงสาวดี ทรงมีพระบรมราชโองการให้สมเด็จพระเอกาทศธรรมเสด็จไปช่วยรบที่เมืองหงสาวดี และทรงมีพระบรมราชโองการให้สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จไปช่วยรบที่เมืองหงสาวดีด้วย

1 กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 84 หมายเลข 18/84
สำเนารายงานการประชุมอธิรัฐมนตรี ครั้งที่ 10/2475 วันพุธที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2475.

ทรงเป็นพระราชาธิบดีผู้ให้ที่ทรงเคยทำงานในหน้าที่ราชการสำคัญ ๆ มาแล้ว เช่น เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เสนาบดีกระทรวงธรรมการ มาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ดังนั้น นโยบายการควบคุมโรงเรียนจีนในสมัยรัชกาลที่ 7 จึงมุ่งมิให้เกิดปัญหาร้ายแรงจากชาวจีนขึ้นอีก ดังในสมัยรัชกาลที่ 5

พระราชวงศ์อีกพระองค์หนึ่งที่ควรกล่าวถึง คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย และอธิบดีมนตรี เจ้าฟ้าพระองค์หนึ่งที่มีพระประสงค์ที่จะให้อำนาจแก่ชาตินในการควบคุมโรงเรียนจีนแก่สมุหพระนครบาล หรือสมุหเทศาภิบาล ซึ่งทั้งสองตำแหน่งสังกัดอยู่กับกระทรวงมหาดไทยในบังคับบัญชาของพระองค์¹ แต่พระองค์เจ้าฐานันท์ทรงประสงค์ให้อำนาจสิทธิขาดในการควบคุมโรงเรียนจีนอยู่กับเสนาบดีกระทรวงธรรมการ²

เมื่อพิจารณาตามเหตุผลแล้ว งานด้านการศึกษาคงจะอยู่กับกระทรวงธรรมการ เพราะเข้าใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับโรงเรียนได้ดีกว่ากระทรวงมหาดไทย ถ้ากระทรวงมหาดไทยจะอ้างว่าสมุหเทศาภิบาลใกล้ชิดกว่าเสนาบดีกระทรวงธรรมการ เพราะโรงเรียนจีนอยู่ในท้องถิ่นใต้อำนาจการปกครองของตน แต่เสนาบดีกระทรวงธรรมการนาน ๆ จะไปตรวจราชการสักครั้ง ก็ไม่สู้จะเป็นเหตุผลที่สำคัญนัก เพราะกรรมการมณฑลก็ดี กรรมการจังหวัดก็ดี หรือกรรมการอำเภอก็ดี ล้วนมีหน้าที่ต้องดูแลโรงเรียนเหล่านั้นอยู่แล้ว เมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่สมควรเกิดขึ้นในโรงเรียนจนก็รายงานตรงต่อเสนาบดีกระทรวงธรรมการให้เป็นผู้วินิจฉัยได้ ทางที่ถูกต้องแล้วผู้ดำเนินนโยบายและปฏิบัติการให้สอดคล้องกับนโยบายควรเป็นเครื่องของกระทรวงธรรมการโดยตรง และให้กระทรวงธรรมการมีอำนาจในการดำเนินการได้เต็มที่ ส่วนกระทรวงมหาดไทยอาจเป็นฝ่ายประสานงานให้ความร่วมมือด้วย เช่น การตรวจค้น หรือจับกุมโรงเรียนจีนที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติ หรือฝ่าฝืนการไปในทางก่อความสงบของประเทศไทย เป็นต้น ก็จะทำงานร่วมกันไปได้

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 ฉบับ 84 หมายเลข 18/84 สำเนารายงานการประชุมอธิบดีมนตรี ครั้งที่ 10/2475 วันพุธที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2475.

² ค. หนังสือรายงานขอราชการของกระทรวงธรรมการ ที่ 34/1102 ลงวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2475.

ส่วนข้อเสนอของกรมหมื่นเทววงษ์โรทัย เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ที่เสนอให้ตั้งกรรมการร่วมกัน 4 ฝ่ายด้วยกัน สำหรับควบคุมโรงเรียนจีน คือผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงธรรมการ¹ นั้นอาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งกันได้ เพราะแต่ละฝ่ายอาจจะวินิจฉัยเหตุการณ์ต่างกันอย่างออกนอกระบบราชการ ซึ่งเข้าใจเรื่องโรงเรียนจีนได้ดีกว่าฝ่ายใด เพราะจับงานเรื่องนี้อยู่แล้ว ทำให้ลงมติสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อดำเนินการได้ไม่ทันทั่วที่จริงอยู่ทางฝ่ายกระทรวงต่างประเทศอาจจะเล็งเห็นว่า เกี่ยวกับเรื่องของจีน โดยเฉพาะโรงเรียนจีนถ้าทำอะไรรุนแรงเกินไป อาจกระทบกระเทือนต่อโรงเรียนต่างประเทศได้ เช่นโรงเรียนมิชชันนารี ของฝรั่งชาติอังกฤษ หรือฝรั่งเศส ถ้าเป็นเช่นนั้น ผู้แทนกระทรวงต่างประเทศจะมีส่วนร่วมพิจารณา และถ้าจะใช้วิธีการจับกุมตรวจกับโรงเรียนจีนให้เข้มแข็ง ก็จะได้อาศัยกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายกระทรวงมหาดไทย สำหรับกระทรวงยุติธรรมก็เกี่ยวข้องในเรื่องการออกกฎหมายที่จะใช้บังคับควบคุมโรงเรียนจีนโดยมุ่งไปทางวินิจฉัยโทษและความผิดของโรงเรียนจีน กระทรวงธรรมการก็พิจารณาในแง่การเรียนการสอนของนักเรียนและครูในโรงเรียนจีน ถึงกระนั้นก็ตามโรงเรียนจีนก็อาจจะเกิดความรู้สึกในข้อที่ว่า ไม่ได้รับความเป็นธรรมเมื่อเทียบกับโรงเรียนราษฎรประเภทอื่น เช่นโรงเรียนฝรั่งหรือโรงเรียนแขก เพราะโรงเรียนดังกล่าวมิได้มีกฎหมายการควบคุมกับข้อเสนอของกระทรวงต่างประเทศแต่ประการใด

จากการตกลงกันไม่ได้เกี่ยวกับอำนาจเด็ดขาดในการควบคุมโรงเรียนจีนนี้เอง สะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงอำนาจของกระทรวงธรรมการในสมัยนั้นว่ามีความสำคัญเพียงเล็กน้อยในสายการของที่ประชุมเสนาบดีก๊ก หรือในที่ประชุมอภิรัฐมนตรีสภาก็ดี เมื่อเทียบกับในสมัยปัจจุบันแล้ว ดูเหมือนจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันอยู่บ้าง ในข้อที่ว่าอิทธิพลของกระทรวงธรรมการมีน้อยกว่ากระทรวงมหาดไทย หรือกระทรวงการต่างประเทศ เป็นต้น จึงทำให้ข้อเสนอของเสนาบดีกระทรวงธรรมการไม่สู้จะได้รับการเห็นชอบด้วยจากคณะเสนาบดี

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 84 หมายเลข 18/84
สำเนารายงานเสนาบดีสภา ที่ 10/2475 วันจันทร์ที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2475.

การวิเคราะห์นโยบายการควบคุมโรงเรียนจีนในสมัยรัชกาลที่ 7 นี้ ถ้าจะไม่ว่าไปถึงองค์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วยแล้ว ก็จะทำให้พิจารณาเหตุการณ์ในสมัยนั้นไม่ชัดเจน ทั้ง ๆ ที่พระองค์เองก็ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งว่าจะต้องลงโทษโรงเรียนจีนที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์อย่างรุนแรง เพราะถ้าปล่อยไว้จะก่อให้เกิดอันตรายต่อประเทศชาติ¹ แต่ก็ทรงปล่อยให้เหตุการณ์ล่วงเลยไปโดยมิได้ทำการอย่างใด ให้เป็นการเด็ดขาด ตามความเป็นจริงแล้ว ถ้าจะกล่าววาทะพระองค์เป็นกษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ทรงมีพระราชอำนาจสิทธิขาดทั้งปวง ก็น่าจะทรงจัดการโดยเด็ดขาดกับโรงเรียนจีนโดยไม่ต้องฟังเสียงทัดทานจากผู้นิโค แต่ก็ไม่ทรงกระทำเช่นนั้น เมื่อพิจารณาคุณลักษณะการปกครองในสมัยนั้นแล้ว จะเห็นว่าเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ไม่สมบูรณ์แบบ เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขึ้นครองราชย์ใน เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2468 แล้วได้ทรงประกาศว่า เพราะพระองค์ทรงเป็นพระราชโอรสองค์เยาว์ที่สุดของสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเคยรับราชการแต่ในการทหาร ฉะนั้นจึงขาดความรู้และความชำนาญในการราชการพลเรือน ประกอบทั้งยังทรงพระเยาว์เกินไปในตำแหน่งและหน้าที่อันสำคัญฉะนั้น จึงทรงตั้งอภิรัฐมนตรี เพื่อเป็นที่ปรึกษาในเรื่องราชการบ้านเมืองและเรื่องภายในพระราชวัง² นี่เป็นประการหนึ่งที่ทำให้ดูเหมือนกับว่าพระองค์เริ่มทรงมีความคิดที่จะบริหารบ้านเมืองด้วยการฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมาเป็นเครื่องประกอบการวินิจฉัย และมีแนวโน้มไปในรูปแบบของคณะรัฐบาลที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

เมื่อตั้งอภิรัฐมนตรีสภาขึ้นมาแล้ว พระองค์ทรงรับผิดชอบในการบริหารแผ่นดินร่วมกับอภิรัฐมนตรีสภา และร่วมกันประชุมปรึกษาราชการเกี่ยวกับราชการแผ่นดินอยู่เสมอ ทำให้ได้เห็นวาทะของพระองค์พยายามที่จะปกครองบ้านเมืองด้วยวิธีทางแห่งประชาธิปไตย ยังมีผู้เข้าใจผิดคิดว่าพระองค์ไม่ทรงรับผิดชอบในการปกครองแผ่นดิน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงวิจารณ์

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. เอกสารรัชกาลที่ 7 ฉบับ 84 หมายเลข 19/84 พระราชหัตถเลขาบนแผนปะหนานำส่งหนังสือกราบบังคมทูลถวายรายงานขอพระราชทานของเสนาบดีกระทรวงธรรมการที่ 44/1987 ลงวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2471.

² พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เจ้าชีวิต หน้า 663 - 664.

ไว้ในหนังสือชื่อ "เจ้าชีวิต" ว่า

การแต่งตั้งอธิรัฐสภาในตอนต้นรัชกาลนั้นเป็นของดี แต่เมื่อสมาชิกทิวศต หรือ สันพระชนม์ ถ้าไม่ทรงแต่งตั้งพระราชวงศ์องค์อื่น ๆ เพิ่มเติม ปล่อยให้อธิรัฐสภา* กอปร ๆ สลายไปอาจจะดีกว่า แต่กลับทรงแต่งตั้งใหม่ทุก ๆ คราว อันทำให้ดูเหมือนว่าอธิรัฐสภาจะคงมีอยู่ตลอดรัชกาล จึงมีผู้บางคนว่า พระเจ้าอยู่หัวไม่มีพระราชประสงค์ที่จะทรงรับผิดชอบโดยพระองค์เดียว เหตุที่ทำให้มีคนบ่นยิ่งขึ้นก็เพราะสมาชิกใหม่เป็นพระราชวงศ์ผู้ใหญ่ทุก ๆ คราว คนสามัญแม้จะมีความสามารถหรือความชำนาญเพียงใด ก็ไม่เคยได้รับการแต่งตั้งเลย ในตอนต้น ๆ หน้าที่อันหนึ่งของอธิรัฐสภาคือ ช่วยพระเจ้าอยู่หัวควบคุมเสนาบดีสภา ครั้นต่อมาโปรดตั้งพระราชวงศ์บางพระองค์ทรงเป็นเสนาบดีอยู่แล้ว ให้เป็นสมาชิกอธิรัฐสภาอีกด้วย จึงออกจะทำให้เกิดกันว่าอธิรัฐสภาอาจกลายเป็นสภาเสนาบดีภายใน ซึ่งเสนาบดีที่มีได้เป็นอธิรัฐฯ เข้าประชุมควยไม่ได้...¹

ควยเหตุนี้จึงทำให้เล็งเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ มิได้ทรงใช้สิทธิในฐานะพระมหากษัตริย์แห่งระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์แต่อย่างใด กลับทรงหันไปพึ่งแนวความคิดเห็นของคณะอธิรัฐมนตรีซึ่งเป็นพระราชวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ทั้งสิ้น ดังนั้นถ้าจะกล่าวว่า ทั้ง ๆ ที่พระองค์เองก็ทรงมีพระราชประสงค์จะใช้นโยบายเด็ดขาดกับโรงเรียนจีนก็ตาม แต่ก็มีได้ทรงกระทำแต่ประการใด อาจจะเนื่องมาจากการที่พระองค์ทรงปกครองแผ่นดินภายใต้คำปรึกษาของอธิรัฐมนตรีเป็นอันมาก นับตั้งแต่ทรงขึ้นครองราชย์เป็นต้นมาจนถึงรัชสมัยของพระองค์ ก็จะไม่ห่างไกลจากความจริงนัก ถ้าจะกล่าวให้ชัดลงไปก็คือ พระองค์ทรงไม่แน่วแน่พระทัยในเหตุนั้นอันอาจจะเกิดขึ้นได้ เกี่ยวกับนโยบายที่วัดการกับโรงเรียนจีนอย่างเด็ดขาด จึงรอดูเหตุการณ์เรื่อยมาจนถึง พ.ศ. 2475

* ในบันทึกรายงานการประชุมอธิรัฐมนตรีสภา ใต้ "อธิรัฐมนตรีสภา" แต่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงใช้ "อธิรัฐสภา".

¹ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เจ้าชีวิต หน้า 664 - 665.

จึงได้คิดแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ให้รัดกุมเสียใหม่

ข. เกี่ยวกับสถานการณ์ภายในประเทศ

เหตุการณ์ภายในประเทศในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีความสำคัญจะนำมาประกอบการพิจารณาเหตุผลได้ เพราะถ้าจะกล่าวถึงในด้านตัวบุคคลที่มีส่วนควบคุมนโยบายเพียงด้านเดียวก็ดูจะไม่ให้ความยุติธรรมแก่องค์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมากเกินไป

เหตุการณ์ภายในสมัยนั้นคือ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจทรุดโทรม ซึ่งเริ่มตั้งแต่เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าขึ้นครองราชย์ใหม่ ๆ แล้ว พระองค์ทรงคัดเอาข้าราชการในกระทรวงต่าง ๆ ออกเป็นจำนวนมาก เพื่อรักษาคุลยรายจ่ายให้พอกับรายรับ ดังจะเห็นได้จากพระราชหัตถเลขาที่พระองค์ทรงมีไปถึงพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในอังกฤษ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2469 ดังนี้

...ของสำคัญที่สุดก็คือการตัดรายจ่ายของรัฐบาลโดยลดจำนวนข้าราชการ มีคนไทยในยุโรปหลายคนที่ทราบว่าสถานการณ์ทางการเงินของเมืองไทยนั้นอ่อนแออยู่เพียงไร จึงเป็นการจำเป็นที่จะต้องตัดรายจ่ายของรัฐบาล เราจึงตกลงจะลดจำนวนข้าราชการในกระทรวงต่าง ๆ จึงต้องคัดเอาคนออกเป็นจำนวนมาก เฉพาะอย่างยิ่งในราชสำนัก ฉันยอมลดรายได้ให้รัฐบาลถวายพระคลังข้างที่ลงโดยราว 4 ล้านบาท การที่เราทำเช่นนั้นก็ทำให้ถนนและตำหนักรัฐบาลกันอย่างใหญ่หลวง เพราะทำควมลำบากยากเข็ญมาสู่ผู้ที่ต้องถูกคัดออก แต่ก็เป็นการจำเป็นที่จะทำให้รดยากับรายได้ของรัฐบาลกลับเข้าสู่ดุลยภาพ เนื่องจากขาดทุนมาหลายปีแล้วนั้น ทั้งยังแสดงให้เห็นทั่วไปเห็นว่าคนไทยควรจะเริ่มหางานอื่นทำ นอกจากเป็นข้าราชการเท่านั้น จึงถึงเวลาแล้วที่คนไทยจะหันเข้าปรับปรุงการค้าขายและการอุตสาหกรรม

ให้ขึ้น¹

จากพระราชหัตถเลขาฉบับนี้ ก็ทำให้ทราบว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีความกังวลพระทัยเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจของชาติมาก จึงถึงกับต้องคัดเอาข้าราชการในกระทรวงต่าง ๆ ออกมากมาย แสดงว่าเศรษฐกิจเริ่มทรุดโทรมมาตั้งแต่ต้นรัชกาลที่ 7 แล้ว นอกจากนี้การที่พระองค์มีพระราชกระแสรับสั่งเกี่ยวกับการให้คนไทยหันมาปรับปรุงการการุณและการอุตสาหกรรมให้ดีขึ้น ก็ยิ่งแสดงให้เห็นว่า การค้าขาย และการอุตสาหกรรมของคนไทยขณะนั้นไม่ดีเลย ส่วนใหญ่ตกอยู่ในกำมือของคนจีนดังกล่าวมาแล้วในบทนี้ ๆ ดังนั้นถ้าพระองค์ทรงดำเนินนโยบายรุนแรงต่อโรงเรียนจีน ถ้าคนจีนเกิดปฏิกริยาต่อต้านรัฐบาล ด้วยการปิดร้านค้า กักตุนสินค้า และทำการก่อกวนทางเศรษฐกิจในประเทศไทยอย่างขนานใหญ่ด้วยเลือดชาตินิยม เหนืออนกับที่คนจีนต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นแล้วประเทศไทยจะเดือดร้อนยิ่งขึ้นสักเพียงไหน เพราะฉะนั้นการกักตุน การอุตสาหกรรมกักตุน ล้วนตกอยู่ในกำมือของคนจีนทั้งสิ้น

เมื่อพูดถึงการควบคุมสถานการณ์ภายใน ก็เป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์พระทัยมาก เพราะการที่ต้องคัดถอนรายจ่ายโดยคัดข้าราชการออกนี้เอง ปรากฏว่าข้าราชการที่ถูกคัดออกส่วนมากเป็นทหาร และต้องเป็นทหารบกมากที่สุด เพราะเป็นกองทัพให้ ความไม่พอใจในหมู่ข้าราชการทหารย่อมมีมากจนกระทั่งพระองค์เจ้าบรมวงศ์เธอเสนาบดีกระทรวงกลาโหมทรงลาออกจากราชการเพื่อเป็นการประท้วงเพราะทรงไม่เห็นด้วยกับการคัดนายทหารออกเพื่อตัดทอนรายจ่าย² ด้วยเหตุนี้สถานการณ์ภายในก็ยิ่งมาก ความขัดแย้งภายในวงการรัฐบาลและความไม่พอใจของบรรดาทหารและข้าราชการที่ถูกคัดออกจากงานก็ยิ่งมาก ดังนั้นถ้าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าทรงดำเนินนโยบายรุนแรงกับโรงเรียนจีน จนพวกคนจีนเกิดรวมกลุ่มต่อต้านแบบอย่างในสมัยรัชกาลที่ 5 รัฐบาลจะคุมสถานการณ์อยู่หรือไม่ เพราะกำลังไม่เป็นที่พอใจจากฝ่ายทหารและข้าราชการอีกหลายฝ่าย สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าจะต้องทรงไตร่ตรองอยู่ตลอดเวลาที่จะบังเกิดขึ้นอย่าง

¹ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เจ้าชีวิต หน้า 666.

² ค. หน้า 672.

รวมก่อน ก่อนที่จะดำเนินนโยบายอย่างไรต่อไป

ถ้าจะเกรงไปว่าการดำเนินมาตรการรุนแรงกับโรงเรียนจีน จะกระทบกระเทือนไปถึงโรงเรียนฝรั่งและโรงเรียนแขกนั้น ก็อาจมีความจริงอยู่บ้าง แต่ก็น่าจะวิตกมากเกินไปจนเกินกว่าเหตุ เพราะโรงเรียนฝรั่งก็ดี โรงเรียนแขกก็ดี ยังมีได้ปรากฏว่าทำการฝ่าฝืนกฎหมายบ้านเมือง หรือกระทำการอันเป็นการก่อกวนความสงบสุขของประชาชนแต่อย่างใด จะมีเพียงแต่การหักทวงของเอกอัครราชทูตอังกฤษ และฝรั่งเศส เกี่ยวกับพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 แต่นั่นก็เป็นเหตุการณ์ตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 6 มิได้เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 7 และอีกประการหนึ่งในขณะนั้นโรงเรียนฝรั่งหรือโรงเรียนแขกยังมีไม่มากจนถึงกับจะก่อให้เกิดความวุ่นวายเหมือนกับโรงเรียนจีนได้ แต่อย่างไรก็ตามในขณะนั้นก็เกรงกันว่าโรงเรียนฝรั่งและโรงเรียนแขกอาจจะเป็นอุปสรรคประการหนึ่งต่อการออกพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ที่เข้มงวดกวัดขึ้นจนกว่าเกิน

ค. เกี่ยวกับอันตรายจากภายนอกประเทศ

กรมหมื่นเทววงศ์วโรปการ ทรงอ้างถึงความเห็นใจที่รัฐบาลไทยควรจะมีต่อโรงเรียนฝรั่งและโรงเรียนแขก และนายสตีเวนส์ ที่ปรึกษาชาวอเมริกันประจำกระทรวงต่างประเทศก็คัดค้านการใช้อำนาจอันรุนแรงของกระทรวงธรรมการตามพระคำริของพระองค์เจ้าธานีนิวัติ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ทั้งนี้ทำให้เห็นว่าอิทธิพลของต่างประเทศมีผลต่อการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการควบคุมโรงเรียนจีนอยู่บ้าง เพราะถ้าทำรุนแรงกับโรงเรียนจีน คนจีนอาจร้องเรียนไปทางรัฐบาลจีนให้เขาแทรกแซงได้ และถ้ารัฐบาลจีนเข้าแทรกแซง คนจีนในเมืองไทยก็อาจจะก่อการกำเริบยิ่งขึ้นเหมือนกับพวกฮังในสมัยรัชกาลที่ 5

ส่วนที่ว่าจะทรงเกรงทางฝ่ายอังกฤษ ฝรั่งเศส หรือสหรัฐอเมริกา นั้น คงจะมีบ้าง แต่ก็คงจะไม่สำคัญเท่ากับฝ่ายจีน เพราะเจตนาของรัฐบาลไทยแท้จริงแล้วมิได้มีเจตนาจะยิงบังคับโรงเรียนฝรั่งเลยแม้แต่น้อย

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากจะกล่าวโดยสรุปแล้วก็จะเห็นได้ว่า การที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงใช้นโยบายที่เหี้ยมคราดและรุนแรงต่อโรงเรียนจีนในทันทีทันใด อาจจะ

สืบเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- (1) ทรงปกครองประเทศอย่างนักประชาธิปไตย ไม่ทรงใช้อำนาจโดยลำพังพระองค์เอง ถ้าความเห็นส่วนใหญ่ในที่ประชุมเป็นอย่างใด ก็จะต้องทรงอนุโลมตามนั้น แต่ก็มีนักคิดอยู่ประการหนึ่งว่า การปกครองแบบประชาธิปไตยในบางครั้งก็อาจจะต้องอาศัยความเด็ดเดี่ยวและการตัดสินใจที่แน่นอนของคณะรัฐบาลอยู่บ้าง เพื่อให้การดำเนินงานลุล่วงไปด้วยดี
- (2) ทรงเกรงภัยทางเศรษฐกิจ อันอาจจะเกิดขึ้นได้จากการกลั่นแกล้งของชนจีนในประเทศไทย ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่ในขณะนั้นว่าได้เข้าควบคุมการค้า และการอุตสาหกรรมของประเทศไว้เกือบทั้งหมด และทรงเกรงว่าจะควบคุมสถานการณ์ไว้ไม่อยู่ ถ้าหากชนจีนเกิดลุกฮือขึ้นมาก่อความไม่สงบ เนื่องจากขวยพระองค์ทรง "ศุลย์" ข้าราชการออกจากกระทรวงต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะทหารในกองทัพบก เนื่องจากขวยเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ นับตั้งแต่เริ่มทรงเข้าดำรงตำแหน่งพระมหากษัตริย์สืบต่อจากรัชกาลที่ 6 ทำให้ข้าราชการทหารและพลเรือนเหล่านั้นไร้ผลใจมาก อาจก่อเหตุร้ายแทรกแซงได้

(3) ทรงเกรงรัฐบาลจีนอาจจะเข้าแทรกแซง ในกรณีที่ดินจีนร้องเรียนไปยังรัฐบาลจีนขอให้รัฐบาลจีนช่วยเหลือ ถ้าหากโรงเรียนของชนจีนถูกกวาดล้างจากรัฐบาลไทยมากเกินไป และการเข้าแทรกแซงของรัฐบาลจีน อาจจะเป็นการสนับสนุนให้ชาวจีนในประเทศไทยมีกำลังใจที่จะลุกฮือขึ้นต่อต้านรัฐบาลไทยหนักมากยิ่งขึ้น เหมือนกับกรณีฮกเกี้ยนในสมัยรัชกาลที่ 5 ก็เป็นไปได้ อันจะทำให้บ้านเมืองไทยและประชาชนชาวไทยต้องเดือดร้อนวุ่นวายได้

อย่างไรก็ตาม ถ้าจะพิจารณาในแนวนโยบายของรัฐบาลเป็นส่วนรวมแล้ว รัฐบาลไทยในสมัยนั้น ก็มุ่งดูแลสถานการณ์รอบข้างหลาย ๆ ด้าน ทั้งเหตุการณ์ภายในและภายนอกประเทศมาเป็นเครื่องประกอบในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของชนจีนในประเทศไทยเป็นพิเศษ ทำให้รู้สึกได้ว่ารัฐบาลพิจารณาเหตุผลต่าง ๆ ถึงความเหมาะสมต่อการที่จะดำเนินนโยบายควบคุมโรงเรียนจีน และใช้นโยบายคอบ ๆ เป็นไป หรือรอคอยต่อไปก่อนจนกว่าจะเกิดเหตุการณ์รุนแรงที่ไม่สามารถจะให้ความอดุลยด้วยแก้ไขได้ จึงจะเข้าไปใช้นโยบายที่เข้มงวดกวาดขันต่อไป

ในกรณีเช่นนี้ก็อาจจะมีจุดอ่อนอยู่บ้าง กล่าวคือ ในช่วงระยะเวลาที่รัฐบาลใช้ความอดุลยด้วยอยู่นี้ อาจจะมีคนจีนบางกลุ่มที่หวังผลทางการเมืองหลบเลี่ยงใช้โรงเรียนจีนเป็นเกราะป้องกัน

ในการเผยแพร่ลัทธิและความเชื่ออันแบบสาธารณรัฐ และคอมมิวนิสต์ได้สะกดยิ่งขึ้น โดยอาศัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโรเรียนราษฎร ปี พ.ศ. ๒๔๖๑ เป็นเครื่องมือในการดำเนินการต่อไป
 ก็อาจเป็นไปได้ ทราบเท่าที่บังใ้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติโรเรียนราษฎรให้รัดกุมยิ่งขึ้น.

บทที่ 4

นโยบายเกี่ยวกับการสร้างความผสมกลมกลืน (assimilation)
และปัญหาเรื่องการศึกษาของคนจีนในประเทศไทย

ความหมายของศัพท์เฉพาะ

ก่อนที่จะดำเนินเรื่องต่อไป ควรจะทำความเข้าใจความหมายของคำว่า "ความผสมกลมกลืน" เสียก่อน เพื่อจะได้เข้าใจนโยบายการสร้างความผสมกลมกลืนในสมัยรัชกาลที่ 7 ด้วยขึ้น คำว่า "ความผสมกลมกลืน" (assimilation) หมายถึงการยินยอมให้หรือการกระทำให้ประชาชนจากกลุ่มหนึ่งหรือในสังคมหนึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของอีกสังคมหรือรัฐหนึ่ง¹ กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ การกระทำให้บุคคลที่มีความเป็นอยู่ในสังคมหนึ่งกลับกลายมาเป็นบุคคลที่มีความเป็นอยู่ตามแบบฉบับของอีกสังคมหนึ่ง เช่น ถ้าคนไทยต้องการสร้างความผสมกลมกลืนในหมู่คนจีนก็ต้องพยายามทำให้คนจีนค่อย ๆ คลายความเป็นจีนลง และกลับกลายมาเป็นไทยมากขึ้นทุกที โดยพยายามดึงชาวจีนให้เข้ามาดำรงชีวิตตามแบบฉบับของสังคมไทยให้ได้ ในที่สุดคนจีนก็จะถูกผสมกลมกลืนให้เป็นไทยไปในที่สุด

ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการสร้างความผสมกลมกลืน

องค์ประกอบที่ช่วยให้อันในชาติหนึ่ง ๆ มีการผสมกลมกลืนได้ขึ้นอยู่กับด้วยกันทั้งหมด

6 ประการ คือ

(1) บุคคลทั้งสองกลุ่มที่จะผสมกลมกลืนกันนั้นจะต้องมีความคล้ายคลึงกันทางด้านสังคม ชีวิตจิตใจ และเครื่องมือในการใช้สื่อความหมาย เช่น ถ้อยคำในภาษาพูด ตัวอักษรที่เขียน และโครงสร้างทางไวยากรณ์ของทั้ง 2 ภาษา (ยกตัวอย่างเช่นคนไทยกับคนลาว

¹A.S. Hornby, The Advance Learner's Dictionary of Current English p.51.

จะผสมกลมกลืนกันได้ง่าย เพราะสังคมไทยกับลาว หรือภาษาไทยกับลาวมีส่วนคล้ายคลึงกันมาก แต่ภาษาไทยกับภาษาจีนเข้ากันไม่ได้เลย อุปสรรคของการผสมกลมกลืนระหว่างคนจีนกับคนไทย ก็เห็นจะได้กับเรื่องเครื่องนุ่งห่มที่ใช้สื่อความหมายเป็นประการสำคัญประการหนึ่ง - ผู้เขียน)

(2) ผู้เรียนรู้ในภาษาหนึ่งกับผู้สอนภาษานั้น ๆ จะต้องมีความสามารถทัดเทียมกัน (เช่น คนไทยจะสอนคนจีนให้รู้ภาษาไทยจะต้องสามารถสอนภาษาไทยที่ยาก ๆ ให้กลายเป็นของง่ายพอที่คนจีนจะเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วด้วย และคนจีนที่จะเรียนรู้ภาษาไทยก็ต้องมีความสามารถในการเรียนภาษาได้ดีพอสมควร คนไทยกับคนจีนก็จะผสมกลมกลืนกันได้เร็วยิ่งขึ้น-ผู้เขียน)

(3) บุคคลทั้งสองกลุ่มจะต้องมีการติดต่อกันและกันอยู่บ่อย ๆ เพื่อจะได้ทักตักถึงทิศทางทางวัฒนธรรมและเรื่องภาษาที่ใช้ติดต่อกันให้หมดสิ้นไป โดยพยายามที่จะทำลายความคิดที่จะรู้จักแต่เพียงการติดต่อกันภายในของเขตจำกัดแต่เฉพาะกลุ่มของพวกเขาตัวเองในท้องถิ่น (เช่น ควรจะจัดให้คนไทยกับคนจีนมีการติดต่อพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอันอยู่เสมอ ๆ แทนที่จะสมาคมติดต่อกันอยู่กับกลุ่มพวกคนชาติเดียวกันตลอดไป - ผู้เขียน)

(4) จะต้องมีสิ่งล่อใจเข้าช่วยเพื่อให้การผสมกลมกลืนได้ผลเร็วเข้า เช่นการให้บริการในเรื่องการงาน การให้โอกาสในการเลื่อนฐานะในสังคม รายได้ที่สูงขึ้นกว่าเดิม เสรีภาพในการเลือกกระทำการหรือสิ่งของต่าง ๆ ความมั่นคง ตลอดจนชื่อเสียงและเกียรติคุณ (เช่น คนไทยเปิดโอกาสให้คนจีนทำงานร่วมกับคนไทย ยกย่องฐานะของคนจีนขึ้นให้เด่นทางสังคม หรือยกย่องชื่อเสียงเกียรติคุณของคนจีนในสังคมไทย ฯลฯ ก็จะทำให้คนจีนมาเป็นไทยเร็วขึ้น - ผู้เขียน)

(5) ความขัดแย้งกันในวัฒนธรรมดั้งเดิมของบุคคลกลุ่มหนึ่ง มีส่วนช่วยให้ผสมกลมกลืนกับบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันออกไปได้เร็วขึ้น เช่น เด็กชาวเยอรมันถูกปลูกฝังให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาวเยอรมัน และยกย่องนับถือนักการทหารมากกว่านักธุรกิจ แต่ในขณะเดียวกันเด็กเหล่านี้ก็ถูกสั่งสอนให้รู้จักคำนียของความมั่งคั่ง การรักษาความสะอาด ความรวดเร็ว และอำนาจของการบริโภคสินค้าที่มีคุณค่าพอเพียง เช่นรถยนต์ส่วนตัว เป็นต้น ถ้าเด็กเยอรมันเหล่านี้เติบโตใหญ่และไปตั้งครอบครัวอยู่ในหมู่ประชากรที่ไปใช้ชาวเยอรมัน ลูกหลานของชาวเยอรมันเหล่านี้ที่เกิดใหม่ก็จะถูกปลูกฝังให้รู้จักคำนียของวัฒนธรรม

ใหม่ซึ่งมีความขัดแย้งกันเองเหมือนกับวัฒนธรรมเดิมของชาติโดยลูก ๆ ของประชาชนที่มีเชื้อชาวเยอรมัน เมื่อต่างฝ่ายต่างก็มีความขัดแย้งในวัฒนธรรมเดิมของตนเช่นนี้ ก็ย่อมจะผสมกลมกลืนกันได้เร็วเข้า เพราะต่างก็ไม่สู้จะยึดถือเรื่องของความขัดแย้งทางศาสนา

(6) การที่บุคคลสองกลุ่มต่างก็มีสัญลักษณ์แสดงความเป็นหนึ่งร่วมกัน ก็สามารถช่วยให้การผสมกลมกลืนเป็นไปด้วยดียิ่งขึ้น¹ (เช่น ถ้าคนไทยสามารถชักจูงให้คนจีนในประเทศไทยมีความจงรักภักดีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเช่นเดียวกับคนไทยแล้ว สิ่งกีดขวางอย่างอื่นต่อการผสมกลมกลืนจะหมดสิ้นไป เพราะต่างฝ่ายต่างยึดถือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นมิ่งขวัญพระองค์เดียวกัน เท่ากับว่ามีสัญลักษณ์ของความเป็นหนึ่งร่วมกัน คนไทยกับคนจีนก็จะสนิทสนมกลมเกลียวกันดียิ่งขึ้น - ผู้เขียน)

นโยบายการสร้างวัฒนธรรมผสมกลมกลืนของประเทศเพื่อนบ้าน

ก. เวียดนามใต้

ในสมัยของประธานาธิบดีโงดินเคียม (Ngo-Dinh-Diem) แห่งเวียดนามใต้ ก็ได้มีความรู้สึกถึงภัยของพวกคนจีนที่อยู่ในประเทศเหมือนกันกับประเทศไทย และเคยใช้ความพยายามที่จะดึงอำนาจทางเศรษฐกิจกลับคืนมาจากชาวจีนซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศ ได้พยายามชี้แจงให้คนจีนทราบว่าทางรัฐบาลต้องการให้ชาวจีนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของบ้านเช่นเดียวกับชาวเวียดนามใต้ทั่ว ๆ ไปโดยแท้จริง² นี่เป็นท่าทีแสดงออกถึงนโยบายการสร้างวัฒนธรรมผสมกลมกลืนของรัฐบาลเวียดนามใต้ในสมัยของประธานาธิบดีโง ดินห์ เคียม

รัฐบาลเวียดนามใต้ในสมัยนั้นได้ดำเนินนโยบายผสมกลมกลืนชาวจีนในประเทศดังต่อไปนี้ คือ

¹Karl W. Deutsch, Nationalism and Social Communication, p.p.130 - 135.

²Frank H. Golay, Underdevelopment and Economic Nationalism in Southeast Asia, p.404.

(1) รัฐบาลได้ออกประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 48 (Ordinance No.48) เมื่อวันที่ 21 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2499 โดยอนุญาตให้คนจีนที่เกิดในเวียดนามใต้เป็นพลเมืองเวียดนามใต้ได้ทันทีภายหลังที่ได้ออกประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาเป็นทางการแล้ว

(2) ปลายปี พ.ศ.2499 กระทรวงเศรษฐการเวียดนามใต้ได้ออกประกาศว่า บัญชีธุรกิจการค้าทุกประเภท จะต้องใช้เป็นภาษาเวียดนามหรือภาษาฝรั่งเศส ถ้าเป็นภาษาจีน จะต้องถ่ายถอดออกมาเป็นภาษาเวียดนาม

(3) ก่อนหน้าโรงเรียนจะเปิดภาคเรียนในฤดูใบไม้ร่วงปี พ.ศ.2499 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเวียดนามใต้ขอรองให้ผู้จัดการโรงเรียนจีน 31 โรงเรียน เปิดชั้นเรียนไว้ก่อน จนกว่าโรงเรียนจะมีครูใหญ่ที่เป็นชาวเวียดนาม รวมทั้งจนกว่าจะเปลี่ยนหลักสูตรการสอนเป็นแบบเวียดนามทั้งหมด การสอนภาษาจีนให้ถือว่าเป็นภาษาต่างประเทศ เช่นเดียวกับภาษาฝรั่งเศส อังกฤษ และเยอรมนี¹

การที่รัฐบาลเวียดนามต้องดำเนินนโยบายผสมกลมกลืนอย่างรีบด่วนเช่นนี้ เพราะว่า ปัญหาเศรษฐกิจอยู่ในกำมือของคนจีนกำลังเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลจะต้องแก้ไข รวมทั้งปัญหาการเมืองภายในที่จะเกิดจากการขัดแย้งระหว่างคนจีนกับคนเวียดนามด้วย รัฐบาลเวียดนามใต้ในขณะนั้นจึงพยายามใช้นโยบายผสมกลมกลืนดังกล่าวแล้ว แทนที่จะใช้วิธีการรุนแรงจนก่อให้เกิดการแตกแยก

ก่อนหน้าปี พ.ศ.2503 ชาวจีนในเวียดนามใต้ได้พยายามปรับตัวเองให้สอดคล้องกับนโยบายสร้างความผสมกลมกลืนของชาวเวียดนามใต้ และส่วนใหญ่ของชาวจีนก็กลายสภาพเป็นชาวเวียดนามไปแล้ว จากการสำรวจเมื่อ เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2503 ปรากฏว่ามีคนจีนแท้ที่กฎหมายเวียดนามใต้ไม่ยอมรับว่าเป็นชาวเวียดนามเพียง 15000 คน เท่านั้น² นับว่าเมื่อเมื่อเทียบกับประเทศในแหลมอินโดจีนอื่น ๆ ทั่วไปแล้ว เช่น มลายู ไทย กัมพูชา เวียดนามใต้ ไม่สู้จะมีปัญหาเรื่องคนจีนมากนัก

¹Frank H. Golay, Under development and Economic Nationalism in Southeast Asia, p.p.404 - 406.

²Ibid \

ข. กัมพูชา

ปัญหาชาวจีนในกัมพูชาหลังจากที่ได้รับเอกราชแล้ว ได้แก่การที่ชาวจีนเข้าควบคุมการเศรษฐกิจของกัมพูชา รัฐบาลกัมพูชาในสมัยนั้นปฏิเสธที่จะให้สิทธิการเป็นพลเมืองกัมพูชาแก่ชาวจีนอย่างแข็งขัน พวกคนจีนยังมีฐานะเป็นประชาชนชั้นที่ 2 รองจากชาวกัมพูชา¹ หลังจากที่ยกเลิกกัมพูชาได้เอกราชแล้ว รัฐบาลกัมพูชาได้พยายามจะให้นักธุรกิจชาวกัมพูชาเข้าไปแทนที่ชาวจีน โดยทางส่วนตัวของชาวกัมพูชาแล้วก็จะปฏิบัติต่อชาวจีนอย่างฉันทมิตรซึ่งแตกต่างไปจากนโยบายพื้นฐานของรัฐบาลในการต่อต้านชาวจีน

กัมพูชาแตกต่างไปจากประเทศไทยและเวียดนามใต้ในเรื่องการผสมกลมกลืนอยู่ประการหนึ่ง คือ กัมพูชาไม่ยอมให้ทางดาวแปงสัญชาติเป็นชาวกัมพูชาทั้ง ๆ ที่การทำเช่นนั้นจะทำให้การผสมกลมกลืนระหว่างคนกัมพูชากับคนทางดาวเช่นคนจีนจะเป็นไปอย่างสะดวกยิ่งขึ้น² พวกคนจีนในกัมพูชายังมีความกระตือรือร้นเพียงเล็กน้อยต่อการที่จะแสวงหาความผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมของผู้เป็นเจ้าของบ้านคือชาวกัมพูชาเอง และพวกคนจีนเหล่านี้ก็ถือว่าตนเองมีมรดกอยู่ในหมู่ชาวกัมพูชายุคคลอดเวลา

เชื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว กัมพูชาไม่ยอมใช้นโยบายผสมกลมกลืนต่อคนจีนเลย แต่พยายามที่จะใช้นโยบายแบ่งแยก ก็ตกนอยู่ตลอดเวลา

ค. พม่า

พม่าก็มีปัญหาเรื่องบุคคล 2 สัญชาติเหมือนกันกับชาติอื่นในแหลมอินโดจีนเช่นกัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องจีนคอมมิวนิสต์ซึ่งติดอยู่กับประเทศบ้านของพม่าเอง จะก่อให้เกิดปัญหาคน 2 สัญชาติขึ้นมาได้ เพราะการที่ชาวจีนอพยพเข้ามาพม่าทางตอนเหนือชาวจีนเหล่านี้จะก่อให้เกิดปัญหาคนส่วนน้อยในพม่าได้

¹Victor Purcell, The Chinese in Southeast Asia, p.220.

²Frank H. Golay, Underdevelopment and Economic Nationalism in Southeast Asia, p.435.

รัฐบาลพม่าได้ใช้นโยบายผสมกลมกลืนพวกกนจิ้นเหล่านี้ แทนที่จะใช้นโยบายแบ่งแยกอย่างที่ทำพม่ากระทำอยู่ ในปี พ.ศ. 2491 รัฐบาลพม่าออกประกาศใช้พระราชบัญญัติการโอนสัญชาติ โดยระบุว่าผู้ที่โอนสัญชาติมาเป็นพม่าได้นั้นจะต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป และได้พำนักอยู่ในประเทศพม่าเป็นเวลา 5 ปีติดต่อกัน บุคคลที่ประสงค์จะโอนสัญชาติและสามารถพูดภาษาพื้นเมืองของพม่าได้ ตลอดจนมีความตั้งใจที่จะพำนักอยู่ในพม่า¹

ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 พม่าได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติพลเมืองสหภาพพม่า โดยให้บุคคลที่ถือ 2 สัญชาติละทิ้งสัญชาติเดิมที่เป็นชาวต่างประเทศเสีย เพื่อจะได้เป็นพลเมืองของสหภาพพม่าโดยแท้จริง

อย่างไรก็ตามนโยบายการสร้างความผสมกลมกลืนของรัฐบาลพม่าก็หลีกเลี่ยงการให้การแบ่งแยกไปไม่ได้ตลอด เพราะเรื่องชาตินิยมของพม่าเองห้ามมาซึ่งการแบ่งแยกระหว่างพม่ากับชาวต่างด้าวในพม่า ถึงแม้ว่าในรัฐธรรมนูญของพม่าจะมิได้ระบุถึงการแบ่งแยกหรือความแตกต่างระหว่างชาวพม่าที่แปลงสัญชาติมาจากชนชาติอื่น กับชาวพม่าแท้ ๆ ก็ตาม รัฐบาลพม่าก็เพิ่มการต่อต้านชาวพม่าที่แปลงสัญชาติเข้ามาอยู่ในที่และนับวันจะมากขึ้น เป็นต้นว่าปฏิเสธที่จะให้สิทธิของความเป็นพลเมืองพม่าแก่ชาวพม่าที่โอนสัญชาติมาจากชนชาติอื่นได้ทัดเทียมกับชาวพม่าแท้ ๆ² ทำให้นโยบายการสร้างความผสมกลมกลืนของพม่าไม่ประสบความสำเร็จ

ง. มลายู

ชาวจีนในมลายูเป็นปึกแผ่นที่ยิ่งยากสำหรับมลายูมาตั้งแต่อังกฤษปกครองอยู่แล้ว เพราะกนจิ้นได้เข้าไปควบคุมการค้า การค้า และการอุตสาหกรรมไว้เกือบหมด นโยบายการสร้างความผสมกลมกลืนดูเหมือนจะใช้ได้ผลน้อยที่สุด เพราะชาวจีนกับชาวมลายูต่างก็มีความแตกต่างกันอย่างสำคัญ คือ เรื่องศาสนา ภาษาพูด

¹Frank H. Golay, Underdevelopment and Economic Nationalism in Southeast Asia, p.216.

²Ibid., p.258.

อังกฤษเองในขณะที่ยกครองมลายูอยู่นั้นก็มีนโยบายเป็นศัตรูต่อชาวจีน¹ เมื่อราชานิยมจีนกำลังรุ่งแรงในสมัยที่ ดร.ซุนยัตเซ็นก่อการปฏิวัติในจีนนั้น แทนที่อังกฤษจะยอมรับมาตรการการสร้างความผสมกลมกลืนด้วยการเร่งเร้าให้ชาวจีนที่เกิดในมลายูตระหนักในตนเองว่าเป็นชาวมลายู ซึ่งการทำเช่นนี้จะช่วยต่อต้านจักรวรรดินิยมจีนในมลายูได้เป็นอย่างดี แต่อังกฤษกลับไม่ทำ คณะรัฐบาลที่ปกครองมลายูอยู่ในขณะนั้น กลับหันไปสร้างแนวต่อต้านด้วยการทำสัญญารวมมือกันกับบรรดาสกุลต่างทั้งหลายต่อต้านคนจีน ผลที่ตามมาคือกอบรรดาชาวจีนทั้งหมดไม่ว่าจะชอบหรือไม่ชอบก็ตามพากันตั้งคณะของเวกตนจีนมาบ้าง เป็นพวกชาตินิยมจีนฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลมลายูทันที²

ชาวจีนกับมลายูก็เป็นปฏิปักษ์กันตลอดมา แม้ในปัจจุบันก็ยังปรากฏการขัดแย้งระหว่างชนเชื้อสายมลายูกับเชื้อสายจีนอยู่เสมอ จนแทบจะกลายเป็นปัญหาการเมืองที่รุนแรงขึ้นมาได้ถ้าเหตุการณ์ยังลุกลามต่อไป ทั้งนี้เพราะการกำหนดนโยบายที่คึกคะนองและแบ่งแยกกลุ่มชาวจีนออกไปจากสังคมเจ้าของประเทศแทนที่จะรวมคนจีนให้เข้ามาในสังคมส่วนใหญ่ของชาวมลายู อย่างไรก็ตามการที่จะให้ศาสนาอิสลามกับลัทธิขงจื้อเข้ากันได้ดั่งนั้นเป็นเรื่องยากเหลือเกิน นโยบายผสมกลมกลืนในมลายูจะปรากฏผลก็คงจะอีกนาน

นโยบายการสร้างความผสมกลมกลืนทางการศึกษาของคนจีนสมัยรัชกาลที่ 7

การสร้างความผสมกลมกลืนระหว่างคนไทยกับคนจีนย่อมกระทำได้หลายวิธี ซึ่งแต่ละสมัยก็แตกต่างกันออกไป และแต่ละประเทศก็กล่าวมาแล้วข้างต้นก็เหมือนกับประเทศไทยบ้างแตกต่างกันไปบ้างแล้วแต่สภาพการณ์ภายในของประเทศนั้น ๆ จะเป็นอย่างไร

ในสมัยรัชกาลที่ 7 ประเทศไทยก็ประสบปัญหามลจีนซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยเหมือนกัน และในสมัยนั้นดูเหมือนว่าการศึกษาของคนจีนจะช่วยสร้างบรรยากาศการผสมกลมกลืนระหว่างคนไทยกับคนจีนได้บ้าง ถึงแม้ว่าจะไม่สุดโต่งแต่ก็ดีกว่าที่จะไม่ทำอะไรเสียเลย

¹Victor Purcell, The Chinese in Southeast Asia, p.328.

²Ibid.

การสร้างความสะดวกกลมกลืนในหมู่คนจีนในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้ใช้การศึกษาของคนจีนในประเทศไทยเป็นเครื่องมือสำคัญ เพราะขณะนั้นมีโรงเรียนจีนที่สอนลูกหลานจีนอยู่ในประเทศไทยไม่น้อย แต่ในขณะที่รัฐบาลพยายามสร้างความผสมกลมกลืนในโรงเรียนจีนอยู่นั้น ก็เกิดปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนติดตามมาด้วยหลายประการด้วยกัน

สำหรับนโยบายเกี่ยวกับการสร้างความผสมกลมกลืนในโรงเรียนจีนรวมทั้งปัญหาเรื่องการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สามารถจำแนกออกเป็นหัวข้อได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. นโยบายเกี่ยวกับการเรียนภาษาไทยของคนจีน

การที่จะให้ลูกจีนเรียนรูภาษาไทยนั้น ได้มีปรากฏเป็นข้อบังคับในพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 และพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ซึ่งถือปฏิบัติสืบมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 7

ในพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 ได้ระบุไว้ว่าโรงเรียนราษฎร์จะต้องจัดสอนนักเรียนให้อ่าน เขียน และเข้าใจภาษาไทยได้คล่องแคล่วพอสมควร¹ ส่วนพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ได้กำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาต้องสอนตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการ เห็นว่าเทียบเท่าหลักสูตรประถมศึกษาได้² หลักสูตรที่กระทรวงธรรมการในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ได้บังคับให้คนจีนเรียนภาษาไทยโดยทางอ้อม เพราะเหตุว่าลูกหลานจีนรูภาษาไทยดีแล้ว ก็จะสามารถเข้ากับคนไทยได้ง่ายกว่าเดิม เมื่อพูดกันรู้เรื่อง เกิดความเข้าใจกันดี การที่จะนำให้ลูกหลานจีนกลายเป็นไทยก็ทำได้ง่ายเข้า

ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์นั้น เด็กทุกคนควรจะรูภาษาไทยให้สามารถอ่านออกเขียนได้ แต่มีใครจะเกณฑ์ให้เรียนเท่านั้นเท่านั้นชั่วโม่งอย่างที่เขาใจกัน แค่นั้นเองใด

¹ "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 35 วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2461 มาตรา 14 หน้า 116

² "พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 38 วันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2464 มาตรา 3 หน้า 246

เป็นเขตที่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาไปแล้ว ย่อมมีความจำเป็นบังคับเพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่ง คือ เด็กที่มีอายุในเกณฑ์บังคับระหว่าง 7 - 14 ขวบแล้ว สำนักเรียนจะเป็นโรงเรียนชนิดใดก็ตาม ต้องให้เด็กเรียนภาษาไทยไม่น้อยกว่าปีละ 800 ชั่วโมง (ประมาณวันละ 3 ชั่วโมง) แต่การบังคับเช่นนี้เกินความเฉพาะเด็กที่มีอายุในกำหนดบังคับเท่านั้น¹

อนึ่งการที่มีข้อบังคับในพระราชบัญญัติประถมศึกษาให้โรงเรียนจัดสอนตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการนั้น เท่ากับเป็นผลทางอ้อมที่จะบังคับให้โรงเรียนจีนที่อยู่ในเขตประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา หันมาสอนตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการและจัดระบบการศึกษาตามแบบไทย มีใจจัดการศึกษาแบบจีนอีกต่อไป ทำให้ผู้ปกครองของเด็กจีนในขณะนั้นต้องตัดสินใจว่า จะให้บุตรหลานของตนเข้าศึกษาในโรงเรียนที่สอนตามหลักสูตรของไทยหรือแบบจีนดี เพราะถ้าส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนไทยหรือโรงเรียนมิชชันนารี ก็มีโอกาสดูจะศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป เพราะโรงเรียนดังกล่าวสอนตามหลักสูตรไทย แต่ถ้าส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนจีนที่ไม่ยอมมาขอจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ซึ่งมีอยู่มากมาย เมื่อเด็กเรียนจบแล้วก็ต้องออกไปประกอบอาชีพ ไม่มีโอกาสจะเรียนต่อในชั้นสูงต่อไป เพราะมีใญ่จวบตัวประโยชน์ที่กระทรวงธรรมการรับรอง

เมื่อกล่าวถึงการเรียนภาษาไทยของเด็กจีนในโรงเรียนจีนแล้ว ก็จำเป็นจะต้องกล่าวถึงครูผู้สอนในโรงเรียนอีกด้วย แต่เดิมพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์บังคับไว้ว่าครูผู้สอนรู้ภาษาไทยใช้การได้ แต่เพราะแรกใช้กฎหมายนี้ ได้จัดให้มีระเบียบผ่อนผันให้เวลาเรียน 6 เดือนถึง 18 เดือน² ตามแต่กระทรวงจะพิจารณาผ่อนผันให้ ถ้าครูจีนคนใดสอบ

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 166 หมายเลข 11/166 หนังสือรายงานราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 33/977 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2472 (บันทึกรายงานตรวจราชการมณฑลภูเก็ต)

² ก.

ภาษาไทยไม่ผ่านในกำหนดเวลาดังกล่าว ก็หมดสิทธิการเป็นครู แสดงว่ารัฐบาลได้ดำเนินนโยบายการใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการสร้างความผสมกลมกลืนในตัวครูจีนอีกด้วย

สำหรับการสอบเทียบความรู้ภาษาไทยของครูจีนนั้น ครูจีนจะต้องสอบขอสอบที่ทางเจ้าหน้าที่กระทรวงธรรมการกำหนดให้ ถ้าสอบผ่านหรือทางเจ้าหน้าที่พิจารณาว่ามีความรู้ภาษาไทยพอสมควรเป็นอันว่าสอบได้ สำหรับข้อสอบที่ให้สอบก็มี อ่านไทยแล้วตอบคำถาม แต่งเรื่องราวโดยผู้คุมสอบอ่านให้ฟัง 2 เที้ยวแล้วให้เรียงความ แต่งจดหมาย และ เขียนไทย¹

เกี่ยวกับเรื่องการสอนให้นักเรียนภาษาไทยและสอบปีหนึ่งในเวลา 6 เดือนถึง 18 เดือนนี้ ปรากฏว่าโรงเรียนจีนไครองทุกซอชสอนเวลาให้เย็ดออกไปอีกเป็นเวลา 3 ปี² แต่ทางกระทรวงธรรมการไม่ยินยอม ผลปรากฏว่าครูจีนเป็นจำนวนมากที่ไม่รู้ภาษาไทยหรือสอบไม่ได้ตามกำหนดเวลา หมดหมดสิทธิการเป็นครู และต่อมาเมื่อรัฐบาลประกาศเลิกสอนจีนหลังจากปี พ.ศ.2471 เป็นต้นไปแล้ว โดยกระทรวงธรรมการจะเป็นผู้ประกาศเลิกสอนจีนให้ทราบล่วงหน้าทั่วกันเป็นมณฑล ๆ ไป ทั้งนี้ให้อำนาจแก่สมุหเทศาภิบาลในการพิจารณาว่ามณฑลใดสมควรจะเลิกสอนจีน ก็ให้แจ้งไปยังกระทรวงธรรมการเป็นราย ๆ ไป³ จึงเกิดกฎเกณฑ์ขึ้นใหม่ว่าครูผู้ใดไม่จบหลักสูตรประถมศึกษา คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรของโรงเรียนไทยแล้ว จะทำการสอนในโรงเรียนจีนไม่ได้⁴ โดยวิธีการเช่นนี้เราต้องการให้ครูจีนเรียนภาษาไทยเสียก่อนแล้วค่อยไปเป็นครูสอนในโรงเรียนนั่นเอง แต่ปรากฏว่าชาวจีนในประเทศไทยได้ดำเนินการช่วยเหลือครูจีนที่สอบไม่ได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อย่างลับ ๆ ด้วยการ

¹แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 54 ประเภทโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2473 รายงานการสอบเทียบความรู้ภาษาไทยของครูจีนของกรมสามัญศึกษา

²กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 166 หมายเลข 11/166 หนังสือรายงานราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 33/977 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2472 (บันทึกรายงานตรวจราชการมณฑลภูเก็ต)

³ค.

⁴Victor Purcell, The Chinese in Southeast Asia, p.144.

ลักลอบทำประกาศนี้ยับยั้งชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปลอมแปลงให้เหมือนของจริง เตรียมเอาไว้ให้ครูจีนรับการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของไทย¹

ฝ่ายโรงเรียนจีนก็ร้องเรียนต่อทางกระทรวงธรรมการว่า การที่นักเรียนจีนต้องเรียนภาษาไทยเพิ่มขึ้นวันละ 3 ชั่วโมง ทำให้เหลือเวลาเรียนภาษาจีนวันละ 3 ชั่วโมงนั้น ไม่พอเพียง รวดร้อนจนให้เวลาเรียนมากขึ้น² แต่ทางฝ่ายรัฐบาลไม่ยอม กลับหันไปใช้วิธีการที่ถือเอาภาษาจีนเป็นวิชา Pflicht เพราะเป็นภาษาที่ใช้ในการค้าขายอยู่มาก และเมื่อในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 5 (ภาคท้ายแห่งการบังคับ) นั้น หลักสูตรระบุไว้ว่าให้เรียนวิชา Pflicht วิชาละ 15 ชั่วโมง เมื่อทำดังนี้ได้ก็จะเป็นการช่วยให้เวลาเรียนภาษาจีนในขณะที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ บังคับได้มากขึ้น³ การทดลองวิธีนี้จะกระทำในมณฑลภูเก็ตก่อน และจะอนุญาตให้ทำเช่นนี้เฉพาะสำนักเรียนซึ่งมีกรรมการโรงเรียนซึ่งฝ่ายปกครองไว้วางใจเท่านั้น และถ้าการทดลองเป็นผลดี ก็จะทำให้ขยายไปทำในที่อื่น ๆ อีก

อย่างไรก็ดีโครงการสอนวิชาภาษาจีนเป็นวิชา Pflicht ในโรงเรียนจีนนั้น เป็นเพียงโครงการทดลองเท่านั้น และทำได้เพียงเล็กน้อย เพราะจะหาโรงเรียนใดที่เข้าไว้วางใจได้ยากนัก เพราะในพวกจีนด้วยกันเองก็รู้สึกกันอยู่ว่า คนจีนนั้นอาชีพที่เป็นคอมมิวนิสต์มากที่สุด คืออาชีพครู⁴ (และบรรณาธิการหนังสือพิมพ์) เมื่อครูเป็นคอมมิวนิสต์เสียเอง การให้สอนภาษาจีนเป็นวิชา Pflicht วิชาละ 15 ชั่วโมง **จะไม่ยอมเปิดโอกาส** วิชาให้ครูเหล่านี้**ได้มีผล**การสอนการเมืองแก่เด็กนักเรียนจีนก็ได้ แต่ถ้าควบคุมได้ใกล้ชิดก็ย่อมจะเกิดผลดีในทาง "เอาใจ" บรรดาโรงเรียนจีนเหมือนดังนโยบายของสมเด็จพระยาเจ้าวรวงศาานุภาพที่ได้ทรงแนะนำเอาไว้ ก็อาจจะมีผลประโยชน์ในการสร้างความผสมกลมกลืนได้เหมือนกัน

¹Victor Purcell, The Chinese in Southeast Asia, p.145.

²กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 166 หมายเลข 11/166 หนังสือรายงานราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 33/977 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2471 (บันทึกรายงานตรวจราชการมณฑลภูเก็ต)

³ค.

⁴ค.

สำหรับโรงเรียนจีนอื่น ๆ ที่มีไคอยู่ในโครงการดังกล่าวแล้ว ก็ถือว่าเป็นสืบทอดประโยชน์
ก็หันมาต่อต้านอย่างเงิบ ๆ ด้วยการทำเป็นร่วมมือกับรัฐบาลปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโดยเคร่ง
ครัด แลรอบอาศัยเวลา 10 นาที หรือมากกว่านั้นทุกชั่วโมงของการสอนภาษาไทยเอามาสอน
ภาษาจีนแก่นักเรียนจีน¹ เพื่อเจ้าหน้าที่ตรวจพบก็เลยสั่งปิดโรงเรียนจีนเหล่านี้มิให้ดำเนินการ
สอนอีกต่อไป

อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ในลักษณะที่ 1 เกี่ยวกับการตั้งและเปิดโรงเรียนราษฎร์
แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461 ได้ระบุคุณสมบัติของครูใหญ่ไว้อย่างหนึ่งว่า
จะต้องได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูมูล หรือจบชั้นมัธยมปีที่ 6 ของโรงเรียนรัฐบาล หรือ
จบการศึกษาอย่างอื่นที่เสนาบดีกระทรวงธรรมการรับรองว่าเทียบเท่าได้กับประกาศนียบัตรของ
โรงเรียนรัฐบาล และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องมีความรู้ภาษาไทยในลักษณะที่พูดได้พอประมาณ
ด้วย² จะขาดข้อใดข้อหนึ่งมิได้ แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีนโยบายจะใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือ
ในการสร้างความผสมกลมกลืน เพราะถาคนจีนมีคุณสมบัติที่สามารถเทียบเท่ากับประกาศนียบัตร
ประโยคครูมูล หรือประกาศนียบัตรชั้นมัธยมปีที่ 6 ของโรงเรียนรัฐบาลแล้ว แต่พูดภาษาไทย
ไม่ได้หรือพูดได้น้อยจนเผลอจากความไม่รู้เรื่อง ก็หมดโอกาสจะเป็นครูใหญ่ จึงจำเป็นต้อง
ที่จะต้องไปขวนขวายเรียนพูดภาษาไทยหรือจะเรียนอ่านเขียนด้วยก็ตามที่ เพื่อจะได้มีสิทธิเป็น
ครูใหญ่ในโรงเรียนจีนได้ เมื่อครูใหญ่พูดภาษาไทยได้ คุรุสภาต้องสอบผ่านวิชาภาษาไทย
บรรดากาศของความเป็นไทยในโรงเรียนจีนก็พอจะมีอยู่บ้าง และจะทำให้ครูจีนได้สนิทสนมกับ
คนไทยยิ่งขึ้น

อีกประการหนึ่ง ถ้าครูจีนพูดภาษาไทยไม่ได้จริง ๆ หรือมีเป็นส่วนน้อยที่ครูใหญ่จีน
จะพูดไทยได้ แต่ความจำเป็นที่จะต้องอาศัยบุคคลที่มีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัตินี้มาเป็นครูใหญ่

¹ Relen Tan-Gatue, Chinese and Chinese-Thai Relation, p.5.

² "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 35
ประจำวันี่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2461 หน้า 112 - 113.

ในโรงเรียนจีนมีมาก โรงเรียนก็ต้องจ้างคนไทยเข้าไปทำหน้าที่ครูใหญ่จนกว่าจะมีครูจีนที่พูดภาษาไทยได้บ้างแทน ก็จะมีผลทั้งในทางควบคุมและการสร้างบรรยากาศของความผสมกลมกลืนในโรงเรียนจีน

เมื่อพิจารณาจากนโยบายโดยทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนภาษาไทยของลูกจีนในโรงเรียนจีนแล้ว ทางรัฐบาลไทยยังถือว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่งยวด จะเลิกไปได้อย่างไรถ้าเลิกเรียนภาษาไทยในโรงเรียนจีน นโยบายการผสมกลมกลืนจะต้องล้มเหลว ถึงแม้บรรดาโรงเรียนจีนต่าง ๆ ในประเทศไทยจะอ้างว่าต้องเรียนภาษาไทยมากขึ้น ทำให้โอกาสที่จะเรียนภาษาจีนได้ก็น้อยลงไปก็ตาม ตามปกติวิชาภาษาจีนตั้งแต่เริ่มชั้นประถมจนกว่าจะเรียนจบบริบูรณ์ตามหลักสูตร นักเรียนต้องมีเวลาเรียนถึง 6 ปีเต็ม* ในเวลา 6 ปี แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือเรียนประถมต้น 4 ปี และประถมปลาย 2 ปี (เรียกตามภาษาจีนว่า ฉอ เต่ง 4 ปี โก่ เต่ง 2 ปี) ในเวลา 6 ปีนี้แบ่งออกเป็น 12 เทอม ในเทอมหนึ่ง ๆ นักเรียนต้องเรียนเต็มเทอม และตามกำหนดเวลาจึงจะเรียนได้จบหนังสือเล่มหนึ่ง เมื่อครบ 6 ปี จึงจะเรียนจบหลักสูตรชั้นประถมตอนปลาย¹ เมื่อต้องเรียนภาษาไทยเพิ่มขึ้นหลังจากที่มีประกาศว่าท้องที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นเขตที่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา ก็ต้องเรียนภาษาจีนน้อยลงเป็นธรรมดา

พระองค์เจ้านีนีวติ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ทรงกล่าวว่าคนจีนในประเทศไทยจะเอาโรงเรียนจีนในมะลายูมาเปรียบเทียบกับโรงเรียนจีนในประเทศไทยไม่ได้ ในข้อที่ว่าโรงเรียนจีนในมะลายูไปมีความจำเป็นจะต้องสอนภาษาอื่นใด นอกจากภาษาจีน แล้วโรงเรียนจีนในไทยจะเอาอย่างบ้าง เมื่อรัฐบาลไทยไม่ยอม ก็กล่าวหาว่าประเทศไทยเข้มงวดแก่โรงเรียนจีนเกินไป พระองค์เจ้านีนีวติทรงชี้แจงว่าที่อังกฤษยอมให้โรงเรียนจีนในมะลายูสอนภาษาจีนได้โดยไม่ต้องสอนภาษาอื่นนั้น เพราะว่าภาษาราชการที่ใช้ในมะลายูไม่ใช่ภาษา

*ตามหลักสูตรจีน

¹ กองจดหมายเทศาภิบาล กรมการปกครอง เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 166 หมายเลข 11/166 หนังสือรายงานราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 33/977 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2472 (บันทึกรายงานตรวจราชการมณฑลภูเก็ต)

มะลายูซึ่งเป็นภาษาพื้นเมือง แต่กลับเป็นภาษาอังกฤษ ดังนั้นหากรัฐบาลอังกฤษจะบังคับให้เรียนภาษามะลายู ก็ไม่สามารถจะอ้างว่าเป็นภาษาราชการได้ ครั้นจะให้เรียนภาษาอังกฤษก็ไม่ใช่อำนาจพื้นเมือง จึงปล่อยให้เรียนภาษาจีนอย่างเดียว ส่วนประเทศไทยนั้นคนไทยเป็นผูปกครองมิใช่คนชาติอื่นมาปกครองอย่างมะลายู และภาษาราชการของประเทศไทยก็เป็นภาษาของคนไทยซึ่งเป็นคนพื้นเมือง จึงจำเป็นจะต้องให้ลูกจีนในโรงเรียนจีนเรียนภาษาไทยด้วย¹ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า "เราจะเลิกไม่ให้เรียนภาษาไทย ไม่ได้เป็นอันขาด"² ก็นับได้ว่าภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายผสมกลมกลืนอย่างสำคัญทีเดียว

การกำหนดกฎวิธีเรื่องภาษาไทยของครูผู้สอนก็มีปัญหาอยู่มาก เพราะทางฝ่ายโรงเรียนจีนอ้างว่าครูในพื้นที่เมืองความรู้ยังไม่พอ จึงอยากจะจ้างครูมาจากนอกประเทศ แต่ติดขัดเรื่องไม่รู้อาษาไทย ก็เลยขอให้ทางรัฐบาลผ่อนผัน³ แต่ก็ยอมให้ไม่ได้ เพราะไม่มีหลักประกันได้ว่าครูที่มาจากนอกประเทศเหล่านี้จะไม่ฝักใฝ่ในเรื่องการเมือง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงกับทรงมีพระราชกระแสรับสั่งไม่ยอมให้มีการผ่อนผันเอาครูจีนมาจากนอกประเทศเป็นอันขาด⁴ โดยอ้างคุณวุฒิของครูตามพระราชบัญญัติเป็นสำคัญ

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 166 หมายเลข 11/166 หนังสือรายงานราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 33/977 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2472

² ค.

* หมายถึงความรู้ทางด้านภาษาจีน - (ผู้เขียน)

³ ค.

⁴ ค.

2. นโยบายเกี่ยวกับการจัดภาษาจีนไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน

นโยบายการสร้างความสะดวกคล่องตัวการใช้ภาษาจีนนั้นนับว่าเป็นของแปลก เขาทำนอง "หนามยอกทองเอาหนามบ่ง" ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากได้ปรากฏว่ามีคนไทยเข้าเรียนในโรงเรียนจีน โดยอ้างว่า อยากเรียนภาษาจีนเพื่อเอาไว้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพค้าขาย¹ แต่จุดประสงค์อันแท้จริงนั้นจะเป็นไปทางข้ออ้างหรือไม่นั้น ก็ยังไม่ปรากฏชัด ทำให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริว่า น่าจะได้เปิดชั้นเรียนที่สอนภาษาจีนขึ้นในโรงเรียนไทยเป็นพิเศษบาง² เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนไทย แทนที่จะต้องไปเรียนในโรงเรียนจีน ซึ่งอาจจะทำให้ถูกครูจีนปลูกฝังอยู่ในเรื่องมิสตามคติของจีนก็ได้ ถ้าจัดทำได้เช่นนั้นก็นับว่ามีผลดีอยู่มาก เพราะนอกจากจะเรียนรู้ภาษาไทยอันเป็นภาษาของชาติตนแล้ว ยังได้เรียนรู้ภาษาจีนซึ่งจะทำให้รู้เท่าทันคนจีนทั้งในด้านการค้าขายและในด้านต่าง ๆ อีกมาก นโยบายดังกล่าวนี้มาปรากฏชัดเอาในสมัยหลัง เมื่อรัฐบาลเปิดโรงเรียนพาณิชย์การขึ้นแล้ว ก็ได้บรรจุหลักสูตรภาษาจีนเอาไว้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วย

ในปี พ.ศ.2471 ได้ปรากฏว่ามีคนไทยในโรงเรียนพาณิชย์การวัดแก้วฟ้าค้างชื่อ นายกิมซัน ตอวงษ์ ได้ร้องเรียนมายังกระทรวงธรรมการว่า ได้ใช้เวลาว่างเปล่าเรียนวิชาภาษาจีนมาตั้งแต่ พ.ศ.2469 ปีความประสงค์จะสอบวิชานี้ตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการตามที่กระทรวงได้เคยสอบมาแล้ว เกี่ยวกับเรื่องนี้ปรากฏว่าพระองค์เจ้าธานีนิวัติ เสนาบดีกระทรวงธรรมการทรงเห็นว่า ภาษาจีนก็มีความจำเป็นอยู่เหมือนกันสำหรับคนไทย ทรงมีพระราชดำริจะให้การอุดหนุนทางด้านภาษาจีนสำหรับคนไทย³ และทรงมีนโยบายจะบรรจุเอาไว้

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 ฉบับ 84 เลขที่ 18/84 สำเนารายงานเสนาบดีสภา ที่ 10/2475 วันจันทร์ที่ 30 พฤษภาคม 2475.

² ค.

³ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 21 ประเภทโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2472 ลายพระหัตถ์ของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่บันทึกในระหว่างการประชุมของกระทรวงธรรมการ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2471

ในหลักสูตรวิชาครูมัธยม¹ ซึ่งกระทรวงธรรมการกำลังดำริวางหลักสูตรอยู่ แต่ก่อนที่จะให้ภาษาจีนเป็นวิชาชุดหนึ่งในหลักสูตรวิชาครูมัธยมนั้น ทางกระทรวงธรรมการจะประกาศให้ทราบ ว่า ภาษาจีนนับเป็นวิชาชุด ในหลักสูตรครูมัธยมแล้ว ถ้าใครสอบไล่ได้จะเทียบความรู้เท่ากับภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศสให้²

นโยบายการจัดภาษาจีนเข้าไว้ในหลักสูตรครูมัธยมก็ดี หรือในหลักสูตรของโรงเรียนไทยก็ดี นับว่าจะอำนวยประโยชน์ให้เกิดขึ้น 2 ประการด้วยกันคือ

(1) ทางกระทรวงธรรมการต้องการคนไทยที่รู้ภาษาจีนขึ้นคิดใช้การได้ดี เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจการโรงเรียนจีนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ถ้ามีคนไทยสอบหรือเรียนผ่านหลักสูตร ภาษาจีนของโรงเรียนไทย ก็ย่อมจะทำหน้าที่ดังกล่าวด้วยความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และราชการแผ่นดิน จะได้ผลดีกว่าการตั้งเจ้าหน้าที่ที่เป็นคนจีนไปตรวจการโรงเรียนจีน ดังนั้น นโยบายที่จะสนับสนุนให้บรรจุภาษาจีนไว้ในหลักสูตรครูมัธยมและหลักสูตรของโรงเรียนไทย ก็จะอำนวยประโยชน์ในเรื่องนี้ไฉน

(2) ชาวจีนจะเห็นวาระรัฐบาลไทยไม่กีดกันภาษาจีน ความรู้สึกในทางต่อต้านอาจจะน้อยลง และจะทำให้เข้ากับคนไทยได้ง่ายขึ้น อันจะทำให้นโยบายผสมกลมกลืนบรรลุผลดียิ่งขึ้น และต่อ ๆ ไปคนจีนก็อาจจะเข้ามาเรียนในโรงเรียนไทยมากขึ้นก็ได้ เพราะโรงเรียนไทยก็มีภาษาจีนเรียน ถ้าอยากจะเรียนภาษาจีนจริง ๆ ก็มาเรียนในโรงเรียนไทยได้ ก็จะเป็นการสะดวกต่อการสร้างความผสมกลมกลืนได้มากขึ้น และเมื่อมีลูกหลานจีนเข้ามาเรียนมาก ๆ เราก็อาจจะเลิกอนุญาตให้เปิดโรงเรียนจีนเสียเลยก็ได้ เพราะถ้าอยกจะเรียนภาษาจีนโดยไม่เป็นเจตนาอย่างอื่นแอบแฝงอยู่แล้ว ก็สามารถจะเรียนภาษาจีนในโรงเรียนไทยได้*

¹แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 21
ประเภทโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2472 ภาวะระหัดถ์ของเสนาบดีกระทรวงธรรมการที่บันทึกใน
ระหว่างการประชุมของกระทรวงธรรมการ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2471.

²ค. บันทึกของเจ้าหน้าที่กรมวิสามัญศึกษา ลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ.2471

* เรื่องการเรียนภาษาจีนในโรงเรียนไทยนี้ ผู้เขียนเชื่อมั่นว่าจะเป็นนโยบายในการสร้างความผสมกลมกลืนคนจีนให้เป็นไทยได้ผลที่สุด นาเสียดยที่รัฐบาลในสมัยหลังมิได้ดำเนินนโยบายสืบต่อมา.

3. นโยบายเกี่ยวกับการจัดโรงเรียน

แนวนโยบายเกี่ยวกับการจัดโรงเรียนนี้ เป็นพระดำริของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ทรงเห็นว่าโรงเรียนจีนใด ๆ ก็ตาม ถ้าพวกกรรมการโรงเรียนมิได้ปรารถนาจะใส่โรงเรียนเป็นที่สอนการเมืองแก่ลูกหลานจีนแล้ว ก็ให้จัดโรงเรียนเป็นโรงเรียนประชาบาลเสีย¹ ดังนั้นผู้ที่จะถูกจ้างมาสอนภาษาจีนก็ไม่มีกฎหมายอันใดบังคับให้รู้ภาษาไทยก่อน เพราะไม่ใช่โรงเรียนราษฎร จึงไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรแต่ประการใด จะทำให้ข้อขัดข้องในเรื่องขาดครูสอนจีนที่ทอกรู้ภาษาไทยพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรไปได้

ถ้าสามารถชักชวนให้โรงเรียนจีนทั้งหลายเข้ามาเป็นโรงเรียนประชาบาลได้ ดังนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนโยบายผสมกลมกลืนของฝ่ายรัฐบาลไทย คือ

ก. ฝ่ายกระทรวงธรรมการและเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่น จะได้คุ้มครองโรงเรียนเหล่านี้ได้ใกล้ชิดและรัดกุมยิ่งขึ้น เพราะได้กลายมาเป็นโรงเรียนประชาบาลแล้ว มีศักดิ์ศรีและสิทธิตลอดจนหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ เหมือนกับโรงเรียนประชาบาลโดยทั่วไป

ข. จะทำให้คนจีนส่วนมากรู้สึกได้ว่า โรงเรียนจีนที่โอนมาเป็นโรงเรียนประชาบาลนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกิจการรัฐบาล อาจตัดความรู้สึกของคนที่แยกตัวออกจากความเป็นไทยได้ไม่มากนัก และนาน ๆ ไปก็อาจจะมีความรู้สึกว่าเขาเป็นคนไทยคนหนึ่งได้²

สำหรับผลเสียที่จะเกิดขึ้นนั้นแม้จะมีบ้าง ก็มีใช้ส่วนเสียหายที่สำคัญมากนัก ผลเสียที่จะเกิดขึ้นนี้อาจมีดังนี้ คือ

ก. เด็กภายในเขตนั้น ๆ ไปว่าจะเป็จีนหรือไทย จะต้องเข้าเรียนด้วยกัน อาจจะเข้ากันไม่ได้สนิทนัก แต่ในข้อนี้อาจจะกลายเป็นผลดีในอนาคตได้ เพราะเมื่ออยู่ไปนาน ๆ ความผสมกลมกลืนของเด็กจีนในหมู่เด็กไทยก็จะยังเกิดขึ้นมาเองโดยธรรมชาติ

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 ฉบับ 166 หมายเลข 11/166 หนังสือรายงานราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 33/977 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2472 (บันทึกรายงานตรวจราชการมณฑลภูเก็ต)

² ก.

ข. ทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ของไทยยังควบคุมโรงเรียนจีนได้ไม่ดีพอ ยังไม่รู้เท่าถึงการ
ว่าควรทำอะไร ทำอย่างไร และมากน้อยเพียงใด ในตอนแรกอาจจะชุลกชลักอยู่บ้าง
สำหรับฝ่ายโรงเรียนจีนนั้นก็มิขอเสียอยู่บ้าง คือ จะสอนการเนื่องเหมือนอย่าง
เดิมนั้นไปก็สะดวกอีกต่อไปเท่านั้นเอง¹

นโยบายจัดโรงเรียนจีนให้เป็นโรงเรียนประชาบาลของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ
ในสมัยนั้น นับว่าได้สอดคล้องกับนโยบายของการสร้างความผสมกลมกลืนเป็นอย่างมาก เป็น
นโยบายที่ให้ทุนอุดหนุนแก่โรงเรียนจีนและคนจีนพอสมควรทีเดียว เพราะอย่างน้อยก็ทำ
ให้พวกคนจีนรู้สึกได้ว่า ทางรัฐบาลพยายามยอมรับฐานะของคนจีนในสังคมไทย

ในยุคปัจจุบันนี้ รัฐบาลจะดำเนินนโยบายการสร้างความผสมกลมกลืนด้วยการ
ดำเนินรอยตามนโยบายการจัดโรงเรียนจีนของพระองค์เจ้าธานีพิทักษ์ในครั้งนั้นแล้ว ก็เชื่อแน
วว่าเราจะติดตามปัญหาโรงเรียนจีนได้ทันต่อเหตุการณ์ และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิด
ขึ้นจากโรงเรียนอย่างใดลงได้

ด้วยวิธีการเช่นนี้เราก็สามารถจะทราบเจตนาของคนจีนได้ง่ายว่าจะจัดโรงเรียน
เพื่อสอนภาษาจีนให้ลูกหลานจีนจริง ๆ หรือว่าจะจัดขึ้นเพื่อแอบแฝงเจตนาอย่างอื่นไว้ เช่น
เจตนาที่จะสอนลัทธิการเมืองแก่เด็ก เพราะถ้าเจตนาจะสอนภาษาจีนแต่อย่างเดียวก็น่า
จะมีปัญหาอย่างใด โอนเข้ามาเป็นโรงเรียนประชาบาลตามนโยบายของรัฐบาล ก็จะมีสิทธิ
ต่าง ๆ ทัดเทียมกับโรงเรียนไทยทุกอย่าง

ในกรณีที่มีเจตนาไปในทางร้าย เช่น กองการจะปลูกฝังลัทธิการเมืองและความ
เชื่อที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศไทย พวกคนจีนก็ต้องบิดพลิ้วและไม่ยอมโอนโรง
เรียนจีนมาเป็นโรงเรียนประชาบาล ซึ่งทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ก็คงจะต้องสืบหาสาเหตุให้ได้ว่า
เพราะเหตุใดจึงไปยอมโอนมาเป็นโรงเรียนประชาบาล และอาจจะจับตามดูความเคลื่อนไหว
ของโรงเรียนเหล่านั้นต่อไปก็ยังได้

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 ไม่ 166 หมายเลข
11/166 หนังสือรายงานราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 33/977 ลงวันที่ 3
พฤษภาคม พ.ศ. 2472 (บันทึกรายงานตรวจราชการบณฑุกุศล)

4. นโยบายเกี่ยวกับการสร้างหลักยึดเหนี่ยวของจิตใจร่วมกัน

ก. การสอนนักเรียนเรียนหน้าที่พลเมืองและภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ไทย

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้ปรากฏนโยบายอย่างชัดเจน อยู่ในพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461 มาตรา 14 อนุมาตรา 2 กล่าวคือ ในโรงเรียนราษฎร์ทั่วพระราชอาณาจักร ผู้จัดการโรงเรียนจะต้องจัดสอนนักเรียนให้ได้ศึกษาวิชาหน้าที่พลเมือง ปลูกฝังความจงรักภักดีต่อประเทศไทย รวมทั้งจะต้องสอนให้รู้ถึงสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ของชาติไทย รวมทั้งพงศาวดารของไทยด้วย¹ ยกเว้นโรงเรียนที่มีโคสอนวิชาสามัญทั่วไป หากเป็นโรงเรียนตั้งขึ้นด้วยมุ่งหมายเฉพาะสอนภาษาต่างประเทศภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้น

การที่พระราชบัญญัติบังคับเช่นนี้ ก็เนื่องมาจากนโยบายที่จะสร้างความผสมกลมกลืนให้เกิดขึ้นในหมู่เด็กจีนนั่นเอง เพราะเมื่อเด็กจีนต้องเรียนรู้หลักของการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติไทย เรียนรูสภาพของภูมิประเทศและประวัติความเป็นมาของชาติไทยเหมือน ๆ กันเช่นนี้นานไปความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทยก็จะบังเกิดขึ้น และความรู้สึกรวบกันเช่นนี้ย่อมเกิดผลดีแก่ประเทศไทยเอง นโยบายดังกล่าวแล้วในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัฐบาลไทยก็ยังคงถือปฏิบัติอยู่

ข. การรวมกิจการลูกเสือจีนเข้ากับลูกเสือไทย

นโยบายดังกล่าวนี้ ปรากฏว่าพระองค์เจ้าธานีนิวัติทรงได้แนวความคิดมาจากผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง ครั้งเมื่อเสด็จตรวจราชการมณฑลภูเก็ตเมื่อปี พ.ศ.2472 ทั้งนี้เหตุเกิดขึ้นเมื่อเสนาบดีกระทรวงธรรมการได้ไปตรวจราชการที่จังหวัดตรัง ได้ทรงพบเห็นโรงเรียนจีนจัดแถวนักเรียนจีนมาตั้งแต่แถวเล่นแถวรับเสด็จอย่างเต็มที่ นักเรียนเหล่านี้

¹"พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 35 ประจำวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2461 หน้า 116 - 117.

แต่งตัวเลียนแบบลูกเสือไทยทุกอย่าง¹ ทางฝ่ายผู้ว่าราชการจังหวัดตรังก็เกิดความกึกก้องที่จะรับอาสาไปชักชวนลูกเสือของโรงเรียนจีนมาเข้ากองลูกเสือของจังหวัดต่อไป เรื่องนี้เมื่อความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว ทรงสนพระทัยมาก ถึงกับมีพระราชกระแสรับสั่งว่า "ควรจะพยายามอย่างที่สุดที่จะให้ลูกเสือจีนรวมกับไทย แบบเรียนก็ใช้ของเราอยู่แล้ว หลายแห่งตามที่ได้เห็นมา"²

นโยบายเช่นนี้สอดคล้องกับนโยบายของการสร้างความผสมกลมกลืนเป็นอย่างมาก เพราะกิจการลูกเสือเป็นเรื่องของส่วนรวม หลักปฏิบัติของลูกเสือไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใดก็เหมือนกันหมด เป็นหลักสากล เมื่อนำลูกเสือจีนเข้ามารวมกับกองลูกเสือไทยได้ และได้มีกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอระหว่างลูกเสือจีนกับลูกเสือไทย ลูกเสือจีนย่อมจะมีจำนวนน้อยกว่าลูกเสือไทยก็จะต้องถูกลูกเสือไทยกลืนไปในที่สุด ความผสมกลมกลืนย่อมจะบังเกิดขึ้นตรงจุดนี้เอง เพราะอาศัยกิจการลูกเสือเป็นหลักยึดเหนี่ยวของจิตใจร่วมกัน

ค. การบังคับให้คณะโรงเรียนจีนร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี

นโยบายดังกล่าวนี้เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2471 สืบเนื่องมาจากได้ปรากฏว่ามีคณะโรงเรียนจีนแสดงละครเพื่อเก็บเงินบำรุง เมื่อพบการแสดงละครแล้ว พวกละครใดกระทำพิธีสรรเสริญพระบารมี ครั้นภายหลังเปิดฉากอีกครั้งหนึ่ง แสดงภาพของหมอบุณยัตติ์เซ็น และกระทำเพลงสรรเสริญจีน บรรดาพวกจีนที่ได้ไปดูก็พากันลุกขึ้นยืนโดยพร้อมเพรียงกัน ซึ่งเป็นการตรงข้ามกับเวลาสรรเสริญพระบารมี หากได้ลุกขึ้นยืนแสดงความเคารพไม่³ กระทรวงมหาดไทยเห็นเป็นการสมควรที่จะปีการบังคับให้คณะโรงเรียนจีนร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 ฉบับ 166 หมายเลข 11/166 หนังสือรายงานของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 33/977 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2472 (บันทึกการตรวจราชการมณฑลภูเก็ต)

² ค. พระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงมีบันทึกลงบนรายงานตรวจราชการมณฑลภูเก็ต ของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ

³ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารหมายเลข 1 แผนกศึกษาธิการ ประเภทการบัญชาการ พ.ศ. 2471 หนังสือราชการของกระทรวงมหาดไทย ที่ 64/13014 ลงวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2471 แจ้งความมายังเสนาบดีกระทรวงธรรมการ

กระทำการแสดงความเคารพ ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ในโอกาสอันควรโดยทั่วกัน
จึงได้เสนอมายังกระทรวงธรรมการ เพื่อจะได้วางระเบียบให้นักเรียนจีนปฏิบัติการดังกล่าว
แล้วในโอกาสอันควรต่อไป

เมื่อกระทรวงธรรมการได้รับเรื่องดังกล่าวจากกระทรวงมหาดไทยแล้ว เสนาบดี
กระทรวงธรรมการจึงทรงเรียกประชุมผู้จัดการและครูใหญ่โรงเรียนจีนพร้อมกับเจ้าหน้าที่ของ
กระทรวงธรรมการ โดยมีองค์เสนาบดีฯ เป็นองค์ประธานในที่ประชุม ณ กระทรวงธรรมการ
เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2471 เวลา 15.00 น. จุดมุ่งหมายเพื่อซักซ้อมความเข้าใจ
เกี่ยวกับเรื่องชักชวนให้นักเรียนแสดงความจงรักภักดีต่อชาติและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ด้วยการร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีถวายในโอกาสอันควร¹ เพื่อแสดงให้เห็นว่านโยบาย
ดังกล่าวแล้วสอดคล้องกับนโยบายการผสมกลมกลืนอย่างใด สมควรคัดลอกสำเนาของบันทึก
การประชุมมาประกอบคำอธิบายดังต่อไปนี้

.....รับสั่งว่า ที่เชิญให้มาประชุมกันก็เพื่อซักซ้อมความมุ่งหมายแห่งระเบียบ
การบางอย่าง อันเกี่ยวกับโรงเรียนราษฎรให้เข้าใจทั่วกัน เป็นธรรมดาอยู่เอง
สำหรับโรงเรียนราษฎรที่ตั้งอยู่ในเมืองไทย ย่อมมีความอยู่บพหนึ่งในพระราชบัญญัติ
ว่า ต้องสอนให้นักเรียนจงรักภักดีในกรุงสยาม ซึ่งเป็นหน้าที่ของพลเมืองคั่นนั้น เข้าใจ
ว่าโรงเรียนของท่านได้จัดการอบรมกันอยู่แล้ว แต่หากยังไม่มีระเบียบอันใดในเรื่องนี้
จึงอบรมกันไปคนละทางสองทาง เพื่อให้ลงรอยเดียวกัน กระทรวงธรรมการจึงได้
วางระเบียบเรื่องนี้เป็นหลักฐาน ในเมืองต่างประเทศ เช่น อังกฤษ เป็นต้น ถ้า
ใครตั้งโรงเรียนราษฎร เจ้าหน้าที่ก็ต้องเกณฑ์ให้แสดงความจงรักภักดีต่อพระเจ้า
แผ่นดินอังกฤษ ผู้ทรงเป็นเครื่องหมายแห่งชาติของเขา และในการแสดงภักดีนี้

¹แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารหมายเลข 1
แผนกศึกษาธิการ ประเพณีการบัญชาการ พ.ศ. 2471 สำเนานบันทึกการประชุมเรื่องให้
นักเรียนโรงเรียนราษฎร ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีและรู้จักทำความเคารพ.

ก็มีการร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นอาทิ ในเมืองเราก็คงเช่นกัน ต้องชักชวนให้นักเรียนแสดงความจงรักภักดีต่อชาติและสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน จะมีงานการอันใดก็ต้องยกย่องสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินไว้ ในฐานะอันมีเกียรติยศสูงสุด ในที่ชุมนุมนั้น เช่น ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีถวาย และนับเอาราชการแผนกนี้เป็นสำคัญกว่าอื่น.....¹

กลับจากชี้แจงจนเป็นที่เข้าใจแล้ว ปรากฏว่าผู้จัดการโรงเรียนจีนทุกคนในที่นั้นต่างก็รับปากว่าจะดำเนินการดังกล่าวด้วยความยินดี โดยไม่มีข้อขัดข้องแต่ประการใด ดังนั้นในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2471 ทางกระทรวงธรรมการจึงได้ออกประกาศระเบียบการเรื่องให้นักเรียนโรงเรียนราษฎรร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีและรู้จักทำความเคารพ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

อาศัยตามความในมาตรา 14 (2) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร ซึ่งว่าในโรงเรียนราษฎรทั่วพระราชอาณาจักร ผู้จัดการโรงเรียนจะต้องสอนนักเรียนให้ได้ศึกษาหน้าที่ของพลเมืองดี ปลูกความจงรักภักดีในกรุงสยาม ฯลฯ นั้น จึงวางระเบียบการในเรื่องนี้ไว้ดังต่อไปนี้

(1) ให้รู้จักนับถือชาติสยามและพระมหากษัตริย์สยามเป็นใหญ่กว่าอื่น เช่น ให้จัดให้นักเรียนร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นรายการที่สำคัญที่สุด ทุก ๆ โอกาสที่มีการรื่นเริงหรือชุมนุมเพื่อกระทำพิธีในโรงเรียน

(2) ให้สอนให้นักเรียนลุกขึ้นยืนแสดงความเคารพเวลากระทำเพลงสรรเสริญพระบารมี เวลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีเสด็จพระราชดำเนินมา และเวลาเห็นธงมหาราชทุกครั้ง

¹แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารหมายเลข 1
แผนกศึกษาธิการ ประเภทการบัญชาการ พ.ศ.2471 สำหรับบันทึกการประชุมเรื่องให้นักเรียนโรงเรียนราษฎรร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีและรู้จักทำความเคารพ

(3) ผู้จัดการโรงเรียนและครูใหญ่น้อยทุกคนในคณะโรงเรียนย่อมรับผิดชอบในการที่จะให้การดำเนินไปถูกต้องตามระเบียบการนี้ตลอดไป...¹

จะเห็นได้ว่านโยบายเกี่ยวกับเรื่องให้นักเรียนจีนร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีนี้ทางกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงธรรมการได้ดำเนินงานประสานกันเป็นอย่างดี เมื่อทางฝ่ายกระทรวงมหาดไทยตรวจไปพบว่านักเรียนจีนไม่ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีและแสดงความเคารพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็รายงานมาให้กระทรวงธรรมการรับทราบและเสนอแนะให้มีการบังคับกันเลย เพราะถ้าไม่บังคับก็อาจจะปู้เห็นว่าไม่สำคัญ และหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติได้ ทางกระทรวงธรรมการก็เลยออกเป็นประกาศใช้บังคับทันที ซึ่งถ้าใครฝ่าฝืนก็จะมีผิดได้

การสร้างความสะดวกกลมกลืนด้วยการให้นักเรียนจีนยืมองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกันเช่นนี้ เมื่อปฏิบัตินาน ๆ ไป ประกองกับพระราชจริยาวัตรอันงดงามของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยแล้ว พวกนักเรียนจีนก็ย่อมจะเกิดความซาบซึ้งในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และก่อให้เกิดความจงรักภักดีเป็นล้นพ้น เพื่อดูจีนเหล่านี้มีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจรวบกันกับคนไทยเช่นนี้ การผสมกลมกลืนคนจีนในหมู่คนไทยก็ย่อมจะประสบความสำเร็จได้

5. นโยบายเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียนจีน

ก. การส่งครูไปช่วยเหลือการดำเนินกิจการโรงเรียนจีน

กระทรวงธรรมการได้จัดส่งครูไปช่วยดำเนินกิจการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 แล้ว โดยทางกระทรวงธรรมการ

¹แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารหมายเลข 1
แผนกศึกษาธิการ ประเภทการบัญชาการ พ.ศ. 2471 ระเบียบการเรื่องให้นักเรียนโรงเรียนราษฎร์ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี และรู้จักทำความเคารพ.

ได้จัดส่งข้าราชการไปเป็นครูใหญ่โรงเรียนจีนเป็นจำนวนมาก นับว่าเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมกิจการโรงเรียนจีนให้ปฏิบัติกิจการให้ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งก็ปรากฏว่าข้าราชการเหล่านั้นสามารถปฏิบัติงานร่วมกับทางฝ่ายโรงเรียนจีนได้ดี¹

การที่กระทรวงธรรมการส่งครูไปช่วยเหลือโรงเรียนจีนนั้นสืบเนื่องมาจากผู้ดำเนินกิจการของโรงเรียนจีนทางคุณเคยกับการจัดโรงเรียนของตนตามอำเภอใจก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์และพระราชบัญญัติประถมศึกษา เมื่อปีกฎหมายออกมาบังคับเช่นนี้ ทางฝ่ายผู้ดำเนินงานโรงเรียนบางส่วนจึงไม่เข้าใจ และไม่สามารถปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายได้ โรงเรียนจีนบางแห่งที่มีความประสงค์จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามความต้องการของทางราชการ จึงได้ขอร้องกระทรวงธรรมการส่งครูไปช่วยดำเนินการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์

ครั้นต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 กระทรวงธรรมการก็ได้ดำเนินนโยบายส่งครูไปช่วยเหลือโรงเรียนจีนต่อไป เพราะทำให้กระทรวงธรรมการได้มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียนจีนได้โดยให้ครูที่กระทรวงส่งไปช่วยเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ และข้าราชการกระทรวงธรรมการเหล่านั้นก็อาจมีโอกาสร่วมความผดุงความดีในโรงเรียนจีนได้ สำหรับข้าราชการที่กระทรวงธรรมการส่งไปช่วยเหลือโรงเรียนจีน เท่าที่ปรากฏหลักฐานก็มี อาทิ ร.ท.อิม แท็กุล ครูใหญ่โรงเรียนเอียงไซ พระนคร เป็นต้น²

ข. ความมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้ปกครองท้องถิ่น

นโยบายดังกล่าวนี้ เป็นพระดำริของพระองค์เจ้าธานีนิวัติ เสนาบดีกระทรวงธรรมการในขณะนั้น นโยบายการสร้าง ความผดุงความดีเช่นนี้ได้เกิดขึ้นเมื่อคราวที่องค์เสนาบดี

¹ กรมวิสามัญศึกษา "โรงเรียนราษฎร์เพื่อสอนภาษาจีน" เอกสารกรมวิสามัญศึกษา ฉบับที่ 7 หน้า 9.

² แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 24 ประเภทโรงเรียนราษฎร์ แผนกการ พ.ศ. 2472 หนังสือพิมพ์ กรุงเทพฯ เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2472

ได้เสด็จไปตรวจราชการมณฑลพายัพ¹ เพราะทรงพบว่าการเคลื่อนไหวของโรงเรียนจีนในภาคนี้ยังไม่สู้จะรุนแรงเหมือนกับโรงเรียนจีนในกรุงเทพฯ แม้ในจังหวัดลำปางเอง ซึ่งนับว่าที่ลำปางก็เป็นศูนย์กลางใหญ่ของพวกก๊วนมณฑลทางภาคเหนือ ก็ยังไม่มีเหตุการณ์รุนแรงถึงกับจะตกลงปรองดองกันไม่ได้ ทรงเห็นว่าคนจีนที่เป็นผู้จัดการและกรรมการโรงเรียนส่วนมากยังเป็นจีนรุ่นเก่าซึ่งยังไม่มีแนวความคิดก้าวหน้าในทางการเมืองมากนัก สำหรับบุคคลที่จะรุนแรงขึ้นได้ก็คือพวกครูที่มาจากเมืองจีนเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ องค์เสนาบดีกระทรวงธรรมการจึงทรงพระดำริว่า ถ้าใช้นโยบายใหญ่ปกครองท้องที่ เช่น สมุหเทศาภิบาล ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ฯลฯ รวมทั้งเจ้าพนักงานธรรมการ โคเถา ธรรมการมณฑล ธรรมการจังหวัด หรือธรรมการอำเภอ ให้ความสามารถที่จะชักจูงใจให้ผู้จัดการโรงเรียนหันเหมาเข้ากับทางฝ่ายบ้านเมืองได้ กล่าวคือเข้าไปช่วยเหลือแนะนำโรงเรียนจีนอย่างเป็นกันเอง ถ้าโรงเรียนจีนมีเรื่องขัดข้องต้องการหรือไม่ต้องการในสิ่งใดก็ให้บอกกับเจ้าหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา (เท่าที่จะได้ประโยชน์จากการกระทำเช่นนั้น) และต้องไม่ถือว่าโรงเรียนจีนทั้งหลายเหล่านั้น เป็นคู่แข่งกับโรงเรียนรัฐบาล ให้ถือว่าทางฝ่ายเจ้าหน้าที่บ้านเมืองรับผิดชอบเหนือโรงเรียนจีนโดยตรงทุกอย่าง เว้นแต่เรื่องการเงินเท่านั้นที่ปล่อยให้เขารับผิดชอบเอง ถ้าทำได้เช่นนี้ก็หวังได้ว่าความเห็นทางระหว่างโรงเรียนจีนกับทางฝ่ายบ้านเมืองจะลดน้อยลงและจะค่อย ๆ หดไป² ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการสร้างความผสมกลมกลืนเป็นอย่างมาก ถ้าผู้ปกครองท้องที่ที่จะใช้นโยบายเข้าถึงโรงเรียนจีนดังกล่าวแล้ว

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 166 หมายเลข 11/166 หนังสือรายงานขอราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 5/15423 ลงวันที่ 25 มีนาคม 2472 คำกราบบังคมทูลรายงานการเสด็จตรวจราชการมณฑลพายัพของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ.

² ค.

ค. การพบปะกันระหว่างเสนาบดีกระทรวงธรรมการและผู้จัดการโรงเรียนจีน

การที่เสนาบดีกระทรวงธรรมการได้พบปะกับผู้จัดการโรงเรียนและครูใหญ่โรงเรียนจีน ย่อมจะสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นได้ เพราะจะทำให้ทางฝ่ายโรงเรียนจีนได้รับทราบนโยบายของทางราชการและหาทางร่วมมือกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองให้เกิดผลดีด้วยกันทั้งสองฝ่ายต่อไป ดังนั้นในวันที่ 20 ตุลาคม 2470¹ และวันที่ 6 มกราคม 2470² เสนาบดีกระทรวงธรรมการจึงได้ทรงเชิญหัวหน้าโรงเรียนจีนมาพบปะทำความเข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่กระทรวงธรรมการ และโรงเรียนจีนที่สามัคคยาจารย์สมาคม

สำหรับสาระสำคัญที่องค์เสนาบดีกระทรวงธรรมการประทานแก่ผู้จัดการและครูใหญ่ของโรงเรียนจีนพอจะสรุปได้ดังนี้ คือ

(1) รัฐบาลออกพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ก็ด้วยจุดประสงค์จะสนับสนุนบำรุงโรงเรียนราษฎร์ให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น เนื่องจากรัฐบาลเล็งเห็นว่า การศึกษาที่ดำเนินการโดยโรงเรียนราษฎร์นั้น เป็นส่วนร่วมมืออันสำคัญกับรัฐบาลในอันที่จะจัดการศึกษาให้แพร่หลาย รัฐบาลมิได้มีเจตนาจะกดขี่บังคับโรงเรียนราษฎร์ดังที่เข้าใจกัน

(2) รัฐบาลไทยไม่มีเจตนาจะตั้งข้อรังเกียจต่อการที่โรงเรียนจีนจะสอนให้เด็กนักเรียนรักชาติจีนแต่ประการใด แต่ควรจะสอนให้ถูกต้องทาง อย่ายสอนเป็นทาสของยัวยุให้เด็กประพฤติตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความสงบสุขของบ้านเมือง เช่น สอนให้ชาวจีนต่อชาวจีนหรือจีนก่อ

¹ กองจดหมายเทศุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 84 หมายเลข 19/84 หนังสือรายงานขอราชการของพระยาประพันธ์คำรัสลักขณ์ ที่ 578/15106 ลงวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2470 หลุยส์กลาา ถวาย สำนักคำชี้แจงของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ

² กระทรวงธรรมการ รายงานกระทรวงธรรมการ ฉบับที่ 20 ประจำปีพฤษภาคม 2470 หน้า 8.

ชาวต่างประเทศเกิดต่อสู้กันในเมืองไทย อันจะเป็นสาเหตุให้เจ้าของบ้านเดือดร้อน เนื่องแต่จะต้องคอยระงับเหตุ และจะทำให้คนจีนที่เข้ามาอาศัยทำมาหากินในเมืองไทยเกิดความวุ่นวายไปด้วย¹

(3) เพราะรัฐบาลต้องการบำรุงโรงเรียนราษฎรมากกว่าดึกขี้บังคับ จึงได้ออกพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรที่มีลักษณะอุดมอลวยมาก เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ชาวจีน ซึ่งต่างกับประเทศใกล้เคียง * ที่เข้มงวดกวดขันมาก จึงขอให้ทางโรงเรียนจีนเห็นใจในเจตนาดีของรัฐบาลไทย ขอให้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการควบคุมครูหนุ่ม ๆ และนักเรียนให้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลด้วย²

นโยบายของเสนาบดีกระทรวงธรรมการในเรื่องนี้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นวาคีมาก แต่ก็เกรงว่าจะไร้ยลเสียมากกว่าจนถึงกับมีพระราชกระแสรับสั่งว่า

..... คำชี้แจงของเสนาบดีธรรมการนั้นคี่มาก แต่กลัวว่าจะไม่ได้ผลอะไรเท่านั้น เพราะรู้สึกวาคีพวกครูโรงเรียนนี้ (หมายถึงโรงเรียนจีน - ผู้เขียน) ตั้งใจจะปั้นหัวเด็กในทางการเมืองเสียมากกว่าสอนหนังสือเสียอีก เพราะฉะนั้นการตักเตือนกันคั้งนี้คั้งจะเป็นแต่เพียงทำให้สอนกันลับ ๆ มากขึ้นสักหน่อยเท่านั้น แต่ไม่เป็นหนทางที่จะทำให้พวกครูเหล่านี้เปลี่ยนความคิดหรือวิธีการอบรมเด็ก³

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 84 หมายเลข 19/84 หนังสือรายงานขอราชการของพระยาประพันธ์คำรัสลักษณ์ ที่ 578/15106 ลงวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2470 ทูลเกล้าฯ ถวาย สำนาคำชี้แจงของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ

* เข้าใจวาค้งหมายถึงในสิ่งลโปร์ เพราะตอนที่เสนาบดีกระทรวงธรรมการกลับจากตรวจราชการมณฑลภูเก็ต ได้บันทึกรายงานตรวจราชการไว้ว่า ความรู้สึกของเจ้าหน้าที่อังกฤษในสิ่งลโปร์รังเกียจโรงเรียนมาก จะเห็นได้จากกฎหมายโรงเรียนราษฎร ซึ่งตั้งไว้อย่างเคร่งครัดยิ่งกว่ากฎหมายไทยเป็นอันมาก

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ล.ค.

³ ก.

เรื่องนี้เป็นความจริงดังที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง เพราะก็ยังปรากฏว่าโรงเรียนจีนลักลอบเผยแพร่และปลุกฝังลัทธิการเมืองแก่นักเรียนจีนต่อไปอีก ที่ตำรวจจับได้ก็ไม่น้อย และที่จับไม่ได้ก็ยังมีอีกมาก

ง. การเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนโรงเรียนจีน

ในปี พ.ศ. 2470 ปรากฏว่าทางเจ้าหน้าที่ตรวจพบการเคลื่อนไหวของโรงเรียนจีนทางด้านการเมืองที่สำคัญดังปรากฏรายละเอียดอยู่ในเรื่อง "พฤติกรรมของโรงเรียนจีน" ที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น ทำให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริจะเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนและทอดพระเนตรโรงเรียนจีน¹ การที่ทรงมีพระราชดำริจะเสด็จเยี่ยมเยียนโรงเรียนจีนคราวนี้ เมื่อพิจารณาจุดสถานการณ์ในขณะนั้น ก็สอดคล้องกับนโยบาย "เอาใจ" ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี แห่งราชสกุลมหาดไทย ซึ่งเป็นนโยบายที่สร้างความผสมกลมกลืนที่ได้ผลดีพอสมควร

ถ้าจะวิเคราะห์ดูพระราชประสงค์ของพระบรมราชาธิบายในข้อนี้ ก็พอจะสรุปได้ดังนี้ คือ

(1) ทรงมีพระราชประสงค์จะแสดงให้เห็นบรรดาผู้นำของโรงเรียนจีนเห็นว่า รัฐบาลไทยมิได้มีนโยบายจะกีดกันโรงเรียนจีนแต่ประการใด และให้ความสนใจต่อกิจการของโรงเรียนจีนเช่นเดียวกับโรงเรียนราษฎรอื่น เพราะแม้แต่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงเสด็จเยี่ยมเยียนโรงเรียนจีน

¹ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเบ็ดเตล็ด เรื่องต่าง ๆ ประเภทโรงเรียนราษฎร พ.ศ. 2470 หนังสือรายงานราชการของกระทรวงธรรมการ ที่ 244/9971 ลงวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2470

(2) เนื่องด้วยโรงเรียนจีนที่จะเสด็จพระราชดำเนิน เยี่ยมเยียนนี้เป็นโรงเรียนที่พยายามปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ปราศจากอุมายหลีกเลี่ยงข้อบังคับใด ๆ¹ ดังนั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนย่อมเป็นเกียรติประวัติของโรงเรียนจีนเหล่านี้ อันจะเป็นการสร้างความนิยมให้เกิดแก่คนจีนทั่วไป ที่อยากจะส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียน เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนจีนอื่น ๆ ก็อาจจะเอาอย่างในทางที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ไขว่หลีกเลี่ยงระเบียบข้อบังคับในพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์บ้างก็ได้

(3) เมื่อเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรโรงเรียนจีนเหล่านั้นแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเสด็จพระราชดำรัสตอบบรรดาเจ้าของ คณะผู้จัดการ คณะครู ของโรงเรียนจีน และในโอกาสเช่นนี้ก็สามารถจะสร้างบรรยากาศแห่งความผสมกลมกลืนได้ไม่น้อยทีเดียว

สำหรับการเสด็จพระราชดำเนินครั้งนี้สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินี ได้เสด็จพระราชดำเนินติดตามไปด้วย¹ เป็นโอกาสให้กรรมการ ครู และนักเรียนโรงเรียนจีนได้มีโอกาสจัดการรับเสด็จ แสดงความจงรักภักดีและมีโอกาสได้ชมพระสรีโรจและพระมารปี่ของทั้งสองพระองค์อย่างใกล้ชิด เป็นการสร้างหลักยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกันของคนจีนกับคนไทยได้เป็นอย่างดี

โรงเรียนที่จะเสด็จพระราชดำเนินมี 4 โรงเรียน² คือ

- (1) โรงเรียนยอกหมื่น ถนนสุริวงศ์
- (2) โรงเรียนจีนเต็ก ถนนพาดสาย
- (3) โรงเรียนเมงตัก ข้างโรงพยาบาลพัฒนากร
- (4) โรงเรียนปวยเอ็ง ตำบลศาลเจ้าเกา

¹กระทรวงธรรมการ รายงานกระทรวงธรรมการ ฉบับที่ 10 ประจำปีพุทธศักราช 2470 หน้า 8

²แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารแฟ้มเบ็คเกิ้ลค์ เรื่องต่าง ๆ ประเภทโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2470 หนังสือรายงานราชการของกระทรวงธรรมการ ที่ 244/9971 ลงวันที่ 27 มกราคม พ.ศ.2470.

เมื่อพิจารณาคุณค่าที่ของโรงเรียนจีนที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรนั้น ปรากฏจากคำกราบบังคมทูลของพระองค์เจ้าธานีนิวัติ เสนาบดีกระทรวงธรรมการว่า มีความยินดีและปรารถนาจะให้เสด็จไปเป็นอย่างยิ่ง¹ โดยเฉพาะโรงเรียนป้วยเอ็ง ถึงกับคิดจะรื้อกำแพงศาลเจ้าที่อยู่ติดกับโรงเรียนออกเพื่อทำทางรับเสด็จ และรุดพระที่นั่งจะได้เข้าไปถึงโรงเรียนได้ เป็นการสะดวกแก่การเสด็จพระราชดำเนิน² จึงนับว่าพระบรมราโชบายในข้อนี้ได้นลทางคานคสมกมลสืบไม่น้อยเลย

ความหมายกำหนดการเสด็จนั้น จะเสด็จพระราชดำเนินวันละ 2 โรงเรียน วันแรกเสด็จพระราชดำเนินโรงเรียนเม่งตัก กับโรงเรียนยอกหิน วันหลังเสด็จพระราชดำเนินโรงเรียนป้วยเอ็ง กับโรงเรียนจีนเติก บลະพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่นักเรียน กรรมการคณะครู ของโรงเรียนจีนทั้ง 4 แห่งรวมกันในวันสุดท้ายที่โรงเรียนจีนเติก การเสด็จพระราชดำเนินได้มีขึ้นในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2470

สำหรับกระแสพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานแก่โรงเรียนจีนทั้ง 4 แห่งรวมกันที่โรงเรียนจีนเติกนั้นพอจะสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

(1) การเสด็จพระราชดำเนินโรงเรียนจีนคราวนี้ ก็เพื่อทรงแสดงไมตรีจิตต่อชาวจีนที่ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย และเพื่อทรงแสดงน้ำพระทัยหวังดีต่อโรงเรียนจีนทั้งปวง³

(2) ทรงเน้นให้ชาวจีนทราบว่าพระองค์ทรงเห็นความสำคัญของโรงเรียนจีนว่ามีประโยชน์มาก เพราะนอกจากจะสอนภาษาจีนแล้ว ยังสอนภาษาไทย และเรื่องที่เกี่ยวข้อง

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 เล่ม 84 หมายเลข 19/84 หนังสือราชการของกระทรวงธรรมการ ที่ 244/9971 ลงวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2470

² "พระราชดำรัสคราวเสด็จเยี่ยมโรงเรียนจีน" ทวน วิริยาภรณ์ ผู้รวบรวม ใน พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท หน้า 237

³ ค. หน้า 238.

เมืองไทยด้วย ทำให้เด็กจีนรู้จักเมืองไทยดี และเมื่ออ่านหนังสือไทยออกและเขียนได้ ย่อมจะทำให้คนจีนกับคนไทยสนิทสนมกลมเกลียวกันยิ่งขึ้น¹

(3) ทรงเน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับคนจีนว่าเป็นชาติที่เป็นพี่น้องกันโดยแท้จริง เพราะว่าเลือดไทยกับเลือดจีนผสมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจนแยกไม่ออก ทรงยกตัวอย่างข้าราชการไทยชั้นสูงรวมทั้งพระองค์เองก็มีเลือดจีนปนอยู่ด้วย และพวกจีนที่มีมาสมัครรับจ้างทำงานอยู่กินกับคนไทย ก็กลายเป็นไทยไปก็มาก² ทรงขอให้ความสัมพันธ์เช่นนี้เป็นไปด้วยความสนิทสนมตลอดไป

(4) ทรงสนับสนุนให้โรงเรียนจีนสอนนักเรียนจีนให้รักประเทศจีน เพราะว่าที่บ้านเกิดเมืองนอนของลูกจีนทุกคน แต่ทรงขอร้องให้สอนนักเรียนจีนรักเมืองไทยด้วย เพราะเป็นสถานที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ของลูกจีนทั้งหลาย และเมืองไทยได้ให้ความคุ้มครอง และสิทธิต่าง ๆ แก่คนจีนเหมือนคนไทยทุกอย่าง ทรงหวังว่าถ้าประเทศไทยต้องเผชิญกับข้าศึกศัตรู รุกรานไม่ว่าจะมาจากภายนอกหรือจากภายในประเทศก็ดี คนจีนทั้งปวงคงจะโคช่วยเหลือกันป้องกันประเทศไทยเช่นเดียวกับคนไทยอื่น ๆ เหมือนกัน³

จากกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชนิพนธ์แกดะโรงเรียนจีนในครั้งนั้น จะเห็นได้ว่าไม่มีข้อความที่จะก่อให้เกิดความแบ่งแยกระหว่างคนจีนกับคนไทย นับเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียนจีนโดยแท้ มีผลในการสร้างบรรยากาศของความผองผอมกลมกลืนระหว่างคนจีนกับคนไทยไม่น้อย

ภายหลังที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียนจีนเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2470 แล้ว ปรากฏว่าได้มีหนังสือพิมพ์จีนที่พิมพ์จำหน่ายในกรุงเทพฯ ชื่อ "ฮั่ว เชียน ชิน ป่อ" ได้ตีพิมพ์บทความในเชิงส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนไทยกับคนจีน และกล่าวสนับสนุนกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระ

¹ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว "พระราชดำริสกราวเสด็จเยี่ยมโรงเรียนจีน" หวน วิริยาภรณ์ ผู้รวบรวม ใน พระราชดำริและพระบรมราโชวาท หน้า 238.

² ค.

³ ค. หน้า 239.

ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ไต่ทรงพระราชทานแก่คณะครู ผู้จัดการ และนักเรียนจีน เมื่อเดือนมีนาคม เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไต่ทรงทอดพระเนตรหนังสือพิมพ์จีนฉบับดังกล่าวแล้ว ทรงพอพระราชหฤทัยมากถึงกับทรงมีกระแสพระราชดำรัสว่า "ถ้อยคำในหนังสือนี้ดีมากเหมาะกับความประสงค์ของเรา ต้องนับว่าเป็นผลดีของการไปเยี่ยมโรงเรียนจีน..."¹

บทความหนังสือพิมพ์ "ฮั่ว เซียน ซิน ป่อ" ได้เริ่มต้นบทความว่า "เนื่องจากวันที่ระลึกมหาจักรี จึงบอกกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับคนจีน..." ซึ่งนายทีเล็ก เป็นผู้เขียน ต่อจากนั้นก็กล่าวถึงวันสำคัญที่ชาวไทยควรระลึกถึงคือวันจักรี และว่าคนจีนในประเทศไทยก็ควรระลึกถึงวันนี้ด้วยเพื่อมิตรภาพ ตอนหนึ่งของบทความได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนดังนี้

.....ข้าพเจ้าได้เคยกล่าวไว้แล้วว่า จีนกับสยามทั้งสองชาตินี้ ถ้าจะผูกพันตามพงศาวดารก็ดี หรือปรากฏในการค้นคว้าสืบสวนจากความจริงก็ดี คงปรากฏว่า ปี่เลือดสายโลหิตผสมปนกันอยู่ เหมือนดังเช่นพี่น้องแท้ ๆ กี่ว่าได้ ที่ถูกไม่ควรเห็นว่า เขาเป็นเขาเราเป็นเราเลย และต่างก็ไม่ควรที่จะมาทำกำแพงอันสูงกีดกันความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติทั้งสองนี้เสีย และนำมาซึ่งการเข้าใจต่าง ๆ นา ๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เคยได้มีพระกระแสรับสั่งว่า พระองค์ท่านเองแท้จริงกับเลือดจีนปนอยู่ด้วยเหมือนกัน และทั้งแสดงให้เห็นว่าชาตินักำเนิดของจีนกับสยามก็มีความเกี่ยวดองกันและกันไปนอยกว่า พวกเราชาวจีนในสยามทั้งหลายเอ๋ย พวกเราจงลองมองดูในร่างกายของตัวเราเองที่หรือว่ามีเลือดไทยปนอยู่ด้วยหรือเปล่า ที่จริงพวกเราทั้งหลายต่างก็ปี่เลือดปนเปกันอยู่ในระหว่างคนไทยทั้งนั้น ฉะนั้นพวกเราจะทำอย่างไรต่อพี่น้องของเรา ขออวยพรให้พลเมืองชาวสยามเจริญ..."²

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 133 หมายเลข 14/133 สำนวนคำแปลจากหนังสือพิมพ์ ฮั่ว เซียน ซิน ป่อ ลงวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2471

² ค.

ในตอนท้ายของบทความได้เรียกร้องให้ชาวจีนในประเทศไทยทุกคนได้ระจิกถึงชาวไทย
ผู้ร่วมสายโลหิตเดียวกันและรักกันเสมือนญาติ และได้กล่าววอวยพรให้ชาติไทยและชาติจีนเจริญ
ยั่งยืนนาน

นับได้ว่าบทความในหนังสือพิมพ์ "ฮั่ว เซียน ชิน ป่อ" ดังกล่าวข้างต้นนี้อย่างน้อยก็
สะท้อนให้เห็นถึงการสนองตอบของกนจีนที่ต่อการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียนจีนว่า
เป็นไปได้ในทางดี และได้สยออยู่บางจากการเสด็จพระราชดำเนินในครั้งนั้น อย่างไรก็ตามนี่เป็น
เพียงหนังสือพิมพ์จีนเพียงฉบับเดียวเท่านั้น ฉบับอื่น ๆ ก็ไม่ได้แสดงออกถึงความชื่นชมยินดี
แต่ประการใด จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีกระแสพระราชดำรัส
ว่า "...แต่หนังสือพิมพ์จีนที่พูดเป็นทำนองนี้โดยเฉพาะฉบับนี้เท่านั้น ฉบับอื่น ๆ ที่ลงข่าวเรื่อง
ไปเยี่ยมโรงเรียนจีน พูดจาไม่เข้าที่เลย"¹

การที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งเช่นนี้ แสดงว่า
จะต้องมีหนังสือพิมพ์จีนอื่น ๆ อีกหลายฉบับที่ไปสู่จะชื่นชมต่อการเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยม
โรงเรียนจีนเท่าใดนัก แต่การที่ยังมีหนังสือพิมพ์ "ฮั่ว เซียน ชิน ป่อ" ลงพิมพ์ข้อความในทาง
สร้างความสมานฉันท์ระหว่างคนจีนกับคนไทยเช่นนี้ ก็นับได้ว่ากระแสพระราชดำเนินไปเยี่ยม
โรงเรียนจีนโดยลี้ในทางผสมกลมกลืนอยู่บ้างไม่มากนัก

เมื่อพิจารณานโยบายของรัฐบาลไทยในสมัยรัชกาลที่ 7 ก็จะทำให้เห็นว่ารัฐบาลในขณะนั้น
ได้อาศัยบทบัญญัติในพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 พระราชบัญญัติประถมศึกษา
พ.ศ. 2464 และวิธีการที่คิดได้ในภายหลังมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายผสมกลมกลืน
หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง การใช้การศึกษาของคนจีนนั่นเองเป็นเครื่องมือในการสร้างความผสม
กลมกลืน

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข
14/133 พระราชหัตถเลขาบรรณแผนปะหน้าหนังสือนำส่งสำเนาคำแปลหนังสือพิมพ์จีน ฮั่ว เซียน
ชิน ป่อ.

นโยบายส่วนใหญ่ค่อนข้างจะ "เอาใจ" โรงเรียนจีน ทั้งนี้เพื่อให้ลูกหลานจีน รู้สึกเห็นใจในความปรารถนาดีของรัฐบาลไทยที่ละน้อย และเมื่อถึงเวลาอันสมควร นโยบายก็จะบรรลุผลได้

อย่างไรก็ตามการ "เอาใจ" อาจจะมีผลที่ยู้งายในข้อที่ความรุนแรงจะไม่เกิดขึ้นระหว่างคนจีนกับคนไทย แต่การเอาใจจะต้องดูโอกาสและดูลักษณะของผู้ที่จะถูกเอาใจด้วย เปรียบเสมือนผู้ใหญ่กับเด็ก ถ้าเด็กดี ปฏิบัติตนอยู่ในโอวาทของผู้ใหญ่ ไม่ดื้อรั้นหรือประพฤติดื้อก็ควรเอาใจ แต่ถ้าเด็กดื้อรั้นชอบกระทำการก้าวร้าวรุกราน ก็ต้องใช้วิธี "ถ่มน้ำลาย" ให้หลายจำเสียบ้าง ในกรณีโรงเรียนจีนก็ควรจะเป็นไปในลักษณะนี้เช่นกัน.

บทที่ 5

อุปสรรคและผลของการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของชนจีน

อุปสรรคในการดำเนินนโยบาย

ในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของชนจีนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ต้องประสบกับอุปสรรคอยู่หลายประการ ซึ่งเป็นผลทำให้การดำเนินนโยบายเป็นไปอย่างหละหลวม ไม่รัดกุมและเห็นผลช้า จนพระองค์เจ้าธานีนิวัติเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ทรงพระดำริว่าการศึกษานี้จะไม่สามารถแปลงชนจีนให้มาเป็นไทยได้ดีเท่ากับศาสนา¹

เมื่อพิจารณาอุปสรรคการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการในครั้งนั้นแล้ว ทำให้เกิดแง่คิดขึ้น 2 ประการ คือ อาจจะเป็นไปได้และอาจจะเป็นไปไม่ได้ ในข้อที่ว่าอาจจะเป็นไปได้นั้นก็เพราะยึดหลักของศาสนาว่าร่วมกันแล้ว ชนจีนกับคนไทยอาจจะผสมกลมกลืนกันได้ นี่เป็นการตีความตามรับสั่งของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ คนไทยนับถือศาสนาพุทธ คนจีนก็นับถือศาสนาพุทธ รวมทั้งลัทธิเต๋าและขงจื้อปะปนอยู่ด้วย ศาสนาพุทธสอนให้ทุกคนมีเมตตา กรุณา ต่อเพื่อนมนุษย์ ไม่ถือโกรธแค้นผู้อื่น หลักทางพุทธศาสนาเช่นนี้อาจทำให้คนจีนกับคนไทยปรองดองกันได้ และอีกประการหนึ่งถ้าทั้งสองฝ่ายต่างนับถือศาสนาพุทธร่วมกันด้วยศรัทธาจริง ๆ แล้ว ก็ย่อมมีจุดร่วมอยู่ที่เดียวกัน คือเป็นพุทธศาสนิกชน และมีศาสนาองค์เดียวกัน คือพระพุทธเจ้า นอกจากนี้อาจจะไปวัดทำบุญ ฟังเทศน์ร่วมกัน ก็อาจจะทำให้การแบ่งแยกตัวเองของชนจีนลดน้อยลงไปได้ และอาจจะมาเข้ากับคนไทยจนกลายเป็นคนไทยไปในที่สุด

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในมุมกลับบ้าง ก็จะเห็นว่าการใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือสร้างความผสมกลมกลืนนั้นก็มีผลบ้าง แต่จะให้ได้ผลยิ่งไปกว่าการใช้การศึกษาที่ดูเหมือนว่าจะเป็นไปไม่ได้ เหตุผลในเรื่องนี้ก็คืออยู่ที่ว่าคนไทยและคนจีนที่กระทำในศาสนาพุทธอย่างแน่วแน่ และเข้าร่วมในกิจการ

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 ฉบับ 166 หมายเลข 11/166

หนังสือรายงานขอราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 33/977 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2472 (บันทึกรายงานการตรวจราชการมณฑลภูเก็ต)

พระศาสนาเป็นประจําฉันจะมีอยู่เฉพาะคนสูงอายุนั้น แม้ก็เป็นเพียงส่วนน้อยเมื่อเทียบกับเด็กที่เกิดใหม่ครอบครัวยุคหลาย ๆ คน เด็กเกิดใหม่เหล่านี้ ไม่ได้ทราบถึงพระศาสนา และเมื่อพวกเขาไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนก็มีโรงเรียนเพื่อสอนศาสนา แต่เป็นโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญตามหลักสูตรของโรงเรียนไทย เด็กเหล่านี้มีโอกาสจะได้รับการอบรมจิตใจในเรื่องต่าง ๆ ผังแน่นอนอยู่ในความกึกจากโรงเรียนมากกว่าจากวัดหรือโบสถ์ เด็กเองก็ไม่สู้จะเข้าใจในลัทธิปรัชญาของศาสนาอันลึกซึ้งเท่าใดนัก

โรงเรียนจะเป็นแหล่งปลูกฝังความรักชาติไทย รักคนไทย และมีการดำรงชีวิตตามแบบไทย ในสังคมไทยแก่งัดจนได้คิดว่าศาสนาหรือโบสถ์และวัดมากนัก เพราะมีโอกาสยากกันอยู่ทุกวัน ข้อสำคัญอยู่ที่ว่ารัฐบาลวางมาตรการที่จะควบคุมโรงเรียนจีนให้ดำเนินงานไปตามจุดมุ่งหมายที่เราต้องการได้เพียงไหน ถ้ารัฐบาลควบคุมหลักสูตร แบบเรียน ครู และวิธีสอนในโรงเรียนจีนได้รัดกุมแล้ว โรงเรียนจีนก็ไม่มีทางหลีกเลี่ยงนอกจากจะต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ถ้ารัฐบาลในสมัยนั้นจะออกกฎหมายคว่ำลงไปว่า เมื่อสอนตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการแล้ว ก็ต้องใช้ครูไทยสอนด้วย ยกเว้นภาษาจีนที่จะต้องถือว่าเป็นวิชาภาษาต่างประเทศไป ก็อนุโลมให้ใช้ครูจีนได้ รัฐบาลจะใช้วิธีผสมกลมกลืนด้วยการออกกฎหมายให้ครูไทยมีโอกาสเข้าไปสอนในโรงเรียนจีนมาก ๆ และหลาย ๆ วิชาไม่ว่าบางหรือ เพราะถ้าทำได้เช่นนี้ครูไทยที่สอนเด็กจีนเหล่านี้ย่อมจะปลูกฝังความรักชาติไทย ความรู้สึกเป็นคนไทยให้เกิดขึ้นได้โดยง่ายเพราะต้องทำอยู่ทุกวันแต่รัฐบาลสมัยนั้นก็มีโครงการเกณฑ์ค่ายตัวลงไป ก็ด้วยเหตุผลที่ได้วิเคราะห์ออกมาจากนโยบายของรัฐบาลในสมัยนั้นจึงได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 แล้ว

อย่างไรก็ตามสิ่งที่รัฐบาลในสมัยนั้นน่าจะได้อะไรทำแต่ไม่ได้ทำ ปล่อยให้มันเป็นอุปสรรคอย่างสำคัญในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของชาวจีนมีดังนี้ คือ

ก. จุดอ่อนของพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังคงใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 ใช้ควบคุมโรงเรียนจีนอยู่ แต่พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 ก็ถูกแก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2470 และการแก้ไขก็กระทำเพียงมาตราเดียว คือมาตรา 25 นอกนั้นก็ยังคงใช้เหมือนกับพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 อันเป็นพระราชบัญญัติฉบับเดิม ซึ่งปรากฏว่า บรรดาโรงเรียนจีนที่มีพฤติกรรมในทางไม่ชอบ เช่นโฆษณาเผยแพร่เรื่องการเมืองแก่นักเรียน ก็อาศัยจุดอ่อนของพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับดังกล่าวนี้หลีกเลี่ยงการควบคุมของกระทรวง

กรรมการอยู่เสมอ

จุดอ่อนของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ

(1) การควบคุมหลักสูตรและแบบเรียน

จากการประชุมเสนาบดีสภาเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริว่าตามนโยบายที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติ พ.ศ.2461 เสียใหม่นั้น ทางฝ่ายกระทรวงธรรมการจะต้องควบคุมหลักสูตรภาษาจีนในโรงเรียนจีนเสียเอง ซึ่งจะต้องจัดการเรื่องตำราเรียนใหม่ด้วย เพราะแต่เดิมมาโรงเรียนจีนมักจะอ้างว่า เอาตำราเรียนมาจากเมืองจีน เพราะจีนจัดเองไม่ได้¹

ทำให้เห็นได้ว่า หลักสูตรภาษาจีนที่โรงเรียนจีนกำลังสอนนักเรียนอยู่นั้น โรงเรียนจีนจัดกันเอง ไม่ได้อยู่ในความควบคุมของกระทรวงธรรมการ ในพระราชบัญญัติระบุไว้เพียงให้โรงเรียนจีนสอนให้เด็กจีนรู้ภาษาไทยพออ่านออกเขียนได้ และสอนให้เรียนรูภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ของชาติไทยด้วย แต่ไม่ปรากฏว่าใครให้อำนาจกระทรวงธรรมการในการควบคุมหลักสูตรภาษาจีนแต่ประการใด เมื่อฝ่ายรัฐบาลไทยไม่ได้เข้าไปควบคุมหลักสูตรภาษาจีนเช่นนี้ ก็ย่อมหมายถึงว่าบรรดาแบบเรียนภาษาจีนทั้งหลายนั้นโรงเรียนจีนก็เป็นผู้กำหนดและจัดหาเอง จีนจะสอนจีนกันอย่างไร จะใช้หนังสืออะไรบ้าง ไม่มีข้อห้าม ยกเว้นควบคุมมีให้นำหนังสือที่ชักค่อเกิด ธรรม และขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ดังปรากฏรายละเอียดในมาตรา 19 ดังนี้

เสนาบดีกระทรวงธรรมการมีอำนาจจะห้ามไม่ให้ใช้สมุดหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งเป็นเครื่องศึกษาในโรงเรียน เมื่อพิจารณาเห็นว่า เป็นทำนองฝ่าฝืนคลองเลืลสมาจารอันดีงาม อาจขัดต่อความสงบราบคาบแห่งประชา ถ้าเกลือกกว่าจะจงใจกลุ่บุตรให้ฟุ้งสร้านเสียมารยาท เมื่อจะห้ามสมุดหนังสือเล่มใด จะไค่ลงโฆษณาระบุชื่อสมุดหนังสือเล่มนั้น ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ฯ²

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 84 หมายเลข 18/64
สำเนารายงานเสนาบดีสภา ที่ 10/2475 วันจันทร์ที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2475

² "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 35 วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2461 หน้า 119

เพียงข้อห้ามในพระราชบัญญัติเท่านั้น ก็ปรากฏว่ามีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้แล้ว กล่าวคือ โรงเรียนจีน "เบ่งชินฮักฮาว" ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลเชานีเวก อำเภอเชานีเวก จังหวัดระนอง มณฑลภูเก็ต ได้ใช้หนังสือ "ชามินจูหิง" เป็นหนังสือสอนประจำชั้นต่าง ๆ ในโรงเรียน และถูกเจ้าหน้าที่จับได้เมื่อ พ.ศ.2472¹ ทางมณฑลภูเก็ตจึงส่งเรื่องมาให้กระทรวง กรมการพิจารณา กระทรวง กรมการจึงออกประกาศของกระทรวง กรมการ ห้ามโรงเรียนราษฎรทั้งหลายใช้หนังสือ "ชามินจูหิง" หรือสอนหนังสือที่มีข้อความเหมือนกันหรือคัดแปลงจากลัทธิที่กล่าวไว้ในหนังสือ "ชามินจูหิง" เป็นแบบสอนนักเรียนในโรงเรียน²

ถึงแม้ว่าทางกระทรวง กรมการจะได้ประกาศห้ามใช้หนังสือ "ชามินจูหิง" สอนนักเรียน ในโรงเรียนจีนหรือหนังสืออื่น ๆ ที่มีข้อความในทำนองเดียวกันไปแล้วก็ตาม พวกโรงเรียนจีนก็คาด ที่นำหนังสือเล่มอื่นที่กระทรวง กรมการมิได้สั่งห้ามมาสอน ซึ่งปรากฏว่าหนังสือเหล่านั้นมีเรื่องการ เมือง สอดแทรกอยู่ทุกเล่ม และยากแก่การตรวจตราของเจ้าหน้าที่ เรื่องนี้สำคัญมากเพราะตำราเรียน เหล่านี้ โรงเรียนจะสั่งเอามาจากประเทศจีน เพราะอ้างว่าจัดทำเองไม่ได้ การควบคุมและตรวจตรา หนังสือเรียนเหล่านี้ก็ทำได้ลำบาก เพราะเราขาดเจ้าหน้าที่คนไทยที่รู้ภาษาจีน ถ้าเราควบคุมหลักสูตรภาษาจีนเอง แต่งแบบเรียนให้คนจีนเรียนเอง ก็จะควบคุมได้มาก แต่พระราชบัญญัติก็มีโทษไว้ จึงทำอะไรไม่ได้เต็มที่

ในปี พ.ศ.2472 ได้ปรากฏว่า นายหลุย พนมยงค์⁴ ครูภาษาจีนโรงเรียนวัดสามพระยา ได้ร่างหลักสูตรภาษาจีน³ ให้กระทรวง กรมการพิจารณาโดยมีหลักสูตร เทียบความยากง่ายเท่ากับ

¹ แผนกเก็บ กองกลางสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 22 ประเภทโรงเรียน ราษฎร พ.ศ.2472 หนังสือราชการของมณฑลภูเก็ต ที่ 235/2504 ลงวันที่ 25 มกราคม พ.ศ.2472

² ก.

³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 84 หมายเลข 18/84 สำเนารายงานการประชุมอภิรัฐมนตรี ครั้งที่ 10/2475 วันพุธที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2475

⁴ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 21 ประเภทโรงเรียน ราษฎร พ.ศ.2472 หลักสูตรภาษาจีน

* ทรายนละเปียดในภาคผนวก ข.

หลักสูตรภาษาอังกฤษชั้น 5 ของสามัคยาจารย์สมาคมในขณะนั้น โดยมี ร.อ.นวม ชัยรัตน์ ครูโรงเรียนสวนกุหลาบ และนายเม่งน้ำ พูนสวัสดิ์ ครูภาษาจีนโรงเรียนสวนกุหลาบเป็นผู้รับรองว่าสอนได้ตามหลักสูตรนี้ และนอกจากนี้ยังมีหลักสูตรภาษาจีนของหลวงอำนวยจินพากย์^{*} ซึ่งเป็นล่ามจีนเป็นต้น แต่ก็มิได้ปรากฏว่าเอาหลักสูตรเหล่านี้ไปใช้บังคับให้สอนแก่ประการใด ทั้งนี้เพราะในพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร¹ มิได้ให้อำนาจกระทรวงธรรมการเข้าไปควบคุมหลักสูตรและแบบเรียนภาษาจีนของโรงเรียนจีน กระทรวงธรรมการจึงมิได้มีสิทธิไปบังคับใช้ได้

(2) การจัดตั้งโรงเรียนราษฎร

พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ร.บ. 2461 มาตรา 6 ได้ระบุไว้ว่า "ผู้ใดจะตั้งโรงเรียนขึ้น จะต้องแจ้งความจำนงค์นั้นแก่เสนาบดีกระทรวงธรรมการก่อนจะเปิดโรงเรียนให้ศึกษาอย่างน้อย 2 เดือน"¹ ซึ่งเท่ากับว่ามาแจ้งให้ทางกระทรวงธรรมการได้รับทราบว่าจะจัดตั้งโรงเรียนราษฎรขึ้นใหม่ เกี่ยวกับเรื่องนี้พระองค์เจ้าธานีนิวัติ องค์เสนาบดีกระทรวงธรรมการทรงเห็นว่า "เป็นชนิดบอกปากเสียง ถ้ารัฐบาลจับเหตุฟ้องร้องก็จับไม่ได้ เขาก็ตั้งได้..."² ตามพระราชบัญญัติมิได้ระบุไว้ว่าจะต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงธรรมการเสียก่อนแต่อย่างใด ดังนั้นถ้าไม่มีสิ่งใดผิดระเบียบแบบแผนที่วางไว้ก็ตั้งได้ ทางเจ้าหน้าที่จะหน่วงเหนี่ยวไว้ไม่ได้

ด้วยเหตุนี้โรงเรียนจีนก็ขยายตัวออกไปมากทุกที่ เพราะกฎหมายเปิดโอกาสให้กระทำเช่นนั้น ต่างกับพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรของอังกฤษที่ใช้ควบคุมโรงเรียนจีนในป็นิ่งระบุไว้ว่าการตั้งโรงเรียนราษฎรขึ้นใหม่จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานเสียก่อน³ การตั้งโรงเรียนจีนของคนจีนในป็นิ่งจึงยากกว่าการตั้งโรงเรียนจีนของคนจีนในประเทศไทย และเจ้าหน้าที่ของอังกฤษก็ควบคุมได้อย่างใกล้ชิด

เมื่อเป็นเช่นนี้การที่จะควบคุมมิให้โรงเรียนจีนตั้งขึ้นมาใหม่ได้ค่อนข้างง่าย ๆ นั่นก็ต้องมี

* ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข.

¹ กรมศิลปากร "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ร.บ. 2461" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 35
มกราคม 9 มิถุนายน 2461 หน้า 113

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 116 หมายเลข 11/166
หนังสือรายงานขอราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 33/977 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ร.บ. 2472
(บันทึกรายงานการตรวจราชการมณฑลภูเก็ต)

³ ด.

อุปสรรค อุปสรรคดังกล่าวนี้ทำให้เสนาบดีเสนอให้แก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร ฉบับพ.ศ.2461 เสียใหม่เมื่อ พ.ศ.2475 โดยให้ระบุว่า "การจัดตั้งโรงเรียนราษฎร หรือเข้าทำการเป็นผู้จัดการ หรือเป็นครูต้องได้รับอนุญาตก่อนจึงจะดำเนินการได้..."¹ กวญวิธิการ เชนนี้ทางฝ่ายเจ้าหน้าทีก็สามารถ จะใช้อำนาจที่มีอยู่ควบคุมมิให้มีการตั้งโรงเรียนจีนได้ง่าย ๆ เหมือนกับที่กำลังเป็นอยู่แล้ว

(3) บทลงโทษโรงเรียนราษฎร

จุดอ่อนของพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2461 อีกประการหนึ่งคือ วิถีพิจารณา และลงโทษ เพราะได้กำหนดโทษผู้กระทำความผิดในการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติอย่างสูงสุด เพียงต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 100 บาท หรือทั้งปรับทั้งจำ² ส่วนโทษสถานเบา คง มาปรับเพียง 50 บาท เท่านั้น³

การที่บทลงโทษผู้กระทำความผิดในการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรได้กำหนดโทษ น้อยไปเช่นนี้เอง เมื่อมีผู้กระทำความผิดและทางฝ่ายเจ้าหน้าที่จัดการฟ้องร้องยังช้าแล้ว บางครั้งศาล ก็นักพิพากษาปรับเพียง 6 บาทบ้าง 12 บาทบ้าง เพราะจำเลยให้การสารภาพเกลี้ยกล่อม พิพากษาลดโทษให้ถึงหนึ่งบ้าง หนึ่งในสี่ส่วนบ้าง คนจีนผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติไม่สู้จะเดือดร้อนมากนัก โรงเรียนจีนก็เลยถือโอกาสฝ่าฝืนพระราชบัญญัติกันมาก จนถึงกับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า

ปรับ ๕ บาท ไม่คุ้มกับการเสียเวลาไล่จับ แม้ 12 บาท ก็เห็นว่น้อย
เต็มที่เสียแล้ว การแอบแฝงตั้งโรงเรียน อาจเป็นอันตรายแก่ประเทศได้มากมาย

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น ๘4 หมายเลข 10/๘4

หนังสือราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 34/1102 ลงวันที่ 5 พฤษภาคม 2475

² "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2461" (มาตรา 30) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 35 ประจำวันที่ 9 มิถุนายน 2461 หน้า 124.

³ "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2461 (มาตรา 31, 32) ก.

ถ้าจะแก้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ควรเพ่งเล็งถึงข้อนี้ ถ้าไม่ลงโทษให้เป็น "determent" (หมายถึงสิ่งกีดกัน - ผู้เขียน) พอแล้วจะมีพระราชบัญญัติทำไมกัน¹

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเองก็ไม่ทรงพอพระราชหฤทัยเกี่ยวกับการลงโทษโรงเรียนจีนที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติเพียงแค่งับเงินอย่างเดียว ทรงเห็นว่าถ้าตั้งใจจะฝ่าฝืนพระราชบัญญัติจริงๆ แล้วก็ควรจะจำคุกผู้กระทำความผิดเสียบ้าง ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

....เรื่องการชักชวนพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์นั้นฉันไม่ชอบ เพราะเห็นว่าเป็นการแสดงน้ำใจไม่ดี พระราชบัญญัตินั้นไม่ร้ายอะไรเลย ถ้าใครคิดตั้งโรงเรียนขึ้นโดยสุจริตในใจอยู่บ้าง เรื่องที่จะลงโทษนั้น ถ้าทำผิดโดยเลินเล่อ จะลงโทษให้เบาก็ตามใจ แต่ถ้าวินิจฉัยให้เห็นความตั้งใจที่ไม่สุจริตนัก หรือชักชวนโดยตั้งใจแท้ๆ ก็ควรลงโทษจำคุกเสียบ้าง ถ้ามีฉัน การชักชวนก็จะเข้มมากขึ้น มึงฉันเห็นว่าเป็นทางที่จะทำให้เกิดอันตรายได้มาก เรื่องนี้เกี่ยวไปในทาง politic ด้วย บางทีจะยังไม่ถึงเวลา ที่จะแก้พระราชบัญญัติ แต่ถ้ามึงมีการชักชวนมากขึ้นทุกที ก็ต้องแก้ มีฉันนั้นก็แปลว่ายอมแพ้และต้องปล่อยให้เงินทำตามอำเภอใจ²

¹ กองกฎหมายแห่งชาติ กรมกิตติกรรม เลขาธิการรัชกาลที่ 7 แห่ง 64 หมายเลข 19/64 พระราชหัตถเลขาบนแผนปะหนำนำส่งหนังสือของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 198/8133 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2470 ทูลเกล้าฯ ถวายบัญชีสถิติโรงเรียนราษฎร์ที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติ

² ก. พระราชหัตถเลขาบนแผนปะหนำนำส่งหนังสือกราบบังคมทูลถวายรายงานขอพระราชทานของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่ 44/1987 ลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2471

แม่แต่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงเห็นว่า บทลงโทษผู้กระทำผิดในการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรมีน้อยไป ควรจะต้องแก้ไขพระราชบัญญัติเสียใหม่ เพราะบทลงโทษอ่อนไป การควบคุมโรงเรียนจีนก็จะไม่รัดกุม เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษแล้ว ก็เป็นอันยุติเพียงนั้น ถึงเมื่อกาลจะพิพากษาลงโทษจำน้อยไปก็ตาม

พระองค์เจ้าธานีนิวัติ เสนาบดีกระทรวงธรรมการจึงได้ทรงปรึกษากับอธิบดีกรมอัยการ ถึงการที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาเดิมของศาลชั้นต้น เพื่อให้มีการพิจารณาโทษเสียใหม่ให้หนักขึ้นกว่าเดิม แต่อธิบดีกรมอัยการชี้แจงว่า การอุทธรณ์ไม่ได้ผล ถ้าให้ไต่สวนของแก้ไขพระราชบัญญัติวางโทษให้แรงขึ้นไปอีก¹ ทรงชักข้อเรื่องพระราชบัญญัติมาก ถึงกับทรงขอร้อง พระยาจินดาภิรมย์ อธิบดีศาลฎีกาว่า "...ขอให้ช่วยกระชับกลางให้วางโทษแรงขึ้นสักหน่อยจะดีมาก คนฝ่าฝืนจะลดลงไป"²

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ลักษณะของการลงโทษผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2461 กำหนดโทษผู้กระทำผิดน้อยไปอย่างแน่นอน นับเป็นจุดอ่อนของพระราชบัญญัติ ทำให้นโยบายควบคุมโรงเรียนจีนไม่ได้ผลเท่าที่ควร

(4) อำนาจสิทธิในการควบคุมโรงเรียนจีนของกระทรวงธรรมการ

เป็นที่น่าสังเกตว่าพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2461 ไม่ได้ระบุลงไปอย่างชัดเจนถึงการให้อำนาจแก่เสนาบดีกระทรวงธรรมการในการออกกฎเสนาบดีออกใช้บังคับใด สิ่งผิดกับพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470 ที่ประกาศใช้บังคับเพื่อควบคุมการอพยพเข้าประเทศไทยของคนจีนโดยตรง โดยที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470 ได้ให้อำนาจแก่เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ออกกฎเสนาบดีใช้บังคับใด

เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เกิดอุปสรรคในการควบคุม เพราะเมื่อมีเหตุการณ์สำคัญที่จะต้องแก้ไขหรือป้องกันอย่างรีบด่วน เสนาบดีก็ไม่มีอำนาจจะออกกฎเสนาบดีขึ้นมาใช้บังคับได้ทันทีที่ได้ ings ที่

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 04 หมายเลข 19/04

พระราชหัตถเลขาบนแผ่นปะหน้าหนังสือของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ลงวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ.2471 ถึงอธิบดีศาลฎีกา

พระราชบัญญัติที่ใช้อยู่จะมีจุดอ่อนอย่างไรก็ตามที่ ทำให้กระทรวง ธรรมการ ควบคุมได้ไม่เต็มที่
 หนึ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับอำนาจของเสนาบดีกระทรวง ธรรมการในการควบคุมโรงเรียนจีน
 นั้น ในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ. 2461 ให้อำนาจเสนาบดีกระทรวง
 ธรรมการสั่งปิดโรงเรียนที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติใดทันที แต่ในตอนท้ายก็ได้ระบุให้สิทธิแก่ผู้จัดการโรง
 เรือนหรือครูใหญ่ รองขอให้ศาลวินิจฉัยและสั่งให้เพิกถอนคำสั่งปิดโรงเรียนของเสนาบดีกระทรวง
 ธรรมการได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ อำนาจเด็ดขาดในการควบคุมโรงเรียนจีนมิได้อยู่ในกำมือของ
 กระทรวง ธรรมการโดยแท้จริง ยิ่งแตกต่างไปจากการควบคุมโรงเรียนจีนของอังกฤษที่ป็นัง พระองค์
 เจ้ามานนีวิติทรงกล่าวว่า กฎหมายที่ใช้ควบคุมโรงเรียนราษฎรของอังกฤษในป็นังให้อำนาจในการ
 วินิจฉัยแก่ฝ่ายตุลาการ (หมายถึงฝ่ายบริหาร - ผู้เขียน) โดยตลอด² มิได้ให้อำนาจแก่ฝ่ายตุลาการ
 เพิ่มนอกรับกับประเทศไทย ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของอังกฤษที่มีหน้าที่ควบคุมโรงเรียนจีน ก็สามารถ**พิทักษ์**
 สั่งปิดโรงเรียนจีนได้อย่างเต็มที่ โดยจำเลยไม่มีสิทธิจะร้องอุทธรณ์คัดค้านได้เลย นับว่ารัดกุมดีมาก
 ด้วยเหตุนี้เอง พระองค์เจ้ามานนีวิติจึงทรงดำริว่าควรจะได้แก้ไขพระราชบัญญัติเสียใหม่
 โดยให้ผูกพันการของที่มีอำนาจอนุญาตตั้งหรือสั่งปิดโรงเรียนตลอดจนการอนุญาตบุคคลที่จะทำหน้าที่เกี่ยว
 กับโรงเรียน โดยเสนาบดีกระทรวง ธรรมการเป็นผู้รับปรึกษาหรืออุทธรณ์ชั้นหนึ่ง³ ถ้าแก้ไขจุดอ่อน
 ของพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรในลักษณะดังกล่าวนี้ได้แล้ว ก็จะทำให้การควบคุมโรงเรียนจีนเป็น
 ไปด้วยความรัดกุมยิ่งขึ้น

¹ "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ. 2461" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 35
 ประจำวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2461 หน้า 121 - 123

² กองกฎหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 166 หมายเลข 11/166
 หนังสือรายงานขอราชการของเสนาบดีกระทรวง ธรรมการ ที่ 33/977 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2472
 (บันทึกรายงานการตรวจราชการมณฑลภูเก็ต)

³ กองกฎหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 34 หมายเลข 18/84
 หนังสือรายงานขอราชการของเสนาบดีกระทรวง ธรรมการ ที่ 34/1102 ลงวันที่ 5 พฤษภาคม 2475

2. การขาดแคลนเจ้าหน้าที่รู้ภาษาจีน

"เจ้าหน้าที่" ในที่นี้ก็คือ อัครราชทูตที่ทางกระทรวง กรมการจะแต่งตั้งให้เป็นผู้ตรวจ การศึกษาในโรงเรียนจีนโดยเฉพาะ จำเป็นจะต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ในภาษาจีนเป็นอย่างดี และ ประการสำคัญจะต้องเป็นคนไทยด้วย ผู้ตรวจการศึกษาในโรงเรียนจีนจะต้องตรวจดูการทำงาน ของโรงเรียนจีนแต่ละแห่งว่าดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์หรือไม่ ต้องตรวจดูเอกสาร หลักฐานในการปฏิบัติงานของโรงเรียนจีน ตรวจหนังสือแบบเรียนต่าง ๆ ถ้าผู้ตรวจโรงเรียนภาษา จีนไม่ได้พอก็อาจจะค้นหาข้อเท็จจริงไม่พบ ถึงแม้ว่าทางกระทรวง กรมการจะมีล่ามภาษาจีนช่วยแปล เอกสารจีนเป็นไทยก็ตาม ก็ไม่มีหลักประกันอื่นที่จะรับรองได้ว่าล่ามจีนเหล่านั้นจะไม่จำเอียงเข้าข้าง จีนด้วยกันบ้าง

การขาดแคลนบุคคลที่รู้ภาษาจีนคืออย่างพอเพียงสำหรับการตรวจโรงเรียนจีน นับเป็น อุปสรรคอย่างสำคัญในการดำเนินนโยบายควบคุมโรงเรียนจีน จนถึงกับพระองค์เจ้าธานีนิวัติ เสนา บดีกระทรวง กรมการ กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า "...อนึ่งการตรวจตรา โรงเรียนราษฎร์ เท่าที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว นับว่ายังไม่พอเพียง ด้วยขาดผู้รู้ภาษาจีน และขาดเจ้าหน้าที่ ผู้สามารถทำการตรวจตราอยู่..."¹

จากคำกราบบังคมทูลของเสนาบดีกระทรวง กรมการนี้เอง ทำให้ทราบได้ว่า นอก จากจะขาดผู้รู้ภาษาจีนแล้ว ยังขาดเจ้าหน้าที่ผู้สามารถในการตรวจอีกด้วย เพราะโรงเรียนจีนหลาย แห่งที่เป็นแหล่งเผยแพร่ลัทธิทางการเมือง เป็นปัญหาอันละเอียดอ่อนลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นลัทธิชาตินิยม จีน หรือลัทธิคอมมิวนิสต์จีนก็ตาม สิ่งผู้ตรวจจะต้องเข้าใจปัญหาเหล่านี้ และจะต้องตรวจกันอย่างละเอียด ทุกแห่งทุกมุม รวมทั้งจะต้องเป็นผู้มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศแห่งความผสมกลมกลืนให้เกิดขึ้น อีกด้วย แต่สำหรับกระทรวง กรมการในขณะนั้นก็ยังขาดบุคคลที่มีความสามารถในการตรวจโรงเรียนจีน

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม ๑4 หมายเลข 23/๑4
หนังสือรายงานราชการของเสนาบดีกระทรวง กรมการ ที่ 190/๑133 ลงวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2470

นับเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายควบคุมโรงเรียนจีน ตลอดจนการสร้างความผสมกลมกลืนในโรงเรียนจีนอีกประการหนึ่งเหมือนกัน

3. ปัญหาทางด้านการเมือง

การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนมีอุปสรรคมาจกประการทางการเมือง ถึงแม้จะไม่ใช่ว่าเรื่องร้ายแรงอะไรนักก็ตาม แต่ถ้าดำเนินนโยบายโดยขาดความระมัดระวังแล้วก็จะก่อให้เกิดความเสียหายได้ ปัญหาทางการเมืองที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พอจะสรุปได้ดังนี้ คือ

(ก) การเมืองภายในประเทศ

เรื่องการเมืองภายในประเทศเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินนโยบายการศึกษาของคนจีนในระบอบนั้น จึงทำให้เห็นผลได้ยากในระยะเวลาอันสั้น ทั้งนี้เพราะในขณะนั้นลัทธิชาตินิยมของจีนในประเทศไทยกำลังรุนแรงเหลือเกิน อันสืบเนื่องมาจาก เจียง ไก่ เช็ก หัวหน้าพรรคก๊กมินตั๋งของจีนปราบแมนจูเรียบได้ในปี พ.ศ. 2471 และย้ายเมืองหลวงของจีนจากปักกิ่งมาอยู่ที่เมืองนานกิงเป็นการถาวร¹ ประเทศจีนเริ่มจะเป็นปึกแผ่นภายใต้การนำของพรรคก๊กมินตั๋งจีน ทำให้ชาวจีนในประเทศไทยเริ่มมีปฏิริยารุนแรงต่อการควบคุมของรัฐบาลไทย ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ในกรุงเทพฯ เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2472 อันเป็นระยะเวลาหลังจากเจียงไคเช็ครวบรวมจีนเป็นประเทศได้สำเร็จ

สืบเนื่องมาจากการที่พ่อค้าจีนขออนุญาตเผยแพร่ลัทธิมิชานินจูหงี และทำการสักการะรูปของ ดร.ซุนยัตเซ็น ทั้งที่ลัทธิมิชานินจูหงีและตามโรงเรียนทั่วไป² ตำรวจไม่อนุญาตยกเว้นแต่ว่าชาวจีนจะกระทำการสักการะรูปของซุนยัตเซ็นตามบ้านเรือนของตน อันเป็นที่ลับแต่เพียงเฉพาะส่วนตัวเท่านั้น

¹ Claude A. Buss, Asia in the Modern World p.276.

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 133 หมายเลข 21/133 หนังสือพิมพ์กรุงเทพเดลิเมล์ ประจำวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2472

ห้ามทำการอย่างเอิกเกริก แต่แล้วในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2472 ตำรวจกลับเข้าจับกุมและตรวจคนจีนที่สโมสรจีน และไคเอกสารการเผยแพร่ลัทธิสามัคคีมาหลาย นอกจากนั้นยังปรากฏว่ามีชาวจีนและคณะนักเรียนจีน เดินเป็นแถวกันออกจากโรงเรียนต่าง ๆ มาทำพิธีสักการะรูป คร.มุนยัตเป็นจำนวนมาก¹ ไม่คงควยคำอนุญาตของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขณะนั้น พระยาอภัยรณรงค์ เป็นอธิบดีกรมตำรวจ

พอตำรวจจับกุมชาวจีนที่สโมสรจีน ปฏิกริยาทางหน้าหนังสือพิมพ์ก็เกิดขึ้นทันที โดยมีชาวจีนส่งจดหมายไปลงพิมพ์ เพื่อแสดงให้เห็นว่าชาวจีนมีปฏิกริยาอย่างไร จะได้ทำคำแปลของจดหมายของชาวจีนที่ส่งไปลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ฉบับภาษาอังกฤษ คือ "Bangkok Daily Mail" ที่ออกจำหน่ายในกรุงเทพฯ ในหลายทางตอน

ฉบับแรกผู้เขียนใช้นามว่า "ผู้สังเกตการณ์"² (Observer) ข้อความตอนแรกก็กล่าวหาว่าตำรวจกระการรุนแรง และปฏิเสธว่าการชุมนุมเคารพรูป คร.มุนยัตเป็นที่สโมสรจีนไม่ได้มีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง (กล่าวขัดกันกับหลักฐานที่ตำรวจค้นได้ - ผู้เขียน) ในตอนท้ายของจดหมายกล่าวว่า

...เหตุการณ์ครั้งนี้มีความสำคัญต่อชุมชนชาวจีนมาก นับว่าไคสร้างความรู้สึกอันเลวร้ายต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนจีนกับคนไทย เพราะความเป็นมิตรจะคงตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความร่วมมือและความนับถือกัน.....ความเข้าใจระหว่างประชาชาติทั้งสองควรจะได้รับส่งเสริมให้มีความมั่นคงด้วยความมีอัธยาศัยไมตรีอันดีและความนับถือกัน ขอให้ชาวจีนได้ช่วยเหลือเพื่อนไทยของพวกเขาในการดำเนินการวิสาหกิจทั้งปวง และขอให้ชาวไทยได้มีความเข้าใจในชาวจีน ด้วยการให้ความเห็นอกเห็นใจและสนับสนุนพวกคนจีน ในการ

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 133 หมายเลข 21/133 หนังสือพิมพ์กรุงเทพเดลิเมล ประจำวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2472

² ก. หนังสือพิมพ์ "Bangkok Daily Mail" ประจำวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ.2472

ก่อกวนขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐบาลที่มั่นคงของประเทศไทย.....¹

อีกฉบับหนึ่ง เป็นจดหมายจากสโมสรจีน ซึ่งผู้เขียนใช้นามปากกาว่า "เสียงสะท้อน" (ECHO)² เขียนไปลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ (บางกอก เดลิมัล) "Bangkok Daily Mail" เว้นเคียวกันในตอนนั้นก็กล่าวหาว่าตำรวจไม่ให้ความยุติธรรม และกระทำความรุนแรงเกินกว่าเหตุ และในคอนทาบของจดหมายกล่าวว่า

...ความผูกพันแห่งมิตรภาพระหว่างสองประเทศนี้ ควรจะดำเนินต่อไป ด้วยความนับถือและการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ดังนั้นข้าพเจ้าจึงหวังอย่างเต็มที่ว่าจะไม่มีการกระทำอันโง่เขลาเช่นนี้บังเกิดขึ้นอีกในอนาคต มิฉะนั้น สัมพันธไมตรีระหว่างชาวจีนกับชาวไทยก็อาจจะต้องสลายไปชั่วกาลนานได้³

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมคดีปกครอง เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 133 หมายเลข 21/133 หนังสือพิมพ์บางกอก เดลิมัล (Bangkok Daily Mail) ประจำวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2472
 ("....The occurrence of This incident means much to the Chinese community here. It creates bad impressions in the bond of friendship between the Chinese and the Siamese, for good friendship is established only through cooperation and respect....., Understanding between the two nations should strengthened through good hospitality and respects. Let the Chinese help their Siamese friend in all enterprises and the Siamese do their part in understanding their guests, giving sympathy and encouragements in their struggles for a stable government....")

² ก.

³ ก. ("...The bond of friendship between these two countries ought to be maintained by mutual respect and mutual assistance, so I hope heartily too, that no silly actions such as this will happen in the future of the amity between Siamese and Chinese may be lost forever.")

ต่อมาในวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ.2472 หนังสือพิมพ์บางกอกเดลีเมล (Bangkok Daily Mail) ได้ตีพิมพ์จดหมายที่มาจากสโมสรมจีนอีกฉบับหนึ่ง โดยผู้เขียนใช้นามปากกาว่า "เสมอภาค" (Equality)¹ หลังจากตั้งสอนให้ตำรวจไทยเข้าใจว่า ดร.มุนยัคเห็น เป็นบุคคลยิ่งใหญ่ของโลกเทียบเท่ากับมหาตมาคานธี มุสตาฟา เคมาล, เลนิน, วูคโร วิลสัน แล้ว ก็กล่าวโจมตีตำรวจว่ากระทำการรุนแรงเกินกว่าเหตุ และเป็นการทำลายความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนจีนกับคนไทย ในตอนท้ายของจดหมายมีกล่าวพาดพิงถึงเรื่องโรงเรียนจีนด้วย ดังนี้

...เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำการตรวจค้นโรงเรียนจีนเพื่อจะดูว่ามีการสอนลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วยหรือไม่นั้น ควรจะได้กระทำอย่างระมัดระวัง โดยปรกติแล้วการที่ตำรวจห้ามมิให้มีการชุมนุมในวันอิสระภาพของจีนนั้นถือว่าเป็นการไม่ยุติธรรม เพราะว่าการชุมนุมเหล่านี้ไม่มีอะไรไปเกี่ยวข้องกับปัญหาการเมืองหรือการขัดข้องความเรียบร้อยของสังคม สมควรจะได้ยุติการกดขี่อันไร้ความหมายเช่นนั้นเสียที.....²

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แฟ้ม 133 หมายเลข 21/133
หนังสือพิมพ์บางกอก เดลีเมล (Bangkok Daily Mail) ประจำวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ.2472

² ก. หนังสือพิมพ์บางกอกเดลีเมล (Bangkok Daily Mail) ประจำวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ.2472 (".....The police also made carefully inspections of the Chinese schools, to see that no communistic doctrines are preached. Generally, gathering during the Chinese independence day are also prohibited. This is unfair because these gathering have nothing to with political questions or social disorder. There should be an end of such meaningless suppression.....")

จดหมายเหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นว่า เรื่องของความเป็นชาตินิยมจีนนั้นรุนแรงอยู่ไม่น้อย และเมื่อรัฐบาลดำเนินนโยบายเกี่ยวกับชาวจีนในขณะนั้นอย่างใดแล้ว จะต้องคำนึงถึงปฏิกิริยาที่จะเกิดจากการตอบสนองของชาวจีนในประเทศไทยด้วย เพราะเป็นช่วงระยะเวลาของความสำเร็จในการปฏิวัติอันยาวนานของจีน และอีกประการหนึ่ง ในช่วงเวลาเหล่านี้ ทางประเทศจีนการขับเคี่ยวกันทางการเมืองและการทหารระหว่างจีนก๊กมินตั๋งและจีนคอมมิวนิสต์ในดินแดนจีนใหญ่จีนไค่จูตี่ขึ้นอย่างรุนแรงอีกครั้งหนึ่ง ใน พ.ศ.2471¹ เป็นผลทำให้จีนในเมืองไทยแตกแยกกันออกเป็น 3 ฝ่ายด้วย คือพวกก๊กมินตั๋ง พวกคอมมิวนิสต์ และพวกที่ทำตัวเป็นกลางไม่เข้ากับฝ่ายใด

ด้วยเหตุนี้การรัฐบาลดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของชนจีนด้วยความรุนแรง และเฉียบขาด ปฏิกิริยาโต้ตอบจากพวกคนจีนที่ชาตินิยมจัดจะก่อให้เกิดขึ้นอย่างแน่นอน และรัฐบาลจะใช้นโยบายเอาใจและผ่อนผันให้กับพวกชาตินิยมจีน พวกจีนคอมมิวนิสต์ก็จะฉวยโอกาสเหล่านี้เผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ให้กับชาวชนจีนในประเทศไทย จึงนับได้ว่าปัญหาการเมืองที่เกิดจากชาวจีนในประเทศไทยเป็นอุปสรรคอย่างสำคัญในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของชาวจีนในประเทศไทยสมัยนั้น

เนื่องด้วยสถานการณ์ทางการเมืองในจีน ที่ส่งผลกระทบมายังชาวจีนในประเทศไทยขณะนั้นนั่นเอง เมื่อคราวตรวจราชการมณฑลกุ๊กตงใน พ.ศ.2472 พระองค์เจ้าธานีนิวัติโกตรงบันทึกความเห็นของท่านเองเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายการศึกษาของชนจีนไว้ว่า

"...แต่อีกส่วนหนึ่งนั้นไค่แกจิ้นใหม่แท้ ๆ ที่เคยเปี่ยมไปด้วยความรักชาติอย่างใดเสียก็จำต้องเป็นจีนอยู่ตลอดไปพวกหนึ่งกับจีนที่มีครอบครัวเป็นไทย แต่ยังไม่เกินกว่าจำพวกที่ 2 (คือจีนที่กล่าวแล้วข้างต้น - ผู้เขียน) ไค่เริ่มหรือเกือบเริ่มจะเป็นไทยอยู่แล้ว ก็ไค่เกิดก๊กมินตั๋งขึ้น เลยว่นเรชั๊กจะรักชาติขึ้นมาบ้างอีกพวกหนึ่ง ในจำพวกหลังนี้มีจีนที่ไค่เป็นขุนนางตำแหน่งกรมพิเภกทั้งหลายคน คงจะทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว คิดควยกล่าวว่า ปัจจัยที่อาจจะแปลงให้

1

Paul MA.Linebarger, The Far Eastern Governments and Politics.

คนจีนจำพวกดังเลมาเป็นไทยได้จริง ๆ นั้น ก็การศึกษายิ่งกว่าการศึกษา"¹

นับว่าเป็นความหนักพระทัยขององค์เสนาบดีกระทรวงมหาดการอยู่ไม่น้อย ที่ทรงเห็นว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองของพวกจีนกวมินตั๋ง ได้สร้างความรู้สึกทางด้านชาตินิยมของชาวจีนในประเทศไทยให้ก่อตัวรุนแรงขึ้นอีก อันเป็นอุปสรรคอย่างสำคัญต่อการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีน ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้จะมีการฟื้นตัวทางชาตินิยมของคนจีนในประเทศจีนและประเทศไทยนั้น ปัญหาเรื่องการสร้างความผสมกลมกลืนคนจีนให้เป็นไทยของรัฐบาลไทยไม่ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจน²

(2) การขัดขวางจากต่างประเทศ

เรื่องนี้ยังไม่ได้เกิดเป็นข้อกรณีขึ้นมาแต่อย่างใดในขณะนั้น แต่มีการปรึกษากันในที่ประชุมอภิรัฐมนตรี เพราะถือว่าอาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในขณะนั้นได้ ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนไม่สู้จะมีปัญหาเท่าใด เพราะว่าขณะนั้นประเทศไทยยังมิได้รับรองรัฐบาลจีนที่นานกิงก็ตาม แต่สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศตะวันตกอื่น ๆ แล้วรัฐบาลจะต้องระมัดระวังมาก เนื่องด้วยกฎหมายที่ใช้ควบคุมโรงเรียนราษฎรมิได้แบ่งแยกออกไปเป็นประเภทโรงเรียนจีน โรงเรียนฝรั่ง โรงเรียนแขก หรือโรงเรียนไทย แต่ใช้บังคับร่วมกันหมด โดยที่รัฐบาลมีจุดมุ่งประสงค์ที่โรงเรียนจีนเป็นสำคัญ ทำให้รัฐบาลไม่สามารถดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนได้สะดวก เพราะต้องระมัดระวังว่าจะไปกระทบกระเทือนโรงเรียนของพวกมิชชันนารี ซึ่งเป็นของชนชาติมหาอำนาจตะวันตก เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

กรณีดังกล่าวแล้วได้มีมาตั้งแต่ครั้งที่มีพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ. 2461 แล้ว ปรากฏว่าผู้แทนรัฐบาลต่างประเทศบางราย เช่น ฝรั่งเศส และอังกฤษ ได้ขัดขวางต่อการที่จะวางระเบียบควบคุมโรงเรียนราษฎรอยู่

¹ กองกฎหมายพิเศษแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 166 หมายเลข 11/166 หนังสือรายงานราชการของเสนาบดีกระทรวงมหาดการ ที่ 33/977 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2472 (บันทึกรายงานการตรวจราชการมณฑลภูเก็ต)

² Victor Purcell, The Chinese in Southeast Asia, p.115

หลายประการ เพราะเกรงจะเป็นการมีมือโรงเรียนของมิชชันนารีเกินไป¹ ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลมิได้เจตนาเช่นนั้น

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัฐบาลก็ต้องระมัดระวังในเรื่องดังกล่าวอย่างมาก แม้แต่กรมหมื่นเทววงศ์วโรปการ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศในขณะนั้นก็ได้ทรงกล่าวตักเตือนในที่ประชุมเสนาบดีสภาเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2475 ว่า ให้ระวังชาวต่างประเทศจะติเตียนเอาได้ เพราะมีไข้แต่โรงเรียนจีนประเภทเดียว ยังมีโรงเรียนฝรั่งและโรงเรียนแขกอีกด้วย²

ถึงแม้ว่าในระหว่างที่ดำเนินการควบคุมโรงเรียนราษฎรอยู่ในขณะนั้น จะยังไม่มี การประท้วงจากต่างประเทศก็ตาม แต่ถ้าวรัฐบาลดำเนินนโยบายอย่างรุนแรงและเจ็บช้ำช้ำเพื่อควบคุมการศึกษาของคนจีน โดยลั่นไปถึงความเดือดร้อนของโรงเรียนมิชชันนารีหรือโรงเรียนแขกแล้ว ก็อาจจะกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีอันดีระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่คนในชาติของประเทศเหล่านั้นมาตั้งโรงเรียนในประเทศไทยได้ เพราะเมื่อโรงเรียนดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนก็อาจร้องเรียนไปยังรัฐบาลของตนให้เขาแทรกแซงได้ รัฐบาลจึงต้องระมัดระวังเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้ อย่างมาก จึงดำเนินการควบคุมโรงเรียนจีนได้ไม่เต็มที่นัก

4. ลักษณะทางสังคม พระเพณี และวัฒนธรรมของชาวจีน

อุปสรรคอีกประการหนึ่งที่ขัดขวางการใช้นโยบายการศึกษาของคนจีน เป็นเครื่องมือในการสร้างความผสมกลมกลืนให้คนจีนกลายเป็นไทย คือการยึดมั่นอยู่กับขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของคนจีนในสมัยนั้น ถึงแม้ว่าสิ่งดังกล่าวนี้จะมีใช้อุปสรรคสำคัญเหมือนกับสิ่งอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่ก็เห็นว่ามีส่วนทำให้การใช้นโยบายผสมกลมกลืนเห็นผลช้ากว่าที่ควร

สำหรับคนจีนไม่ว่าจะมีการศึกษาสูงเพียงใดก็ตาม ถ้าผู้ใดคิดที่จะไม่เป็นคนจีน หรือ

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 64 หมายเลข 18/84 หนังสือราชการของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ (เฉพาะ) ลงวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ.2475

² ค. สำเนาขุณงานเสนาบดีสภา ที่ 10/2475 วันจันทร์ที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2475

ลูกหลานของคนทำเช่นนั้น นับว่าเป็นสิ่งร้ายแรงมาก ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะคนจีนมีความรู้สึกที่ว่าตัวของพวกเขานั้นเป็นผู้รับมรดกในประวัติศาสตร์ ธรรมเนียมประเพณี และสังคมอันงดงามที่ตกทอดมาถึงเขานับหลายพัน ๆ ปี¹ และก็มีคนจีนเป็นจำนวนไม่น้อยที่ยังคงคิดว่า ประเทศจีนเป็น "อาณาจักรกลาง" คนที่อยู่นอกออกไปสู่คนจีนไม่ได้ และคิดอยู่แต่ว่าระเบียบสังคมของคนจีนประเสริฐที่สุด²

มีประเพณีอย่างหนึ่งที่ชาวจีนโพ้นทะเลได้นำคติทั่วไปไว้ในที่ตนไปตั้งหลักแหล่งด้วยก็คือ ชาวจีนมักจะมีโรงพยาบาลของตนเอง โรงเรียนของตนเอง และสามารถสถานอื่น ๆ ซึ่งได้มาจากการเรียไรของชาวจีนด้วยกัน รวมไปถึงการตั้งสมาคมต่าง ๆ เฉพาะภาษาพูดของตนด้วย เช่น สมาคมฮกเกี้ยน สมาคมกวางตุ้ง และสมาคมแต้จิ๋ว เป็นต้น³ ซึ่งลักษณะของการแสดงออกถึงความเป็นคนเชื้อชาติจีน เช่นนี้ได้ปรากฏชัดอยู่แล้วในประเทศไทย นับแต่ชาวจีนได้อพยพเข้าประเทศไทยในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังดำรงตำแหน่งเป็นมกุฎราชกุมารอยู่นั้น กล่าวไว้ในหนังสือที่พระองค์ทรงนิพนธ์ในครั้งนั้นว่า

...ชาวยุโรปก็ดี ญี่ปุ่นก็ดี อินเดียนก็ดี ล้วนเป็นคนต่างภาษาทั้งนั้น และชาวชาติที่กล่าวมาแล้วนี้ เขาก็ไม่ปฏิเสธ จึงเหลืออยู่แต่จีน ซึ่งมีผู้ปฏิเสธแทนว่าจะนับจีนเข้าในพวกต่างภาษานั้นไม่ได้ ผู้ที่ปฏิเสธนี้ ได้พยายามที่จะกล่าวโทษชาวพม่าโดยยกเอาการ เมืองเขมาพูด หาว่าชาวพม่ากักคานในพระบรมราชโอบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....⁴

นอกจากนี้พระองค์ยังทรงกล่าวไว้ให้คนทั้งปวงเห็นว่าความคืดที่จะเป็นไทยโดยความ

¹ ฌมล จันทรสร อิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเลและบทบาทของคนจีนในประเทศไทยสมัยปัจจุบัน
(เรียบเรียงจากหนังสือ The Oversea Chinese, by Louis Mitchison) หน้า 36

² ค.

³ ค. หน้า 120

⁴ อักวาทู "เมืองไทยจึงค้นเกิด" ทวน วิริยาภรณ์ ผู้รวบรวมใน ประชุมโอวาท

สมัครใจของคนจีนนั้นเป็นไปได้ในอณุมิตติเพียงใด กว่การอ้างอิงหนังสือราชกิจจานุเบกษาว่า

...ถ้ายังต้องการพยายามเพื่อให้เห็นชัดขึ้นอีก ข้าพเจ้าขออ้างหนังสือราชกิจจานุเบกษาซึ่งท่านจะเห็นได้ว่า มีสโมสรและสมาคมจีนและลูกจีนเป็นอันมาก ที่มาจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติใหม่ ทั้งนี้ล้วนแสดงให้เห็นว่าพวกหัวหน้าจีนไม่มีความประสงค์ที่จะให้จีนล้มตัวว่าเป็นคนต่างภาษา (คนจีน - ผู้เขียน)¹

กว่เหตุนี้เองทำให้สามารถมองเห็นถึงลักษณะของการดำรงอยู่ของคนจีนในประเทศไทย ในสมัยก่อนหน้ารัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ชัดเจนว่า คนจีนยังคงรักษาลักษณะของความเป็น "จีน" ในหมู่พวกของตนอยู่อย่างไม่เสื่อมคลาย ยกเว้นคนจีนบางกลุ่มที่เข้ารับพระมหากรุณามิคุณจากพระมหากษัตริย์ไทย ให้ดำรงตำแหน่งในงานราชการชั้นสูง ส่วนมากแล้วเป็นชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เช่น พระยาภิรมย์ภักดี ประดิษฐ์ สมุหนายกกับาลมณฑลภูเก็ต หรือ พระยาโชฎีกะราชนครินทร์ เจ้ากรมท่าซ้าย เป็นต้น กลุ่มชาวจีนได้รับราชการสำคัญของแผ่นดินเหล่านี้ มีความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ไทย และประเทศไทย กว่ความสุจริตใจ และกลายเป็นคนไทยไปในที่สุด อย่างไรก็ตามคนจีนที่อยู่ในลักษณะเกี่ยวกับกับท่านพระยาทั้งสองนั้นก็มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

ลักษณะของการที่จะสงวนรักษาความเป็นจีนของคนจีนอีกอย่างหนึ่ง ก็คือการรวมกลุ่มของคนจีน แก่เดิมชาวจีนรวมกลุ่มกันเป็นแบบ "อั้งยี่" หรือเป็นเพียง "แก๊ง" ของหมู่พวกต่าง ๆ ซึ่งถือกันว่าเป็นลักษณะของการถือพวกตามสังคมนิยมธรรมของพวกจีนเอง และการรวมกลุ่มของชาวจีนเหล่านี้ก็เข้มแข็งยิ่งขึ้นจนกลายเป็นสมาคมต่าง ๆ ของพวกคนจีน เมื่อลัทธิชาตินิยม "ผานินจูหงี" ของดร.ซุนยัตเซ็น อุบัติขึ้น ทำให้ความก่องการที่จะรักษาลักษณะของความเป็นจีนในหมู่คนจีนในประเทศไทยเด่นชัดยิ่งขึ้น²

¹ อัครพาทู "เมืองไทยจตุรทิศ" ทวน วิริยาภรณ์ ผู้รวบรวมใน ประชุมโอวาท
หน้า 10

² แสวง รัตนมงคลมาลี "อนาคตของสมาคมจีนในประเทศไทย" พัฒนบริหารศาสตร์ ประจำเดือนตุลาคม 2513 หน้า 612

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดว่าคนจีนมีถิ่นอยู่ในความเป็นจีน ของพวกตนเพียงใดนั้นก็คือ เมื่อ รัฐบาลไทยบังคับให้โรงเรียนจีนสอนภาษาไทยและหลักสูตรตามแบบไทย ปรากฏว่าไฉนผู้ปกครองจีน เป็นจำนวนมากส่งบุตรหลานของตนไปเรียนภาษาจีนและวัฒนธรรมของจีนในประเทศจีน มลายู และ สิงคโปร์¹ แทนที่จะเรียนในโรงเรียนจีนที่คงปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวง ธรรมการแห่ง ประเทศไทยในขณะนั้น

เมื่อลักษณะประจำชาติของคนจีนเป็นกึ่งเช่นที่กล่าวมาแล้วนี้เอง การกำหนดนโยบายเพื่อ สร้างความผสมกลมกลืนในหมู่ชาวจีน ด้วยการให้การศึกษาเป็นเครื่องมือ ก็ย่อมจะต้องเผชิญกับอุปสรรค อย่าง หนึ่ง เพราะเท่ากับว่าเป็นการบังคับฝืนน้ำใจชาวจีนให้หันมายึดถือคตินิยม วัฒนธรรม ประเพณีแบบ ไทย เท่าที่หลักสูตรและบทเรียนของไทยจะเอื้ออำนวยให้ เป็นการฝืนความรู้สึกดั้งเดิมที่ชาวจีนเคย เรียนรู้มาตามแบบจีนเป็นเวลานานแล้ว การที่จะเปลี่ยนแปลงไปโดยกระชั้นชิดย่อมเป็นสิ่งลำบาก นอก จากจะต้องอาศัยเวลานานยาวนานเท่านั้น

เพื่อสรุปความในเรื่องนี้ ผู้เขียนขอยกข้อความตอนหนึ่ง ที่ ดร. สมศักดิ์ ชูโต เขียนไว้ในบทความชื่อ "ปัญหาคนจีนในเอเชีย" มากล่าวไว้ในที่นี้ว่า

...การกำหนดและดำเนินนโยบาย เพื่อจะให้เกิดการรวมคนจีนเข้ามาใน สังคมของชนเจ้าของประเทศนี้ เป็นเรื่องยุ่งยากแต่ท้าทาย สิ่งสำคัญที่จะอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้การติดต่อความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ระหว่างกลุ่มคนจีน กับกลุ่มคนชาติเจ้าของประเทศ เพราะถ้าสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ ก็จะทำให้ ความสำนึกในเชื้อชาติของแต่ละฝ่ายลดลงไป ทำให้การอยู่ร่วมกันเป็นเรื่องของ มนุษย์กับมนุษย์ มิใช่คนจีนกับคนเชื้อชาตินั้นเชื้อชาตินี้ อุปสรรคสำคัญของการสร้าง ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นเท่าที่พอเห็นได้ ก็คืออุปสรรคการสังคมนิยม วัฒนธรรมและความ เชื่อเป็นส่วนใหญ่.....²

1

Relen Tan-Gatue, Chinese and Chinese-Thai Relation, p.5.

2

สมศักดิ์ ชูโต "ปัญหาคนจีนในเอเชีย" วิทยาสาร ฉบับวันที่ 22 มิถุนายน 2512 หน้า 9

อย่างไรก็ตามก็ยังมีช่องทางเปิดไว้สำหรับการผสมกลมกลืนทางด้านวัฒนธรรมระหว่างคนจีนกับคนไทยอยู่บ้าง เนื่องด้วยลักษณะประจำชาติของคนไทยที่ชอบสังคม คบหาสมาคมกับผู้อื่นนอกเหนือไปจากบุคคลในสังคมเดียวกัน และอีกประการหนึ่งคนจีนมุ่งหวังผลประโยชน์ทางด้านการอาชีพทุกประเภทโดยเฉพาะการประกอบธุรกิจการค้า คนจีนไม่ชอบอยู่นิ่งเฉยและเป็นผู้ขยันขันแข็ง ดังนั้นเพื่อผลประโยชน์ของพวกเขาของคนดังกล่าวนี้เอง ชาวจีนจึงพยายามจะปรับตัวให้เขาและโอนอ่อนไปตามสภาพแวดล้อม ดังนั้นคนจีนในประเทศไทยจึงพยายามจะเรียนรู้ในการยอมรับวิถีชีวิตของคนไทยทั้งในทางวัฒนธรรม และในทางสังคมโดยไม่สูญเสียความเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ยังเป็นจีนอยู่¹ ทั้งนี้เพื่อที่พวกเขาเหล่านี้จะมีโอกาสและความสะดวกสบายในการดำเนินธุรกิจการค้าและอื่น ๆ ต่อไป

เพราะฉะนั้นในช่วงของเวลาที่คนจีนเข้ามา สนิทสนมกับ คนไทยเพื่อผลประโยชน์ทางด้านการธุรกิจเช่นนี้ ความสนิทสนมกลมเกลียวระหว่างคนจีนกับคนไทยย่อมบังเกิดขึ้นได้เป็นการส่วนตัว ขอแค่เพียงคนไทยอย่า "หลง" นึกจนมากไปก็จะทำให้คนจีนกับคนไทยเข้าใจกันได้คือ ข้อที่ว่า "หลงนึก" นั่นก็คือคนไทยลืมนึกไปว่าคนเป็นคนไทยมิใช่คนจีน ดังนั้นไม่ควรจะถูกคนจีนกลืนไปเป็นจีน แต่ควรจะใช้โอกาสเหล่านี้กลืนจีนได้เป็นไทยไปทีละน้อยโดยไม่รู้ตัว เป็นต้นว่า เจ้าหน้าที่ยื่นหน้าทีบริการด้านการธุรกิจต่อคนจีน ถ้าเป็นผู้นโยบายของการสร้างความผสมกลมกลืนมาแล้ว ก็อาจจะดำเนินการเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลได้

เมื่อพิจารณาโดยทั่วไปแล้ว อุปสรรคในเรื่อง ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของคนจีน ที่มีต่อการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะในเรื่องการสร้างความผสมกลมกลืนแล้ว ถ้าเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ เช่น มลายู อินโดนีเซีย แล้ว นับว่าอุปสรรคเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ของชาวจีน เป็นอุปสรรคที่จะทำให้ลายลงได้ไม่ยากนัก ด้วยลักษณะโอบอ้อมอารีและน้ำใจกว้างขวาง ตลอดจนความเป็นมิตรที่คนไทยผู้เป็นเจ้าของบ้านมอบให้กับแขกผู้มาอาศัยด้วยนั่นเอง จะทำให้สนใจคนจีน และหลายกำแพงวัฒนธรรม ประเพณี ที่กั้นขวางไว้ลงได้

เมื่อกล่าวโดยทั่วไปแล้วอุปสรรคในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นมีอุปสรรคทั้งในด้านการควบคุมและการ

¹
Richard J. Coughlin, Double Identity The Chinese in Modern Thailand p. 11 -

สร้างบรรยากาศของความผสมกลมกลืน ปัญหาที่มีอยู่ถ้ารัฐบาลควบคุมการศึกษาของคนจีนไม่รัดกุมพอที่จะบังคับให้เป็นไปตามรูปแบบที่รัฐบาลวางนโยบายเอาไว้แล้ว การสร้างความผสมกลมกลืนก็จะพบอุปสรรคตามไปก๊วย

อุปสรรคต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นปัจจัยสำคัญในการขัดขวางการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในสมัยนั้น นอกจากนี้ระยะเวลาที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงครองราชสมบัติ เป็นระยะเวลานั้น การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาของคนจีนจึงต้องพบกับอุปสรรคอีกประการหนึ่งคือเรื่องระยะเวลา ซึ่งให้โอกาสในการใช้นโยบายดังกล่าวน้อยเกินไป จนยากที่จะเห็นผลเล็กน้อยในขณะนั้นได้

อย่างไรก็ตามอุปสรรคดังกล่าวนี้ รัฐบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้หาวิธีที่จะแก้ไขอยู่แล้ว และบางอย่างก็วางนโยบายสำหรับการแก้ไขเอาไว้แล้วด้วย เป็นโครงการแก้ไขในระยะยาวซึ่งถ้ารัฐบาลในสมัยหลังได้ดำเนินการต่อมาโดยไม่ขาดตอนก็จะเป็นผลดีไม่น้อยเลย

ผลของการดำเนินนโยบาย

ในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในสมัยรัชกาลที่ 7 นั้น เราอาจจะแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะด้วยกัน คือ

- ก. ระยะที่พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับ พ.ศ.2461
- ข. ระยะที่พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2470
- ค. ระยะที่เริ่มร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับ พ.ศ.2475

ทั้งสองระยะที่พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับ พ.ศ.2461 ผลปรากฏว่ารัฐบาลไม่สามารถจะควบคุมโรงเรียนจีนให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินั้น ๆ ได้ โรงเรียนจีนยังคงฝ่าฝืนพระราชบัญญัติอยู่ตลอดเวลา ดังปรากฏหลักฐานที่ทางเจ้าหน้าที่ตรวจพบและปรากฏรายละเอียดของพฤติกรรมโรงเรียนจีนอยู่ในบทที่ 1 ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลใช้นโยบายควบคุมโรงเรียนจีนก็ควบคุมไม่อยู่ หรือจะใช้นโยบายสร้างความผสมกลมกลืนก็ยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วนเพราะบางอย่างเป็นเพียงนโยบายเท่านั้นยังมีไคลงมือทดลองปฏิบัติจริง บางอย่างก็เริ่มลงมือกระทำ และการควบคุมโรงเรียนจีนตามแนวคิดใหม่ก็ยังอยู่ในแผนเตรียมการในการเตรียมร่างพระราชบัญญัติ พ.ศ.2475 เท่านั้น

ในระบอบที่เตรียมร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2475 นั้นไม่มีโอกาสจะได้เห็นผลของการดำเนินนโยบายในสมัยนั้นเลย เพราะเกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ.2475 เสียก่อน แต่อย่างไรก็ดีแนวโน้มนโยบายการควบคุมโรงเรียนจีนที่เตรียมวางโครงการเอาไว้ใน พ.ศ.2475 ของคณะเสนาบดีในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ถ้าเป็นผลดีต่อการวางรากฐานไว้ให้รัฐบาลไทยสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปแล้ว ได้ดำเนินนโยบายตามรากฐานที่วางไว้ กล่าวคือ ให้ออกปรพภาคให้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2479

ก่อนหน้าที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2479 นั้นควรจะได้ศึกษาดูหน้าที่ของรัฐบาลไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เสียก่อนว่ามีแนวโน้มนโยบายอย่างใดทางการศึกษาของชาติ และจะส่งผลกระทบกระเทือนต่อการศึกษาของชนจีนเพียงใด

หลังจากการที่เปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ.2475 ไปแล้ว "คณะราษฎร" ที่ร่วมก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองต้องการให้ประชาชนชาวไทยหันไปจงรักภักดีต่อประเทศชาติ มากกว่าที่จะยึดองค์พระมหากษัตริย์เป็นหลักชัยเหมือนดังแต่ก่อน ลัทธิชาตินิยมในหมู่คนไทยได้รับการปลุกฝังกันอย่างจริงจัง เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชาติหลังจากที่เปลี่ยนการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว และโรงเรียนจีนก็ถูกเพ่งเล็งได้จากทางรัฐบาลในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำให้คนในชาติแบ่งแยก¹

ยิ่งไปกว่านั้นรัฐบาลยังได้ใช้นโยบายเร่งรัดให้ประชาชนชาวไทยได้อ่านออกและเขียนภาษาไทยได้เป็นจำนวนร้อยละ 50 ของประชากรทั้งประเทศภายในเวลา 10 ปี เพื่อผลดีสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นโรงเรียนในประเทศไทยทุกประเภทจะต้องเร่งรัดการสอนภาษาไทยกันอย่างจริงจัง เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล แต่โรงเรียนจีนกลับขยายการสอนภาษาจีนออกไปอย่างกว้างขวางยิ่งกว่าภาษาไทย อันเป็นการล้มล้างนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวแล้วโดยสิ้นเชิง²

การที่โรงเรียนจีนขัดขืนนโยบายเช่นนี้ เพราะเหตุว่าแต่เดิมโรงเรียนจีนมีจุดมุ่งหมายที่รักษามรดกธรรมเนียมจีน ภาษาจีน และชาตินิยมจีนเอาไว้เพื่อคนจีนในประเทศไทย ดังนั้นเมื่อนโยบาย

1

Richard J. Coughlin, Double Identity: The Chinese in Modern Thailand, p.149.

2

Ibid -

ของรัฐบาลขัดแย้งกับนโยบายของการจัดตั้งโรงเรียนจีน บรรดาโรงเรียนจีนต่าง ๆ ก็ต้องหาทางหลีกเลี่ยงขัดแย้งระเบียบกฎเกณฑ์ของทางราชการให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้¹

เพื่อที่จะตรวจสอบดูว่านโยบายของรัฐบาลไทยได้รับการสนองตอบด้วยหรือไม่ จึงได้เจ้าหน้าที่ของทางราชการไปตรวจดูการสอนในโรงเรียนจีน ปรากฏว่ามีเด็กในโรงเรียนจีนที่เข้าเรียนมาแล้วถึง 3 ปี ยังอ่านภาษาไทยไม่ออก² ดังนั้นในปี พ.ศ.2476 รัฐบาลก็เลยออกประกาศบังคับให้โรงเรียนทุกประเภทสอนภาษาต่างประเทศเกินกว่า 6 ชั่วโมง³ (ภาษาต่างประเทศดังกล่าวนี้ก็คือ ภาษาจีน ภาษาแขก ภาษาฝรั่งเศส ไร้แก แองกฤษ ฝรั่งเศส - ญี่ปุ่น) ใน 1 สัปดาห์ อีก 21 ชั่วโมงจะต้องสอนวิชาต่าง ๆ เป็นภาษาไทย เหลืออีก 1 ชั่วโมงสอนพลศึกษา ภาษาต่างประเทศจะต้องสอนในตอนบ่าย และวิชาคณิตศาสตร์ กิ๊, วิทยาศาสตร์ กิ๊ หรือภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ กิ๊ ฯลฯ จะต้องสอนเป็นภาษาไทยทั้งหมด⁴

นี่เป็นเพียงมาตรการขั้นแรกที่รัฐบาลไทยในสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้ดำเนินการต่อโรงเรียนจีนอย่างจริงจังและเด็ดขาด เพื่อควบคุมโรงเรียนจีนและดำเนินนโยบายผสมกลมกลืนไปควบพร้อมกัน และเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทางรัฐบาลก็เห็นว่า พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2461 และพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรฉบับแก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ.2470 ใช้อย่างไรก็ตาม โรงเรียนจีนไม่ได้ผล จึงแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรเสียใหม่ โดยยกร่างในปี พ.ศ.2479⁵ และประกาศใช้ในปี พ.ศ.2480 เรียกว่าพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2479

พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2479 นี้เองคือผลของนโยบายเกี่ยวกับการควบคุมโรงเรียนจีนของรัฐบาลไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า เมื่อครั้งยังทรงดำรงตำแหน่ง

¹ Victor Purcell, The Chinese in Southeast Asia , p.144 .

² Ibid.

³ Richard J. Coughlin, Double Identity: The Chinese in Modern Thailand , p.149.

⁴ Victor Purcell, loc. cit.

⁵ Richard J. Coughlin, loc. cit.

พระมหากษัตริย์ ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชของไทย ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าแนวนโยบายที่พระองค์เจ้า
 ธานีนิติ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ในสมัยนั้นได้ทรงเสนอต่ออภิรัฐมนตรีสภาและเสนาบดีสภา
 ได้มาปรากฏเป็นผลในพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2479 ที่รัฐบาลออกประกาศใช้บังคับ

สำหรับลักษณะสำคัญในการควบคุมโรงเรียนราษฎร ของพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร
 พ.ศ.2479 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2480 มีดังต่อไปนี้คือ

ก. อำนาจในการอนุญาตให้โรงเรียนจีนดำเนินการหรืออำนาจสั่งปิดโรงเรียนจีน
 ตกอยู่ในอำนาจหน้าที่ของข้าหลวงประจำจังหวัด ยกเว้นในพระนคร อนุรีเท่านั้น ที่ขึ้นอยู่กับอธิบดีกรม
 ศึกษาธิการที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อโรงเรียนราษฎรโดยตรง¹ เกี่ยวกับอำนาจสั่งปิดหรืออนุญาตให้เปิด
 โรงเรียนจีนนี้ ปรากฏว่าในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเพียงเล็กน้อย สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรม
 พระนครสวรรค์วรพินิตได้เคยทรงเสนอในที่ประชุมอภิรัฐมนตรีและสภาเสนาบดีแล้ว และนโยบาย
 ดังกล่าวรัฐบาลคณะราษฎรก็ได้นำมาใช้

ข. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ^{*} มีหน้าที่และอำนาจในการรักษาการให้
 เป็นไปตามพระราชบัญญัติ และมีอำนาจในการออกกฎกระทรวงขึ้นใช้บังคับได้ด้วย² นโยบายในข้อนี้
 พระองค์เจ้าธานีนิติเคยทรงเสนอเอาไว้เมื่อคราวประชุมยกร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2475
 เนื่องจากทรงเห็นความจำเป็นที่เสนาบดีกระทรวงธรรมการในขณะนั้นควรจะมีอำนาจในการดำเนินงาน
 ให้คล่องตัวกว่าที่เป็นอยู่ แต่กลับถูกคัดค้านจากคณะเสนาบดีและอภิรัฐมนตรี กรณีนานปี พ.ศ.2479
 นโยบายเช่นนี้กลับได้รับการยอมรับจากคณะราษฎร

ค. โรงเรียนจีนที่จะจัดตั้งขึ้นมาจะต้องได้ กฤษฎีกา พิสูจน์ว่าโรงเรียนไม่มันนโยบายที่จะ
 ปฏิบัติการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือไม่ชอบด้วยกฎหมายบ้านเมือง³

¹ กรมศิลปากร "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2479" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 54
 ๒๔๘๐
 วันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2480 มาตรา 5. หน้า 336

^{*} ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ตำแหน่งดังกล่าวใช้เรียกว่าเสนาบดีกระทรวงธรรมการ
 แต่หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วเรียกว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

²
 ค. มาตรา 6

³
 ค. มาตรา 7. หน้า 337

ง. ครูใหญ่จะต้องจบประโยคครูมูลหรือจบมัธยมปีที่ 6 หรือเทียบเท่าและจะต้องมีความรู้ภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4¹

จ. ผู้ที่มีสิทธิเป็นครูสอนในโรงเรียนจีนจะต้องได้ประกาศนียบัตรมัธยมปีที่ 3 หรือประกาศนียบัตรครู หรือเทียบเท่า ยกเว้นบางแห่งที่มีความจำเป็นคณะกรรมการจังหวัดอาจลดหย่อนให้เพียงแต่จบประถมศึกษาปีที่ 4 ก็เป็นครูได้ และที่สำคัญต้องรู้ภาษาไทย ทั้งนี้จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการจังหวัดหรืออธิบดีกรมศึกษาธิการ²

ฉ. โรงเรียนจีนจะต้องมีป้ายชื่อโรงเรียนด้วยตัวอักษรไทยขนาดใหญ่พอเห็นได้ในระยะพอสมควร³ นโยบายในข้อนี้เคยปรากฏในกรณีร้องเรียนต่อกระทรวงธรรมการ ในสมัยที่พระองค์เจ้าธานีนิวัติทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงธรรมการมาแล้วเกี่ยวกับเรื่องโรงเรียนจีนขึ้นป้ายโรงเรียนเป็นภาษาจีน แต่ทางกระทรวงก็มีได้ทำประการใด เพราะอ้างว่าในพระราชบัญญัติมิได้ระบุไว้ว่าเป็นสิ่งที่กระทำมิได้ การขึ้นป้ายโรงเรียนเป็นภาษาจีนจึงไม่ผิดในสมัยนั้น

ช. โรงเรียนจีนจะต้องจัดสอนให้นักเรียนเข้าใจภาษาไทยได้คล่องแคล่วพอสมควร และจะต้องสอนวิชาหน้าที่พลเมืองดี ถิ่นธรรม ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ของชาติไทย เพื่อให้นักเรียนเกิดความรักชาติบ้านเมืองไทย⁴

ซ. ทุกวิชาจะต้องจัดสอนเป็นภาษาไทย ยกเว้นในบางวิชาซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจะได้อนุญาตให้สอนเป็นภาษาจีนในชั้นนั้น ๆ ได้⁵

ณ. สมุด หนังสือ เอกสาร ภาพ แผนที่ บทเพลง แผ่นเสียง และอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการสอน ต้องทำบัญชีเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ⁶

¹ กรมศิลปากร "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2479" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 54 วันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2480 มาตรา 9 หน้า 338

² ด. มาตรา 10. หน้า 339

³ ด. มาตรา 16 หน้า 342

⁴ ด. มาตรา 19. หน้า 343.

⁵ ด. มาตรา 20

⁶ ด. มาตรา 21

๖. ห้ามใช้สถานที่บริเวณโรงเรียนเพื่อกระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือขัดต่อ
ศีลธรรมอันดีงาม หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือไม่เหมาะสมต่อพิจารณาของโรงเรียน¹

๗. ห้ามทำการสนับสนุนหรือสอนหรือเตรียมการสนับสนุนหรือสอนลัทธิการเมืองอันขัด
ต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีงามหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน² โดยให้อำนาจเจ้าพนักงาน
ยึดสิ่งซึ่งเห็นว่าใช้ในการละเมิดพระราชบัญญัติไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นของใคร เพื่อเสนอรัฐมนตรีพิจารณา³

๘. รัฐมนตรีหรือข้าหลวงประจำจังหวัดมีอำนาจในการถอนใบอนุญาต⁴

๙. ถ้าผู้ใดตั้งโรงเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต ถูกปรับไม่เกิน 100 บาท และถ้า
เคยถูกถอนใบอนุญาตหรือเคยถูกปรับมาแล้วกลับมาตั้งโรงเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาตอีก จะถูกปรับไม่
เกิน 200 บาท และจำคุกไม่เกิน 3 เดือน⁵

๑๐. เมื่อข้าหลวงประจำจังหวัดได้ให้อนุญาตหรือถอนใบอนุญาต หรือกระทำการอย่างอื่น
ตามอำนาจที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติแล้ว ให้แจ้งต่อรัฐมนตรี และรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการเปลี่ยนแปลง
เป็นอย่างอื่นได้⁶

จากพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ปี พ.ศ.2479 นี้เองทำให้เห็นได้ว่ารัฐบาลใน
สมัยนี้ได้ให้อำนาจสิทธิขาดแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อควบคุมโรงเรียนจีนอย่างเต็มที่
นอกจากนี้ยังกระจายอำนาจไปให้ข้าหลวงประจำจังหวัดซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นอีกด้วย บทลงโทษ
ก็หนักแน่นและรุนแรงขึ้นกว่าเดิม โรงเรียนจีนหมดโอกาสหลุดรอดนอกข่ายได้อีกต่อไป นับได้ว่านโยบาย
ดังกล่าวนี้ได้เริ่มวางเอาไว้แล้วตั้งแต่ในสมัยที่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จึงอาจจะกล่าวได้
ว่า ผลของการใช้นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

¹ กรมศิลปากร "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2479" ราชกิจจานุเบกษา
เล่มที่ 54 วันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2480 มาตรา 30. หน้า 347.

²
ค.

³
ค. มาตรา 31.

⁴
ค. มาตรา 33 หน้า 348

⁵
ค. มาตรา 39 หน้า 352

⁶
ค. มาตรา 44 หน้า 355

ในระยะหลังสุด คือระยะที่ใกล้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ได้ปรากฏขึ้นมาเป็นความจริงแล้วหลังจากที่ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองไปแล้ว 5 ปี

เป็นที่น่ายินดีว่ารัฐบาลคณะราษฎรได้จัดหลักการที่บรรดาคณะเสนาบดีและอภิรัฐมนตรีในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้เถียงกันโดยที่หาข้อยุติยังไม่ได้ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการควบคุมโรงเรียนจีนรวมทั้งการสร้างความผสมกลมกลืนด้วยการออกเป็นพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2479 ขึ้นมาใช้บังคับควบคุมโรงเรียนจีนและโรงเรียนราษฎรอื่น ๆ

จากการที่รัฐบาลไทยในสมัยนั้นประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ.2479 ทำให้เพิ่มความเข้มงวดกวดขันต่อโรงเรียนจีนมากขึ้น ก่อนหน้าถึงปี พ.ศ.2482 พ.ร.บ.ฉบับนี้มีผลต่อการสอนภาษาจีนในโรงเรียนจีนอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ในโรงเรียนชั้นประถมได้รับอนุญาตให้สอนได้เพียง 2 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ และในชั้นมัธยมศึกษาได้รับอนุญาตให้สอนได้ถึง 18 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์¹ ที่เป็นอย่างนี้ก็เพราะว่าเด็กมีเวลาเรียนภาษาไทยอย่างพอเพียงแล้วในชั้นประถม จึงผ่อนผันให้เรียนภาษาจีนมากขึ้นได้ในชั้นมัธยม

สรุปโดยทั่วไปแล้วรัฐบาลสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ.2475 เป็นกัมาได้เพิ่มความกวดขันโรงเรียนจีนมากขึ้นกว่าเดิมหลายเท่า มีการควบคุมครูที่สอนในโรงเรียนจีนอย่างจริงจังและเข้มงวดกวดขัน ครูทุกคนจะต้องจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรของไทย และเข้าควบคุมการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ตรวจค้นยึดสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือเรียนจากโรงเรียนจีนมากมาย ในพ.ศ.2477 มีหนังสือจีนที่ใช้สอนในโรงเรียนจีนถูกยึดถึง 50 ชนิด และในปี พ.ศ.2481 มีหนังสือจีนถูกยึดไปจากโรงเรียนจีน 43 ประเภท² โรงเรียนจีนแห่งใดขัดขึ้นต่อระเบียบที่มีอยู่ในพระราชบัญญัติจะถูกสั่งปิดทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข จึงทำให้จำนวนโรงเรียนจีนและจำนวนโรงเรียนจีนลดลงอย่างเห็นได้ชัด จนกระทั่งในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลไทยต้องสั่งปิดโรงเรียนจีนทั่วประเทศ

¹ Richard J. Coughlin, Double Identity: The Chinese in Modern Thailand, p.149

² Ibid p.150.

เพื่อตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของทางการทหารของญี่ปุ่นที่กำลังแผ่อิทธิพลครอบคลุมเหนือประเทศไทย ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2484 จนถึงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ใน พ.ศ.2486¹ ทั้งนี้เพราะญี่ปุ่นเป็นปฏิปักษ์ต่อจีนเนื่องด้วยกำลังทำสงครามกับจีนอยู่ด้วย ก็เกรงพวกโรงเรียนจีนจะก่อความวุ่นวายให้กับชาวญี่ปุ่นซึ่งกำลังมาตั้งมั่นอยู่ในประเทศไทยทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงต้องขอร้องให้รัฐบาลไทยสั่งปิดโรงเรียนจีนทั้งหมด ปัญหาโรงเรียนจีนจึงสงบไปชั่วพักหนึ่ง

อย่างไรก็ตามหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้จึงกลับเป็นฝ่ายชนะ

พวกคนจีนในประเทศไทยเริ่มพบปะทวนซ้ำกร้าวในฐานะประชาชนของชาติผู้ชนะต่อไปใหม่ โรงเรียนจีนก็อุบัติขึ้นในประเทศไทยเป็นการใหญ่ มากกว่า 450 โรงเรียน และมีนักเรียนจีนจาก 100,000 คน ถึง 175,000 คน รัฐบาลไทยที่กำลังอยู่ในภาวะหลังสงครามมีภาระทางด้านการเงินมาก จำเป็นต้องปล่อยให้โรงเรียนจีนเคลื่อนไหวทางการเมืองกันไปก่อน ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อจอมพล ป.พิบูลสงครามลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และนายควง อภัยวงศ์ เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทนแล้ว สถานการณ์เป็นไปเช่นนี้โดยที่ทางการบ้านเมืองไม่ได้จัดการอย่างเฉียบขาดแต่อย่างใด จนจอมพล ป.พิบูลสงคราม กลับเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง ใน พ.ศ.2491 จึงได้เริ่มพบปะทวนซ้ำโรงเรียนขึ้นอย่างเข้มงวดและเฉียบขาดอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสมควรที่ผู้สนใจในเรื่องนี้จะได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป เพื่อเปรียบเทียบนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนของรัฐบาลไทยในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี กับนโยบายของรัฐบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวว่าสมัชชใดจะได้ผลที่แน่นอนมากกว่ากัน.

¹ Richard J. Coughlin, Double Identity : The Chinese in Modern Thailand, p.150.

บทสรุป

การที่ชาวจีนอพยพเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้นเป็นลำดับมา นับตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จนกระทั่งถึงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากชนกลุ่มน้อยดังกล่าวนี้เริ่มก่อตัวขึ้นทีละน้อยและค่อย ๆ เพิ่มความรุนแรงมาเป็นลำดับ ในสมัยที่ประเทศจีนเกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ เหตุการณ์ในจีนสมัยนั้นมีผลต่อพฤติกรรมของชาวจีนในประเทศไทยซึ่งก่อให้เกิดความไม่พึงปรารถนาของรัฐบาลไทยในขณะนั้นเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อลัทธิชาตินิยมในจีนฟื้นตัวขึ้นมา คนจีนในประเทศไทยก็มีการเคลื่อนไหวตอบสนองทันทีทั้งทางด้านการเมืองและการเศรษฐกิจ เพื่อความร่วมมือกับการปฏิวัติในจีนอันเป็นประเทศบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง นับตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนกระทั่งถึงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว บทบาทดังกล่าวแล้วของชาวจีนยังคงดำเนินสืบเนื่องกันมาอย่างไม่หยุดยั้ง

นอกจากลัทธิชาตินิยมจีนจะแพร่ขยายไปในหมู่ชาวจีนในประเทศไทยแล้ว ปรากฏว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีลัทธิการเมืองแบบใหม่ที่เรียกว่าลัทธิสาธารณรัฐ (Republic) และลัทธิคอมมิวนิสต์ จากจีนแพร่หลายเข้ามาสู่คนจีนในประเทศไทยอีกด้วย ความเชื่อในลัทธิชาตินิยมของจีนตามหลักไตรราษฎร์ของซุนยัตเซ็นก็คือ ความเชื่อในระบอบการปกครองแบบสาธารณรัฐก็ดี หรือความเชื่อในลัทธิคอมมิวนิสต์ก็ดี ล้วนแต่เป็นปฏิกิริยาตอบประเพณีการปกครองของไทยในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ทั้งสิ้น

ด้วยสาเหตุที่สืบเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศจีนนั่นเอง ที่ทำให้คนจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวแบ่งออกเป็น 3 พวกด้วยกันคือ พวกแรกคือพวกชาตินิยมจีนที่นิยมระบอบสาธารณรัฐหรือพวกจีนกวมินตั๋ง อีกพวกหนึ่งคือพวกจีนที่นิยมคอมมิวนิสต์ ส่วนพวกสุดท้ายเป็นพวกรักสงบไม่ฝักใฝ่กับฝ่ายใด มุ่งหน้าประกอบอาชีพทำมาค้าขายของตนต่อไป จีนสองพวกแรกๆก็มีการเคลื่อนไหวอย่างสำคัญทาง

ด้านการเมืองจนอาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อความมั่นคงของชาติได้ และเมื่อพรรคก๊กมินตั๋งของจีนได้ประสบความสำเร็จในการรวมประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2471 ความภาคภูมิใจต่อการปฏิวัติของจีนในหมู่พวกชาตินิยมจีนในประเทศไทยก็ส่งผลให้เกิดความนิยมจีนอย่างรุนแรงในประเทศไทย การโฆษณาชวนเชื่อหลักการของลัทธิไตรราษฎร์ของคนจีนในประเทศไทยปรากฏขึ้นอย่างแพร่หลายทั้งอย่างลับ ๆ และเปิดเผย ทั้ง ๆ ที่เป็นการผิดกฎหมายของบ้านเมือง

ในขณะเดียวกันนั้น การขับเคี่ยวกันทางการเมืองและการทหารของจีนก๊กมินตั๋งกับจีนคอมมิวนิสต์ในประเทศจีนได้ดำเนินไปอย่างรุนแรง จนมีผลทำให้จีนทั้งสองพวกในประเทศไทยเพิ่มการรณรงค์ต่อต้านกันมากยิ่งขึ้น ทางฝ่ายทางดำเนินการที่จะเผยแพร่และโฆษณาชวนเชื่ออุดมการณ์ของพวกตนแก่ชาวจีนในประเทศไทย เพื่อให้การสนับสนุนในทุกด้านแก่จีนก๊กมินตั๋งและจีนคอมมิวนิสต์ที่กำลังแตกแยกกันอย่างรุนแรงในประเทศจีน

✕ ในโรงเรียนจีนเริ่มเป็นเวทีของการแข่งขันในการโฆษณาชวนเชื่อทั้งลัทธิชาตินิยมจีนของพรรคก๊กมินตั๋งและลัทธิคอมมิวนิสต์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ลูกจีนในโรงเรียนจีนทั้งหลายถูกสั่งสอนให้รักในประเทศจีนและกระทำทุกอย่างเพื่อจีน โดยไม่คำนึงถึงความสงบเรียบร้อยของประเทศไทยและคนไทยที่เป็นเจ้าของประเทศ จนเป็นเรื่องน่าวิตกสำหรับรัฐบาลไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะลูกจีนเหล่านี้จะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในผืนแผ่นดินไทย เป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองทั้งหมดในประเทศไทย จะต้องเข้าไปมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในประเทศไทย แต่กลับถูกปลูกฝังให้เลื่อมใสศรัทธาในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศจีน ร่องรอยของความแตกแยกระหว่างคนจีนในประเทศไทยกับคนไทยเริ่มปรากฏให้เห็นอย่างเลือนลาง และจะเห็นได้ชัดขึ้นทุกทีถ้ารัฐบาลไม่ดำเนินนโยบายที่เหมาะสมต่อสถานการณ์

รัฐบาลไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้ดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนอย่างรีบด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้วจากจุดเริ่มต้นของปัญหา คือ การเข้าควบคุมโรงเรียนจีนและพยายามสร้างความผสมกลมกลืนในโรงเรียนจีน และโน้มนำความรู้สึกนึกคิดของลูกจีนเหล่านั้นให้โน้มเอียงมาเป็นแบบไทยและค่อย ๆ กลายเป็นไทยไปในที่สุด

นโยบายควบคุมโรงเรียนจีนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้แก่ การใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461 ซึ่งได้กระทำกันมาแล้วตั้งแต่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นเครื่องมือดำเนินงาน แต่สถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ในปี พ.ศ.2470 กระทรวงธรรมการจึงตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2470 ขึ้นใช้ควบคุมโรงเรียนจีนอีกฉบับหนึ่ง แต่ปรากฏว่าการควบคุมการจัดการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในสมัยนั้นยังไม่รัดกุมพอ รัฐบาลไทยจึงได้กำหนดนโยบายควบคุมโรงเรียนจีนใหม่ ด้วยการวางแผนการร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ขึ้นใน พ.ศ.2475 แต่ไม่ทันสำเร็จเพราะเกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเสียก่อนเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 แผนการดังกล่าวจึงถูกระงับไป

ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายการสร้างความสะดวกคล่องตัวในโรงเรียนจีนนั้น รัฐบาลได้อาศัยข้อบังคับในพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461 ที่กล่าวถึงการเรียนของนักเรียนลักษณะของครู และอาศัยข้อบังคับในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2464 ที่ว่าด้วยการศึกษามัคบังคัมเป็นหลักในการดำเนินการ นอกจากนี้รัฐบาลยังดำเนินนโยบายอื่น ๆ เป็นต้นว่า จะเปิดสอนภาษาจีนในโรงเรียนไทย, การสอนภาษาไทยในโรงเรียนจีน, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนจีนกับรัฐบาลไทยในลักษณะวิธีการต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้ลูกจีนรักชาติไทย เกิดความผูกพันซึ่งกันและกันในระหว่างคนจีนกับคนไทย อันจะเป็นผลดีแก่ประเทศไทยต่อไปในอนาคต และจะช่วยขจัดปัญหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยให้หมดไปด้วย

อย่างไรก็ตามการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของจีนในประเทศไทยก็ต้องประสบกับอุปสรรคบางประการซึ่งจำเป็นจะต้องปรับปรุงแก้ไข และอุปสรรคบางอย่างก็ต้องอาศัยระยะเวลาเป็นสิ่งที่แก้ อุปสรรคที่สำคัญในการควบคุมคือจุดอ่อนของพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461 ซึ่งจะต้องแก้ไขอยู่หลายมาตราทีเดียว ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคทางด้านการตรวจโรงเรียนจีนเพราะชาคนที่เป็นไทยแต่รู้ภาษาจีน อุปสรรคทางด้านการเมืองทั้งจากภายในประเทศไทยเอง และจากต่างประเทศ ส่วนอุปสรรคสำคัญในการสร้างความผสมกลมกลืนคือลักษณะทางสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมของคนจีนเอง รวมทั้งอุปสรรคในเรื่องระยะเวลาอันสั้นอีกด้วย

ถ้าพิจารณานโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้วจะเห็นได้ว่าโดยพยายามที่จะดำเนินการอย่างผ่อนปรน ไม่กระทำการให้ชาวจีนเห็นว่าเป็นการเข้มงวดกันจนเกินไป ทั้งนี้เพราะเหตุว่าปัญหาเรื่องชนกลุ่มน้อยเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องเชื้อชาติอันจะก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างชนในชาติได้ง่ายในภายหลัง ถ้าดำเนินนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์การใช้นโยบายรุนแรงหรือใช้กำลังบังคับ ย่อมก่อให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบอย่างรุนแรงจากชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวจีนได้เสมอ เพราะในขณะนั้นสถานการณ์ในประเทศจีนได้มีส่วนช่วยเหลือคนจีนในประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่แล้ว ดังนั้นนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนจะเป็นหลักการอันสำคัญที่จะช่วยให้ลูกจีนกับลูกไทยผูกพันสนิทสนมกลมกลืนกันได้เป็นอย่างดีที่สุด

อย่างไรก็ตามด้วยระยะเวลาอันสั้น การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเกือบจะไม่พบกับความสำเร็จดังที่ทั้งจุดหมายเอาไว้ เพียงแต่ช่วยบรรเทาความรุนแรงของความรู้สึก "เป็นจีน" ของลูกจีนในประเทศไทยให้ผ่อนคลายลงหรือหยุดชะงักลงบ้างชั่วขณะเพื่อก้าวไปสู่ความรุนแรงในยุคหลังต่อมาถึงกระนั้นก็ตามก็นับได้ว่ารัฐบาลไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้วางนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยเอาไว้ให้เป็นรากฐานสำหรับรัฐบาลไทยในสมัยต่อ ๆ มาดำเนินรอยตามเพื่อให้เกิดผลดีต่อประเทศชาติสืบไป

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 ไปแล้ว รัฐบาลต้องการให้ประชาชนในชาติมีการศึกษาสูงขึ้น จึงออกประกาศบังคับให้โรงเรียนจีนสอนภาษาจีนให้น้อยลงกว่าเดิมอีก แล้วเพิ่มเวลาสอนวิชาต่าง ๆ เป็นภาษาไทยให้มากขึ้น แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ไปตรวจพบว่าทางโรงเรียนจีนฝ่าฝืนไม่ยอมปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ทางการก็ได้สั่งปิดโรงเรียนจีนอย่างเด็ดขาด และได้ประกาศใช้ พ.ร.บ. โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2479 เพื่อควบคุมโรงเรียนจีนให้รัดกุมยิ่งขึ้น มีการเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดให้สูงขึ้น และให้อำนาจในการสั่งปิดโรงเรียนอย่างเต็มที่แก่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ โดยไม่มีการอุทธรณ์ต่อศาล เหมือนกับ พ.ร.บ. โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 แต่อย่างไรก็ตาม ทำให้โรงเรียนจีนสงบลงไปได้บ้าง

จนกระทั่งสมัยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้ดำเนินการกับโรงเรียนจีนต่าง ๆ อย่างเฉียบขาด ด้วยการสั่งปิดโรงเรียนจีนทั้งหมด เพื่อสนองตอบข้อเสนอของกองทัพญี่ปุ่นในประเทศไทยที่ให้ปิดโรงเรียนจีน เพราะปรากฏว่าโรงเรียนจีนเหล่านี้ได้เคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่นอย่างลับ ๆ ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้กรณีโรงเรียนยุติลงไปด้วยความสงบ จนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาตินิยมไทยที่อยู่ในฐานะยุ่งยากทางการเมืองและเศรษฐกิจ โรงเรียนจีนก็เลยเคลื่อนไหวและฟื้นตัวขึ้นมาใหม่ และคราวนี้มีการดำเนินการทางการเมืองกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการเผยแพร่และกระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์ จนกระทั่ง พ.ศ.2491 เมื่อจอมพล ป.พิบูลสงคราม กลับเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง จึงได้ดำเนินมาตรการปราบโรงเรียนจีนอย่างเฉียบขาดและรุนแรง อันเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับผู้ที่ต้องการจะวิเคราะห์นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในช่วงระยะเวลาเหล่านี้ต่อไป.

บรรณานุกรม

ก. หลักฐานชั้นหนึ่ง (Primary Sources)

1. เอกสาร

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, เอกสารรัชกาลที่ 5 แห่ง น.10 กรมราชทัณฑ์ 1 - 22

ร.ถ.109 - 129 เล่ม 1 - 2

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.43 หมายเลข 9/43

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.84 หมายเลข 18/84

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.84 หมายเลข 19/84

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.84 หมายเลข 23/84

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 1/133 (ปีก 1)

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 1/133 (ปีก 2)

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 1/133 (เฉพาะ)

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 2/133

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 3/133

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 4/133 (ม.ท.4-9)

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 10/133

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 11/133 (ปีก 1)

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 11/133 (ปีก 2)

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 11/133 (ปีก 3)

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 11/133 (พิเศษ)

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 12/133

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 14/133

(ม.ท.14 - 19)

เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง น.133 หมายเลข 20/133

(ม.ท.20 - 27)

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 133	หมายเลข 21/133
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 133	หมายเลข 27/133
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 133	หมายเลข 29/133
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 133	หมายเลข 32/133
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 133	หมายเลข 35/133
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 166	หมายเลข 11/166
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 166	หมายเลข 28/166
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 203	หมายเลข 2/203
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 255	หมายเลข 1/255
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 255	หมายเลข 2/255
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 255	หมายเลข 4/255
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 255	หมายเลข 6/255
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 255	หมายเลข 9/255
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 255	หมายเลข 10/255
	เอกสารรัชกาลที่ 7	แฟ้ม 255	หมายเลข 11/255

แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 33 ประเภทการ

แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470

เอกสารแฟ้มเบ็คเกิ้ล็ด ประเภทการ

แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470

เอกสารเลขที่ 1 ประเภทการบัญชาการ

แผนกศึกษาธิการ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2471

เอกสารเลขที่ 12 ประเภทการ

แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2471

เอกสารเลขที่ 22 ประเภทการ

แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2471

แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	เอกสารเลขที่ 34 ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2471	เอกสารแฟ้มเบ็ดเตล็ด ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2471	เอกสารเลขที่ 15 ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2472	เอกสารเลขที่ 21 ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2472	เอกสารเลขที่ 22 ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2472	เอกสารเลขที่ 23 ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2472	เอกสารเลขที่ 24 ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2472	เอกสารเลขที่ 50 ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2472	เอกสารเลขที่ 58 ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2472	เอกสารเลขที่ 59 ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2472	เอกสารเลขที่ 3 ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2473	เอกสารเลขที่ 12 ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2473	เอกสารเลขที่ 16 ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2473	

แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	เอกสารเลขที่ 48	ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2473	เอกสารเลขที่ 54	ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2473	เอกสารเลขที่ 56	ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวง ธรรมการ พ.ศ.2473	เอกสารเลขที่ 89	ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2473	เอกสารเลขที่ 21	ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2474	เอกสารเลขที่ 41	ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2474	เอกสารเลขที่ 199	ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2474	เอกสารเลขที่ 111	ประเภทการ
แผนกโรงเรียนราษฎร์ กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2475		

2. เอกสารที่ตีพิมพ์แล้ว

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 35 (แผนกกฎหมาย) พ.ศ.2461	449 หน้า.
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 38 (แผนกกฎหมาย) ภาค 1 พ.ศ.2464	294 หน้า.
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 44 (แผนกกฎหมาย) ภาค 1-2 พ.ศ.2470	300 หน้า.
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 48 (แผนกกฎหมาย) ภาค 1-2 พ.ศ.2474	676 หน้า.
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 54 (แผนกกฎหมาย) ภาค 1-2 พ.ศ.2480	1219 หน้า.

3. หนังสือพิมพ์

- หนังสือพิมพ์กรุงเทพ เกล็ดเมล์ วันอังคารที่ 23 มกราคม พ.ศ.2459
หนังสือพิมพ์กรุงเทพ เกล็ดเมล์ วันอาทิตย์ที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2459
หนังสือพิมพ์สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันศุกร์ที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2462
หนังสือพิมพ์สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันเสาร์ที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ.2462
หนังสือพิมพ์สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันพุธที่ 6 สิงหาคม พ.ศ.2462
หนังสือพิมพ์สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันศุกร์ที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2462
หนังสือพิมพ์สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันศุกร์ที่ 12 กันยายน พ.ศ.2462
หนังสือพิมพ์สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันพุธที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ.2463
หนังสือพิมพ์สยาม (สยามออบเชอร์เวอร์) วันศุกร์ที่ 5 มกราคม พ.ศ.2465

ข. แหล่งฐานชั้นสอง (Secondary Sources)

1. วารสาร

- สมศักดิ์ ฐิต "ปัญหาคนจีนในเอเชีย" วิทยาสาร 24 : 8 - 9 22 มิถุนายน 2512
 แสง รัตนมงคลมก "บทบาทของสมาคมจีนในประเทศไทย" พัฒนบริหารศาสตร์ 4:605-624
 ตุลาคม 2513

2. หนังสือ

- กรมศิลปากร (รวบรวม) เมืองไทยในรัชกาลที่ 3 พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระชาติ
 ตระการ วันที่ 21 ธันวาคม 2511 ไม่ปรากฏหน้า
 กรมวิสามัญศึกษา "โรงเรียนราษฎรเพื่อสอนภาษาจีน" เอกสารการศึกษากรมวิสามัญศึกษานับที่ 7
 โรงพิมพ์ช่างพิมพ์เพชรรัตน์ 2500 หน้า 1 - 3.
 กมล จันทรสร (แปลและเรียบเรียง) อิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเล โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์
 2506 584 หน้า.

กระทรวงมหาดไทย "ลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย" พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอัน
เป็นคอมมิวนิสต์ โรงพิมพ์บริษัท ส.พยุยงค์ 2497 325 หน้า.

กระทรวงศึกษาธิการ "โครงการศึกษา พ.ศ.2464" ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ.2435 - 2507 พิมพ์เป็นที่ระลึกในยันครบรอบเจ็ดสิบสองปีของกระทรวง
วันที่ 1 เมษายน 2507 โรงพิมพ์คุรุสภา 2507 1134 หน้า.

_____ รายงานกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 18 พ.ศ.2468 โรงพิมพ์
อักษรนิติ 2468 หน้า 10 - 11.

กระทรวงธรรมการ รายงานกระทรวงธรรมการ ฉบับที่ 20 พ.ศ.2470 โรงพิมพ์กรม
วิชาการ กระทรวงธรรมการ 2470 หน้า 8 - 9.

_____ รายงานกระทรวงธรรมการ ฉบับที่ 21 พ.ศ.2471 โรงพิมพ์กรมวิชาการ
กระทรวงธรรมการ 2470 หน้า 128 - 129.

_____ รายงานกระทรวงธรรมการ ประจำปี พ.ศ.2472-3-4-5 โรงพิมพ์
ช่างพิมพ์วัดสังเวช 2475 หน้า 10 - 11.

เขียน ชีระวิทย์ วิวัฒนาการการปกครองของจีน โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
2507 374 หน้า

คัน ญูเทียม ลัทธิไตรราษฎร์ บริษัทอักษรโสภณ จำกัด 2495 837 หน้า.

ชานินทร์ กรัยวิเชียร คำบรรยายเรื่องการไขกฎหมายป้องกันคอมมิวนิสต์ โรงพิมพ์สำนักทำเนียบ
นายกรัฐมนตรี 2506, 123 หน้า.

พลกุล อังกนันท์ บทบาทของชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว ปรินิพนธ์งานศึกษาค้นคว้า วิทาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร
2514 หน้า 50 - 51.

✓ พิชัย รัตนพล วิวัฒนาการการควบคุมโรงเรียนจีน วิทาลัยพันธรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2512 หน้า 6 - 7.

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว "พระราชดำรัสคราวเสด็จเยี่ยมโรงเรียนจีน" หวน วิริยา
ภรณ์ รวบรวมใน พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ป.พิศนากะการพิมพ์ 2507,
384 หน้า.

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เจ้าชีวิต สำนักพิมพ์คลังวิทยา 2505 753 หน้า.
 ยุพเรศ มิลลิแกน บทบาทของจีนในประเทศไทย วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย 2510 หน้า 62 - 63.

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชภาพ นิทานโบราณคดี สำนักพิมพ์ศิลปบรรณาการ 2511
 หน้า 251 - 295.

สาส์นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 องค์การคำคุณฐา 2504 หน้า 28-30.

พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ 5 องค์การคำคุณฐา 2504

หน้า 268 - 291

สมาคมโรงเรียนราษฎร ประวัติการโรงเรียนราษฎรและทำเนียบโรงเรียนราษฎร มงคลการพิมพ์
 2505 174 หน้า.

อัคราหา "เมืองไทยจึงตื่นเกิด" ทวน วิริยาภรณ์ ผู้รวบรวมใน ประชุมโอวาท โรงพิมพ์นิยมวิทยา
 2509 377 หน้า

A.S.Hornby, The Advanced Learner's Dictionary of Current English, Oxford
 University Press, London, 1968. 2000 pp.

Claude A. Buss, Asia in the Modern World, The Macmillan Company, New York,
 1964 767 pp.

Donald E. Neuchterlein, Thailand and the Struggle for Southeast Asia,
 Cornell University Press, New York, 1965 279 pp.

Frank H. Golay, Underdevelopment and Economic Nationalism in Southeast
 Asia Cornell University Press, London, 1969 494 pp.

George William Skinner, Chinese Society in Thailand : An Analytical
 History, Cornell University Press, New York, 1957. 459 pp.

Henry Mc. Alleary, The Modern History of China Frederick A. Praeger,
 New York, 1967 392 pp.

Joseph Peck, The World in Our Day. Oxford Book Company, New York, 1968
 336 pp.

Karl W. Deutsch, Nationalism and Social Communication : An Inquiry into
 the Foundations of Nationality, The Technology Press of the
 Massachusetts Institute of Technology and John Wiley & sons, Inc,
 New York, 292 pp.

- Mc. Turhan Kahin, Governments and Politics of Southeast Asia, Cornell University Press, New York, 1965. 279 pp.
- Paul M.A. Linebaager, Far Eastern Governments and Politics : China and Japan, D. Van Norstrand Company, Inc New York, 1954 630 pp.
- Relen Tan-Gatue, Chinese and Chinese Thai Relation, Cornell Southeast Asia Programme Far Eastern Studies 601-Fall, 1955 12 pp. ✓
- Richard J. Coughlin, Double Identity : The China in Modern Thailand Hongkong University Press, 1960. 222 pp.
- Victor Purcell, The Chinese in Southeast Asia, Oxford University Press, London, 1965 623 pp.
- _____, The Chinese in Malaya, Oxford University Press London, 1967 327 pp.
- Wilfred Blythe, The Impact of Chinese Secret Societies in Malaya, Oxford University Press, London, 1969. 566 pp.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง
พุทธศักราช 2470¹

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว คำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่การจัดวางระเบียบกำกับตรวจตราคนต่างด้าวเข้ามาสู่ประเทศสยามเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 ให้เรียกพระราชบัญญัตินี้ว่า พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2470

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม พุทธศักราช 2470 เป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

(1) คำว่า "ต่างด้าว" หมายความว่า บุคคลที่ไม่มีสัญชาติเป็นไทยดังที่บรรยายไว้ในพระราชบัญญัติสัญชาติ พุทธศักราช 2456

(2) คำว่า "ยานพาหนะ" หมายความว่า สิ่งใด ๆ ที่ใช้สำหรับการรับส่งจากที่แห่งหนึ่งไปยังที่อีกแห่งหนึ่ง

(3) คำว่า "เสนาบดี" หมายความว่า เสนาบดีผู้มีหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติ

(4) คำว่า "เจ้าพนักงาน" หมายความว่า เจ้าพนักงานใด ๆ ที่ได้แต่งตั้งขึ้นตามกฎหมายเสนาบดี เพื่อให้ปฏิบัติตามบทพระราชบัญญัตินี้

(5) คำว่า "พนักงานแพทย์" หมายความว่า แพทย์ประกาศนียบัตร ญาแพทย์ จดทะเบียนที่ได้แต่งตั้งขึ้นตามกฎหมายเสนาบดี เพื่อให้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน

¹"พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 44 พ.ศ.2470
(แผนกกฎหมาย) ภาค 1 - 2 หน้า 79 - 88

มาตรา 4 เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะตรวจตราคนต่างด้าวทั้งปวงซึ่งเข้ามาสู่ประเทศสยาม และเพื่อที่จะทำการตรวจตราดังว่านี้ เจ้าพนักงานอาจเข้าไปในยานพาหนะนั้น ๆ ได้โดยอยู่โดยเฉพาะในราชการของรัฐบาลสยามหรือรัฐบาลต่างประเทศ

มาตรา 5 เจ้าของอาณานิคมสยามทางน้ำซึ่งนำคนโดยสารจากภายนอกพระราชอาณาเขตเข้ามาในประเทศสยาม จะต้องปฏิบัติดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (1) ป้องกันมิให้คนโดยสารคนหนึ่งคนใดออกจากยานพาหนะจนกว่าจะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน
- (2) ขึ้นบัญชีคนโดยสารและลูกเรือต่อเจ้าพนักงานพร้อมด้วยรายการละเอียดต่าง ๆ ตามแต่จะได้อำหนดไว้ในกฎเสนาบดี และ

- (3) ให้ความสวดตามสมควรแก่เจ้าพนักงานในการที่จะตรวจตราคนเหล่านั้น

มาตรา 6 คนต่างด้าวเช่นที่จะกล่าวนี้ ห้ามมิให้เข้ามาในประเทศสยาม คือ

- (1) บุคคลซึ่งไม่มีหนังสือเดินทางเข้าสำคัญแสดงสัญชาติอันถูกต้องที่ออกให้โดยรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลสยามได้รับรองแล้ว

- (2) บุคคลมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นที่เสนาบดีจะได้อำนาจและประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อความประสงค์แห่งมาตรานี้

- (3) บุคคลซึ่งยังมิได้ปลูกฝีป้องกันทรพิษ และไม่ยอมให้ปลูกฝีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

- (4) บุคคลซึ่งไม่มีรายได้อุปเลี้ยงตัวเอง ถ้าไร้อุปการะจากผู้อื่น และเป็นบุคคลซึ่งพนักงานแพทย์ได้ตรวจลงความเห็นว่ามีร่างกายอาจจิตเห็นเพื่อนไม่สมประกอบ ถ้าเป็นโรคซึ่งทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถที่จะประกอบหาเลี้ยงชีพได้

- (5) บุคคลซึ่งเป็นคนอันซพาล ถ้าเป็นคนน่าจะก่อเหตุร้ายอาจอันตรายก่อความปลอดภัยของประชาชนถ้าพระราชอาณาจักรสยาม

บุคคลใดไม่มีหนังสือเดินทางเข้าสำคัญแสดงสัญชาติตามที่บังคับไว้ในอนุมาตรา 1 แห่งมาตรานี้ เจ้าพนักงานจะออกใบสำคัญแสดงรูปพรรณแล้วอนุญาตให้บุคคลนั้นเข้ามาในประเทศสยามก็ได้ ใบสำคัญแสดงรูปพรรณที่กล่าวนี้ ให้มีข้อความตามที่เสนาบดีจะกำหนด และจะคิดค่าธรรมเนียมพอสมควรสำหรับแสดงรูปพรรณนั้นก็ได้

บทบัญญัติแห่งอนุมาตรา 1 ว่าด้วยหนังสือเดินทางและใบสำคัญแสดงสัญชาตินั้น
 บังคับใช้แก่พนักงานทูต ภาพพนักงานกงสุลต่างประเทศซึ่งอยู่ในประเทศสยาม ถ้าแก่ครอบครัว
 ของบุคคลจำพวกนั้น ๆ ถ้าแก่บุคคลซึ่งรัฐบาลต่างประเทศใดแจ้งแก่รัฐบาลสยามตามระเบียบแล้ว
 ว่าบุคคลนั้น ๆ มาในราชการของรัฐบาลต่างประเทศ ถ้าแก่ลูกเรือของเรือต่างประเทศที่แวะ
 เข้ามายังเมืองท่าอาวแห่งประเทศสยาม

ให้เสนาบดีมีอำนาจที่จะยกเว้นการปฏิบัติตามความในอนุมาตรา 1 แก่ (ก) คนโดยสารรถไฟหลวงถือตั๋วหอดเคี้ยวตลอด เพียงแต่ผ่านอาณาเขตประเทศสยามไปนอกพระราช
 อาณาเขตเท่านั้น (ข) บุคคลซึ่งอยู่ในประเทศใกล้เคียงติดต่อกันเดินทางข้ามพรมแดน อันเป็น
 การเดินทางไปมาชั่วคราวเท่านั้น

มาตรา 7 ด้วยความเห็นชอบของเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม เสนาบดีมี
 อำนาจที่จะออกคำสั่งกำหนดจำนวนเงินซึ่งคนต่างด้าวคนหนึ่ง ๆ ที่เข้ามาในประเทศไทย จะต้อง
 มีประจำตัวมา คำสั่งนี้มีให้ไว้แก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบห้า (15) ปี มากับบิดามารดา คำสั่งที่
 ได้ออกดังกล่าวนี้นี้ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา และอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงอาเพิกถอนเสียได้
 โดยอำนาจและวิธีการอย่างเดียวกับที่ออกคำสั่งนั้น

เมื่อพ้นกำหนดสามเดือนล่วงแล้วนับแต่วันที่ได้ออกประกาศคำสั่งดังกล่าวมาในวรรค
 ก่อนนี้ ห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาในพระราชอาณาจักร เว้นแต่คนต่างด้าวเหล่านั้นจะมีเงินประจำ
 ตัวมาตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในคำสั่ง

มาตรา 8 ด้วยความเห็นชอบของเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม เสนาบดี
 มีอำนาจที่จะออกคำสั่งกำหนดว่า คนต่างด้าวสัญชาติใดสัญชาติหนึ่ง ถ้าจำพวกใดจำพวกหนึ่ง
 ซึ่งจะยอมให้เข้ามาในพระราชอาณาจักรในปีหนึ่ง ๆ นั้นเป็นจำนวนเท่าใด คำสั่งที่ได้ออกดัง
 กล่าวนี้นี้ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาอย่างน้อย 3 เดือน ก่อนต้นปีจึงจะได้เริ่มใช้คำสั่งนั้น
 อนึ่งคำสั่งเช่นนี้จะเพิกถอนเสียได้ โดยอำนาจอย่างเดียวกับที่ออกคำสั่งนั้น และให้ประกาศ
 โฆษณาการถอนคำสั่งในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อคำสั่งดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ได้ใช้บังคับแล้ว ห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาใน
 พระราชอาณาจักรเกินจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในคำสั่งนั้น

มาตรา 9 บทบัญญัติแห่งมาตรา 7 และมาตรา 8 ถ้าคำสั่งที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งมาตราทั้งสองนั้น มีให้ใช้แก่บุคคลที่จะกล่าวต่อไปนี้

(1) คนต่างดาวเข้ามาในประเทศสยามในการทูต การการกงสุล การในราชการของรัฐบาล

(2) คนต่างดาวเดินทางซึ่งแสดงให้เห็นที่พอใจของเจ้าพนักงานว่า ตนเข้าสู่ประเทศสยามแต่เพียงชั่วคราว ถ้าเมื่อตนประสงค์จะผ่านไปเท่านั้น และไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะตั้งเคหะสถานเป็นหลักแหล่ง ถ้าตั้งทำการงาน การค้าขาย การการอุตสาหกรรมใด ๆ อันเป็นปรกติกิจ

มาตรา 10 แม้จะมีบทบัญญัติอย่างใดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ก็ตาม ในกรณีเฉพาะเรื่องเสนาบดีจะอนุญาตเป็นพิเศษให้คนต่างดาวคนหนึ่งคนใดเข้ามาในพระราชอาณาจักรก็ได้ ภายในบังคับแห่งเงื่อนไขใด ๆ ตามแต่เสนาบดีจะเห็นควรกำหนด

มาตรา 11 ในการตรวจยานพาหนะทางน้ำที่เข้ามาในประเทศสยามนั้น ถ้าเจ้าพนักงานเห็นว่าคนต่างดาวคนใด ในยานพาหนะนั้นอยู่ในจำพวกคนต่างดาวที่ต้องห้ามตามบทพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพนักงานอาจสั่งให้คนต่างดาวคนนั้นกลับออกไปด้วยยานพาหนะที่ได้นำเข้ามา ถ้าไม่เป็นอันทำได้ดังนั้นก็ให้กักคนต่างดาวนั้นไว้และส่งตัวกลับออกไปโดยเร็วด้วยยานพาหนะอื่นที่สะดวก

ถ้าจำเป็นจะต้องไต่สวน ในระหว่างไต่สวนนี้จะกักคนต่างดาวนั้นไว้ในเรือ ถ้าในที่ใดที่หนึ่งก็ได้ตามแต่จะสะดวก

ค่าใช้จ่ายในการส่งกลับและการกักตัวคนต่างดาวนั้น ให้ผู้ควบคุมเจ้าของอาณานิคมยานพาหนะซึ่งนำเข้ามาเป็นผู้เสีย

เมื่อใดจำนวนคนต่างดาวเข้ามาสู่ประเทศสยาม ในคราวหนึ่งโดยยานพาหนะหนึ่งเป็นจำนวนมากมายถึงกับว่า ถ้าจะกักบุคคลเหล่านั้นไว้เพื่อตรวจหาออกไปสำคัญแสดงรูปพรรณให้จะเป็นการชำาาเสียค่าใช้จ่ายเกินควรแล้ว เจ้าพนักงานจะออกใบอนุญาตให้คนต่างดาวคนใดเข้ามาประเทศสยามชั่วคราวก็ได้ โดยให้ทำสัญญารับรองว่าจะมาพบเจ้าพนักงานตามกำหนดเวลาและสถานที่ซึ่งระบุไว้ในใบอนุญาต เพื่อการตรวจครั้งสุดท้ายการรับใบสำคัญแสดงรูปพรรณ สัญญานั้นจะให้หลักประกันใด ๆ แล้วแต่เสนาบดีจะกำหนดก็ได้

มาตรา 12 เมื่อมีเหตุควรสงสัยว่า คนต่างด้าวคนใดที่ได้เข้ามาในพระราชอาณาจักร ภายหลังวันใช้พระราชบัญญัตินี้ อยู่ในจำพวกคนต่างด้าวที่ตองห้ามตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพนักงานจะกักคนต่างด้าวนั้นไว้เพื่อไต่สวนก็ได้ และถ้าไต่ความว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในจำพวกตองห้าม ดังกล่าวมา คนต่างด้าวนั้นอาจถูกเนรเทศออกไปนอกพระราชอาณาจักร

มาตรา 13 เจ้าของอาณานิคมกบฏยานพาหนะทางน้ำคนใด ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติบทใด บทหนึ่งแห่งมาตรา 5 ท่านว่ามีความผิดตองระวางโทษปรับไม่เกินสี่ร้อยบาท

มาตรา 14 คนต่างด้าวคนใดเข้ามาในพระราชอาณาจักร โดยซ่อนตัวเข้ามา ถ้าแต่ง ตนเข้ามาด้วยอุบายอย่างใด ๆ เพื่อมิให้รู้จัก โดยจะหลีกเลี่ยงบทพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ถ้าโดย ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานก็ดี ท่านว่ามีความผิดตองระวางโทษปรับไม่เกินพันบาท

มาตรา 15 ผู้ใดจงใจนำคนต่างด้าวเข้ามาในประเทศสยามโดยขัดขึ้นพระราชบัญญัตินี้ ฤๅช่วยเหลือคนต่างด้าวให้หลีกเลี่ยงบทพระราชบัญญัตินี้ ฤๅช่วยเหลือคนต่างด้าวให้หลีกเลี่ยงบท พระราชบัญญัตินี้ ท่านว่ามีความผิด ตองระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน ถ้าปรับไม่เกินสอง ร้อยบาท ถ้าทั้งจำและปรับทั้งสองสถาน

มาตรา 16 คำสั่งของเจ้าพนักงานที่ห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาในพระราชอาณาจักรนั้น ให้แจ้งแก่คนต่างด้าวเป็นลายลักษณ์อักษร คนต่างด้าวนั้นอาจอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงานได้ ภายในสี่สิบแปดชั่วโมง เสนาบดีจะเป็นผู้วินิจฉัยอุทธรณ์และถ้าวินิจฉัยของ เสนาบดีนั้นตองนับ ว่าเป็นที่สุด

ผู้ใดรู้ว่าตนมิได้เป็นคนต่างด้าว จะนำคดีของตนขึ้นสู่ศาลพิจารณาก็ได้

มาตรา 17 ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามบทพระราชบัญญัตินี้กักผู้ใดไว้ไต่สวน เกินกว่าสี่วัน นอกจากจะไต่รองขอคำสั่งต่อศาลชั้นต้น และศาลได้ออกคำสั่งให้กัก ถ้าศาล ออกคำสั่งให้กักนั้นมีอายุได้ไม่เกินสิบวัน นับแต่วันที่ลงในคำสั่งและถ้าจำเป็นจะต้องกักตัวไว้ ต่อไปอีก ศาลจะต่ออายุคำสั่งให้เมื่อเจ้าพนักงานร้องขอก็ได้

มาตรา 18 ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามบทพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจที่จะออกกฎเสนาบดีเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎเสนาบดีนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้เป็นอันใช้ได้.

ประกาศมา ณ วันที่ 11 กรกฎาคม พุทธศักราช 2470 เป็นปีที่ 3 ในรัชกาลปัจจุบัน.

ภาคผนวก ข.

พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแก้ไขเพิ่มเติม

พุทธศักราช 2474¹

พระบาทสมเด็จพระมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัส
เหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรแก้ไขบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพุทธศักราช
2470

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบหมัตราต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแก้ไขเพิ่มเติม"
พุทธศักราช 2474

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เมื่อครบกำหนด 3 เดือน นับแต่วันประกาศในราช
กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช
2470 และใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 6 คนต่างด้าวเช่นที่จะกล่าวต่อไปนี้ ห้ามมิให้เข้ามาในประเทศไทย คือ

(1) บุคคลซึ่งไม่มีหนังสือเดินทางหรือใบสำคัญแสดงสัญชาติอันถูกต้อง ที่ออกให้
โดยรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลสยามได้รับรองแล้ว

(2) บุคคลมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นที่เสนาบดีจะได้อำนาจและประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา เพื่อความประสงค์แห่งมาตรานี้

¹"พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2474" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 48
พ.ศ.2474 (แผนกกฎหมาย) ภาค 1 - 2 หน้า 177 - 183.

(3) บุคคลซึ่งยังมิได้ปลูกฝีป้องกันทรพิษ และไม่ยอมให้ปลูกฝีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

(4) บุคคลซึ่งไม่มีรายได้อุปเลี้ยงตัวเองหรือไร้อุปการะจากผู้อื่น และเป็นบุคคลซึ่งพนักงานแพทย์ได้ตรวจลงความเห็นว่ามีร่างกายพิการ หรือจิตสันเพื่อนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคซึ่งทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถจะประกอบกรหาเลี้ยงชีพได้

(5) บุคคลซึ่งเป็นกอนันธพาล หรือเป็นคนน่าจะก่อเหตุร้ายหรืออันตรายต่อความปลอดภัยของประชาชนหรือพระราชอาณาจักรสยาม

(6) บุคคลซึ่งไม่สามารถเสียเงินค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติบุคคลใดไม่มีหนังสือเดินทางหรือใบสำคัญแสดงสัญชาติตามที่บังคับไว้ในอนุมาตรา (1) แห่งมาตรานี้ เจ้าพนักงานจะออกใบสำคัญแสดงรูปพรรณ แล้วอนุญาตให้บุคคลนั้นเข้ามาในประเทศไทยสยามก็ได้

บทบัญญัติแห่งอนุมาตรา (1) ว่าด้วยหนังสือเดินทางและใบสำคัญแสดงสัญชาตินั้น มิให้ใช้แก่พนักงานทูต หรือพนักงานกงสุลต่างประเทศซึ่งอยู่ในประเทศไทยสยาม หรือแก่ครอบครัวของบุคคลจะพวกนั้น ๆ หรือแก่บุคคลซึ่งรัฐบาลต่างประเทศใดแจ้งแก่รัฐบาลสยามตามระเบียบแล้ว ว่าบุคคลนั้น ๆ มาในราชการของรัฐบาลต่างประเทศ หรือแก่ลูกเรือต่างประเทศ หรือคนประจำอากาศยานที่แวะเข้ามายังเมืองท่า หรืออ่าว หรือสถานีท่าอากาศยานแห่งประเทศไทยสยาม

ให้เสนาบดีอำนาจที่จะยกเว้นการปฏิบัติตามความในอนุมาตรา (1) และ (2) แก่

(ก) คนโดยสารรถไฟหลวงถึงตัวทอศเคียวตลอด เพียงแต่ผ่านอาณาเขตประเทศไทยสยามไปนอกพระราชอาณาเขตเท่านั้น

(ข) บุคคลซึ่งอยู่ในประเทศใกล้เคียงติดต่อกัน เติรทางข้ามพรมแดนอันเป็นการผ่านไปมาชั่วคราวเท่านั้น"

มาตรา 4 ให้ยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2470 และให้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 7 บรรดาคนต่างด้าว นอกจากเด็กอายุต่ำกว่าสิบสองปีซึ่งมากับบิดามารดาหรือผู้อนุญาต เพื่อเข้ามาในประเทศไทย จะต้องได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่จากเจ้าพนักงาน

บทบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่

(1) คนต่างด้าวซึ่งมีใบสำคัญถิ่นที่อยู่แล้ว และหนังสือสำคัญเวลานั้นยังสมบูรณ์อยู่ และ

(2) คนต่างด้าวที่อยู่ในประเทศสยามในวันที่ยกประกาศพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อจะออกจากประเทศสยามไป ได้รับใบอนุญาตให้กลับจากพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่เมื่อกลับเข้ามาในประเทศสยามอีก ต้องนำใบอนุญาตนั้นออกแสดง ใบอนุญาตนั้นเป็นที่เรียบร้อย และเจ้าพนักงานสลักหลังให้เป็นสำคัญ คนต่างด้าวเหล่านี้จะเลือกขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่จากเจ้าพนักงานแทนใบอนุญาตให้กลับก็ได้

คนต่างด้าวที่ได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ หรือใบอนุญาตให้กลับแล้วนั้น ถ้ารัฐบาลเห็นเป็นผู้มีอันตรายต่อสันติภาพ และความสงบเรียบร้อยของประชาชนไซ้ ทานว่าเสนาบดีมีอำนาจเพิกถอนใบสำคัญหรือใบอนุญาตนั้น ๆ ได้"

มาตรา 5 ในยกเลิกบทบัญญัติ มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2470 และใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 9 บทบัญญัติแห่งมาตรา 6 อนุมาตรา (6) และบทบัญญัติ 7 และมาตรา 8 หรือคำสั่งที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัตินั้น ๆ มิให้ใช้แก่บุคคลที่จะกล่าวต่อไปนี้

(1) คนต่างด้าวเข้ามาในประเทศสยามในการทูต หรือการกงสุล หรือในราชการของรัฐบาล

(2) คนต่างด้าวเดินทางซึ่งแสดงให้เห็นที่พอใจของเจ้าพนักงานว่า ตนเข้ามาสู่ประเทศสยามแต่เพียงชั่วคราว หรือเพื่อความประสงค์จะผ่านไปเท่านั้น และไม่มีความประสงค์ที่จะตั้งเคหสถานเป็นหลักแหล่ง หรือตั้งทำการงานการค้าขาย หรือการอุตสาหกรรมใด ๆ อันเป็นปกติกิจ"

มาตรา 6 ในยกเลิกบทบัญญัติ มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2470 และใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 14 คนต่างด้าวคนใดเข้ามาในพระราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ก็ หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานก็ ทานว่ามีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินพันบาท"

มาตรา 7 ให้ยกเลิกบทบัญญัติ มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2470 และใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 18 ได้เสนาคีกระหวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎเสนาคีตั้งเจ้าพนักงาน กำหนดวิธีการอันจะต้องปฏิบัติ ในการออกไปสำคัญแสดงรูปพรรณ หรือใบสำคัญถิ่นที่อยู่ หรือใบอนุญาตให้กลับ กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับใบสำคัญ หรือใบอนุญาตนั้น ๆ และกำหนดอายุแห่งเอกสาร และเงื่อนไข การต่ออายุแห่งเอกสารนั้น ๆ และควบคุมกิจการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

กฎเสนาคีนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้"

ประกาศมา ณ วันที่ 15 สิงหาคม พุทธศักราช 2474 เป็นปีที่ 7 ในรัชกาล
ปัจจุบัน.

ភាគីណាមិក គ.

พระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา

พุทธศักราช 2470¹

มาตรา 3 ให้ยกเลิกบทบัญญัติแห่งมาตรา 103 ในกฎหมายลักษณะอาญาเสีย และให้ใช้บทบัญญัติต่อไปนี้แทนบทบัญญัตินั้นสืบไป

"ผู้ใหญ่องค์นี้รับราชการทหาร ตำรวจจนครบชุด ฤๅตำรวจภูธร ให้เข้าคดีนักคิด ให้กำเริบ
ชั้นนักคิด ให้ละเลยไม่กระทำตามหน้าที่กิด ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าห้าปี
และให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

ถ้าความผิด ถึงระบุไว้ในวรรคก่อนนี้ โทษจะลดลงโดยประสงฆ์จะผ่อนให้น้ำหนัก และ
สมรรถภาพของกรมกองทหาร ถ้าตำรวจนครบาล ตำรวจวังจตุร เสื่อมมากลงไซ้ ท่านว่านักผู้กระทำ
มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสิบปี และให้ปรับไม่เกินห้าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

และถ้าหากว่าการกระทำผิดดังกล่าวมาแล้วนั้นเป็นส่วนหนึ่งของแผนการที่จะล้มล้าง
รัฐบาล ถ้าจะได้นำไปเปลี่ยนแปลงประเพณีการเมือง ถ้าเศรษฐกิจวัยไขว่กำลังบังคับการกระทำร้ายไว
เท่านั้นมันน่าจะทำความผิดของระวางโทษถึงประหารชีวิต ถ้าจำคุกมันไว้ตลอดชีวิต"

มาตรา 4 ให้ยกเลิกบทบัญญัติแห่งมาตรา 104 ในกฎหมายลักษณะอาญาเดิม และให้ใช้บทบัญญัติต่อไปนี้แทนบทบัญญัตินั้นสืบไป

"(1) ผู้ใดกระทำการอย่างใดก็ตาม สนับสนุนหรือส่งเสริมสิทธิการ เมือง ภาวะธุรกิจ ความวจา ฤดาบายลักษณะ อักษรฤาเอกสาร การตีพิมพ์ฤาควบคุมายใดใดก็ตามด้วยเจตนา ฤากำหนดว่า จะให้เกิดผลอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้คือ

(ก) เพื่อจะให้เกิดความเกลียดชังจากผู้นับสวเต็จพระเจ้ายูหัว ภาวรัฐบาล ภาวราชการ

¹ "พระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา พุทธศักราช 2470" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 44 (ตอนพิเศษ) วันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2470 หน้า 168 - 172

(ข) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล จาพระราชกำหนดกฎหมายว่าด้วยใช้กำลังบังคับการกระทำร้ายก็

(ค) เพื่อให้เกิดความไม่พอใจและกระด้างกระเดื่องในหมู่คนทั้งหลาย ถึงอาจเกิดเหตุร้ายขึ้นในแผ่นดินของท่านก็

(ง) เพื่อจะกวนให้เกิดขึ้นถึงความเกลียดชัง ระหว่างคนต่างชั้นก็

(จ) เพื่อจะยุยงให้คนทั้งหลายกระทำการล่วงละเมิดพระราชกำหนดกฎหมายก็

ท่านเห็นว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสิบปี และให้ปรับไม่เกินกว่าห้าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

(2) ผู้ใดเป็นหัวหน้า ผู้จัดการ ว่าเป็นพนักงานของสมาคมใด ๆ จนเป็นสมาคมลับตามนี้ไว้ก็ตาม หากว่าเป็นสมาคม อันมีความประสงค์ที่จะสนับสนุน าสั่งสอนลัทธิ ภาววิการ เมือง ภาวเศรษฐกิจ ตามความที่ไว้ไว้ในวรรคที่หนึ่งแห่งมาตรานี้ ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสิบปี และให้ปรับไม่เกินกว่าห้าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

ผู้ใดเป็นสมาชิกของสมาคมดังกล่าวนั้น ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าห้าปี และให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง และท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาผู้ที่ได้ไปในการประชุมอย่างใด ๆ ของสมาคมดังกล่าวนี้เป็นสมาชิกของสมาคมนั้นด้วยทุกคน

(3) ผู้ใดยุยง เสี้ยมสอน ภาแนะนำให้เกิดการนัดหยุดงาน ภาการปิดงานงดจ้าง ภาการนัดหยุดการค้าขาย ใด ๆ ก็ดี เพื่อความประสงค์อย่างอื่น นอกจากที่ระงับข้อโต้เถียงภายในของการซื้อขาย อุตสาหกรรม ภากิจอาชีพอันเกี่ยวข้องของอยู่นั้น ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี และให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

ถ้าหากเป็นความประสงค์ที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล จาพระราชกำหนดกฎหมาย ภาประเพณีของบ้านเมือง ภาจะบังคับใจรัฐบาล ภาจะข่มขู่ประชาชนก็ดี ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสิบปี และให้ปรับไม่เกินกว่าห้าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

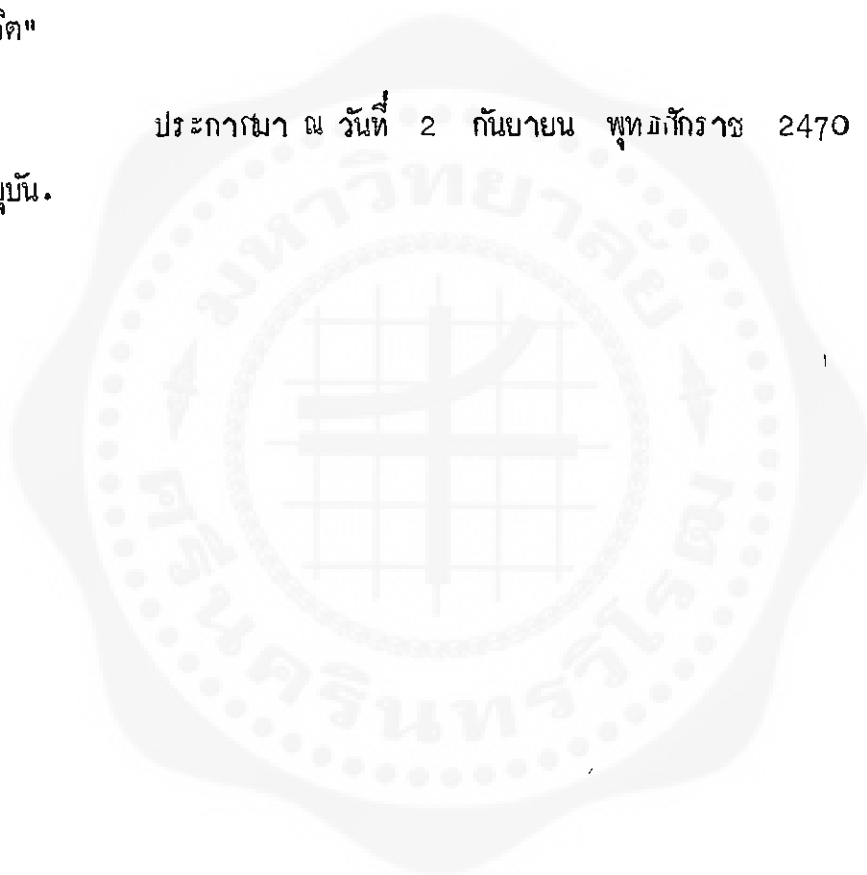
(4) ผู้ใดบังคับ ภาพยายามบังคับด้วยทำให้กลับ ภาจะทำการร้าย ภาใช้กำลังกระทำการร้าย ภาประการใด ๆ ได้ บุคคลผู้หนึ่งผู้ใดเข้าเป็นสมาชิกในสมาคมใด ๆ ก็ดี ภาให้เข้ามีส่วนในการนัดหยุดงาน ภาการปิดงานงดจ้าง ภาการนัดหยุดการค้าขาย ดังที่ไว้กล่าวไว้ในวรรคก่อนก็ดี ภาให้ช่วยเหลือสมาคม ภาช่วยเหลือในการนัดหยุดงาน ภาการปิดงานงดจ้าง ภาการนัดหยุดการค้าขายดังว่า

นั่นก็คือ ท่านว่าฉันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสิบปี และให้ปรับไม่เกินกว่าห้าพันบาท
ต่ออีกสี่คนหนึ่ง

(5) ผู้ใดกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดดังที่ไต่ระบุไว้ในมาตรานี้ และการกระทำผิด
นั้น เป็นส่วนหนึ่งของแผนการที่จะล้มล้างรัฐบาลก็ดี จะให้เปลี่ยนแปลง ประเพณีในเมืองอาณานิคมก็ดี
คว่ำไต่กำลังบังคับ ถ้ากระทำความผิดก็ดี ท่านว่าฉันมีความผิดต้องระวางโทษถึงประหารชีวิต ถ้าจำคุก
มันไว้ตลอดชีวิต"

ประกาศ ณ วันที่ 2 กันยายน พุทธศักราช 2470 เป็นปีที่ 3

ในรัชกาลปัจจุบัน.

ภาคผนวก ง.

พระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาทหาร

พุทธศักราช 2470¹

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว คำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศทรงทราบทั่วกันว่า

โดยที่เป็นการสมควรที่จะเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาทหาร

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แก้ไขประมวลกฎหมายอาญาทหารโดยเพิ่มเติมบทเข้าอีกบทหนึ่งเป็นมาตรา 52 ดังต่อไปนี้

มาตรา 52 เมื่อความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งที่ไ้ระบุไว้ในมาตรา 20, 22, 27 (2 ฉา 3) 29 (2 ฉา 3), 30 (2 ฉา 3), 31 (2 ฉา 3), 32, 33, 36 (2 ฉา 3), 37, 38 (2 ฉา 3), 39, 41, 42 (2 ฉา 3), 43 (2 ฉา 3), 46 (2,3 ฉา 4) ฉา 47 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหารนี้ใดกระทำความผิดซึ่งจะป้อนให้สมรรถภาพของกรมกองทหารเสื่อมทรามลงไว้ ท่านให้เพิ่มโทษผู้กระทำความผิดดังต่อไปนี้

การวางโทษอย่างสูงสุดกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเพียงจำคุกตลอดชีวิตไว้ ท่านให้เพิ่มขึ้นเป็นโทษอย่างสูงสุดถึงประหารชีวิต

การวางโทษอย่างสูงสุดกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เพียงจำคุกมีกำหนดยี่สิบปีไว้ ท่านให้เพิ่มขึ้นเป็นโทษจำคุกไว้จนตลอดชีวิตเป็นอย่างสูงสุด

การวางโทษอย่างสูงสุดที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เพียงจำคุกมีกำหนดเวลาอย่างอื่นนอกจากที่กล่าวแล้ว ท่านให้เพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่ได้วางไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ

เมื่อความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งที่ไ้ระบุไว้ในวรรคต้นนี้ ได้กระทำให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนการที่จะล้างมลรัฐชาติก็ดี ถ้าจะให้เปลี่ยนแปลงประเพณีการเมือง ถ้าเศรษฐกิจแห่งพระราชอาณาจักรด้วยการใช้กำลังบังคับถ้ากระทำการร้ายก็ ท่านว่านั่นผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษถึงประหารชีวิต ถ้าจำคุกมันไว้จนตลอดชีวิต

1

"พระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ.2470" ราชกิจจานุเบกษา

เล่ม 47 (กฤษฎีกา) ภาค 1 - 2 วันที่ 5 กันยายน 2470

ให้ใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ตั้งแต่วันที่ได้ออกประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 2 กันยายน พุทธศักราช 2470 เป็นปีที่ 3

ในรัชกาลปัจจุบัน.

ภาคผนวก จ.

พระราชบัญญัติสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์

พ.ร.บ. 2470¹

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

โดยที่สมุดเอกสาร และหนังสือพิมพ์ มีออกโฆษณาในพระราชอาณาจักรก็ดี ถ้ามีผู้นำเข้ามาในพระราชอาณาจักรก็ดี มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี

และโดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ร.บ. 2465 ไม่พอที่จะกำกับตรวจตราการพิมพ์ การโฆษณา และการจ่ายแจกบันดาส่งที่ใดพิมพ์ขึ้น สมควรที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัตินั้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ให้คงถาวรไป

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ร.บ. 2470

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ร.บ. 2465

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

"การพิมพ์" หมายความว่า การกดให้เป็นรอยอย่างใด ๆ ไม่เฉพาะแต่ด้วยดีพิมพ์ให้หมายความตลอดทั้งการที่ทำด้วยพิมพ์หิน ถ้าด้วยวิธีเครื่องกล ถ้าเมืออย่างใด ๆ อันเป็นทางให้ทำได้หลาย ๆ ฉบับ

1

"พระราชบัญญัติสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ร.บ. 2470" ราชกิจจานุเบกษา

เล่ม 44 ประจำวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2470 หน้า 170 - 304

"สมุดและเอกสาร" หมายความว่าแผ่นกระดาษ ภาววัตถุอย่างใด ๆ ที่พิมพ์เป็นภาษาใด ๆ (รวมทั้งแผ่นบทเพลง แผนที่ ชาร์ต แผนที่ ใบประกาศ ภาพระบายสี ภาพวาด ภาพถ่าย แผ่นเสียง ภาสิ่งอื่นใดทำนองนั้น)

"หนังสือพิมพ์" หมายความว่าหนังสือที่พิมพ์เป็นภาษาใด ๆ ซึ่งมีข่าวอาแสดงความเห็น ภาประกาศแจ้งความอย่างใด ๆ กับทั้งหนังสือวิวและแมกาซีนซึ่งออกโฆษณาอาที่เห็นประจักษ์ว่า มีเจตนา จะอาออกโฆษณาเป็นระยะเวลาที่กำหนด ภาเป็นระยะกรังกราวอนไม่มีกำหนด

ข้อความที่คัดจากสมุด เอกสาร ภาหนังสือพิมพ์มาพิมพ์ขึ้นต่างหากจากสมุดและเอกสาร ภาหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ก็คือ ภาที่คัดออกจากสมุด เอกสารภาหนังสือพิมพ์เช่นนั้นก็ดี ท่านให้ถือว่าเป็นสมุด และเอกสาร ภาหนังสือพิมพ์ แล้วแต่กรณี

"การโฆษณา" หมายความว่ากรขาย จ่ายแจก ภาเสนอขาย เสนอจ่ายแจกซึ่งสมุด เอกสาร ภาหนังสือพิมพ์ ภาข้อความที่คัดออกจากนั้น ไม่เลือกว่าการจ่ายแจกภาเสนอจ่ายแจกนี้จะเป็นการได้ เปล่าอามิใช่

"ผู้ประพันธ์" หมายความว่าบุคคลใด ๆ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยลำพังอาโดยร่วมมือกับผู้อื่นในการเรียบเรียง ภาแปลหนังสือ (รวมทั้งประกาศแจ้งความ) ที่ใดออกโฆษณาเป็นสมุดอาเอกสาร ภาโฆษณาในหนังสือพิมพ์

"บรรณาธิการ" หมายความว่าบุคคลใดอาหลายคนซึ่งออกอาโฆษณาสมุดอาเอกสาร และถ้าเป็นกรณีหนังสือพิมพ์ หมายความว่าบุคคลใดอาหลายคนผู้ออกอาโฆษณาหนังสือพิมพ์ ภาเกี่ยวข้องในการเรียบเรียง เลือกรร ภาตรวจแกหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ไม่เลือกว่าบรรณาธิการคนใดอาหลายคนนี้จะได้รับเงินเดือนอาส่วนแบ่งประโยชน์อาหาไม่ และไม่เลือกว่าเขาเหล่านั้นแคคนเดียว ภาทั้งหมด ภาแต่บางคนจะได้เป็นผู้เขียนเรื่องลงควยในสมุดและเอกสาร ภาหนังสือพิมพ์นั้นอาหาไม่

"เจ้าของ" หมายความว่าบุคคลคนใดอาหลายคนผู้ออกเงินทุนทั้งหมควาแต่บางส่วนที่จำเป็นเพื่อออกและจัดการหนังสือพิมพ์

บุคคลคนใดอาจะรับตำแหน่งนาที่ต่าง ๆ ทั้งหมควาแต่บางตำแหน่งอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้ประพันธ์ บรรณาธิการและเจ้าของในขณะเดียวกันก็ได้

มาตรา 5 เอกสารที่พิมพ์ดังต่อไปนี้ไม่เข้าอยู่ในบทวิเคราะห้แห่งมาตรากอน คือ

นามบัตรบุคคลอานามบัตรสำนักค้า คำจ่านาใบบิลอาคำจ่านาจดหมาย ธนาคารบัตร และบัตรตราของรัฐบาล ตั๋วแลกเงิน เชคควัสัญญาใช้เงิน ภาพันธบัตร ภาใบหลักประกันใช้เงินอย่างอื่น

ใบตราส่ง กรมธรรม์ประกันภัย โฉนดตราสาร ภาพหนังสือสัญญา ใบรับเงิน ใบรับหนังสือ ถ้าใบรับของ แบบพิมพ์ อันใช้ในการค้าขายทั่วไป โดยคำสำนวนในกาลยุติธรรม ภาพลาย คำสั่ง แบบพิมพ์ และกระดาษอย่างอื่น ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ปกครองอาญาพนักงานอื่นได้พิมพ์ขึ้นเพื่อดำเนินการตามหน้าที่

มาตรา 6 "สมุดและเอกสาร หนังสือพิมพ์ ภาพทรัพย์สิน อันเป็นเกื้อหนุนตามแผ่นดิน"

หมายความว่าสมุด เอกสาร หนังสือพิมพ์ ภาพทรัพย์สินที่โฆษณาในหนังสือพิมพ์ อันมีความมุ่งหมายทางตรงทางอ้อม (คือโฆษณาอันมีแก่นแท้ กล่าวกระทบกึ่ง โดยปริยายภาพประการอื่นกึ่ง) เพื่อจะ

(1) บุกให้กระทำความผิดฐานประทุษร้ายต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชอาณาจักร (กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 97 ถึง 115) ฐานความผิดต่อเจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่อันชอบด้วยกฎหมาย (กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 116 ถึง 122, 127, 128) ฐานใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ในทางทุจริต (กฎหมายลักษณะอาญามาตรา 142 ถึง 146) ฐานผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอำนาจศาล (กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 147 ถึง 154) ฐานความผิดต่อศาสนา (กฎหมายลักษณะอาญามาตรา 172 และ 173) ฐานความผิดฐานสมคบกันเป็นอั้งยี่ และเป็นร้องโจรผู้ร้าย (กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 183 และ 184) ฐานความผิดฐานกระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณะ ฐานกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสกลในการไปมา และการส่งข่าวและของถึงกัน และฐานกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย (กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 185, 186, 188 ถึง 194, 196, 198 ถึง 200) ฐานทำผิดฐานปลอมแปลงเงินตรา ปลอมดวงตราปลอมบัตรตรา และปลอมตัว (กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 202, 205, 210 ถึง 214) ฐานความผิดฐานกระทำทุจริตในทางค้าขาย (กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 232) ถ้า

(2) บุกให้กระทำความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ และโจรสลัด และความผิด ฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิทธิภาพ ทั้งที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 268, 269 และ 270 แห่งกฎหมายลักษณะอาญาเมื่อการบุกเช่นนี้ไต่กระทำให้ถึงเนื่องอาพาดถึงการ เมืองอาพารัฐกิจ ถ้า

(3) โฆษณาว่าอาเอกสารที่เป็นเท็จ หากว่าการโฆษณานั้นได้ยังความปั่นป่วนได้เกิดขึ้นต่อความสงบราบคาบของประชาชน เว้นแต่ผู้กระทำผิดจะนำสืบได้ว่าตนเชื่อโดยสุจริตว่าอาเอกสารนั้น ๆ มิได้เป็นเท็จ ถ้า

(4) แสดงความเห็นชอบอาสรรเสริญเป็นอนุคคลใด ๆ ซึ่งไต่กระทำความผิด ภาพพยายามจะกระทำความผิดทั้งที่ระบุไว้ในวรรค 1 และ 2 แห่งมาตรานี้ ถ้า

(5) ให้เกิดความเกลียดชัง ถ้าผู้หนึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถวัลย์ราชบัลลังก์ ราชการแผ่นดิน อาจให้มีการเปลี่ยนในรัฐบาล ถ้าพระราชกำหนดกฎหมาย ด้วยใช้กำลังบังคับการกระทำร้าย อาจให้โทษทั้งหลายเกิดความไม่พอใจและกระด้างกระเดื่องถึงอาจเกิดเหตุร้ายขึ้นในแผ่นดินของท่านได้ อาจจะทำให้เกิดขึ้นซึ่งความเกลียดชังระหว่างคนต่างชาติ ถ้าผู้หนึ่งให้คนทั้งหลายกระทำการล่วงละเมิดพระราชกำหนดกฎหมาย

ข้อความที่กล่าวมาในวรรคข้างบนนี้ ท่านไม่ให้ถือว่าเป็นการห้ามโฆษณาขอปรารถนาความเห็นอันปราศจากลำเอียงซึ่งกล่าวเพื่อสาธารณประโยชน์อันจะติชมการกระทำ อาชววินิจัย อาววิธี ปฏิบัติการของรัฐบาลหรือราชการแผ่นดิน

มาตรา 7 ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาและกำกับตรวจตราการและให้อ่านออกกฎหมายเพื่อคำเนิรการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ กฎเสนาบดีนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้เป็นอันใช้บังคับได้

แผนก 1

การพิมพ์และโฆษณาสมุดและเอกสาร

มาตรา 8 ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดมิได้ใช้เครื่องพิมพ์ เมื่อยังมีใครรับใบอนุญาตจากสมุหพระนครบาล ถ้าสมุหเทศาภิบาลให้มิได้ใช้เครื่องพิมพ์นั้น

มาตรา 9 ถ้าขอใบอนุญาตนี้ให้ลงวันและลงชื่อผู้ขอ และให้รายการข้อความ ดังต่อไปนี้

(1) ชื่อ สัญชาติ อายุ อาชีพ และหลักแหล่งของผู้ขอ

(2) ตำบลแห่งสถานที่ที่จะมีและใช้เครื่องพิมพ์นั้น

(3) จำนวนเครื่องพิมพ์ที่จะมีและใช้ และข้อความทางที่สมควรอย่างอื่นเกี่ยวกับเครื่องพิมพ์แล้วแต่จะได้อ่านไว้ตามกฎหมาย

มาตรา 10 สมุหพระนครบาล ถ้าสมุหเทศาภิบาลได้รับคำขอใบอนุญาตมิได้ใช้เครื่องพิมพ์ก็ให้ออกใบอนุญาตให้เว้นแต่จะเห็นสมควรบอกปิดไม่ยอมอนุญาตด้วยเหตุอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชน

การให้ใบอนุญาต ถ้าไม่ยอมออกใบอนุญาตกับทั้งเหตุที่ไม่ยอมนั้น ให้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังผู้ขอใบอนุญาตภายในสองเดือนนับแต่วันในคำขอของใบอนุญาต

มาตรา 11 ทั่วทุกอันเกี่ยวกับความสงบราบคาบการถือกรรมอันดีของประชาชน สมุหพระนครบาล ถ้าสมุหเทศาภิบาลจะถอนใบอนุญาตที่ได้ให้ไปนั้นในเวลาใด ๆ ก็ได้ จะถอนเสียตลอดกาลถ้าชั่วกำหนดเวลาเท่าใดก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร

การถอนใบอนุญาตเช่นนี้ให้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังผู้รับอนุญาต

มาตรา 12 ใบอนุญาตที่ออกให้แก่ผู้ขอขึ้นเป็นใบอนุญาตเฉพาะตัวและได้ใช้ได้แก่ตัวผู้ขอเท่านั้น

มาตรา 13 เจ้าพนักงานเมืองเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยได้แต่งตั้งขึ้นเพื่อการนี้ มีอำนาจที่จะเข้าไปตรวจตราสถานที่ของบุคคลผู้ได้รับอนุญาตให้และใช้เครื่องพิมพ์ เพื่อจะไต่ถามให้ตระหนักว่ามีได้มีกิจการอย่างใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อความในใบอนุญาต ถ้าในพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจที่จะเข้าไปตรวจตราสถานที่ของบุคคลใด ๆ ซึ่งถูกถอนใบอนุญาตแล้ว เพื่อจะไต่ถามให้ตระหนักว่าบุคคลนั้นได้อนุวัติตามคำแจ้งความถอนใบอนุญาตภายในเวลาอันควรหรือไม่ เจ้าพนักงานนี้มีอำนาจที่จะเข้าไปตรวจตราสถานที่ของบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีเครื่องพิมพ์ไว้ผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้จะไม่กระทำใดแต่เมื่อมีหมายเฉพาะการของเสนาบดี ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ถ้าตำรวจหรือผู้บังคับการตำรวจนครบาล ถ้าตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ระบุชื่อบุคคลที่ถูกสงสัยและตำบลที่จะให้เข้าไปตรวจ

เครื่องพิมพ์ใด ๆ รวมทั้งตัวพิมพ์ ถ้าของสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องกับเครื่องพิมพ์ ซึ่งมีได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ถ้าใบอนุญาตให้และใช้ซึ่งถอนคืนมาโดยชอบแล้วก็ดี กับทั้งบันคาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยนั้น เจ้าพนักงานจะยึดไว้ก็ได้

อนึ่งเจ้าพนักงานที่กล่าวนี้มีอำนาจที่จะลงเครื่องหมาย ถ้าประทับตราไว้บนเครื่องพิมพ์ได้ตามที่ระบุไว้ในกฎเสนาบดี

มาตรา 14 บุคคลผู้รับอนุญาตทุกคนต้องมีสมุดทะเบียนไว้เล่มหนึ่งซึ่งต้องจกชื่อสมุด เอกสารภาพหนังสือพิมพ์ที่ตนได้พิมพ์ขึ้น จำนวนหนังสือและวันที่พิมพ์กับทั้งชื่อและหลักแหล่งของบุคคลที่ได้ตนพิมพ์

สมุดทะเบียนนั้นต้องนำแสดงต่อเจ้าพนักงานของรัฐบาลในเมื่อเจ้าพนักงานต้องการจะรู้ข้อความในทะเบียนนั้น เพื่อประโยชน์ใด ๆ ก็ตามภายในขอบอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั้น

มาตรา 15 สมุดภาพเอกสารทุกฉบับที่พิมพ์ในพระราชอาณาจักรต้องพิมพ์ชื่อของผู้พิมพ์ ตำบล และปีที่พิมพ์ลงไว้ในหน้าต้นฐานาสุดท้ายให้อ่านได้ความ

มาตรา 16 บันคาสมุดกาเอกสารที่พิมพ์ขึ้นในกรุงสยามนั้นภายในสัปดาห์หนึ่งนับแต่วันพิมพ์เสร็จ ถ้าพิมพ์ในกรุงเทพฯ ให้ผู้พิมพ์ส่งไปยังหอพระสมุดแห่งพระนครโดยฉบับโดยไม่คิดราคา ถ้าพิมพ์ในหัวเมืองให้ส่งไปยังสมุหเทศาภิบาล และให้สมุหเทศาภิบาลจัดส่งต่อเขามายังหอสมุดแห่งพระนครที่กรุงเทพฯ.

ให้มีใบรับสมุดกาเอกสาร เช่นว่านั้นออกให้แก่ผู้พิมพ์ และให้เก็บรักษาสมุดกาเอกสารนั้นไว้ในบรรณาคมของหอพระสมุดแห่งพระนคร

แผนก 2

การพิมพ์และโฆษณาหนังสือพิมพ์

มาตรา 17 ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นบรรณาธิการ ถ้าเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์ในประเทศสยาม เมื่อยังมีใบอนุญาตจากสมุหเทศาภิบาล ถ้าสมุหเทศาภิบาล ให้เป็นบรรณาธิการว่าเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์นั้นได้ คำขอใบอนุญาตนั้นต้องลงวันเดือนปีและลงลายมือชื่อผู้ขอด้วยมีรายการขอความดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ชื่อของหนังสือพิมพ์
 - (2) วัตถุประสงค์ของหนังสือพิมพ์ (เช่นว่าเป็นหนังสือพิมพ์สามัญฤาพิเศษ ถ้าเป็นหนังสือพิมพ์สำหรับลงประกาศแจ้งความ ฯลฯ) และกำหนดระยะเวลาที่ออก
 - (3) ตำบลและหลักแหล่งที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่
 - (4) ชื่อและหลักแหล่งของโรงพิมพ์ที่จะพิมพ์หนังสือพิมพ์นั้น ให้ระบุด้วยว่าโรงพิมพ์นั้นเป็นของเจ้าของกาบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ถ้าว่าเป็นแต่รับจ้างพิมพ์
 - (5) ชื่อ สัญชาติ อายุ อาชีพ และหลักแหล่งของเจ้าของคนเดียวฤาหลายคน
 - (6) ชื่อ สัญชาติ อายุ อาชีพ และหลักแหล่งของบรรณาธิการคนเดียวฤาหลายคน
- ใบอนุญาตที่ออกให้แก่ผู้ขอเป็นใบอนุญาตเฉพาะตัว และให้ใช้ได้แก่ตัวผู้ขอเท่านั้น ถ้าจะเปลี่ยนรายการขอความที่แสดงไว้ในคำขอใบอนุญาตนั้นไปอย่างหนึ่งอย่างใด ต้องนำเสนอเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเพื่ออนุมัติก่อน

มาตรา 18 ให้สมุหพระนครบาล ถ้าสมุหเทศาภิบาลออกใบอนุญาตให้ เว้นแต่จะเห็นสมควร บอกปิด ไม่ยอมอนุญาตด้วยเหตุอันเกี่ยวกับความสงบราบคาบภายใน ธรรมเนียมของประชาชน

ห้ามมิให้ออกใบอนุญาตให้แก่บุคคลซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (ก) บุคคลซึ่ง ไม่มีความสามารถเต็มตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- (ข) บุคคลซึ่ง ไม่มีเคหสถานอยู่ในกรุงสยาม
- (ค) ทหาร และข้าราชการประจำการ ในเมื่อวัตถุที่ประสงค์ของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นไป

ในทางการเมือง

(ง) บุคคลซึ่ง ใดเคยถูกพิพากษาจำคุกเพราะกระทำความผิดอย่างใด ๆ นอกจากความผิดฐานลหุโทษ ถ้าความผิดอันใดกระทำโดยฐานประมาท

ใบอนุญาตให้เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์นั้น ให้ออกให้แก่เฉพาะแก่บุคคลผู้มีภูมิลำเนาอยู่ตาม มัธยม 6 ตามที่ภูมิลำเนาอยู่เป็นที่พักของเจ้าพนักงานออกใบอนุญาต

มาตรา 19 สมุหพระนครบาล ถ้าสมุหเทศาภิบาลจะถอนใบอนุญาตที่ได้ออกให้ไปนั้นเสียใน เวลาใด ๆ ก็ได้ จะถอนเสียตลอดกาล ถ้าชั่วกำหนดเวลาเท่าใดก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร

(ก) ด้วยเหตุอันเกี่ยวกับความสงบราบคาบภายใน ธรรมเนียมของประชาชน

(ข) เมื่อผู้ได้รับใบอนุญาตถูกพิพากษาจำคุกเพราะกระทำความผิดอย่างใด ๆ นอกจาก ความผิดฐานลหุโทษ ถ้าความผิดอันใดกระทำโดยฐานประมาท

(ค) ในกรณีมีชนบทประพันธ์อันกล่าวความเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลต่างประเทศ ซึ่งมีทาง พระราชไมตรีกับประเทศสยาม เมื่อชนบทประพันธ์นั้น ๆ น่าจะเป็นเครื่องทำให้ทางพระราชไมตรีระหว่าง รัฐบาลทั้งสองชาติเสื่อมเสียไปอย่างร้ายแรง ถ้าน่าจะเป็นเหตุก่อให้เกิดความปั่นป่วนร้ายแรงขึ้นใน กรุงสยาม

แต่กระนั้นก็สมุหพระนครบาล ถ้าสมุหเทศาภิบาลจะยังไม่ถอนใบอนุญาตในทันที และจะมีหนังสือ ตักเตือนบรรณาธิการเจ้าของผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติในข้อ (ก) (ข) (ค) แห่งวรรคก่อนว่า ถ้าชน บัดนี้ฝ่าฝืนอีกจะถอนใบอนุญาตก็ได้

การถอนใบอนุญาตนั้นให้แจ้ง เป็นลายลักษณ์อักษร ไปยังผู้รับอนุญาต

ถ้าบรรณาธิการเจ้าของหนังสือพิมพ์จะโต้แย้งว่า บทประพันธ์ที่ประกาศแจ้งความมีน่าน่าจะ เป็นเหตุให้ถอนใบอนุญาตนั้น บุคคลภายนอกเป็นผู้เขียนโดยใช้นามจริง หรือนามปากกา หรือนามแฝงก็ดี

ถ้าว่าบทประพันธ์ ถ้าประกาศแจ้งความนั้น ๆ ได้คัดลอกมาจากคำโฆษณาทางอื่นก็ดี ข้อโต้แย้งเช่นนี้ ท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีหาได้ไม

มาตรา 20 บรรณาธิการ ถ้าเจ้าของผู้ถูกถอนใบอนุญาตตามความในมาตราก่อนนั้น เมื่อเวลาใดลงไปในหนึ่งนับแต่วันที่ถอนใบอนุญาตแล้ว จะให้ได้รับใบอนุญาตใหม่ให้เป็นบรรณาธิการเจ้าของหนังสือพิมพ์ก็ได้ โดยเงื่อนไขว่าต้องวางเงินประกันไว้เป็นจำนวนไม่เกินสองพันบาท ซึ่งจะต้องรับเป็นของแผ่นดินในเมื่อถูกถอนใบอนุญาตอีก

มาตรา 21 บันดาหนังสือพิมพ์ทุกฉบับที่พิมพ์ในพระราชอาณาจักรต้องพิมพ์ชื่อเจ้าของและผู้พิมพ์ และชื่อบรรณาธิการ ทั้งคำลงกับวันและปีที่พิมพ์นั้นลงไว้ในนาตนฐานาสุดท้ายให้อ่านได้ความ

มาตรา 22 มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงหนังสือพิมพ์ แต่ทำให้ส่งหนังสือพิมพ์เพิ่มอีกสองฉบับโดยไม่คิดราคาไปยังที่ทำการสมุหพระนครบาล ถ้าสมุหเทศาภิบาลในวันที่ออกหนังสือพิมพ์นั้น เพื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะได้ตรวจตราให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 23 ข้าราชการอันระบุไว้ในแผนกนี้ท่านมิให้ใช้บังคับไปถึงหนังสือราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่ข้อที่จะต้องส่งให้แก่หอพระสมุดแห่งพระนครสองฉบับทุก ๆ คราวที่ออก

แผนก 3

ความรับผิดชอบ การฟ้องคดี และวิธีคำเนิรการ

มาตรา 24 เมื่อบุคคลใดถูกบอกกล่าวให้เลิกใบอนุญาตให้เพื่มีและใช้เครื่องพิมพ์เพื่อเป็นบรรณาธิการก็ดี เพื่อเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ก็ดี ถ้าถูกถอนใบอนุญาตก็ดี ดังได้กล่าวมาในมาตรา 10, 11, 18 ถ้า 19 นั้นไซ้ บุคคลนั้นท่านให้สิทธิที่จะร้องอุทธรณ์ต่อเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยได้โดยมีผลว่า คำวินิจฉัยของสมุหพระนครบาล ถ้าสมุหเทศาภิบาล ไม่ชอบด้วยหลักการ

แต่อย่างไรก็ดี ในระหว่างที่อุทธรณ์ต่อเสนาบดีนั้น ท่านให้บังคับการไปตามคำวินิจฉัยของสมุหพระนครบาล ถ้าสมุหเทศาภิบาล อนึ่งคำวินิจฉัยของสมุหพระนครบาลถ้าสมุหเทศาภิบาลอันเป็นไปโดยสุจริตนั้น แม้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยจะสั่งยกหรือแก้ไขเป็นประการใดก็ตาม รัฐบาลเจ้าพนักงานหากต้องรับผิดชอบค่าเสียหายให้แก่บุคคลผู้ได้รับอนุญาตจากบุคคลอื่นใดเพราะเหตุที่ได้มีโรงพิมพ์ ถ้าที่หนังสือพิมพ์ต้องบังคับบุคคลในระหว่างคอยคำวินิจฉัยของเสนาบดีนั้นไม่

มาตรา 25 ถ้าเจ้าของหนังสือพิมพ์เป็นหุ้นส่วน ภายบริษัทจำกัดไว้ ท่านว่าจะฟ้องเอาโทษตามพระราชบัญญัตินี้ได้ แก่เฉพาะผู้จัดการรายการรวมการเท่านั้น

มาตรา 26 ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการสมุดเอกสารและผู้ประพันธ์ บรรณาธิการและเจ้าของหนังสือพิมพ์ต้องรับผิดชอบร่วมกันในการใช้คำสันนิษฐานใด ๆ แก่บุคคลภายนอกในทางแพ่ง แต่หากหาตัวผู้ประพันธ์ บรรณาธิการเจ้าของไม่ได้ ผู้พิมพ์เป็นผู้ต้องรับผิดชอบคำสันนิษฐานใด ๆ เช่นนั้น

มาตรา 27 ผู้ใดมีและใช้เครื่องพิมพ์ทำการเป็นบรรณาธิการเจ้าของหนังสือพิมพ์โดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ดี ถ้าโดยที่ใบอนุญาตนั้นได้ถูกถอนคืนแล้วก็ดี ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งและปรับไม่เกินสองพันบาท

เพื่อประโยชน์แห่งข้อความในมาตรานี้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ใดครอบครองสถานที่อันมีเครื่องพิมพ์อยู่ ผู้นั้นย่อมมีเครื่องพิมพ์นั้นไว้เพื่อใช้ เว้นแต่จะนำสืบได้เป็นอย่างอื่น

มาตรา 28 ผู้ใดจงใจฉกฉวยเอาเปลี่ยนแปลงเครื่องหมายตราอย่างใด ๆ อันเจ้าพนักงานซึ่งได้แต่งตั้งขึ้นเพื่อการนั้นได้ลงอาบัติไว้บนเครื่องพิมพ์ ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท

มาตรา 29 ผู้พิมพ์คนใดละเลยเสียไม่มีฉลากทะเบียนดังกล่าวไว้ในมาตรา 14 ก็คือ ภาระกษาทะเบียนโดยปรมาตนาเงินใดก็ดี ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินร้อยบาท

มาตรา 30 ผู้ใดจงใจแสดงความเท็จในคำขออนุญาตมีและใช้เครื่องพิมพ์ก็ดี ในคำขออนุญาตเป็นเจ้าของอาเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ก็ดี ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนและปรับไม่เกินร้อยบาท

มาตรา 31 ถ้าสมุดเอกสารอาหนังสือพิมพ์ใดออกโฆษณาโดยมิได้มีคำแถลงพิมพ์ไว้ในที่ระบุบังคับตามมาตรา 15 และ 21 ไว้ ท่านว่าผู้พิมพ์มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินร้อยบาทต่อฉบับหนึ่ง ๆ ที่มีได้เป็นไปตามบทบังคับแห่งมาตราที่กล่าวมานั้น แต่ท่านมิให้ปรับเป็นจำนวนรวมกันเกินกว่าพันบาท เพื่อความผิดตามมาตรานี้ ในการนับแยกฉบับสมุดเอกสารอาหนังสือพิมพ์อันเดียวกันที่ออกในคราวหนึ่ง ๆ

ถ้าคำแถลงนั้นเป็นเท็จ และเมื่อพิมพ์ผู้พิมพ์รู้ว่าเป็นเท็จ ท่านให้ลงโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนและปรับไม่เกินสองร้อยบาท

ผู้ใดขายอาจ่ายแจกสมุดเอกสารอาหนังสือพิมพ์เช่นนี้ ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสิบสองบาท แต่บุคคลเช่นนี้นียอมไม่มีโทษในกรณีคำแถลงเท็จ หากว่ากระทำการโดยสุจริตและมิได้รู้ว่คำแถลงนั้นเท็จ

มาตรา 32 ผู้พิมพ์คนใดไม่อนุญาตให้ถูกต้องเต็มตามความในบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้
ว่าด้วยการส่งสมุคเอกสารจากหนังสือพิมพ์ทอนไคพิมพ์ขึ้นในแกหพรสมุคแห่งพรจนครกัคิ ภาแสมุคเทกา
ภินาถกัคิ ท่านวามีความผิดตองรวางโทษ

- (1) ในกรณีฉุกเฉินเฉพาะกรณีที่ไม่เกินสองรอบบาท

- (2) ในกรณีหนึ่งคือพิมพ์ปรับไม่เกินไปสิบบาททุกคราวที่ละเลยไม่ส่งฉบับที่ออกใหม่

แต่ถ้าภายในมีหนึ่งจากวันที่กระทำความผิดควรยกเว้นโทษหรือไม่สิ่งอื่นใด ผู้กระทำความผิดของ
ร่วางโทษตามที่มีบัญญัติไว้สำหรับความผิดที่ใดกระทำความผิดในคราวก่อนเป็นทวีคูณ

มาตรา 33 เมื่อใดมีความผิดทางอาญา (นอกจากที่กล่าวไว้ในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสารหนังสือพิมพ์ภาพประพันธ์อันเป็นลิขสิทธิ์ตามกฎหมายแผ่นดิน) ได้กระทำความผิดโดยการโฆษณาสมุดเอกสารภาพหนังสือพิมพ์ใด ๆ ท่านว่าผู้ประพันธ์บรรณาธิการและเจ้าของมีความผิดในฐานะเป็นทนาย ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ แต่ว่าในกรณีเช่นนี้หากผู้ประพันธ์พิสูจน์ได้ว่า การโฆษณาได้กระทำลงโดยปราศจากความยินยอมของตนก็มิได้ หากกระทำลงฝ่าฝืนคำสั่งของตนก็มิได้ ท่านว่าผู้ประพันธ์ไม่มีโทษ

ถ้าไม่รู้จักผู้ประพันธ์บรรณาธิการเจ้าของจดหมายเอาตัวมาให้ศาลพิจารณาก็ไม่ได้ ท่านไหนเอาโทษ
แก่ผู้พิมพ์ในฐานะเป็นตัวการ

มาตรา 34 ผู้ประพันธ์บรรณาธิการและเจ้าของหนังสือพิมพ์จะยุบเลิกการกระทำผิดทางอาญาชั้นควยสมุดเอกสารหนังสือพิมพ์ (นอกจากที่กล่าวไว้ในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ว่าควยสมุดเอกสารหนังสือพิมพ์จากบรรณาธิการนั้นเป็นเส้นนามแนกกัน) ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของอัตราโทษที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ แต่มิให้เกินกว่าจำคุกสิบปี

ถ้าความผิดที่โยนงั้นเป็นอันว่าไม่มีผู้กระทำลงจริงก็ดี ถ้าไม่มีผู้พยายามกระทำก็
 หมายความว่าประพันธ์บรรณาธิการเจ้าของมีโทษในฐานะเป็นตัวการแห่งความผิดนั้น ๆ แต่ท่านมิให้เอาโทษ
 เกินกว่าจำคุกสิบห้าปี

ในกรณีทั้งสองนี้ ถ้าไม่วัดผู้ประพันธ์บรรณาธิการเจ้าของ ถ้าเอาตัวมาให้ศาลพิจารณาก็ไม่ได้ ท่านให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์ในฐานะเป็นตัวการ

มาตรา 35 ผู้ขายถ้าย้ายแจกถาเสนอขายเสนอจ่ายแจกสมุคเอกสารถาหนังสือพิมพ์ใด ๆ
 33 และ 34 ทานว่ามีความผิดของระวางโทษในฐานะเป็นผู้สมรู้ หากว่าบุคคลนั้นใครอยู่ว่าไ้มีการ
 34

กระทำผิดเกิดขึ้นแล้วเพราะการโฆษณาสมุดเอกสารฤาษีหนังสือพิมพ์นั้น

มาตรา 36 อันสมุดเอกสารฤาษีหนังสือพิมพ์ที่เป็นเลียนหนามแผ่นดินก็ บพ.ร.พ.นั้นเป็น
เลียนหนามแผ่นดินโฆษณาในหนังสือพิมพ์ก็ เมื่อได้พิมพ์ขึ้นในกรุงสยาม ท่านว่าผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ
และเจ้าของมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าพันบาททั้งจำและปรับทั้งสองสถาน

ผู้พิมพ์สมุดเอกสารฤาษีหนังสือพิมพ์ที่บพ.ร.พ.นั้นเป็นเลียนหนามแผ่นดินเช่นนี้ มีความผิด
ต้องระวางโทษในฐานะเป็นผู้สมรู้ แต่หาไม่รู้ตัวผู้ประพันธ์ บรรณาธิการและเจ้าของก็ดี ถ้าเอาตัวมาให้ศาล
พิจารณาไม่ได้ก็ดี ท่านให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์ในฐานะเป็นตัวการ

ถ้าความผิดที่ยูงส่งเสริมด้วยสมุดเอกสารหนังสือพิมพ์ที่บพ.ร.พ.นั้นเป็นเลียนหนามแผ่นดิน
นั้นให้มีผู้กระทำลงจริงก็ดี ถ้าให้มีผู้พยายามกระทำก็ดี ท่านว่าผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ เจ้าของและผู้พิมพ์
มีความผิดในฐานะเป็นตัวการต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ แต่มิให้เกินกว่าจำคุก
ยี่สิบปี

มาตรา 37 ผู้ใดขายถ่ายแจกฤาษีเอกสารเสนอขายเสนอแจกสมุดเอกสารฤาษีหนังสือพิมพ์ อันเป็น
เลียนหนามแผ่นดินฤาษีหนังสือพิมพ์อันมีบพ.ร.พ.ที่เป็นเลียนหนามแผ่นดิน โดยรู้ว่าเป็นสมุดเอกสารหนังสือ
พิมพ์ที่บพ.ร.พ.นั้น ๆ มีลักษณะเป็นเลียนหนามแผ่นดินไซ้ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษในฐานะ
เป็นผู้สมรู้กับผู้ประพันธ์

มาตรา 38 เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศและเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยจะออกคำสั่ง
โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาห้ามการส่งเข้ามาเข้ามาในพระราชอาณาจักร มั่งสมุดเอกสารฤาษีหนังสือพิมพ์
ใด ๆ อันระบุชื่อไว้ในคำสั่งนั้นก็ไต่

ผู้ใดส่งเข้ามาสมุดเอกสารฤาษีหนังสือพิมพ์เช่นนั้นเข้ามาในพระราชอาณาจักร ท่านว่ามีความ
ผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินพันบาท ทั้งจำและปรับทั้งสองสถาน แต่หาสมุด
เอกสารฤาษีหนังสือพิมพ์นั้น ๆ มีลักษณะเป็นเลียนหนามแผ่นดินตามความหมายแห่งบทวิเคราะห์ในมาตรา 6
แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าพันบาท ทั้งจำและปรับทั้งสองสถาน

สมุดเอกสารฤาษีหนังสือพิมพ์เช่นนี้ ให้พนักงานตุลาการฤาษีพนักงานอื่นเป็นผู้เป็นเจ้าของที่ยึด
และรับไว้เป็นของแผ่นดินโดยมีพักต้องคำนึงว่าผู้หนึ่งผู้ใดจะถูกพิพากษาว่ามีความผิดฤาษีหาไม่

แต่บุคคลซึ่งมีผู้ส่งสมุดเอกสารฤาษีหนังสือพิมพ์เช่นนี้มาให้โดยไม่ไต่รู้เห็นว่าเป็นใจเกี่ยวของ
ด้วยนั้น ท่านมีความผิดตามมาตรา 36 นี้

มาตรา 39 เมื่อใดสมุดเอกสารบทพระพันธุาทรงสือพิมพ์อันเป็นเสี้ยนหนามแผ่นดิน ใ้โสมนา
นอกประเทศสยามและได้มีคำสั่งห้ามมิให้นำเข้ามาใน มาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าผู้ประ-
พันธ์วรรณการฤาเจ้าของหนังสือนั้น ๆ ย่อมเป็นผู้มีโทษในกรุงสยามตามระวางโทษอันระบุไว้ในมาตรา
36 หากว่าสมุดเอกสารฤาหนังสือพิมพ์นั้นข้อความจางหมายถึงประเทศสยามโดยตรงและสนับสนุนได้
ใช้กำลังและทำร้ายในประเทศสยามเพื่อลบล้างรัฐบาลฤาเปลี่ยนประเพณีการ เมืองฤาเศรษฐกิจในพระราช
อาณาจักร

มาตรา 40 สมุดเอกสารฤาหนังสือพิมพ์อันต้องห้ามมิให้นำเข้ามาในพระราชอาณาจักรนั้น ผู้ใด
มีอยู่ในความครอบครองของตนแล้วและเอาออกขายฤาแจกก็ตามฤาเสนอขายเสนอขายแจกก็ตาม
ท่านว่ามีความผิดของระวางโทษจำคุกไม่เกินปีหนึ่งฤาปรับไม่เกินสองพันบาท ฤาทั้งจำและปรับทั้งสองสถาน
ถ้าและสมุดเอกสารฤาหนังสือพิมพ์นั้น ๆ มีลักษณะเป็นเสี้ยนหนามแผ่นดินตามความหมายแห่งบท
วิเคราะห์ในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัตินี้ โห้ลงโทษจำคุกไม่เกินสามปีฤาปรับไม่เกินสามพันบาท ฤาทั้ง
จำและปรับทั้งสองสถาน

มาตรา 41 การยึดสมุดเอกสารฤาหนังสือพิมพ์เพราะความผิดที่ใดกระทำความผิดตามมาตรา 33,
34 และ 35 นั้นพึงกระทำได้ต่อเมื่อศาลได้สั่งในคำพิพากษาซึ่งตัดสินลงโทษบุคคลคนเดียวฤาหลายคน
ผู้ต้องรับผิดชอบในความผิดที่ใดกระทำความผิดตามมาตราที่กล่าวนั้น ว่าให้ยึดและริบด้วย ในกรณีเช่นนี้ในคำ
พิพากษาให้ระบุชื่อและวันออกแห่งสมุดเอกสารฤาหนังสือพิมพ์อันจะพึงยึดและริบนั่นลงไว้ให้แน่นอนด้วย ถ้า
ว่ามี

แมกระนั้นก็สมุดเอกสารฤาหนังสือพิมพ์ใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นเสี้ยนหนามแผ่นดิน เจ้าพนักงาน
ทั้งปวงผู้นำที่ในการนี้ย่อมจะยึดได้โดยมีพักต้องมีหมายสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด แต่ในกรณีเช่นนี้ให้เจ้าพนักงาน
งานนั้น ๆ ยื่นฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลมิให้เนิ่นช้า และถ้ามีคำพิพากษาดังที่สุดให้ปล่อยผู้ต้องหาพ้นผิดไป
ก็ให้คืนบันดาสมุดเอกสารฤาหนังสือพิมพ์ที่ยึดไว้นั้นให้แก่เขา

บทบัญญัติในมาตรานี้ท่านมิให้ใช้บังคับไปถึงการยึดและริบสมุดเอกสารฤาหนังสือพิมพ์ที่ของ
ห้ามมิให้นำเข้ามาในพระราชอาณาจักรตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ถ้าสมุดเอกสารฤาหนังสือ
พิมพ์ที่เป็นเสี้ยนหนามแผ่นดินอันเป็นบัตรสนเท่ห์ไม่ลงชื่อ ถ้าไม่มีตัวบุคคลใดจะสั่งให้ศาลพิจารณาไต่ถาม
เอกสารฤาหนังสือพิมพ์ดังกล่าวไว้ในมาตรา 240 แห่งกฎหมายลักษณอาญา บันดาสมุดเอกสารฤาหนังสือ
พิมพ์เช่นว่ามานี้ ท่านให้ยึดและริบได้ทันที ไม่ว่าจะเป็นของผู้กระทำความผิดคนใด ถ้าหาไม่ และมีพักต้องคำนึง

ว่าผู้หนึ่งผู้ใดจะถูกพิพากษาว่ามีความผิดหาไม่

มาตรา 42 การฟ้องคดีอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ เท่านั้น แต่บทบัญญัตินี้ ไม่ลบล้างสิทธิของ เอกชนที่จะฟ้องร้องคดีเองในกรณีที่มีผู้กระทำความผิดที่มีการบุบงให้กระทำความผิด ประทศรายแถมคณควยอุบายแห่งสมุดเอกสารอาท่งสื่อพิมพ์ ๕7

แผนก 4

บทบัญญัติเฉพาะกาล

มาตรา 43 ให้เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์อันมีอยู่ในเวลาที่ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 17 อันว่าควบคุมการทำคำขอใบอนุญาตยื่นต่อสมุหพระนครฤาสมุหเทศาภิบาลนั้นภายในเวลาสอง เดือนนับแต่วันประกาศใช้ เป็นต้นไป

พระราชบัญญัติตราไว้ ณ วันที่ 2 กันยายน พุทธศักราช 2470 เป็นปีที่ 3
ในรัชกาลปัตยุบัน.

ภาคผนวก ฉ.

เอกสารต่าง ๆ ที่จับไค้ที่โรงเรียนจีนยกเองฮักเหา เพชรบุรี¹

หมายเลขที่	อักษรจีนชื่อว่า	ใจความที่ล้ามแปล
1	ทะฮวง เจ้ย	เป็นหนังสือที่พวกคอมมิวนิสต์เรียบเรียงขึ้น แต่งเป็น นิทานบ้าง คำโคลงบ้าง สมัยใหม่บ้าง ชื่อว่า ทางผง พิมพ์เมื่อ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2472 ที่เชียงใหม่ เป็นหนังสือเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์
2	งอดอู่ไต เกกเหม็ง	เป็นประวัติการเปลี่ยนแปลงประเพณีการปกครองประเท รัสเซีย ตั้งแต่คนนั้นไม่มีทรัพย์สิน เริ่มพยายามก่อการวุ่นวาย ต่อสู้กับรัฐบาลจนพวกบอลเชวิคมีชัย แปลจากภาษารุสเซีย
3	เคี้ยง เอา นี ถ่าย เจ็ง ชี จิว กวาง	เป็นประวัติศาสตร์แปลจาก หนังสืออังกฤษว่าด้วยการ ปกครองของชาติต่าง ๆ ในโลก ภายหลังมหาสงคราม สงบลงแล้ว มีวามหาอำนาจรวบรวมกำลังกัน เพื่อป้องกัน รัสเซียไม่ให้แผ่อำนาจประเทอื่น เกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์
4	ยี่ปุ่น จื่อ ปุ่น หึง จื่อ หึงนั กิว	กล่าวถึงชนชาติยี่ปุ่นที่มีทุนทรัพย์ลงทุนในประเทศจีนเพื่อหา ประโยชน์ กำไร และกล่าวถึงวิวิการ อาชีพของชาวยี่ปุ่น
5	ยี่ปุ่น เฝีย ควย อุน ทองฮื่อ	เป็นประวัติศาสตร์ยี่ปุ่นกล่าวถึงประธานชาวยี่ปุ่นที่ไม่มีทรัพย์สิน พยายามต่อสู้กับคนที่มีทรัพย์สิน เพื่ออิสรภาพ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2441 เป็นต้นมาถึง พ.ศ.2470 เกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 133 หมายเลข 1/133 ปี 2
เอกสารต่าง ๆ ที่จับไค้ที่โรงเรียนจีนยกเองฮักเหา จังหวัดเพชรบุรี

หมายเลขที่	อักษรจีนว่า	ใจความที่ล้าสมัยแปล
6	อิงแกะมือแป๊ะ แกง มือ อักตึง	เป็นประวัติของนายเองเขอลม กับนายมาร์ก... ึ่งเป็น ผู้ทักท้วงลัทธิคอมมิวนิสต์ แปลจากหนังสืออังกฤษ
7	บอชิงหลุน	เป็นความเห็นของผู้ลัทธิคอมมิวนิสต์ คัดค้านว่ากันว่า ไม่มีพระเจ้า โดยยกความเห็นของมาร์ก มาอ้างหลายข้อ
8	อั้งอ้อถูกก	เป็นรายงานประจำวันที่จัดเป็นเวลาอยู่ในประเทศญี่ปุ่น ว่าด้วยการไปมาหาสู่กับเพื่อนและกิจกรรมในท้องถิ่นที่ รู้เห็น
9	ตี้ กัก จูหนี ไค เหลียบค	ว่าด้วยนโยบายของมหาประเทศที่เผด็จการเป็นมหาจักรพรรดิ ของประเทศอื่น แปลจากต้นฉบับของภาษาฝรั่งเศส เกี่ยวกับ ลัทธิคอมมิวนิสต์
10	เอง เกาะคี กก จูหนี คี จอบ ญ	แปลจากหนังสืออังกฤษว่าด้วยอนาคตกาลของอังกฤษ ผู้ลัทธิ จักรพรรดิกล่าวถึงกรรมกรก่อการกำเริบหลายครั้ง นานไป จะเป็นเหตุให้ชนชาติต่าง ๆ ถูกกดขี่ลุกขึ้นพร้อมกันจนคนชั้น ไม่มีทรัพย์สินมั่งมีอำนาจในการปกครองบ้านเมือง
11	เล่า กง อุ่น ทอง อ้อ	เป็นประวัติกาลของพวกบอลเชวิค รัสเซีย แปลจากต้นฉบับ หนังสือญี่ปุ่น ว่าด้วยพวกบอลเชวิครัสเซีย เผยแพร่ลัทธิ ตลอดจนความประสงค์
12	มันจูมือโตเตียง	เป็นปทานุกรมศัพท์สมัยใหม่ภาษาอังกฤษกับจีน แต่โดยมาก เป็นศัพท์ในลัทธิคอมมิวนิสต์
13	ฉิวร้อมัง	กล่าวถึงความผันไปเกี่ยวกับหญิงที่รัก

ภาคผนวก ข.

พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์

พระพุทธศักราช 2461¹

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า บัดนี้เป็นการสมควรจะจัดวางการปกครองโรงเรียนราษฎร์ทั่วราชอาณาจักร แล ระเบียบการของบทกฎหมายข้อบังคับ สำหรับโรงเรียนราษฎร์นั้นวางลงไว้ได้เป็นระเบียบ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้สืบไปดังนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ให้ชื่อว่า "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์" แลให้ใช้เป็นกฎหมายจำเริญแต่วันที่ 1 เดือนกรกฎาคม พระพุทธศักราช 2461 ฯ

มาตรา 2 บทวิเคราะหณ์ศัพท์ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า "โรงเรียน" บ่อมหาบายความจำเพาะโรงเรียนราษฎร์ นอกจากโรงเรียนรัฐบาลกล่าวคือ สถานที่เอดคนคนใดคนหนึ่งให้ศึกษาแก่ผู้นักเรียน

คำว่า "ผู้จัดการโรงเรียน" บ่อมหาบายความว่า บุคคลผู้เอดบาร่วมมือกับบุคคลอื่น เป็นผู้รับผิดชอบและชอบสำนองในการเปิด แลการดำรงอยู่แห่งโรงเรียนราษฎร์

คำว่า "ครูใหญ่" บ่อมหาบายความว่า บุคคลผู้รับผิดชอบและชอบสำนองจัดการพแนก สัองสอนวิชาของโรงเรียน แลเป็นหัวหน้าครอบงำครูทั้งหลายในโรงเรียนนั้น ถ้าแม่ว่านโรงเรียนใดมีครูเอดผู้เอดียว ครูนั้นได้ถือว่่าเป็นครูใหญ่

คำว่า "ครู" บ่อมหาบายความว่าบุคคลผู้ให้ศึกษาในโรงเรียนราษฎร์

คำว่า "กาล" บ่อมหาบายความว่า กาลยุติธรรมพแนกแพ่ง ซึ่งเป็นการทรวงกาลได้พิจารณาคดี ในอาณาเขตที่โรงเรียน มีอยู่เอดจะใดตั้งขึ้น ฯ

ลักษณะที่ 1 การตั้งแลเปิดโรงเรียนราษฎร์

มาตรา 3 บุคคลจะพึงตั้งโรงเรียนได้ เมื่อมาประกอบพร้อมด้วยลักษณะดังนี้คือ

¹

"พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 35 (แผนกกฎหมาย)

(1) เป็นผู้อยู่อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์

(2) เป็นผู้ยังไม่เคยต้องโทษตามประมวลอาญา เพราะความผิดฐานขบถประทุรร้าย ต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและแผ่นดิน มีความประพฤติดีในสถานศึกษา พึงทำพยานเท็จ มีความเป็นโจรสลัดสูง เคยเข้าเป็นองค์ผู้ มีความปลอมเงิน ปลอมบัตรโดยสาร มีความล่องลัดเลาะจารขโมยขึ้น ทำชั่วเรอานาจาร มีความทำกรรมในกรรมให้ตก มีความเป็นโจรลักฉก ตีชิงปล้นสดมภ์ลักขโมย ทุจริตโกง ฉกฉวยลักขโมยทรัพย์ ทุจริตของโจรแกมมาตราใด

(3) เป็นผู้ปราศจากข้อรังเกียจคัดค้าน เพราะมีชื่อเสียงอันดีว่าเป็นมัลลทินล่องลัดเลาะจารขโมย ไม่เป็นที่สมควรจะวางใจมอบดูแลบุตรให้เพื่อจบการศึกษาได้ ฯ

มาตรา 4 บุคคลอันจะพึงตั้งเป็นครูใหญ่ได้ ถ้าว่า (1) เป็นผู้ประกอบพร้อมด้วยลักษณะที่ไต่ถามไว้ในบรรพมาตราสำหรับผู้จัดการโรงเรียน ดังนั้น (2) เป็นผู้ได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูมูล ถ้า ใบสำคัญชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แห่งโรงเรียนรัฐบาล ถ้าเป็นผู้รับประกาศนียบัตรอย่างอื่น ถ้าประกอบด้วยคุณสมบัติแห่งประการนั้น อันเสนาคีกรมการจะได้อำนาจรับรองว่าเทียบเท่ากับประกาศนียบัตรแห่งโรงเรียนรัฐบาลได้ แต่ว่าในผู้ที่ได้รับเทียบประกาศนียบัตรเทียบคุณวุฒินี้ จะต้องมีความรู้ภาษาไทยพูดได้พอประมาณด้วย ฯ

มาตรา 5 ให้เสนาคีกรมการเร่งความด้วยจดหมายแก่ผู้จัดการโรงเรียนทั้งหลาย บรรดาซึ่งมีอยู่ในขณะเมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ว่า ถ้ามีความจำเป็นจะคงดำรงโรงเรียนสืบไป จะต้องปฏิบัติตามบทพระราชบัญญัตินี้ให้บริบูรณ์ แล้วให้บอกความจำเป็นแก่เสนาคีกรมการภายในกำหนด 2 เดือน นับแต่วันที่ได้อำนาจหมายเร่งความนั้น ฯ

มาตรา 6 ผู้ใดจะจำนงจะตั้งโรงเรียนนั้น จะต้องแจ้งความจำนงครั้งนั้นแก่เสนาคีกรมการ ก่อนที่จะเปิดโรงเรียนให้ศึกษาอย่างน้อย 2 เดือน ฯ

มาตรา 7 ถ้าโรงเรียนตั้งอยู่แล้ว ถ้าจะตั้งขึ้นใหม่ ณ ที่ภายนอกพระนคร ภายนอกจังหวัด ภายนอกเมือง ให้ส่งคำแจ้งความแก่พนักงานกรมการประจำจังหวัดแล้วผู้ว่าราชการ ภาวนครบาลจังหวัดนั้น ฯ เพื่อจะไต่ถามต่อไปยังเสนาคีกรมการ กรมการตามระเบียบราชการ พร้อมกับความเห็นของเจ้าหน้าที่ กำแจ้งความให้ทำตามแบบอันเสนาคีกรมการได้วางไว้ แล้วให้ส่งลงระเบียบราชการโดยทางไปรษณีย์.

มาตรา ๘ คำแจ้งความนั้นให้ช้ชื่อกรมดังนี้ คือ

ชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สำนักอากรับ แลสัญชาติของผู้จัดการโรงเรียน

ชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สำนักอากรับ สัญชาติของครูใหญ่ และมีประกาศนียบัตร

อย่างไร

บอกบรรยายถึงพื้นที่ที่ดินบ้านเรือนโรงแลบริเวณที่ตั้งโรงเรียนอยู่แล้วถ้าจะใดตั้งขึ้น

บอกบรรยายประเภทแห่งการศึกษาซึ่งใดอยู่ก็ดี จึงตั้งใจว่าจะให้ก็เป็นความประสงค์

ของผู้จัดการโรงเรียนนั้น คือว่า

(1) จะให้ศึกษาแก่นักเรียนชายหญิง ฤๅทั้งชายแลหญิง

(2) จะจำกัดให้ศึกษาเฉพาะแต่มีอายุอ่อนแก่ ที่กำหนดเพียงไร

(3) จะให้สามัญศึกษาเป็นวิชาสารพัดไป ฤๅวิสามัญศึกษาเฉพาะวิชาชนิดใดวิชา

หนึ่ง เช่น วิชาสอนภาษาต่างประเทศภาษาใด หนึ่ง วิชาสอนศิลปศาสตรอย่างใดอย่างหนึ่ง

จำนวนครูซึ่งผู้จัดการโรงเรียนนี้ใช้อยู่ ฤๅตั้งใจจะไว้สำหรับการศึกษาในโรงเรียนของ

ตนนั้น ฯ

มาตรา ๑ เสนาบดีกระทรวงมหาดมการว่าจะคักค้ำในการจะดำรงโรงเรียนอยู่ ฤๅในการจะเป็นโรงเรียนใหม่ได้ โดยมีจดหมายตอบส่งไปตามระเบียบราชการ เพื่อบอกแก่ผู้ส่งคำแจ้งความนั้นให้ทราบเหตุที่ขยับยกขึ้นคักค้ำนั้น

ฝ่ายโรงเรียนซึ่งมีอยู่แล้ว ความใดเสนอมากระทรวงมหาดมการมิได้บอกคักค้ำให้แจ้งภายใน ๒ เดือน นับแต่วันที่ได้ส่งคำแจ้งความลงสู่เบรไปรษณีย์ส่งไปแล้ว จะเปิดโรงเรียนนั้นก็ให้เหี่ยว ฯ

มาตรา ๑๐ การคักค้ำไม่ให้คงดำรงโรงเรียนอยู่ก็ดี คักค้ำไม่ให้เปิดโรงเรียนใหม่ก็ดี จะพึงทำได้เฉพาะอากรับเหตุสมควรดังนี้ คือ

ถ้าว่าคำแจ้งความของผู้แจ้งจะคงดำรงโรงเรียนอยู่ ฤๅจะเปิดโรงเรียนใหม่บกรวดไม่บริบูรณ์ตามพระราชบัญญัติ ฤๅเป็นที่เคลือบแคลงว่าจะแก่แท้จ

ถ้าว่าผู้ถามก็ดี ครูใหญ่ก็ดี ไม่ประกอบด้วยคุณลักษณะสมบัติอันบังคับได้โดยพระราชบัญญัตินี้ในมาตรา ๓ แลมาตรา ๔ เพื่อเป็นผู้นุมจวรจะตั้งโรงเรียนได้

ย้ายสถานที่โรงเรียน ให้บอกแจ้งการเปลี่ยน สืบพยานที่เรานั้นโดยพิสดาร ตรงแก่เสนาบดีกระทรวง
 ธรรมการควยจดหมายส่งลงภูเบียรไปรษณีย์ ถ้าเมื่อเป็นโรงเรียนอยู่นอกเขตพระนครนอกจังหวัดฉะบุรี
 ก็ให้ส่งทางเจ้าพนักงานตามระเบียบราชการ

ถ้าเสนาบดีกระทรวง ธรรมการพิจารณาเห็นว่า เพราะเหตุใดเปลี่ยนสัถว์บุคคลก็ดี
 เหตุที่ยกก็ดี จะทำให้สถานโรงเรียนนั้นผิดแผกไป ไม่มีบริบูรณ์ตามลักษณะปฏิบัติเสนาบดี ธรรมการ
 จะบอกชี้แจงควยลายลักษณ อักษร แก่ผู้จัดการโรงเรียนตามระเบียบ ว่าขอคัดค้านไว้ โดยชัดเจน
 มิให้เปลี่ยนสัถว์ถ้าย้ายที่นั้นได้

ถ้าภายในเดือนหนึ่งแต่เวลาที่บอกคัดค้านแล้วนั้น ผู้จัดการโรงเรียนมิได้ปฏิบัติตามคำ
 ชี้แจงให้เพียงพอ จนได้ถอนคำคัดค้านนั้นแล้วไซ้ เสนาบดีกระทรวง ธรรมการจะสั่งให้ปิดโรงเรียน
 ชั่วคราว ถ้าให้ปิดเสียตลอดกาลก็ได้ คำสั่งเช่นนี้ให้บังคับได้ทันที ในการนี้ผู้จัดการโรงเรียนถ้า
 ครุใหญ่ จะร้องขอให้ศาลวินิจฉัยว่า คำคัดค้านถาคำสั่งให้ปิดโรงเรียนนั้น ไม่มีมูลสมควรก็ร้องได้ตาม
 ทานอง ฯ

มาตรา 16 เมื่อผู้จัดการโรงเรียนตั้งผู้ใดเป็นครู ให้แจ้งความควยจดหมายส่งลง
 ภูเบียรไปรษณีย์ ตรงไปยังเสนาบดีกระทรวง ธรรมการ ถ้าเมื่อเป็นโรงเรียนอยู่นอกพระนคร นอก
 จังหวัดฉะบุรี ให้ส่งจดหมายแจ้งความนั้น แก่เจ้าพนักงานตามระเบียบราชการ ในคำชี้แจงตามนั้น
 ให้บอกชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สำนักอาศัย และสัญชาติ ของผู้ตั้งเป็นครูนั้น ถ้าได้รับประกาศียบัตร
 ภูมิคุณวุฒิวันใดก็ให้บอกมาควย

มาตรา 17 เสนาบดีกระทรวง ธรรมการจะแจ้งความควยลายลักษณอักษรตามระเบียบ
 ราชการแก่ผู้จัดการโรงเรียนว่าขอให้ถอนครูคนใด คนหนึ่งออกเสียได้ แต่เฉพาะอาภัยเหตุดังนี้คือ

(1) ถ้าครูคนนั้นเป็นพริ้ง มลทิน ตามมาตรา 3 ตอน (2) และ (3)

(2) ถ้าครูคนนั้นพิสูจน์ไม่ได้ว่ามีความรู้ภาษาไทพอ แก่ที่ต่องการใช้ในหน้าที่ตนจะสั่งสอน
 ถ้าผู้จัดการโรงเรียนไม่ถอนครูนั้นออกเสียภายในเดือนหนึ่งนับแต่เวลาได้รับคำแจ้งความ

เสนาบดีกระทรวง ธรรมการจะร้องขอให้ศาลชี้ขาด ตัดสินบังคับ ให้ถอนครูคนนั้นออกเสียได้ ฯ

มาตรา 18 ให้ผู้จัดการโรงเรียนราษฎรส่งรายงานปีละครั้ง แก่เสนาบดีกระทรวง ธรรม-
 การ รวมใจความดังนี้คือ

- (1) จำนวนครูกับทั้งจำแนกชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สำนักราชการ และสัญชาติเรียงตัวไป
- (2) จำนวนนักเรียน
- (3) จำนวนนักเรียนที่สอบไล่วิชาใด ถ้าแลคนใด ได้รับประกาศนียบัตรชั้นใด ก็ให้ออกรายงานให้แจ่มชัด

มาตรา 19 เสนาบดีกระทรวงธรรมการ มีอำนาจพอจะห้ามไม่ให้ผู้สมุทหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง เป็นเครื่องศึกษาในโรงเรียน ซึ่งพิจารณาเห็นว่าเป็นทำนองฝ่าฝืนครองถือสมาจารวัตรอันดีงาม ฤๅขัดต่อความสงบราบคาบแห่งประชา ถ้าเกลือกกว่าจะจงใจอุบายให้พวกรุ่นเสียมารยาท เมื่อจะห้ามหนังสือ สมุทเล่มใด จะไต่ลงโฆษณาระบุชื่อสมุทหนังสือเล่มนั้น ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 20 การตรวจโรงเรียนราษฎรตกเป็นหน้าที่แก่เจ้าพนักงานของรัฐบาล ผู้มีตำแหน่งดังว่าไว้ ดังนี้คือ

- (1) ผู้ตรวจธรรมดา ได้แก่ เสนาบดีกรมศึกษาธิการ เจ้ากรมสาขาแห่งกรมศึกษาธิการ ข้าราชการตรวจการในประจำภาค กรรมการมณฑล กรรมการจังหวัด และพนักงานตรวจการศึกษาประจำแขวง แห่งกระทรวงธรรมการ กับทั้งอุปราช สมุทเทศาภิบาล ผู้ว่าราชการ ฤๅนครบาลจังหวัด
- (2) ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งเสนาบดีกระทรวงธรรมการ จะไต่แต่งตั้งไปเป็นพิเศษตามพิจารณาเห็นสมควร

มาตรา 21 ผู้ตรวจการศึกษาทั้งหลายนี้ มีหน้าที่จะสอดส่อง ไต่สวนว่าคำแจ้งความอันผู้งานจะเปิดโรงเรียน ถ้าผู้จัดการโรงเรียน ไต่เรียนนั้นถูกต้องสมจริงฤๅฉ้อฉล แล้วว่าสถานที่โรงเรียนนั้นสมควรขอด้วยลักษณะสุขาภิบาลฤๅฉ้อฉล ให้ทำรายงานบอก เหตุการณ์ครั้งนั้นต่อ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ เพื่อว่าไต่ถามพบกระทั่งแล้ว จักได้สามารถวินิจฉัยว่าจะควรยับยั้งเหตุขึ้นคัดค้านให้คงดำรง มีให้เปิด ถ้ามีให้จัดการโรงเรียนนั้นสืบไปได้

มาตรา 22 อำนจแลหน้าที่แห่งผู้ตรวจการศึกษา มีดังนี้คือ

- (1) ตรวจสอดส่องดูว่า โรงเรียนอันใดเปิดปิดทั้งโดยลักษณะ ซึ่งผู้จัดการโรงเรียนได้แจ้งความไว้ฉ้อฉลใดมิได้แปรผันไปจากลักษณะนั้น
- (2) ตรวจสอดส่องดูว่า สถานที่โรงเรียนยังคงรักษาอยู่ด้วยลักษณะสุขาภิบาลเป็นอันดี
- (3) ตรวจสอดส่องดูว่า ครูใหญ่แลครูทั้งหลายมีความรู้ภาษาไทยเพียงพอสมแก่ความต้องการแห่งพระราชบัญญัติ แล้วไต่สอนภาษาไทยแก่นักเรียน พราสอนนักเรียนในความรัก แลความรู้ ภูมิประเทศ

สยาม ตามบทพระราชบัญญัติที่วางไว้

(4) ตรวจสอบสองในวิธี จัดการโรงเรียน ถ้าในการฝึกสอนทั่วไป ไม่ให้สิ่งใด
สิ่งหนึ่ง ึ่งผ่านคลองใต้สมาจารอันถึงม ชักความสงบแห่งประชา ผ่านกฎหมายพระราชอาญา
จักร ฯ

มาตรา 23 ผู้ตรวจการึกษาทั้งหลาย จะเข้าไปตรวจในโรงเรียนราษฎรใดทุกเมื่อ
และผู้จัดการโรงเรียน ครูใหญ่ คุยนอบ จำจะต้องรับแลยินยอมให้ความสะดวกโดยการตรวจทุก
ประการ ฯ

มาตรา 24 ให้เสนาบดีกระทรวง กรมการท่ามเบียรโรงเรียนราษฎรไว้ให้ถูกต้อง
เป็นหลักบัญชี ให้ข้อความพิสดาร ว่าด้วยการเปิดโรงเรียนคงดำรงแลจัดการโรงเรียน แลทั้งเหตุ
ให้เปิดเล็กด้วย ฯ

ลักษณะที่ 3 การปิดเลิกโรงเรียน

มาตรา 25 เสนาบดีกระทรวง กรมการมีอำนาจจะสั่งให้ปิดเลิกโรงเรียนชั่วคราว ถ้ามี
ตลอดกาลได้ เพราะอากรับการมีเหตุใดเหตุหนึ่ง มีประการดังนี้คือ

(1) ถ้าโรงเรียนคงดำรงอยู่ ถ้าเปิดขึ้นใหม่โดยผ่านต่อพระราชบัญญัติ
(2) ถ้าได้เปลี่ยนตัวผู้จัดการโรงเรียน ถ้าครูใหญ่ ถ้าย้ายสถานที่โรงเรียน โดยผ่าน
ต่อพระราชบัญญัติ

(3) ถ้าผู้จัดการโรงเรียนก็ดี ครูใหญ่ก็ดี มาบกพร่องไม่บริบูรณ์ ด้วยคุณลักษณะต้อง
ตามพระราชบัญญัติ (มาตรา 3 และ 4)

(4) ถ้าปรากฏจากรายงานของผู้ตรวจการึกษาว่า สถานที่โรงเรียนนั้นมิได้สมควร
ถ้าเกลือกกว่าจะเป็นที่ก่อโรคภัยอันตรายแก่ความผาสุกของนักเรียน ถ้าครูทั้งหลาย แลเมื่อผู้จัดการ
โรงเรียน ได้รับคำแนะนำเป็นลายลักษณ์อักษร ให้จัดทำสถานที่นั้นให้กลับคืนดีดังเดิม ถ้าให้ย้าย
โรงเรียนไปยัง ณ ที่อื่น ภายในเวลาอันสมควรแล้ว ก็ไม่ทำตามคำแนะนำนั้น

(5) ถ้าปรากฏจากรายงานของผู้ตรวจการึกษา ว่าผู้จัดการโรงเรียนก็ดี ครูใหญ่
ก็ดี มิได้นำพาบทพระราชบัญญัตินี้ในข้อที่บังคับให้สอนภาษาไทย ให้พร่ำสอนความรักแลความรู้ ภูมิประเทศ
สยาม ถูว่ายังขึ้นใจสมุดหนังสือต้องห้าม แลผู้จัดการโรงเรียนได้รับคำหักท้วง ถักเตือนเป็นลายลักษณ์
อักษร ให้ปฏิบัติตามบทพระราชบัญญัติ ภายในกำหนดเวลา 1 เดือนแล้ว ก็ยังมีไม่ทำตามนั้น

(6) ถ้าผู้จัดการโรงเรียน มิได้แจ้งความในการตั้งครู งามิได้นำพาเช่อฟัง กำหนดพิพากษาคดีเป็นที่ยุติ ซึ่งสิ่งบังคับให้ถอนครูคนใดคนหนึ่งออกเสีย

คำสั่งของเสนาบดีกระทรวงธรรมการให้เปิดโรงเรียนเสียดังนี้ ให้บังคับได้ทันที

ในการนี้ผู้จัดการโรงเรียนถ้าครูใหญ่จะร้องขอให้ศาลวินิจฉัยว่า คำสั่งให้ปิดโรงเรียนนั้นไม่มีมูลสมควร แลขอให้เพิกถอนคำสั่งบังคับนั้นเสีย ก็ให้ร้องไปตามทำนอง ๆ

มาตรา 26 ในเมื่อเกิดความวุ่นวาย ซึ่งอาจเป็นภัยอันตรายแก่ความผาสุกแห่งนักเรียน ภาครุทั้งหลาย เสนาบดีกระทรวงธรรมการมีอำนาจสั่งให้ปิดโรงเรียนราษฎรชั่วคราวได้ทันที เพียงเวลากำหนดไม่เกิน 1 เดือน คำสั่งเช่นนี้ ถ้ามีเหตุจะต้องขยายเวลาต่อไป ก็อาจสั่งซ้ำได้เพียงอีก 1 เดือนเท่านั้น ๆ

ลักษณะที่ 4 โรงเรียนอนุบาล

มาตรา 27 โรงเรียนอนุบาลเป็นโรงเรียนที่ประสงค์มุ่งเอาการเลี้ยงดูเด็กอายุอ่อน ๆ เป็นใหญ่ แลสอนเด็กให้อ่าน รู้เขียน รู้นับไปพลาง ในระหว่างเวลานั้นด้วย

ในโรงเรียนเช่นนี้ ครูอนุบาลโรงเรียนไม่ต้องมีประกาศนียบัตรอย่างใด ก็ควรเป็นได้ ๆ

มาตรา 28 แต่ในความชอบแห่งพระราชบัญญัตินี้ ที่ว่าด้วยการกรอรับว่า การเปิดแลการปิดโรงเรียนก็ดีแลการสุขาภิบาลก็ดี ให้พึงอนุโลมไว้บังคับแก่โรงเรียนอนุบาลโดยมากที่สุด แต่ที่จะควรเป็นไปไม่ได้ ๆ

ลักษณะที่ 5 วิธีการพิจารณาและลงโทษ

มาตรา 29 ในการพิจารณาคำร้อง คดีพิพาทฯ ด้วยการเปิดแลปิดโรงเรียนก็ดี ด้วยการให้ถอนครูออกก็ดี ศาลพึงให้โอกาสแก่เสนาบดีกระทรวงธรรมการ แลแก่นักเรียนผู้ประโยชน์เสียกับคดีนั้น เมื่อได้นำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ ตามที่ศาลเห็นสมควร แลพึงการมโต้แย้งทั้งสองฝ่ายก่อนแล้วจึงพิพากษา ๆ ส่วนวนคดีเช่นนี้ให้ปิดตราแดงเร่งพิจารณาตามสำคัญเลวอย่างคดีอื่น ตามกระบวนการพิจารณาความแพ่งได้ ๆ

มาตรา 30 ผู้จัดการโรงเรียน ครูใหญ่ ครูช่วย อาจารย์คนใด ไม่นำพา ไม่ฟัง คำสั่งบังคับฝ่ายธุรการที่ชอบก็ดี ถ้าขึ้นขัดคำพิพากษาเป็นที่สุด ในการปิดโรงเรียนชั่วคราว ถ้าปิด ตลอดกาล ถ้าในการให้ถอนครูออกก็ดี ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน คุกปรับ ไม่เกิน 100 บาท ถ้าทั้งปรับและจำทั้งสองสถาน

บทกฤษฎีกาตามคำสั่งบังคับฝ่ายธุรการ ถ้าคำพิพากษาของศาลแล้ว เป็นใจอุกหนุน ผู้จัดการโรงเรียน ครูใหญ่ ครูช่วย อาจารย์ ให้ทำผิดประการใดประการหนึ่ง จึงกล่าวไว้ใน เบื้องบนนี้ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษคุกเดียวกัน

มาตรา 31 บทกฤษฎีกาจะเปิดโรงเรียนคนใด ถ้าผู้จัดการโรงเรียนคนใด จงใจ อำพรางให้การเท็จในคำแจ้งความ ซึ่งท่านบัญญัติบังคับไว้ว่าให้ส่งแก่เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ผู้นั้นมีความผิดต้องโทษปรับไม่เกิน 50 บาท ฯ

มาตรา 32 ผู้ใดจงใจขัดขวางต่อผู้ตรวจการศึกษา ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้นั้นมีความผิด ต้องโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการฝ่ายเดียว ฯ

ประกาศ ณ วันที่ 5 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2461

ภาคผนวก ๒.

หลักสูตรภาษาจีนของนายหลุย พนมยงค์^๑

วิชา	รายการที่ต้องสอน
อ่าน	สามารถอ่านหนังสือพิมพ์จีนที่พิมพ์ขึ้นในปัจจุบัน หรือหนังสือเรื่องต่าง ๆ ภาษาจีนที่พิมพ์ขึ้นในสมัยปัจจุบัน ได้คล่องแคล่วและเข้าใจเรื่องควย
พูด	สามารถพูดจาโต้ตอบในเรื่องกิจการสามัญได้
เขียน	สามารถเขียนตามคำบอกจากหนังสือแบบสอนอ่านภาษาจีน สำหรับชั้นประถมและมัธยมตอนต้น แบบสอนอ่านภาษาจีนสำหรับชั้นประถมและมัธยมตอนต้น มี "ึง หัก จี กัก บุง ถักบุง" และ "วัง หัก จี กัก กือ" เลือกเรียนรู้อีกชุดหนึ่ง หรือหนังสืออื่นที่เทียบความยากง่ายเท่ากัน
แปลจีนเป็นไทย	สามารถแปลหนังสือพิมพ์จีนที่พิมพ์ขึ้นในปัจจุบันเป็นภาษาไทยได้
แปลไทยเป็นจีน	สามารถแปลข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยเป็นภาษาจีนได้
แต่ง	สามารถแต่งความโต้ตอบ และเรียงความง่าย ๆ เท่ากับหนังสือแบบสอนอ่านภาษาจีน สำหรับชั้นประถมและมัธยมตอนต้น

^๑ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ ๒๑ ประเภทโรงเรียนราษฎร์ พ.ป.๒๔๗๒

วิชา	รายการที่ต้องสอน
ศักดิ์	สามารถเขียนลายมือบรรจงด้วยปากกับนานาตัวเล็กได้ หมายเหตุ 1. ภาษาจีนไม่จำเป็นต้องเรียนไวยากรณ์ เพราะสอนรวมอยู่ในอ่านและแต่งแล้ว ไม่จำเป็นต้องแยกออกจากกัน 2. ทางศึกษาของจีน ไก่ประกาศนียบัตรเล็ก คื ๕๕ ถึง ๕๖ มาตั้งแต่ปลายราชวงศ์ เซ่งแล้ว เราไม่ควรนำเอาสิ่งที่ไม่ทันสมัยมาเรียน (ลงนาม) หลุย พนมยงค์ ผู้ร่าง ข้าพเจ้าผู้หมิ่นชางทายนี เห็นว่าควรสอนตามหลักสูตรนี้ (ลงนาม) ร.อ.นวม ชัยรัตน์ ครูโรงเรียนสวนกุหลาบ (ลงนาม) นายเม่งม่า พูนสวัสดิ์ ครูภาษาจีนโรงเรียนสวนกุหลาบ

ภาคผนวก ณ.

หลักสูตรภาษาจีนหลวงว่ำนวยจิ้นพากย¹

วิชา	รายการที่ต้องสอน
อ่าน	สามารถอ่านหนังสือ "ว๋วยวินกอกนุ่น" 2 เล่ม คือ เล่ม 9 หรือ เล่ม 10 ได้
เขียนและแปล	(ก) สามารถเขียนตามคำบอกจากหนังสือ "ว๋วยวินกอกนุ่น" ที่ได้เรียนแล้ว ให้คล่องแคล่วและถูกต้อง กับแปลเป็นภาษาไทยที่ใช้ได้ (ข) สามารถเขียนตามคำบอกจากหนังสือจีนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ ึ่งใดเคยเรียนมาแล้ว กับแปลเป็นภาษาไทยที่ใช้ได้
แต่ง	สามารถแต่งจดหมายเรื่องต่าง ๆ ได้ ตามวิธีแบบชั้นประถมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาของจีนพอสมควรแก่การ
ไวยากรณ์	(ก) สามารถแต่งได้ตามหลัก ลุ่นส่วย (พรรณาไวยากรณ์ของจีน) สำหรับชั้นประถมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาของจีน (ข) สามารถใช้เครื่องหมายแบ่งวรรคตอนได้ถูกต้อง (ค) สามารถใช้วิธีแต่งตามแบบของจีน 4 อย่างคือ คี๋ เฉ็ง คั้ง ฮะ ได้ถูกต้อง และได้ถูกตามหลักไวยากรณ์ของจีน
คำ	สามารถคัดตามแบบเรียนบทหนึ่งบทใดได้ ตามแบบคัดลายมือของจีนแบบหนึ่งแบบใดตามที่ไ้ฝึกหัดมา.

¹ แผนกเก็บ กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเลขที่ 21 ประเภท
โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2472

ภาคผนวก ข.

รายงานเสนาศึกษา ที่ 6/2470 วันที่ 17 พฤษภาคม 2470¹- - - - -
อาา อาา

2. ปรีกษาร่างพระราชบัญญัติห้ามการส่งเสริมลัทธิคอมมิวนิสต์และบอลเชวิค

มีพระราชดำรัสตามความเห็นเสนาศึกษาดังกล่าว จะอ้างกฎหมายอาญาลงโทษแทน
ได้หรือไม่

เสนาศึกษิตกรมการบังคับบัญชา มาตรา 3 เป็นข้อใหญ่สำคัญในร่างนี้เห็นด้วยเกล้าว่า
ว่า เป็นการยากแก่ผู้พิพากษาจะวินิจฉัยว่าผู้ใด เป็นคอมมิวนิสต์หรือบอลเชวิค "มาตรานี้ ประกาศ
ความเป็นปักษ์ต่อบอลเชวิคโดยตรงอย่างเปิดเผย จะสมควรประกาศความปักษ์โดยตรงเช่นนั้น
หรือไม่"

อนึ่งถ้าเกิดมีคณะหนึ่งมีลัทธิเป็นปักษ์ต่อรัฐบาล เช่น อานาคิสต์ รีบลิกัน และกมินต์
พระราชบัญญัติอาจจะไม่คุ้มครองถึง เพราะฉะนั้นจะเปลี่ยนความในมาตรานี้ว่า "สั่งสอนกบฏความมุ่ง
หมายเป็นศัตรูต่อวิธำเนนการของรัฐบาล เช่น ในทางปกครอง ในทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ได้หรือไม่"

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตรับสั่งว่า ถ้าเปลี่ยนความเช่นนั้นคัด political
opinion ทั้งหมด เพราะว่าเป็น socialist เป็นต้นไม่เป็นอาญา"

(เสนาคิดว่าการกระทรวงการต่างประเทศการบังคับบัญชา ประเทศอังกฤษมีกฎหมาย
แล้ว แต่นายสตีเวนส์ เห็นว่ายังไม่ควรมีกฎหมายพิเศษ ควรเอากฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติ
สมุดเอกสารบังคับ กฎหมายที่ได้รับมานั้น หมายความว่า revolutionary doctrines &
seditious teaching ข้อสำคัญนั้นต้อง advocate violence

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตรับสั่งว่า ผู้ที่นำประชุมกันนั้นอาจแก้ว่าไม่ได้คิด
ทำร้ายก็ได้ เป็นแค่สอน ทรงเห็นว่า ความที่ร่างมานี้ โทษยังไม่พอ และไม่ทรงเห็นชอบด้วย การที่

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แผ่น 255 หมายเลข

จะยกเอาพระราชบัญญัติสมุคเอกสารและหนังสือพิมพ์มาบังคับจะทำอะไรใครก็ได้ จนกว่าจะมีผล
ถึงการจลาจล อนึ่งการประชุมกันนั้น ความผิดจะมีต่อเมื่อขัดคำสั่งไม่ยอมเลิกประชุม ทรงเห็นว่า
โงะยังน้อยไป ถ้าประชุมกันนับว่าผิดกฎหมายไม่ได้หรือ และเป็นสมาชิกของคณะคอมมิวนิสต์ ก็ลงโทษ
เสียด้วยไม่ได้หรือ รับสั่งถามเสนาบดียุติธรรมว่าสมาชิกสมาคมลับนั้นโงะหรือไม่

มีพระราชดำรัสว่า ในประเทศอังกฤษการประชุมใน Hyde Park ถึงแม้ว่ามี speech
ร้ายแรง แต่ไม่มี violence แล้วก็ไม่ลงโทษ และเป็นสมาชิกของคณะก็ไม่ลงโทษ แต่เบื้องเรา
จะกวาดล้างให้แรงกว่าใคร

เสนาบดียุติธรรม อ่านบทกฎหมายว่าด้วยอั้งยี่ แล้วกราบบังคมทูลว่า สมาคมที่ปกปิด วิธ
การของสมาคม และตั้งขึ้นเพื่อเป็นการฉ้อฉลด้วยกฎหมาย แต่สำหรับสมาคมลับลงโทษ ได้แก่งูที่
เป็นกรรมการเท่านั้น โงะอั้งยี่นั้นจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกินห้าพันบาท

เสนาบดีว่าการต่างประเทศกราบบังคมทูลว่า ถ้าจะให้เป็นกฎหมายพิเศษแล้ว ตาม
Trade Union Law ต้องมี class hatred และมี violence ทรงอ่าน
ข้อความในบันทึกความเห็นนายสตีเวนส์ในเรื่องนี้เสนอที่ประชุม และไม่ทรงเห็นชอบด้วยว่านี้ แนะนำ
ให้ตั้งกรรมการพิจารณาพระราชบัญญัติขึ้นใหม่

มีพระราชดำรัสถามเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยว่า จะให้เลิกกักมิดังในเมืองไทยทั้งหมด
นั้นฤา

เสนาบดีกราบทูลว่า คงไม่สำเร็จ พระราชบัญญัติที่ร่างมานี้ เป็นการเพิ่มเติมสำหรับลงโทษ
พวกนี้เพราะปรากฏว่ามีบางพวกสอน Communism ถึงหยุดงานกันแล้วก็มี

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ๑ รับสั่งว่าในเวลานี้ ลงโทษไม่ได้ ได้แต่เนรเทศ
เท่านั้น ควรใช้อำนาจนั้นให้มากขึ้น

เสนาบดีว่าการต่างประเทศกราบบังคมทูลว่า ในชั้นใดชั้นนั้น เขาเนรเทศออกไปโดย
ไม่ต้องให้ reason เลย

ในที่สุดทรงพระราชดำริเห็นสมควรว่าควรตั้งกรรมการขึ้นใหม่ ให้กระทรวง
ต่างประเทศ, มหาดไทย, ยุติธรรม, และกลาโหม ตั้งผู้แทนคือพระยาเทพวิฑูร 1 หม่อมเจ้าวรเชษฐ 1
นายสตีเวนส์ 1 และนายกีบอง 1 รวม 4 ให้พระยาเทพวิฑูร ๑ เป็นนายก และให้ direction
แก่กรรมการนั้น ให้พยายามร่างการห้ามไม่ให้เผยแพร่หรือตั้งลัทธิคอมมิวนิสต์และบอลเชวิคในกรุงเทพฯ
ตามทำนองกฎหมายเมืองอื่น ๆ ที่เสนาบดีว่าการต่างประเทศจะใคร่รวบรวม.

ภาคผนวก ก.

รายงานเสนามติสภา ที่ 7/2470 วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ.2470¹

มีพระราชดำรัสว่าเรื่องที่จะห้ามการเผยแพร่ลัทธิบอลเชวิคนั้น บางทีจะมีความยุ่งยาก เพราะถ้าไม่มีคำอธิบายไว้ว่า คอมมิวนิสต์ และบอลเชวิค หมายความว่าอย่างไร

ในประเทศอังกฤษ ใครจะสั่งสอนลัทธิอะไรก็ได้ ห้ามมิให้ใช้ direct action เช่นอาวุธปืน เป็นต้น ถ้าใช้ political action เช่นการแห่งชักชวน ให้เป็นคอมมิวนิสต์ แล้วก็ไม่มีความ

การ strike ที่ถือว่าเป็นการจลาจล และ Trade Union Law ห้ามการนี้ แต่ก็ยังเป็นปัญหาเดียวกันอยู่ ในประเทศอังกฤษเขามีวิธีไวโหวต ถ้าโหวตกันในปาเลียมেন্ট จะให้รัฐบาล เป็นคอมมิวนิสต์ และไต่คะแนนโหวตมาก รัฐบาลต้องเป็นคอมมิวนิสต์ ในบ้านเมืองของเราไม่มีโหวต จึงเปรียบเทียบไม่ได้ แต่สมมติว่ามีคนพากันแห่ถือธงรวงไหมี่ปาเลียมেন্ট ดังนี้ เป็นต้น จะควรมีโทษหรือไม่

เสนามติกระทรวงยุติธรรม กราบพูลว่า ควรอธิบายคำเหล่านี้ไว้อย่างกว้าง ๆ เช่นคำว่า สั่งสอนโดยความมุ่งหมายเป็นสำคัญ เป็นปรปักษ์ เป็นต้น ตามที่ทรงยกตัวอย่างนั้นเห็นควยเกล้าว่า เป็นการแสดงความเป็นสำคัญ แต่ข้อสำคัญนั้น ควรต้องมีลักษณะแสดงกริยาอย่างเปิดเผยว่าจะทำอันตราย.

¹ กองกฎหมายแพ่งแห่งราชบัณฑิตยสภา เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 255 หมายเลข

ภาคผนวก ๗.

รายงานของกรรมการ

พิจารณาเรื่องการป้องกันลัทธิคอมมิวนิสต์และบอลเชวิค

และการประกาศชักชวนอย่างอื่น ๆ อันเป็นภัย¹

คณะกรรมการซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาการออกกฎหมายป้องกันลัทธิคอมมิวนิสต์และการประกาศชักชวนอย่างอื่น ๆ อันเป็นภัยต่อความเป็นอยู่ของประชาชน มีความประสงค์ที่จะกล่าวในรายงานนี้ถึงการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ อย่างหนึ่ง หลักการบางอย่างซึ่งเป็นแนวคำเนิรความคิดของกรรมการอย่างหนึ่ง และคำอธิบายร่างบทบัญญัติต่าง ๆ ที่ได้ทูลเกล้าฯ ถวายมานี้ อีกอย่างหนึ่ง

1. ลักษณะของกฎหมายที่จะออกประกาศใช้

ปัญหาข้อหนึ่งที่กรรมการยกขึ้นพิจารณามือว่า จะควรร่างกฎหมายขึ้นใหม่ที่เคยหวหรือจะแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดกฎหมายบางลักษณะที่มีอยู่แล้ว เมื่อได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าสมควรกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ในเวลานี้แลพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสาร แลหนังสือพิมพ์มีบทบัญญัติอันให้อำนาจรัฐบาลตรวจตราแลกำกับการประกาศชักชวนให้เกิดการกำเริบไถ่อยู่บ้าง กระนั้นก็พระราชบัญญัติเหล่านี้ยังหาเพียงพอแก่ความประสงค์ไม่ เหตุว่าบทบัญญัติเหล่านี้เป็นพระราชกำหนดกฎหมายที่ได้ประกาศใช้ก่อนลัทธิคอมมิวนิสต์จะเกิดเป็นเหตุร้ายต่อความสงบราบคาบของประชาชนเป็นเวลาหลายปีเมื่อพระราชกำหนดกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลานี้ข้อบัญญัติอยู่บ้างเช่นนี้แล้ว จึงเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดกฎหมายเหล่านั้นให้ดีขึ้นพอสมควรแก่เหตุในปัจจุบันนี้ คือว่าที่จะออกกฎหมายใหม่เป็นพิเษ

2. ลักษณะของการประกาศชักชวนอันเป็นภัย

กรรมการได้พิจารณาโดยละเอียดแล้วว่า จะควรใช้คำว่า "คอมมิวนิสต์" แล "บอลเชวิค" ในกฎหมายที่จะร่างขึ้นใหม่นี้ ให้เป็นถ้อยคำที่แสดงลักษณะของลัทธิทางการเมืองอันเป็นภัยแลควรจะปราบปราม ถ้าจะควรพูดถึงหลักการ ถ้าลักษณะการที่ทำให้กิจการเหล่านั้นเป็นภัยแก่ความสงบเรียบร้อย

¹ กองกฎหมายแห่งสภาผู้แทนราษฎร แยกสารรัชกาลที่ 7 ๒๕ 255 หมายเลข 4/255
รายงานของกรรมการพิจารณาเรื่องป้องกันลัทธิคอมมิวนิสต์และบอลเชวิค และการประกาศชักชวนอย่างอื่น ๆ
อันเป็นภัย.

ของประชาชน

คำว่า "บอลเชวิค" ยังไม่มีความหมายที่แน่นอนในกฎหมาย เป็นแต่เพียงชื่อของ คณะนักรบ เมืองคณะหนึ่งในประเทศรัสเซีย

คำว่า "คอมมิวนิสต์" เป็นคำที่รู้จักกันน้อยโดยมากว่าหมายถึงลัทธิทางเศรษฐกิจอันหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวแก่การถือกรรมสิทธิแห่งทรัพย์สิน ลัทธินี้เป็นลัทธิโบราณแต่ไม่เคยเป็นเหตุร้ายแก่ความสงบเรียบร้อยของประชาชนจนกระทั่งเร็ว ๆ นี้ กิจกรรมของพวกคอมมิวนิสต์เวลานี้ มีทั้งการสั่งสอนแต่ฝึกฝนให้ใช้กำลังบังคับและกระทำการร้ายเพื่อเป็นทางให้เกิดการกำเริบ พวกคอมมิวนิสต์มักจะพยายามก่อให้เกิดความเกลียดชังและความไม่ปรองดองต่อรัฐบาลอย่างหนึ่ง ถ้ายั่วให้คนทั้งหลายขาดความจงรักภักดีและให้เกิดความกระด้างกระเดื่องขึ้นอย่างหนึ่ง ถาดูบายให้เกิดการนัดหยุดงานและความไม่พอใจในทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง ลัทธิคอมมิวนิสต์อันประกอบด้วยลักษณะเหล่านี้เหล่านี้แสดงถึงเป็นเหตุให้รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ พยายามที่จะปราบปรามโดยวิธีออกกฎหมายห้ามปรามการกระทำเช่นนั้น เพราะฉะนั้นการใช้คำว่า "คอมมิวนิสต์" ในกฎหมายอาญานั้นจะเป็นทั้งกว้างเกินไปและแคบเกินไป เป็นต้นว่า ผู้ใดนำหนังสือพิมพ์ชื่อว่า "ริบลิค" แต่งโดย "เพลโท" ซึ่งเป็นหนังสือเล่มแรกทีกล่าวถึงลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาในประเทศไทยสยามนี้ ไม่ควรจะให้เป็นความผิดอาญา อีกประการหนึ่งความเปิ่นกับแก่ความสงบเรียบร้อยของประชาชนอาจจะเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกันแต่ใช้ชื่อเป็นอย่างอื่น ถ้าเป็นแต่เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของลัทธิทางเศรษฐกิจอย่างอื่นก็ได้ ยังมีลัทธิทางการเมืองทางเศรษฐกิจอื่น ๆ อีกซึ่งเป็นเหตุร้ายต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองในประเทศอื่น ๆ แล้วอาจจะได้รับการสนับสนุนในประเทศสยามในเวลาหนึ่งเวลาใดก็ได้ เช่นลัทธิ "ซินดิคาลิซึม" (Syndicalism) และ "แอนาธิกัสม" (Anarchism) เป็นต้น

เพราะฉะนั้น กรรมการจึงได้ตกลงที่จะใช้ถ้อยคำแสดงลักษณะการประกาศชักชวนต่าง ๆ อันเปิ่นกับในทางที่จะมีให้ถ้อยคำนั้นเกินความเหมาะสมแก่ลัทธิคอมมิวนิสต์ที่เข้าใจกันโดยมาก แต่จะให้ถ้อยคำนั้นเกินความคลอดถึงกิจกรรมลัทธิทางการเมืองอย่างใด ๆ ที่เป็นปรักภัยต่อความสงบราบคาบของประชาชน แต่เมื่อได้ตรวจดูพระราชกำหนดกฎหมายของประเทศต่าง ๆ แล้ว ก็ปรากฏว่าประเทศเหล่านั้นได้ดำเนินการไปตามหลักนี้เหมือนกัน

หลักของการออกกฎหมายชนิดนี้ก็เพื่อป้องกันการใช้กำลังกระทำการร้าย เพราะเป็นหน้าที่ของ

รัฐบาลที่จะป้องกันตนเองและป้องกันพลเมืองให้พ้นจากกิจการทั้งปวงอันเป็นการสนับสนุนศาสนาให้ใช้กำลังบังคับการกระทำร้ายเป็นวิธีที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประเพณีทางการเมืองทางเศรษฐกิจ โดยที่ผู้กระทำการหาใคร่ผูกถึงว่าตนนั้นจะให้ผลประโยชน์เพียงไร

อย่างไรก็ดี กรรมการมีความเห็นว่า การที่จะออกกฎหมายใหม่นั้นไม่ควรจะจำกัดการปราบปรามเฉพาะแต่หลักและแบบการอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้กำลังกระทำร้ายและการกำเริบเท่านั้น เพราะนอกจากนี้ยังมีภัยอีกอย่างหนึ่งซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในประเทศสยาม กล่าวคือ ความทะเยอทะยานที่จะให้เปลี่ยนแปลงประเพณีการปกครองของรัฐบาลโดยที่คิดไม่รอบคอบแล้วไม่เท่าถึงการผล ควบไปภายหน้าพลเมืองอาจมีความต้องการที่จะมีเสียงในการปกครองของรัฐบาลจากจำกัดอำนาจของพระเจ้าแผ่นดินก็เป็นได้ แต่พลเมืองในประเทศสยามโดยมากยังมิได้รับความฝึกฝนที่จะคิดทางการเมืองทางเศรษฐกิจ จึงยังเห็นไม่ไควว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญในประเพณีการปกครองของประเทศสยามได้อย่างไรในเวลานี้ แลทั้งจะมีขึ้นไม่ได้อีกช้านาน โดยเหตุนี้จึงเป็นที่เกรงว่าจะมีภัยอันเกิดขึ้นจากความทะเยอทะยานในเรื่องการ เมืองอันจะนำมาซึ่งความระส่ำระสาย แลเป็นเหตุให้เกิดความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงประเพณีการปกครองของบ้านเมืองก่อนถึงเวลาอันสมควร ปัญหาข้อนี้ก่อให้เกิดความยากลำบากขึ้น

การออกกฎหมายเพื่อป้องกันเหตุร้ายอันจะมีในชั่ววสันต์ต่าง ๆ ฤๅความทะเยอทะยานที่จะเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอาจทำได้โดย 2 ประการ ประการหนึ่งห้ามมิให้สนทนารื้ออย่างเปิดเผยถึงการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล และอีกประการหนึ่งห้ามการกระทำตามแบบจารีตการที่จะก่อให้เกิดความทะเยอทะยานจากการสนทนารื้อที่เมื่อเจตนาจะทำให้ขาดความจงรักภักดีอย่างหนึ่ง จะยั่วให้เกิดความเกลียดชังขึ้นในระหว่างบุคคลต่างชั้นกันอีกอย่างหนึ่ง จนในที่สุดถึงกับใช้กำลังกระทำร้าย แลนำมาซึ่งความไม่สงบราบคาบในหมู่ประชาชนอีกอย่างหนึ่ง กรรมการได้ตกลงเห็นพร้อมกันว่า ไม่ควรที่จะออกกฎหมายห้ามแก่ข้าใดในเรื่องการสนทนารื้อหลักการ เมือง การเปลี่ยนแปลงประเพณีการปกครองของรัฐบาล กฎหมายควรจะบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดต่อเมื่อปรากฏว่าได้มีการสนทนารื้อฤๅแนะนำให้มีการเปลี่ยนแปลงโดยวิธีการใด ๆ ฤๅโดยวาจาฤๅโดยประการใด ๆ ฤๅทำให้ปรากฏในชั่ววสันต์ใด ๆ อันพึงจะเป็นเหตุให้เห็นไควว่าเป็นการสนับสนุนศาสนาเสื่อมสอนให้ใช้กำลังกระทำร้ายฤๅมีเจตนาที่จะให้เกิดความเกลียดชังต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี ฤๅต่อรัฐบาลก็ดี ฤๅจะยั่วให้เกิดความกระด้างกระเดื่องแลความเกลียดชังขึ้นในระหว่างชนต่างชั้นกันก็

ในการที่กรรมการได้ลงมติดังกล่าวแล้วนี้ ก็เพราะมีความเห็นว่า หลักการเหล่านี้จะให้อำนาจแก่รัฐบาลที่จะป้องกันและตรวจรากลากับความทะเยอทะยานอันจะเป็นเหตุให้เกิดการกำเริบ ทั้งจะไม่เป็นการคัดรอนเสรีภาพในเรื่องแสดงความคิดเห็นและการสนทนารือด้วย ข้อคิดนี้เห็นว่า จะต้องควบหลักกรรมทั่วไปในเรื่องเสรีภาพแต่อย่างเดียวกันห้ามมิได้ ยังต้องควบหลักปฏิบัติทั่วไปด้วย ถ้าจะพิจารณาตามกิจการที่รัฐบาลอื่นใดกระทำมาแล้วจะเห็นได้ว่าการที่รัฐบาลพยายามจะป้องกันความระส่ำระสายของพลเมืองโดยประกาศห้ามอย่างเด็ดขาดมิให้มีการสนทนารือในเรื่องหลักการ เมืองโดยเปิดเผยนั้น ใช่ว่าจะไร้ผลถึงความประสงค์เท่านั้น ยังเป็นการเพิ่มให้มีอันตรายยิ่งขึ้นอีกด้วย การประกาศห้ามอย่างเด็ดขาดเช่นนี้กระเพื่อให้เกิดความระส่ำระสายขึ้นมากกว่าที่จะเป็นการระบงความระส่ำระสายนั้นเสียอีก ทั้งจะทำให้คนไทยแลโลกคิดเห็นไปว่ารัฐบาลสยามกระทำการมิสมควรแก่กาลสมัย โดยที่ไม่ยอมให้มีการสนทนารือในเรื่องการปกครองภายในให้มีการเปลี่ยนแปลงใน ประเพณีของบ้านเมืองเท่าที่สามารถจะทำได้ ความรู้สึกเวลานี้แม้ว่าจะจะเป็นความไม่จริงก็ตาม แต่อาจจะเป็นเหตุให้เกิดผลร้ายได้ การประกาศห้ามอย่างเด็ดขาดเช่นนี้ถ้าจะดำเนินไปจะเป็นเหตุให้เกิดการ โต้แย้งขึ้นในระหว่างบุคคลซึ่งมีความประสงค์ที่จะก่อการกำเริบในประเทศสยาม จึงเป็นที่เห็นได้ว่าการ ประกาศห้ามอย่างเด็ดขาดนั้นจะไม่เป็นการป้องกันการสนทนารือและการระส่ำระสายเลย กลับจะเป็น การส่งเสริมเสียด้วยซ้ำ

รัฐบาลซึ่งได้ดำเนินนโยบายโดยวิหามการติเยียนรัฐบาลอย่างเด็ดขาดทุกคดีเสรีภาพของ บุคคลในการแสดงความคิดเห็นและการสนทนารือในเรื่องการเมืองนั้นก็คือรัฐบาลโมเวียต แห่งรัสมเบีย แลรัฐบาลบูโบลินแห่งอิตาลีเท่านั้น รัฐบาลสยามมิได้ตกอยู่ในจำพวกนี้

แม้ประเทศสยามยังไม่เคยมีประเพณีการปกครองอย่างใด นอกจากการปกครองโดยอาญา สิทธิมาแต่ก่อนก็ดี การปกครองอย่างนี้อาจจะเป็นการปกครองที่ไม่เหมาะแก่เหตุการณ์ใหม่ ๆ ในภายหน้า ก็ได้ แลทั้งยังเห็นไม่ไ้ว่ารัฐบาลสามารถที่จะป้องกันการสนทนารือในเรื่องการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ อย่างใดด้วย รัฐบาลควรพยายามที่จะปราบปรามแต่เพียงความทะเยอทะยานที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลง แลมิได้กระทำลงโดยเจตนาดี แลที่เห็นชัดอยู่ว่ามีเจตนาที่จะยั่วให้เกิดความวุ่นวายตามลัทธิ กษัตริย์ พระเจ้าอยู่หัวแลจะก่อให้เกิดความไม่สงบราบคาบขึ้นเท่านั้น ความมั่นคงของรัฐบาลจะมีอยู่ได้ก็โดย ความยินยอมแลความจงรักภักดีของประชาชน แลความจงรักภักดีนั้นย่อมไม่เกิดขึ้นด้วยการออกกฎหมาย บังคับกดขี่ ความมั่นคงของรัฐบาลจะมีอยู่ได้ก็ต่อด้วยการใช้อำนาจอย่างสุจริตเพื่อประโยชน์ของพลเมือง

ถ้ารัฐบาลกระตือรือร้นที่จะทำให้บ้านเมืองดีขึ้นแลทำให้สมดังความปรารถนาแลความต้องการของพลเมือง เพื่อให้พลเมืองได้รับความร่มเย็นยิ่งขึ้นแล้ว รัฐบาลไม่จำต้องเกรงในเรื่องที่จะให้พลเมืองมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นแลสนทนารือทางการเมือง เท่าที่จะไค้อนุญาตให้ไว้ในกฎหมายที่จะประกาศไว้สินี้ ถ้ารัฐบาลทำให้เห็นปรากฏว่าไม่เอื้อเฟื้อแลไม่เหลียวแลถึงความเป็นอยู่ของพลเมืองแล้ว แม้ว่าจะมีกำลังถ่วงอำนาจบังคับมากสักเท่าใด ก็คงจะป้องกันกระสาละสายแลความทะเยอทะยานไว้ไม่ได้ กฎหมายที่ก่อกวนขึ้นย่อมถือกันว่าเป็นเครื่องหมายแห่งความกลัว ทั้งไม่เป็นการกระทำอันสมควรแก่กาลสมัย

โดยเหตุนี้ กรรมการจึงไ้จัดร่างบทบัญญัติขึ้นเพื่อให้สมแก่ความประสงค์ทั้งสองทาง กล่าวคือ เพื่อจะป้องกันกระเผยแผ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ถาลัทธิทางการเมืองอื่น ๆ ที่มักจะเป็นเหตุให้เกิดการออกกำลังกระทำร้ายทางหนึ่ง แลอีกทางหนึ่งเพื่อจะป้องกันกระสนทนารือถาการสนับสนุนในแบบการทางการเมืองอันใดโดยวิธีใด ๆ ถาโดยวจา ถ้วยเจตนาที่จะไ้เกิดความไม่สงบรียบคายถาเพื่อทำลายความมั่นคงของรัฐบาล ถาเพื่อทำลายประเพณีของบ้านเมือง ถาจะดำเนินการให้เครื่องครึกถึงขึ้นไม่กว่านั้นแล้ว ดูจะเป็นการส่งเสริมมากกว่าเป็นการป้องกัน

3. การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อกรรมการไ้ตกลงในเรื่องปัญหาเบื้องต้นต่าง ๆ แล้ว จึงไ้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 103 แลมาตรา 104 ในหมวด 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาอันเกี่ยวแก่ความผิดฐานชบถภายในพระราชอาณาจักร

กรรมการเห็นควรต้องพิจารณาตรา 104 ก่อน เพราะเป้นมาตราที่สำคัญที่สุดของบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมต่าง ๆ ที่กรรมการไ้ร่างขึ้น ทั้งกฎหมายบทนี้ไ้วางหลักบางอย่างไว้เป็นบรรทัดฐานให้ดำเนินการร่างบทบัญญัติอื่น ๆ ถอไปควบ มาตรา 104 ตามด้วยบทเดิมมีใจความดังต่อไปนี้ :-

"ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่คนทั้งหลายด้วยประการใดใด โดยเจตนาถอผลอย่างหนึ่งอย่างใด ที่ว่าต่อไปนี้ในมาตรานี้ คือ

(1) เพื่อจะให้ชาความจงรักภักดี ถาถูหมิ่น ถอสมเด็จพะเจ้าอยู่หัวถักดิ์ถอรัฐบาลถักดิ์ ถาถอราชการแผ่นดินถักดิ์

(2) เพื่อไ้คนทั้งหลาย เกิดความเค็ดร้อนและกระด้างกระเดื่องถึงสามารถอาจจะมีเหตุร้ายขึ้นในแผ่นดินของท่านใดถักดิ์

(3) เพื่อยุติให้คนทั้งหลายกระทำการล่วงละเมิดต่อพระราชกำหนดกฎหมายก็ให้ท่านให้เอาพันธบัตรทำอย่างใด ๆ โดยเจตนาเช่นว่ามานี้ ลงอาญาจำคุกไม่เกินกว่า 3 ปี และให้ปรับไม่เกินกว่า 1,000 บาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง

กรรมการไต่ตกลงให้หมายเหตุว่า 1,2,3 คงอยู่ตามเดิม แต่ขยายความให้กว้างออกไป โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติต่อไปให้ถึงความถึงการก่อการกำเริบอันเป็นภัยทุก ๆ ลักษณะการ กฎหมายบทนี้จึงควรมีความ ดังต่อไปนี้

"ผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ ก็คือ สนับสนุนฤาสั่งสอนลัทธิวิการทางการเมือง ฤาทางเศรษฐกิจ โดยวาจา ฤาลายลักษณ์อักษร ฤาเอกสารตีพิมพ์ ฤาโดยวิธีใด ๆ ก็คือ ด้วยมีเจตนาฤาหวังผลอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ คือ

(1) เพื่อจะให้ขาดความจงรักภักดี ฤาดูหมิ่นต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฤาต่อรัฐบาล ก็คือ ฤาต่อราชการแผ่นดินก็

(2) เพื่อจะให้เปลี่ยนแปลงรัฐบาลฤาพระราชกำหนดกฎหมายโดยใช้กำลังบังคับ ฤากระทำร้ายก็

(3) เพื่อให้คนทั้งหลายเกิดความเคียดแค้นแค้นระคายกระเคืองถึงสามารถอาจจะเกิดเหตุร้ายขึ้นในแผ่นดินของท่านใดก็

(4) เพื่อจะบ่อนให้เกิดความเกลียดชังขึ้นในระหว่างคนต่างวันกันก็

(5) เพื่อยุติให้คนทั้งหลายกระทำการล่วงละเมิดต่อพระราชกำหนดกฎหมายก็

ท่านว่ามีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่า 10 ปี และให้ปรับไม่เกินกว่า 5,000 บาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง

กรรมการเชื่อว่า หลักการนี้กล่าวไว้ตามข้อความทั้ง 5 ประการนี้จะคลุมถึงกิจการของพวกคอมมิวนิสต์ในเวลา นี้ ตลอดจนกิจการอันคล้ายคลึงกันซึ่งอาจเกิดขึ้นในภายหน้า โดยมีข้อฤาแบบการเป็นอย่างอื่นได้ อนึ่งตามความในบทบัญญัตินี้ จะเป็นที่ทำให้เห็นได้ว่า การสอนฤาการสนับสนุนหลักการทางการเมืองฤาทางเศรษฐกิจโดยวิธีใดก็ ฤาโดยถ้อยคำใดก็ ด้วยมีเจตนาที่จะให้เกิดเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดใน 5 ประการที่กล่าวไว้แล้วนี้ บ่อเป็นความผิดตามกฎหมายบทนี้ทั้งสิ้น

4. สมาคม

กรรมการเห็นว่า การประกาศชักชวนจะสำเร็จได้โดยมากย่อมอาศัยสมาคม
 ภาครวบรวมเป็นหมู่เป็นคณะ จึงได้เพิ่มความในเรื่องนี้เข้าเป็นพิเศษ แลวางโทษอย่างหนักสำหรับ
 เจ้าหน้าทีของคณะใดที่สนับสนุนการสั่งสอนลัทธิอาชญากรรมที่ตอ้งห้ามตามกฎหมาย บรรดาสมาชิกของ
 สมาคมก็จะต้องได้รับโทษเช่นกัน แต่โทษนี้จำจะต้องให้ต่ำลงมากกว่าบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่

5. การนัดกันหยุดงาน การงดการจ้าง ฯลฯ

การยุ้งให้ก่อการนัดกันหยุดงานเพื่อเป็นทางที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล
 ภายัให้เกิดความไม่สงบราบคาบแลความเดือดร้อนนั้น เป็นเครื่องหมายแห่งการกระทำของพวก
 คอมมิวนิสต์ในประเทศอื่น ๆ การนัดกันหยุดงานนั้นเป็นการเลิคว่านาทางเศรษฐกิจ การนัดหยุด
 การค้าขายเพื่อเหตุทางการเมือง ก็เป็นการเลิคว่านาทางเศรษฐกิจเช่นกัน เมื่อได้พูดถึงการ
 นัดกันหยุดงาน การงดการจ้าง และการนัดหยุดการค้าขายเพื่อประโยชน์ทางการเมืองแล้ว จึง
 เห็นว่าควรจะพูดถึงการนัดกันหยุดงาน การงดการจ้าง ฯลฯ ซึ่งไม่เกี่ยวแก่การเมือง แต่เป็นการ
 เลิคว่านาทางเศรษฐกิจอันอาจนำมาซึ่งความเดือดร้อนแลความไม่สงบราบคาบ เป็นต้น ว่าการ
 นัดกันหยุดงาน เพื่อเห็นแก่กันในการอุตสาหกรรมอันหนึ่งซึ่งไม่ไ้มีการโต้เถียงกันอย่างหนึ่งอย่างใด
 แต่เพื่อเป็นการช่วยเหลือการนัดกันหยุดงานในการอุตสาหกรรมแห่งอื่น ถ้อยคำที่ใช้ในบทบัญญัติแก้ไข
 เพิ่มเติมนั้นกว้างพอที่จะทำให้การนัดกันหยุดงาน การงดการจ้าง ฯลฯ ทั้งสิ้นเป็นความผิดตามกฎหมาย
 แต่หาความประสงค์ของการนัดกันหยุดงาน การงดการจ้าง ภาการหยุดการค้าขายนั้นไม่เกี่ยวแก่
 การเมืองแล้วโทษนั้นก็ควรจะไ้หนัก กรรมการจึงได้กำหนดโทษไว้เป็น 2 สถาน โทษสำหรับการ
 นัดกันหยุดงาน ซึ่งไม่เกี่ยวแก่การเมืองสถานหนึ่ง มีกำหนดอย่างสูงเบี่ยง 3 ปี แต่โทษสำหรับการ
 การนัดกันหยุดงาน ฯลฯ ซึ่งเกี่ยวแก่การเมืองอีกสถานหนึ่งมีกำหนดโทษอย่างสูง 10 ปี

6. การชุมนุม

อนึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่า ในระหว่างชนชาติจีนด้วยกันมักจะใช้การชุมนุมเพื่อที่จะ
 บังคับคนให้เข้าเป็นสมาชิกของสมาคม ภามีส่วนในการนัดกันหยุดงาน ภาการกิจการอื่น ๆ อยู่เป็นนิจ
 กรรมการจึงได้ตกลงให้มีความบัญญัติไว้ว่า การชุมนุมเช่นนั้นเป็นความผิดแลให้ลงโทษอย่างหนัก

7. กำหนดโทษ

กรรมการมีความเห็นว่า การกระทำความผิดบางอย่างร้ายแรงอาจเกิดขึ้นได้ แลถ้าหากได้เกิดขึ้นจริงแล้ว บรรดาผู้ที่กระทำความผิดนั้นควรต้องรับโทษอย่างสูงสุดในสถานเป็นฆบถ ซึ่งมีกำหนดโทษถึงประหารชีวิต ถ้าจำคุกไว้จนตลอดชีวิต ฉะนั้นถ้าปรากฏว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นต้องควมบทบัญญัติมาตรา 4 แต่เป็นส่วนหนึ่งของแผนการที่จะทำลายรัฐบาลเปลี่ยนแปลงประเพณีการ เมือง ทางการเมือง เศรษฐกิจ โดยใช้อำนาจจากกำลังกระทำร้ายแล้ว ผู้กระทำความผิดก็ควรจะได้รับโทษอย่างหนักที่สุด อนึ่งมีข่าวปรากฏชัดอยู่ว่าจะมีผู้ส่งตัวแพนมาจากยุโรปเนื่อง ๆ เพื่อที่จะให้ทำการทำการบุบเห่ให้เกิดการนัดกันหยุดงาน การเคียดกรอน การกระด้างกระเดื่อง แลการเกลียดชังระหว่างบุคคลต่างชั้นกัน ทั้งให้เกิดการกำเริบจนถึงใช้กำลังกระทำร้ายกันจนเป็นเหตุให้เกิดการจลาจลขึ้นทางประเทศวันออก บพบัญญัติที่ร่างขึ้นนี้ ให้อำนาจแก่รัฐบาลที่จะเนรเทศแลลงโทษตัวแพนเหล่านั้นอย่างหนึ่งกับทั้งให้กำหนดโทษอย่างหนักอีกด้วย ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่าการร่างพระราชบัญญัติ เสนอได้ขยายโทษตามที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 104 แห่งกฎหมายอาญาให้หนักขึ้นกว่าเดิมตามสมควร การกระทำผิดเหล่านี้ย่อมมีลักษณะยิ่งหย่อนกว่ากันเป็นธรรมดาจึง เป็นการยากที่จะจําแนกขึ้นความผิดเหล่านั้นลงไว้ในกฎหมายให้เป็นชั้น ๆ ไปตามฐานะของการกระทำได้ ดังนั้นหนทางที่จะปฏิบัติให้เหมาะสมแก่เรื่องก็คือต้องให้อำนาจแก่ศาลที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้ตามสมควร เฉพาะกรณีเรื่องหนึ่ง ๆ เป็นเรื่อง ๆ ไป นอกจากนี้แล้วโทษอย่างหนักที่ไ้วางไว้ในกฎหมายย่อมจะเป็นเครื่องเตือนใจชาวต่างประเทศและคนไทยให้กลัวเกรงต่อพระราชอาญา แลทั้งจะเป็นเครื่องช่วยป้องกันกัการพยายามกระทำการประกาศกัชวนอันเป็นผิดตามกฎหมาย ถ้าประพฤติฝ่าฝืนต่อกฎหมายอีกด้วย

โทษที่ไ้วางไว้สำหรับความผิดนี้หนักกว่าโทษที่ประเทศอื่น ๆ เขาวางไว้สำหรับความผิดเช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าความเป็นอยู่ในประเทศสยามยังต่างกันอยู่กัประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป ความเห็นของพลเมืองในประเทศนั้น ๆ เกิดขึ้นด้วยความรู้จริงเห็นจริง ทั้งเคยได้รับความฝึกฝนในทางการเมืองมาแล้วแต่ก่อน อนึ่งประเทศเหล่านี้ก็เป็นประเทศที่มีการปกครองอย่างประชาธิปไตยเป็นส่วนมาก ส่วนพลเมืองในประเทศสยามนั้นมิเคยได้รับการฝึกฝนในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เมืองทางการเมืองเสรีเลย ฉะนั้นถ้าจะเกิดขึ้นจากการประกาศกัชวนอันมิชอบย่อมจะมีมากขึ้น เหตุนี้กรรมการจึงไ้คงความเห็นพร้อมกันว่า ในการที่จะบัญญัติโทษเหล่านี้กรรมการ

หาได้กำหนดโทษอย่างต่ำลงไว้ไม่ เพราะตั้งใจที่จะดำเนินการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาใหม่
 หนึ่งถ้าจะสังเวยเหตุการณ์ที่แตกต่าง ๆ ไปปฏิบัติตามแล้วในการกำหนดโทษขั้นต่ำตามประมวลที่ใช้อยู่ในเวลานี้
 จะเห็นได้ว่าบางเรื่องศาลรู้สึกว่าการโทษขั้นต่ำสำหรับความผิดบางอย่างตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนั้น แม้ว่าจะ
 จะไล่ลดหย่อนโทษลงไปตามกฎหมายบ้างแล้วก็ดี ก็ยังหนักเกินกว่าสมควรอยู่

8. กำลังพลรบ

กำลังพลรบเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งของรัฐบาล ฉะนั้นการที่จะปลุกใจให้กำลัง
 พลรบมีน้ำใจมั่นอยู่ในความจงรักภักดีต่อรัฐบาลนั้นย่อมเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง หนึ่งพวกคอมมิวนิสต์ทุกแห่ง
 ถือว่าการพยายามที่จะทำลายกำลังและความไว้วางใจกันของทหารให้เสื่อมทรามลงนั้นเป็นวิธีการสำคัญ
 อันหนึ่งของลัทธิของเขา ฉะนั้นจึงต้องพิจารณาปัญหาข้อนี้ให้ถี่ถ้วน ส่วนตำรวจนครบาลนั้นรัฐบาลก็ต้อง
 อาศัยสำหรับรักษาความสงบเรียบร้อยและกระทำการสืบสวนต่าง ๆ ฉะนั้นตำรวจนครบาลจึงตกอยู่ในฐานะ
 อันเกี่ยวข้องกับทหาร

เหตุนี้ กรรมการจึงเป็นเป็นการสมควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 103 แห่ง
 ประมวลกฎหมายอาญาและบทบัญญัติบางบทแห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร

กรรมการได้บัญญัติโทษสำหรับความผิดตามความในมาตรา 103 ไว้เป็น 3 ชั้น
 โทษอย่างสูงตามตัวบทบัญญัติเดิมมีกำหนดเพียง 5 ปี จึงนับว่าเป็นการเพียงพอสำหรับความผิด
 อย่างเดียวเป็นส่วนตัวโดยเฉาะ เช่น บิดามารดาของทหารผู้หนึ่งชักชวนให้บุตรหลบหนีราชการ เป็นต้น
 แต่การกระทำความผิดเหล่านั้นได้กระทำความประสงคที่จะทำให้วินัยและกำลังของทหารเสื่อมทรามลงแล้ว
 ได้วางกำหนดโทษอย่างสูงไว้เป็นเวลา 10 ปี แต่ถ้าได้ความว่าการกระทำความผิดนั้นเป็นส่วนหนึ่งของแผน
 การที่จะทำลายรัฐบาล โดยใช้กำลังบังคับ ถ้ากระทำความผิดแล้ว ได้วางโทษไว้อย่างหนักจนถึงประหาร
 ชีวิต ถ้าจำคุกจนตลอดชีวิต

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาทหารก็อยู่ในหลักเกณฑ์อันเดียวกันในบทบัญญัติ
 นั้นได้วางโทษสำหรับการกระทำความผิดที่มีความประสงค์ที่จะทำให้วินัยของทหารเสื่อมไปให้หนักขึ้นกว่าเดิม
 แต่ทั้งเพิ่มโทษสำหรับความผิดอันเป็นส่วนหนึ่งของแผนการที่จะทำลายรัฐบาลโดยใช้กำลังบังคับให้หนัก
 ยิ่งขึ้นด้วย

อนึ่ง จะสังเกตเห็นได้ว่าหลักการเหล่านี้ลงรอยเดียวกันกับหลักการแถลงคำของ
บทบัญญัติซึ่งกรรมการได้ร่างขึ้นไว้เมื่อครา 104 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แลบทบัญญัติแก้ไข
เพิ่มเติมในพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ กรรมการได้นำข้อตกลงนี้ขึ้นเสนอต่อกรรมการพิจารณา
เรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสารแลหนังสือพิมพ์แล้ว แลได้รับความเห็นชอบ
ด้วยแล้ว แต่ขอแนะนำให้เพิ่มเติมบทบัญญัติข้ออีกข้อ 1 กล่าวคือ บทบัญญัติที่จะขยายข้อความให้ชัด
ออกไปว่าการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริตในเรื่องราชการแผ่นดินนั้นถ้าใครกระทำลงไปด้วยเจตนา
ที่จะให้เป็นสาธารณประโยชน์แล้ว ก็ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายนี้ กรรมการคณะนี้เห็นชอบด้วย
ขอยกเว้นอันนี้ แลเชื่อว่าคงจะมีขอยกเว้นเช่นนั้นกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสารแล
หนังสือพิมพ์ ตามที่จะได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงใหม่ แต่ส่วนที่จะได้เพิ่มบทบัญญัตินั้นลงไว้ในร่างบทบัญญัติ
แก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 104 ดังที่แนะนำมาแล้วนั้นกรรมการคณะนี้ยังมิเห็นพ้องด้วย

11. สรุปความ

กรรมการได้ตรวจดูตัวบทกฎหมายของประเทศอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันตลอด
แล้ว เชื่อว่าบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้กว้างพอที่จะคุ้มครองตลอดถึงการกระทำ
ใด ๆ อันใครกระทำลงเพื่อให้เกิดการกำเริบ ถ้าเป็นวิมีการอันเป็นภัยอย่างอื่น ๆ พอสมกับที่จะให้
รัฐบาลมีอำนาจปราบปรามกิจการเหล่านั้นได้ตามสมควรเท่าที่จะทำได้ตามกฎหมาย แลทั้งเชื่อว่า
บทบัญญัติเหล่านี้จะให้อำนาจแก่รัฐบาลเพียงพอที่จะปราบปรามการประกาศวิการอันเป็นภัยได้ทุกอย่าง
ทุกประการทั้งปัจจุบันแลอนาคต ในการจัดร่างบทบัญญัตินี้ กรรมการได้ดำเนินการตามหลักกฎหมาย
อันสุชุม แลบทบัญญัติเหล่านี้ควรจะเป็นกฎหมายของบ้านเมืองชั่วกาลนาน กรรมการมีความเห็นว่า
ถ้าจะให้บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมนี้รุนแรงยิ่งขึ้นไปอีกแล้ว คงจะไม่ได้รับผลเพียงพอแก่ความมุ่งหมาย.

เรย์มอนด์ บี. สตีเวนส์

พระยาเทพวิสุ

หม่อมเจ้าวรเดช

อาร. กียอง

ภาคผนวก ณ.

รายงานเสนาศึกษา ที่ 20/2470 วันที่ 22 สิงหาคม 2470¹

มีพระราชดำรัสว่ากรรมการ ไกร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาต่าง ๆ ขึ้นมาแล้ว รับสั่งถามว่า

(1) จะถือตามหลักและรูปร่างไหม (2) ข้อแก้ไขนี้จะพบกับความประสงค์หรือไม่ (3) จะออกให้เมื่อไร โดยเร็วหรือรอไว้เพราะว่า พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรนั้น เสนาบดีกระทรวงธรรมการก็กำลังคิดจะแก้ไขอยู่เหมือนกัน ถ้าตกลงตามรูปนี้แล้ว พวกฝรั่งที่เดิมนั้น ก็คงถูกประหารชีวิตได้เหมือนกัน เสนาบดีต่างประเทศมีความเห็นอย่างไร

เสนาบดีว่าการต่างประเทศ กราบบังคมทูลว่า เห็นชอบด้วยร่างนี้ไม่มีขัดข้อง

เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม, เกษตร, พระคลัง, มหาดไทย กรมพระยาจักร์ฯ และสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ กราบบังคมทูลว่าเห็นชอบด้วย

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงพระดำริเห็นว่าร่างนี้เป็นการรอบคอบสมควร ประสงค์ทุกอย่าง ภาษาอังกฤษนั้นมีแล้ว แต่ภาษาไทยใช้คำคลาดเคลื่อน จากคำที่ใช้ในพหุรบก ควรแก้ไขและรับสั่งถามว่า จะกรมที่กำหนดโทษกันถ้าช่วยหรือไม่ ตามที่มีโทษขั้นต่ำที่ deterrent อยู่เหมือนกัน

มีพระราชดำรัสว่า ร่างนี้จะต้องส่งกรรมการร่างกฎหมายตรวจอีกครั้งหนึ่ง ถ้าสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงมี remarks อย่างไรขอให้ทรงส่งไปกรมร่างกฎหมาย

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ กราบบังคมทูลว่า ถ้าโปรดเกล้าฯ ให้ส่งไปกรมร่างกฎหมายฯ คงแก้ยกทำให้ถูกหรือมีขึ้นได้ ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตพาดำรัส remark ไว้อีก

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย รับสั่งว่า ผู้ทำการจริง ๆ เขาขอไว้ให้มีการกำหนดโทษขั้นต่ำไว้ด้วย ในที่ประชุมสมุหเทศาภิบาล เคยพูดกันเรื่องกฎหมายบางอย่างแม้ให้โทษอย่างต่ำไว้

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 แห่ง 255 หมายเลข 4/255

รับสั่งถามว่าร่างนี้จะประกาศเร็วได้อย่างไร จะประกาศเฉพาะกฎหมายอาญาและ
ทหารก่อนได้หรือไม่

กรมพระยาตำรวจฯ กราบบังคมทูลว่า ทรงเห็นควรประกาศใช้เร็วหน่อยเป็นการดี
และเร่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยให้รีบทำพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย กราบบังคมทูลว่า คงจะแล้วไฉนภายใน 10 วัน

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ ทรงเห็นว่า ออกก่อนก็ได้ จะแก้พระราชบัญญัติ
หลายครั้งก็ไม่เป็นไร ขอที่ว่าควย โรงเรียนราษฎรนั้นเป็นการด่วน การออกพร้อม ๆ กันจะคงตาม
จะได้เห็นว่าเรื่องห้ามลัทธิโหดเหี้ยมนี้ ได้มีกฎหมายแก้แล้วทั่วไป

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงเห็นพ้องควยว่า เรื่องโรงเรียนนั้นไม่คว ึ่งร่าง
พระราชบัญญัตินี้ไว้ แต่ถ้ามั่น มี provisional law ก็ได้

เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม กราบบังคมทูลว่า คำแนะนำของกรรมการในข้อ 10 ตอน
สุดท้ายนั้น จะควรมีไว้ในร่างพระราชบัญญัติสมุคเอกสารหรือไม่

มีพระราชดำรัสว่า ควรมีได้ขอยกเว้นเช่นนั้นได้ ในร่างพระราชบัญญัติสมุคเอกสาร
หนังสือพิมพ์ควย ต้องพระราชประสงค์จะให้พระราชบัญญัตินั้นออกพร้อมกันจะได้ดี จะได้แสดงให้เห็น
ว่าเป็นส่วน 1 ของการป้องกันโหดเหี้ยม โปรดเกล้าฯ ให้รีบส่งร่างไปยังกรมร่างกฎหมาย.

ภาคผนวก ค.

รายงานประชุมอธิการบดี ครั้งที่ 10/2475 วันพุธที่ 15 พฤษภาคม 2475¹

2. เรื่องศึกษาคณะโรงเรียนจีนกับโครงการศึกษา

เสนาบดีธรรมการมีลายพระหัตถ์ (ฉบับที่ 794) ลงวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2475 กราบบังคมทูลสนองพระราชกระแสและทูลเกล้าฯ ถวายบันทึกขึ้นมั่งได้โปรดเกล้าฯ ให้คัดส่งไปถวาย อภิรัฐมนตรีแล้วนั้น

วันนี้ได้มีพระราชดำรัสปรึกษาเรื่องนี้ สมเด็จพระยาดำรง กราบบังคมทูลว่า บันทึกกลับของพระองค์เจ้าธานี ว่าโดยทั่ว ๆ ไปเป็นข้อปรารถนาถึงการศึกษาความหลายข้อ ทั้งเรื่อง ลักษณะคุ้มครองราษฎร มีพระราชบัญญัติทาง 1. ถ้าจะปรึกษาทั้งหมดก็เป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะ เป็น principle ของโครงการศึกษาทั้งอัน, พระองค์เจ้าธานีทรงมีความเห็นถูกหลายอย่าง แต่นี่จะขอกราบบังคมทูล เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติ โดยเหตุที่พระองค์ได้มีโอกาสเกี่ยวข้องกับกว่าผู้ก่อตั้งเสรีภาพที่ 6 มีพระยารัษฎานุประดิษฐ์ (โกมินทร์ ณ.ระนอง) สมุหเทศาภิบาล มณฑลภูเก็ต ในครั้งนั้น ได้ตั้งปัญหาขึ้น ด้วยพวกเกกเหม็งมาตั้งโรงเรียนจีนที่ป็นัง พวกพ่อค้าที่ภูเก็ต เห็นเป็นบุญ เอาอย่างมาตั้งที่ภูเก็ตบ้าง พระยารัษฎาเห็นได้เสีย จะห้ามก็ยาก พระองค์ได้ทรงแนะว่า มีทางเดียวที่จะเคียร ก็คือ (1) อย่าคำเนิรการสอนให้เป็นปฏิปักษ์กับเมืองไทย ขอนี้ต้องดูครู และตรวจหนังสือเรียน (2) ต้องสอนภาษาไทย ได้เคยรับสั่งแก่พระองค์เจ้าธานีเมื่อแรกไปอยู่กระทรวงธรรมการเหมือนกันว่า ต้องคิด control โรงเรียนจีนให้สำเร็จ แต่ไม่ควรใช้อำนาจกฎหมายอย่างเคียว ต้องเอาใจด้วย เรื่องความเป็นไปของโรงเรียนที่ภูเก็ตนี้ ความทรงทรงทราบโดยละเอียดของมูลนิธิพระบาท ตั้งแต่ครั้งเสด็จเลียบมณฑลนั้นแล้ว เรื่องนี้พระองค์ยังไม่ทรงแสดงให้เห็นว่าจะต้องเปลี่ยนแปลง principle แต่จะต้องแก้ไขวิธีดำเนินการ ถ้าจัดไปในทาง monopoly ทรงเห็นนโยบายดำเนินการก็สำคัญกว่าการออกพระราชบัญญัติบังคับเหมือนกัน เรื่องแก่พระราชบัญญัติ

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 หน้า 84 หมายเลข 18/84

โรงเรียนราษฎร พระองค์ไม่คัดค้าน แต่ทรง object ข้อที่ให้อำนาจเสนาบดีและกระทรวง
กรมการมากนัก ทรงเห็นควรต้อง Control โรงเรียนจีน แต่ไม่ใช่เอาคนญี่ปุ่นเข้ามาเกี่ยว
ข้อง ดังที่พระองค์เจ้ายานี้ไปทูลปรึกษา เพราะสองชาตินี้วิวาทกันอยู่

สมเด็จพระเจ้าฟักกรมพระนครสวรรค์ฯ กราบบังคมทูลว่า ร่างพระราชบัญญัติในภาษาไทย
ยังมีคืบมาก เรื่องโรงเรียนจีนทรงทราบว่าทางป็นังและสิงคโปร์เป็นไปในทาง politic ยิ่งกว่า
เรา แต่เขามีกฎหมายควบคุมยิ่งกว่าเรา ความยากลำบากนั้นคือการที่จะใช้คำพูดในพระราชบัญญัติ
ส่วนของเรามีบทบังคับโรงเรียนจีนโดยเฉพาะ ของเราไม่ได้บังคับนั้น พอดีแก่โรงเรียนจีน พวก
โรงเรียนฝรั่งก็หาว่า Control มากไป พอดีแก่โรงเรียนฝรั่ง เจ้าหน้าที่ที่ให้อำนาจไม่พอบังกับ
โรงเรียนจีน จึงได้ทรงพระดำริแก่เป็นว่า การตั้งโรงเรียนราษฎรต้องได้รับอนุญาตสมุหพระนครบาล
หรือเทศาภิบาลนั้น เป็นข้อความที่กระทรวงมหาดไทยแก้ เพื่อให้ให้อำนาจผู้ปกครองท้องถิ่น ที่จะอนุญาต
หรือสั่งปิดโรงเรียนได้ และจะใคร่รู้ถึงกันด้วย ความคิดของพระองค์เจ้ายานี้ที่จะกักกวัดครุ่นนี้ ทรง
สงสัยว่าจะเอาอย่างถูกต้องไม่ได้ เพราะที่นั่นเชื่องกว่า

กรมหมื่นเทววงศ์ฯ กราบบังคมทูลว่า กระทรวงการต่างประเทศได้ตรวจเห็นว่า
ให้อำนาจเจ้าหน้าที่มากไปเหมือนกัน ทรงเห็นควรตั้งกรมการต่างกระทรวง ที่พระองค์เจ้ายานี้
ทรง propose มา 2 ข้อนั้นคือ แทนายสติเวนส์เห็นว่าแรงไป ถ้าไม่แยกเป็นส่วนเฉพาะโรง-
เรียนจีน

มีพระราชดำรัสว่า ทรงทราบจากพระองค์เจ้ายานี้เห็นว่า Text book ของ
โรงเรียนจีนทุกอันมี politic ข้อนี้จะต้องคอยตรวจตราให้ดี แต่กักรวจากน้อยบาง เพราะ
เขาคอยสอดแนกอยู่ใน Text book ทั้งนี้จีนเอาแบบอย่างมาจาก Soviet Russia
เรื่องตั้งกรมการพิจารณาพระราชบัญญัติที่ร่างใหม่นั้นเห็นจะดี ปัญหาว่าจะควร Control เพียงไร
หรือไม่ ทรงมีพระราชดำรัสว่าต้อง Control ไปรุดเกล้าฯ ให้นำเรื่องนี้ปรึกษาเสนาบดีอีกด้วย.

ภาคผนวก ก.

รายงานประชุมเสนาบดีสภา ที่ 10/2475 วันจันทร์ที่ 30 พฤษภาคม 2475¹

ฯลฯ ฯลฯ

4, ปรีक्षाเรื่องร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์

มีพระราดำรัสว่าเสนาบดีกรรมการทูลเกล้าฯ ถวายร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ (หนังสือกระทรวงธรรมการที่ 34/1102 ลงวันที่ 5 พฤษภาคม 2475)

ก่อนที่จะปรึกษากันต่อไป ควรวางหลักว่าจะ adopt attitude ในเรื่องการศึกษา เพราะบางประเทศมีความเห็นว่าการศึกษาของเด็กเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะควบคุมตลอดเวลา บางประเทศมี liberal policy ในเรื่องการศึกษา คือจะสอนอะไรก็ปล่อยให้ มี control เพียงไม่ให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติเท่านั้น เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญเพราะเกี่ยวกับ policy ของรัฐบาลในภายหน้า ถ้าจะให้ liberal education ก็ต้องเตรียมที่จะให้ liberal government ในภายหน้า ถ้าจะไม่ให้ ก็ต้องเตรียมการปกครองทาง dictatorial form ประเทศสยามในเวลานี้ใช้วิธีการปกครองโดย dictatorship แต่ไม่ pure แท้ เพราะเรามี democratic principles เข้ามาปนอยู่โดยเกรงใจฝรั่ง จึงนับว่าเราทำครึ่ง ๆ กลาง ๆ เมืองอื่นเช่นอิตาลีเขาไม่ต้องเกรงใจใคร ที่ประชุมมีความเห็นอย่างไร

เสนาบดีทางกระทรวงธรรมการทูลว่า การที่จะให้รัฐบาล control นั้นถูกต้องแล้ว แต่อย่าให้ arbitrary นัก มิฉะนั้นทางประเทศจะติเตียน แะแยกเหตุผลของต่าง ๆ จริงอยู่ที่ควร control โรงเรียนจีน แต่ต้องคำนึงว่า นอกจากจีนยังมีฝรั่งและแขกเป็นต้น ขอพระราชทานอ่านบันทึกของนายสตีเวนส์ในที่ประชุมทั้งนี้สรุปใจความว่า ในร่างพระราชบัญญัติบางตอน vague และบางตอน drastic นัก ทั้งให้อ่านจากแก้เจ้าหน้าที่เกินไป ขอพระราชทานถวายความเห็น ว่า ควรมีกรรมการพิจารณาแก้ร่างให้เข้าเรื่องและในคณะกรรมการนั้นให้เชิญแทนกระทรวงธรรมการ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กับกระทรวงยุติธรรม

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 7 ฉบับ 64 หมายเลข 10/64

เสนานิติกรรมการ กราบบังคมทูลว่า ขอนายสตีเวนส์ที่ทวงนั้น เป็นเรื่อง details
 ฝั่งคงจะปรึกษาแก้ไขกันได้ แต่เรื่องให้เสนานิติ control นั้นเป็นหลักใหม่ ความประสงค์
 ก็คือจะ control โรงเรียนจีนมากกว่าโรงเรียนอื่น เพราะโรงเรียนจีนอาจเป็นเหตุหน้า
 ความอันตรายมาสู่บ้านเมือง โดยเหตุที่โรงเรียนจีนดำเนินไปในทาง politic มาก ผิดกับ
 โรงเรียนอเมริกันและอังกฤษที่ไม่มี state control พวกเด็กก็ยังมีเพียงความรู้ แต่ไม่มี
 moral teaching พอที่จะตัดสินเอาเองว่า การปกครองระบุนั้น ดีกว่าระบุนั้น ฝั่งเทียบ
 ใ้ความปล่อยให้เป็นสีขาวไว้เท่านั้น โรงเรียนในประเทศอิตาลี หรือโรงเรียนจีน เขายอมสั้ให้
 เป็นไปตามความประสงค์ของเขา ถ้าเราจะป้องกันไม่ให้จีนฝึกหัดเด็กเป็นปรปักษ์ต่อเมืองไทย ก็จำ
 เป็นเปลี่ยนนโยบายในพระราชบัญญัติ จะเรียกว่า fascism หรืออะไรก็ตาม เราต้องยอมสั้
 การศึกษาของเราให้เป็นไปตามสั้ของเรา จริงอยู่ที่อาจแรงสำหรับโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนจีน
 แต่ก็เตรียมพร้อมที่จะฟังความเห็นต่าง ๆ ถ้าไม่เสียหลักของ policy นี้ มีพระราชดำรัสว่า
 ความ policy ใหม่ เราจะ control หลักสูตรเอง ฝั่งอาจจะเป็นเหตุต้องจัดการเรื่อง
 text books ใหม่ เวลานี้โรงเรียนจีนคงอ้างว่า เขาเอา text books มาจากเมือง
 จีน เพราะจัดขึ้นเองไม่ได้ เสนานิติกรรมการกราบบังคมทูลว่า text books ของโรงเรียนจีน
 มี politics เสมอ จะห้ามทุกฉบับคงไม่สะดวก จึงต้องมี control การศึกษา
 Straits Settlement เขาส่งบัญชี text books ที่เขา approve แล้วมาให้
 บางที่จะอนุญาตของเราไปตามนั้นได้ ส่วนให้เทศาภิบาลอำนาจควบคุมในเรื่อง control ก็เพราะ
 เสนานิติกรรมการ ไม่มีโอกาสไปตรวจเสมอ และผู้ที่อยู่ในท้องที่ คงทราบเรื่องก็เหมือนกัน

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ๖ กราบบังคมทูลว่า ให้อำนาจแก่เทศาภิบาล
 มินั้นเทศาภิบาลไม่ทราบว่า จะอ้างอะไรเป็นหลัก ส่วนการ control โรงเรียนจีนนั้น ที่
 Straits Settlements เขาจัดการงายกว่าเรา เพราะเขามีกฎหมายบังคับโรงเรียน
 จีนที่เดียว แลตำรวจของเขามีอำนาจบังคับโรงเรียนจีนได้

มีพระราชดำรัสว่า ในเวลานี้เกิดมีคนไทยเข้าเรียนในโรงเรียนจีน โดยอ้างว่าอยากเรียนภาษาจีน สำหรับค้าขาย แต่จะเป็นไปตามเหตุบางหรือไม่ยังไม่แนก แต่ทำให้วนคิดว่าในโรงเรียนของเรา จะควรมี class ภาษาจีนเป็นพิเศษ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธฯ กราบบังคมทูลว่า นักเรียนไทยต้องเสียเงิน แต่นักเรียนจีนไม่ต้องเสียเงิน เพราะเขามีวิธีเรียนอะไร ก็เกณฑ์เอาเงินคล้ายภาษี แต่เขาเลี้ยงได้ โดยตั้งให้ถูกเกณฑ์ เป็นกรรมกรของโรงเรียน โรงเรียนจีนจึงรวย โรงเรียนไทยเสียเปรียบในเรื่องนี้

เสนาบดีพาณิชย์ กราบบังคมทูลว่า โรงเรียนจีนปฏิบัติการคล้ายเก็บภาษี มึงไม่ใช่ภาษีของรัฐบาล การทำดังนี้จะมี economic effect ในภายหน้า นายทึบองแสดงความเห็นว่า ผู้ทำผิดครั้งนี้ในเวลานี้ ทำโทษได้แต่เนรเทศเท่านั้น

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธฯ ตรัสว่า ถ้าเรียนอะไรเป็นทางสูง ไม่ว่าสำหรับอะไร เกษตร เนรเทศเสมอ

มีพระราชดำรัสว่า การสอน politics แก่นักเรียนนั้น เป็นวิธี peace ful penetration ของก๊กมินตั๋ง โดยหวัง control พวกจีนที่อยู่ในต่างประเทศ การที่โรงเรียนจีนยังค้มไต่อกเงินได้ เพราะเขามี sanctions คือใครไม่ออกเงินก็ถูกทำโทษ และอาจถึงเสียชีวิตก็ได้ เมื่อเราทราบเรื่อง illicit taxation มึงอาจมี effect แก่ economic life สถาปนาแพรวพาณิชย์ การเป็นเจ้าหน้าที่รายงาน เมื่อได้ statistics พอ และภายหลังอาจตั้งกรรมการพิจารณาเรื่องก็ได้ ส่วนเรื่องการศึกษาต้องวินิจฉัยเป็นคนละปัญหา

ความจริงที่สิ่งไปรกับ Dutcs Indies เขาก็มี problem วนิดเกี่ยวกับเรา

โปรคเกล้า ฯ ได้ญแทนกระทรวงธรรมการ 1 กระทรวงการต่างประเทศ 1
กระทรวงมหาดไทย 1 กับกระทรวงยุติธรรม 1 เป็นกรรมการพิจารณาแก้ร่างพระราชบัญญัติ
โรงเรียนราษฎร และให้เสนาบดีกระทรวงธรรมการเป็นประธาน

ลลลล ลลลล

ภาคผนวก ก.

กระแสน้ำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียนจีน¹

ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านทั้งหลายเป็นอย่างมาก ในการที่ได้จัดการรับรองข้าพเจ้าเป็นอย่างดี โดยมีไมตรีจิตอันแท้จริง การที่ข้าพเจ้าได้มาเยี่ยมโรงเรียนจีนต่าง ๆ ในคราวนี้ ก็เพื่อจะแสดงไมตรีจิตของข้าพเจ้าต่อพวกจีน ที่ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศสยาม และเพื่อแสดงน้ำใจ หวังที่ต่อโรงเรียนของท่านทั้งปวง

การที่พวกพ่อค้าจีน ได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นนั้น ก็โดยที่มีความประสงค์ให้บุตรหลานได้เล่าเรียนวิชาต่าง ๆ ในภาษาจีนอันเป็นภาษาของตน เพื่อจะได้เป็นการสะดวกสำหรับที่จะประกอบอาชีพทำการค้าขายต่อไป และเพื่อประโยชน์อื่น ๆ ด้วย นอกจากการสอนภาษาจีน ท่านยังได้จัดการสอนภาษาไทย และเรื่องเกี่ยวกับเมืองไทยด้วย เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า โรงเรียนจีนนั้นมีประโยชน์มาก เพราะนอกจากที่จะให้วิชาแก่เด็กจีน ให้สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพให้สะดวกยิ่งขึ้น ยังจะทำให้เด็กจีนรู้จักเมืองไทยดี และเมื่ออ่านหนังสือไทยออกและเขียนได้ ย่อมจะทำให้ไทยและจีนสนิทสนมกลมเกลียวกันยิ่งขึ้นอีก

อันที่จริงไทยกับจีนนั้น ต้องนับว่าเป็นชาติที่เป็นพี่น้องกันโดยแท้ นอกจากนั้นเลือดไทยกับจีนได้ผสมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียว จะต้องนับว่าแยกไม่ออก ข้าราชการชั้นสูง ๆ ที่เคยรับราชการหรือรับราชการอยู่ในเวลานี้ ที่เป็นเชื้อจีนมีอยู่เป็นอันมาก พวกจีนที่ได้มามีเคหสถานตั้งครอบครัวอยู่ในเมืองไทยจนกลายเป็นไทยไปก็มีอยู่เป็นอันมาก แม้ตัวข้าพเจ้าเองก็มีเลือดจีนปนอยู่ด้วย โดยเหตุเหล่านี้ไทยและจีนจึงอยู่ด้วยกันโดยสนิทสนมกลมเกลียวมาช้านาน ข้าพเจ้ามีความประสงค์อะไร

¹ "พระราชดำริสรวเสด็จเยี่ยมโรงเรียนจีน" ทวน วิริยาภรณ์ ผู้รวบรวมใน
พระราชดำริและบรมราโชวาท หน้า 237 - 240

ยิ่งไปกว่าที่จะขอให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน เป็นไปโดยสนิทสนมเหมือนอย่างที่แล้วมานี้ ให้คง
 อยู่เช่นนี้ตลอดไป ข้าพเจ้าหวังว่าท่านทั้งหลายคงจะมีความเห็นพ้องกับข้าพเจ้า และจะตั้งใจสั่งสอน
 บุตรหลานให้มีความรู้สึกเช่นนั้น ในโรงเรียนของท่านท่านย่อมสั่งสอนให้นักเรียนรักประเทศจีนอันเป็น
 บ้านเกิดเมืองมารดร ชื่อนี้ย่อมเป็นของ มารดาและของครู แต่นอกจากที่จะสอนให้รักประเทศจีน
 ข้าพเจ้ายังหวังว่าท่านจะสอนให้รักเมืองไทยด้วย เพราะท่านทั้งหลายได้มาตั้ง เกสสถานอาศัยอยู่ใน
 ประเทศสยาม ได้รับความสะดวกร่มเย็นเป็นอย่างดีจากรัฐบาลสยาม มีสิทธิทุกอย่างเหมือนคนไทย
 ได้รับความสุขสบาย มั่งคั่งสมบูรณ์ในประเทศสยาม เพราะฉะนั้นความมั่นคงของรัฐบาลสยามและประเทศ
 สยาม ย่อมเป็นสิ่งที่น่าสนใจประสงค์ ถ้ารัฐบาลสยามหรือประเทศสยามต้องประสบภัยเป็นอันคราญไป
 อย่างใดก็ดี ท่านทั้งหลายก็จะคงได้รับทุกข์ด้วยเหมือนกับคนไทย จะเป็นข้าศึกภายนอกหรือภายในก็ดี
 ท่านคงมีน้ำใจช่วยปราบปรามกำจัดเสียให้หมดสิ้น ถ้าหากประเทศสยามจะต้องประสบเมื่อใด ข้าพเจ้า
 หวังว่าคงจะได้รับความช่วยเหลือจากพวกจีนด้วย

ถ้าท่านพยายามอบรมเด็กจีน ให้น้ำใจตั้งแต่นั้นที่ว่าเป็น ไทยและจีนก็จะอยู่ด้วยกันอย่าง
 สนิทสนม ยังประโยชน์ให้เกิดแก่กันทั้งสองฝ่าย และจะนำความสุขมาสู่ไทยและจีน อันเป็นชาติ
 พี่น้องกัน ให้น้ำใจมั่นคงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ในที่สุกนี้ข้าพเจ้าขอให้พร แก่บรรดาพ่อค้า คนจีนทั้งปวง และคณาจารย์ของโรงเรียน
 ที่ได้มาประชุมพร้อมกันอยู่ ณ ที่นี้ และนักเรียนทั้งปวง ขอจงมีความสุขสบายปราศจากโรคภัยทั้งหลาย
 ให้มีกำลังเข้มแข็งและปัญญาเรืองไว จะกระทำให้ข้อจงเป็นผลสำเร็จทุกเมื่อเทอญ.